

ELEŞKİRT

Memleketname' de geçen insanları barındırmıŐ Eleşkirt ve Eleşkirt Ovasını, bu ovadaki köyleri biraz tanımaya çalıŐalım:

Erzurum-Ağrı karayolunda doğu yönünde yolculuk ederseniz, meşhur Tahir geçidi ve Sarıcan geçildikten sonra EBUZEYT rampasını aŐtıđınızda karşınıza bir uçsuz bucaksız düzlük çıkar. İŞte bu düzlük Eleşkirt Ovası, ilk karşılaşılan Şehir de Eleşkirt ilçesidir. Eleşkirt bu düzlüklerin başladığı yerde üç tarafı dağ olan bir kuytu alana kuruludur. İçinden transit geçiŐlerin yapıldığı çok önemli bir yol geçer. Bu yol İnan'a, Van'a çıkar. Eleşkirt Ovası hem çok geniş ve hem de çok verimlidir. Suyu bol, toprağı hemen hemen her türlü tarıma elverişli haliyle doğunun adeta Çukurova'sı değerindedir.

Gerek bu geniş ovaya, gerekse çok yüksek dağlara serpilmiş bulunan irili ufaklı seksen pare köy ile çevrili Eleşkirt, Şehir nüfusu olarak, yaklaşık yirmi bin civarındadır... Bütün köylerinde okullaşmasını tamamlamış, Şehirde orta dereceli okul türleri artmıŐ, bir adet de yüksekokulu bulunan ve eğitimde oldukça başarılı bir beldedir. Şehrin batısında kurulu bulunan 29. Piyade Alayı tarihi misyona sahip, savunmada kilit rolü olan önemli bir kuruluŐtur.

Eleşkirt, Türkiye'nin en eski barajlarından Şeryan barajıyla tanıŐmıŐ, transit karayoluyla yurt dışından haberdar olmuş; Köse Dağı gibi bir ikinci Ağrı'ya sahip olarak büyük bir potansiyel teşkil etmektedir... Son zamanlarda kayak

tesisleri kurulmuş, sanayileşmenin temelleri atılmış şirin bir ilçedir.

Özellikle tarımda kaydedilen büyük gelişme ile çiftçi artık eskisi gibi kol gücüyle çalışmayı terk etmiş, hemen hemen her dalda modern alet ve makineler ile tarım yapmaktadır.

Bu şirin ilçe, yerli nüfusunun yanında, çeşitli göçler ve nüfus kaymaları nedeniyle muhacir akınına da sahne olmuş; farklı kültürde insanların bir arada barınmalarını mümkün kılmıştır...

Eleşkirt Ovası dendiğinde, literatürde büyük önemi olan bir coğrafi alan ile karşılaşılır... Bu büyük ova görünümlü plato, çok özellikleri olan bir yerdir: Evvela çok engebesiz ve düzgün eğimi ile salma sulamaya çok elverişlidir. Yeterince su kaynaklarını ihtiva eden Murat Nehri, Şeryan Çayı, Kopuz Çayı ve sayısız ufak derelerle bir damar ağı şeklinde kuşatılmıştır.

Eleşkirt Ovası; Eleşkirt, Ağrı, Taşlıçay, Hamur, Doğubayazıt gibi yerleşim yerlerini ve çevre köylerini içine alır ve Sürmeli Çukur ile birleşip, İran ve Azerbaycan içlerine kadar uzanır.

Eleşkirt denince KÖSEDAĞI gibi bir büyük dağı tanımadan geçemeyiz: Bu dağ Eleşkirt'in kuzeyinde, oldukça büyük ve yüksek; genç volkanik bir dağdır. Efsaneye göre Ağrı ile Köse olan iki kardeş kış hazırlığı olsun diye çuvallarını sohbet ede ede yakacak ile doldurmaya çalışmışlar. Farkına varmadan çuvalları dolar, küçük kardeş büyük kardeştan yardım ister. Büyük kardeş yardımı ihmal eder ve küçüğün kargısına muhatap olur: "Dilerim seni taş olasın ve üstünden hiç kar

eksik olmaya...” Bu kargışı duyan büyük kardeş de karşılık verir: ”Dilerim sen de taş kesilesin ve üstünde hiç ot bitmeye...” Bu dilekler kabul olur ve küçük kardeş KÖSE DAĞI’nı; büyük kardeş AĞRI DAĞI’nı meydana getirir... İşte o gün bu gündür biri hep” KÖSE”, diğeri hep” KARLI ”dır.

Köse Dağı’nın başına çıkmak da – Ağrı Dağı kadar zor olmasa bile epey zordur ve çıkabilen bir elin parmaklarının sayısı kadardır... Bu dağ, bir radar görevi görür. Çevre köyler eğer tepeyi dumanlı ve bulutlu görürlerse mutlaka o gün hava bozacaktır... Yine bu dağ, dört yönüne doğru akıttığı kaynak suları ile çevreye hayat sağlayan bir “NİL” önemi taşır. Köse Dağı’nın yarısından yukarısı oldukça ıssız olduğundan av hayvanlarına barınak olmuş, en ürkek hayvanlar bile burada tutunabilmiştir. Menkıbevi olaylara konu olan eski, büyük eşkiya işte bu ıssız yerlerde mesken tutmuş, devlet gücü bile zaman zaman zaafa uğramıştır.

Eleşkirt’in suyu, bizim zamanımızda- belki şimdi de öyledir- işte bu Köse Dağı’nın güneyinde yer alan ve “KAŞASOR” tabir edilen Kırmızı Dağ’ın eteğindeki geniş çayırık alanlardan çıkardı. Su ambarlarında depolanır ve şehre gönderilirdi ki; bu su, dünyanın en berrak suyuydu. İçimi hafif, hazmı kolaylaştırıcı, çamaşırı –içinde soda varmış gibi –beyazlatıcı, bir hayat iksiriydi... Bu suyla yıkanan saçlar şampuanla yıkanmış gibiydi.

Köse Dağı’nın çevresindeki çok sayıda dağ ve tepeler; otlak yeri, yayla ve çayır olarak hayvan sürülerinin barınmasına imkân sağlamış; son zamanlarda gelişen devlet imkânları ile en uç noktalara kadar yollar açılmış ve eski mahrumiyet büyük ölçüde son bulmuştur.

Şeryanbaşı mevkisi ayrı bir semt olarak anlatılmaya yetecek büyüklükte zengin kaynaklarla ve efsanelerle doludur. Patnos'ta tanıştığım Kerim Amca anlatırdı: Alman Arkeolog' un araştırmalarına konu olmuş KAYA EVLER, insanı ürpertecek zekâ eseri olarak inşa edilmiş eşsiz eserler, burada yatmaktadır. Eski, kanun kaçaklarına barınak olmuş mağaralar; sayısız av hayvanları ile burası çok önemli bir kaynak. Serin ve sulak olması hayvan sürülerinin yaylımı için bir eşsiz otlak yeridir. Arıcılar için ayrı bir hazine, Anzer balı kalitesinde bal üretimi için bulunmaz bir nimettir. Gerek Şeryan Çayını besleyen derelerde olsun, gerekse Şeryan barajında olsun, alabalık ve alabalık kalitesinde kefal balığı, avlamasını bilenler için zevk kaynağıdır.

Eleşkirt mintikasında Hayrangöl kömürü ve Şadyan kömürü yanında; Kazık kaya civarında altın, gümüş cevherine de rastlanır. Orman alanı olarak baltalık ağacı yoktur, fakat dağları zengin koruluklar ile kaplıdır. Koruluklarda yetişen nefis yöresel meyveler hem gıda, hem şifa kaynağıdır.

HOŞYAN (UZUNYAZI)

Eski adı Hoşyan olan Uzunyazı köyü, yukarda sözü edilen ovanın, transit yolu kenarına kurulmuş ilk köyüdür. Eleşkirt'e yedi kilometre mesafede olup, oldukça yeşil ve küçük bir beldedir. Elli haneli köyde ilkokul 1962'den beri vardır. Camisi Ahlat'ın siyah ve bordo kesme taşından yapılmış olup tarihi görünüm arz eder. Köyde bir de akaryakıt istasyonu olup, burası köyün aynı zamanda bir sosyal tesisidir.

Bölgenin tarım ve çiftçilikte gelişmiş köylerinin başında gelir. Hububat, pancar, yonca, korunga ve bostangiller ile sebze yetiştiriciliği ön plandadır. İyi cins büyük baş hayvan besisi yanında, damızlık hayvan yetiştiriciliği de vardır. Bu küçük köy, gerek balık avında, gerekse diğer avlarda çevreye örnek olmuş avcılar yetiştirmiştir. Köyde belli başlı olarak Seviş, Murat, Muradoğulları, Bayram, Doğan, Güler, Özdemir, Taşkıran, Çavuş gibi aileler oturmaktadır. Uzunyazı köyü de diğer yöreler gibi çok göç vermiş, halen de göç vermeye devam etmektedir...

Uzunyazı köyünden başka, belli başlı köyler olarak, Yücekapı, Mollasüleyman, Süzgeçli, Şadyan, Geylan, Dolutaş, Sadaklı, Oklavalı, Toprakkale, Ergözü, Çürük, Darkılıç, Kopuz... Ve daha pek çok köy saymak mümkündür ki bunlar özellikleri bakımından birbirlerine benzerler.

HACI MAKSUT (MURAT)

Sülalesi Osmanlı döneminin beyleri Abdurrahman Paşa'ya kadar uzanır. Esasen "BEY" olarak tanınır. İki evlilik yapmış olup Abdülbaki-Abdurrahman ve Yusuf adında oğulları; ona yakın da kız çocuğu olmuştur.

Çocukluk günlerimizin en tatlı insanıydı. Her gördüğümüz yerde yüzümüzde tebessüm belirir, etrafında halka oluşturur, nev-i şahsına mahsus ilgisini göstermesini beklerdik. O usta insan hiç üşenmeden beklentilerimize cevap verir, bizi ziyadesiyle memnun ederdi.

Hacı Maksut hep bir kararda kalmazdı. Kırmızıçizgileri açıldığında o küçücük bedeni bir dağ oluverir, yüreği

çatallaşır, kükremiş aslana dönerdi. Haksızlığa hiç tahammülü yoktu. Karşılaştığı her haksızlığa anında kızıp kükremesi ilk yaptığı şeydi. Ama hoş görülürdü, çünkü o büyük insandı. Birazdan hırsı iner, sakinleşir, bir müçtehit edasına bürünürdü.

Dünyanın her halini görmüştü. Okumuş insanlara özel ilgisi vardı. Aziz tuttuğuna herkes imrenirdi. Nefret ettiğine herkes nefret ederdi.

Yazın ziraatın yoğun zamanlarında köyde olsun, tarlasında olsun, pijamasıyla dolaşır; onun için bu bir vak'a-yı adiyedendi... İlerlemiş yaşına rağmen çok gayretle çalışır, arada sırada başı sıkışanların da imdadına koşmaktan geri durmazdı.

Ata iyi biner, hemen her yolculuğu atla yapardı.. Çok geniş tarla ve çayıra sahipti. Bir gün çayıra otlatmak üzere yedeğinde götürdüğü zayıf atı için dayanamayıp arkasından seslendim: "Hacı o atı yarışta mı koşturacaksın?" Bu çıkışıma bir gülme krizi geldi, ama beni sevdiğinden bir şey demedi.

Çevresinde sayılan, sözü dinlenen insan olduğu için anlaşmazlıklarda hakemliğine başvurulurdu. Yakın iki köyümüz olan Mollasüleyman ile Müsüryan, gerek su sorunlarından, gerekse sınır tecavüzleri sorunlarının birikip patlak vermesinden dolayı bu iki köy arazide meydan kavgası yapmak üzere karşı karşıya geldiler. O rahmetli tek başına atına bindi, tarafları ikna edip vaki kavgadan vazgeçirdi. Sözü mertçe ve etkiliydi.

Bir yazın köyümüzün semalarında dolaşmakta olan kâşif uçağı havada arızalandı ve acil iniş yaptı köyümüzün yakınına. O anda pilotun yanındaydı bizim Murat. Pilotu kutlayacak, köylüyü iyi bir şekilde temsil edecek ve konukseverliğiyle ertesi günü gazetelere konu olacak, bütün Türkiye köyümüzü onun şahsında tanıyacaktı...

Sayılamayacak kadar fazilet yüklü bu insan aynı zamanda köy imamının da sağ koluydu.

Yıllarca müezzinlik yaptı, köy imamını korudu, camiye açık tuttu.

Dostlarına bağlıydı: Ünlü şair Yavuz Bülent Bâkiler'in babası olan Cezmi Bakiler ile çok ileri derecede dostluğu vardı. Bu dostluğun gereği olarak mektuplaşır, bu mektuplaşmalarda zaman zaman benim katkılarımı isterdi ve onun arzusunu yerine getirmek benim için bir zevk olurdu.

Çok koştu, çok yoruldu. Rahatsızlandı ve çok sürmeden hayata veda etti... Mezarı köyümüz kabristanlığındadır.

ABİT ÇAVUŞ

Köyümüzde yediden yetmişe kadar her insanın gönlünde taht kurmuş, peygamber sabrında, bitip tükenmek bilmeyen enerjili ve asil bir insandı. Köyün bütün ortak işlerini kendi işlerinden ayırmayan, en yorgun anında bile kimseyi kırmayan ender yaratılıştaydı.

Çok kalabalık nüfusu vardı ve hepsi de küçüktü. Ezildikçe eziliyordu ve hiç de pes etmiyordu. O haliyle evi misafirsiz kalmaz, hürmet ve ikramı elden bırakmazdı...

Oldukça pratik zekâlıydı. Yumak halini almış sorunlara kısa zamanda çözüm bulurdu, büyüklük ve böbürlenme hastalığına da hiç düşmezdi.

Evi, caminin yakınındaydı ve gerek fahri müezzinliği, gerekse bakım ve temizlik işi sıradan işti onun için...

Konuşmaları tatlı, küçükle küçük, büyükle büyüktü... Kendini büyük sanan kelli felli insanların yanında küçülme korkusu yoktu. Tabii duruşu karşısındakine bir tokat gibi olurdu zaman zaman.

Rahmetli ile avcılık adeta özdeşleşmişti. Av mevsimi geldiğinde ne eder eder bildircin sopasını alır, bildircin avına çıkardı... Yerde saklanmakta oldukça hünerli olan o kurnaz hayvanı bulup avlamakta üstüne yoktu. Oldukça da nasıplıydı... Hiç olmadık yerde bir av peydahlanırdı onun için ve eli asla boş dönmezdi.

Âbit Çavuş aynı zamanda balıkçılıkta uzman bir balıkçıydı. O yörede ne kadar balıkçı varsa ondan bir şeyler kaparak balıkçılık öğrenmiştir. Başkaları balığı alet yardımıyla tutarken; o rahmetli suya dalar, çıplak elleriyle balığı yakalardı ve ağzına bile balık alıp, elleri dolu halde dışarı çıkardı.

Avladığı avları yanındakilere pay etmede oldukça cömertti. Arkadaşı için canını rahatlıkla verebilen ender insanlardan biriydi... O tam bir "AKİF" yapıydı...

Herkes gibi o da Batı'ya göç etme sevdasına tutuldu ve çok geçmeden de İzmir'e yerleşti. Gözden uzaklaşmıştı ama köyümüzün ve köylümüzün gönlünden asla uzaklaşmamıştı. Sık sık haberini alıyorduk ama alınan haber içimizi daraltıyordu; çünkü zor şartlarda amelelik ediyordu, kalabalık nüfusundan henüz elinden tutma derecesine gelenleri yoktu. Çok geçmeden ağır hastalığa yakalandığını, ağrılarını artık ağrı kesicilerin bile dindirmediğini duyduk. Büyük bir üzüntü içindeyken ölümü haberiyle derin bir yasa büründük köyce. Mezarı İzmir'dedir.

CUMALİ AMCA (SEVİŞ)

Ömründe iki ülke, iki hayat düzeni görmüş, sırtında dağlar taşımış bir yorulmaz adamdı... Bir kurulu makinenin hiç durmadan çalışması gibi ömrünü öyle çalışarak geçirdi.

Ömrünün ilk yıllarını Sovyet'e kafa tutmakla geçirmiş, sonra Türkiye'ye geçip reçberlikle hayatını sürdürmüştü.

Rahmetli oldukça saf ve temiz kalpliydi. İki dünya bir araya gelse o bildiğini söyler, inandığını yapardı... Siyaset, iltimas kaygısı onun yanından geçmemişti.

Yalnız çalışmayı severdi. Zaten o titiz yaratılışlı, kusursuz iş yapma alışkanlığı ve iltimas geçmeden, eyyamcılık yapmadan çalışan bu insanın yanında dayanmaya can lazımdı.

Cumali Amca kimseye taviz vermez, çok çalışkanlığı sayesinde kimseye de muhtaç olmazdı. En iyi hayvanlar onda, en bol mahsul ondaydı. Kapı köpeği (Muro) bile özel eğitim almış kadar uysal ve söz dinlerdi...

Rahmetli, bağ, bahçe işiyle uğraşmayı çok severdi. Yetiştirdiği ürünleri kimi paralı, kimi de parasız verecek kadar da bostan gönüllüydü. Bir gün, köy camisinde ön saftan geriye dönüp cemaate hitaben : “Komşular yarın bayram, isteyen herkes çocuğunu göndersin benim bahçeye, istediği kadar lahana alsın! Kimseden para almam! “ ifadeleri ile köy, bahçesine sökün etti... Neredeyse bütün lahanası gitti ama pişmanlık duymadı.

Çok iyi tırpan biçerdi. Mübalağasız dört adam kadar biçer gene de yorulmazdı...

Yine bir gün bostan işiyle meşgul iken, içinde bulunduğu bostan damı üstüne çöker. O, yükün altında dik durur, yardım gelinceye kadar pes etmez; gelen yardımla da enkazdan sağ çıkar.

Ağır işlerle uğraştığı için fitiği sık sık patlar ve öylece işine devam etmek zorunda kalırdı.

Bostan çapalayışını gören ona hayran kalır, koşu öküzlerini bilen ona gıpta ederdi...

Çok çalıştı, çok yıprandı. Farkında olmadığı yüksek tansiyonu nedeniyle ilerlemiş yaşına rağmen uğraştığı bostan tarlasında ani bir felç geçirdi ve faal hayatı son buldu. Bundan sonra yarım yamalak bir iki yıl ömür sürdü ve hakka

teslim oldu... Saflığı ona zaman zaman gaybı bilgiler aktaracak kadar ileri gitmesine neden oluyordu: İlçemizin ileri gelen eşrafından Rafet Bey'in cenazesine iştirak eder, girdiği tabutun altında "Git, git bir hafta sonra da ben geleceğim! " deyişi ve yine yakın köyde duyduğu sala sesi üzerine "Bu filanın ölümü nedeniyle okunuyor... Azrail birazdan benim için buraya uğrayacak." dediğini ve söylediklerinin de tıpatıp gerçekleştiğini herkes bilir. Mezarı köyümüz kabristanlığındadır.

SOFU İSMAIL (ÇAVUŞ)

Adından da anlaşılacağı üzere sofü idi. Vücudundaki fiziki sakatlığı nedeniyle oldukça içine kapanık, biraz da alıngan insandı. Hanımı Medine Hanım ile baş başa verip sakin bir hayat sürüyorlardı...

Sofü'nün en belirgin özelliği eski yazıyı iyi bilmesi ve radyo ile televizyonun olmadığı zamanda konu komşuya eski CENKNÂME'leri okuyup, hoşça vakit geçirtmesiydi... Ancak Sofü bu seçkin hizmeti yerine getirirken oldukça mesafeli davranır, bazen tavizler bile isterdi...

Rahmetli aynı zamanda el becerisiyle de çevreye hizmet verir, kendi koyduğu bir ücreti alırdı. Zaman zaman kendiskendisine takılan komşular "Sofü, biraz gayret edip araç motorlarını da tamir etsen olmaz mı ?" gibi şakaları ciddiye alır, bütün dünyanın yükünü taşıdığına inanırdı...

Sofü sakladığı hayvanlarını bazen önünden kaçırdı, sonra da eline geçirdiği anda falakaya çeker gibi sopalardı...

Sofu'yu bir gün, zamanın idaresi, vatandaşlık bedeli olarak, kış günü evinden alır ve mahallin meşhur TAHİR GEÇİDİ mıntikasına götürür. Sofu o tıfil ve sakat canıyla dağlarda kar küreğiyle karları atıp, şoseyi ulaşım açacaktır(!) Sofu önce kendine bakar, sonra döner karlara ve dağların yamacına bakar ve mırıldanır: "Hey gidi gözler hey! Buraları da mı görecektiniz!"

Çocukluk günlerimizin birinde bir arkadaş grubuyla okula giderken Sofu da bize arkadaşlık etti: Evi ile şose arasındaki çamur yolda giydiği ayakkabılarını ayağından çıkardı, kar sularıyla yıkadı, pantolonunun paçalarını sıvadı, temiz ayakkabıları bir elinde, yalın ayak, yola koyuldu bizimle beraber... Yedi kilometreye yakın yolu o halde yürüdü ve "Ya çocuklar ayakkabılarımı böylece yıpranmaktan kurtardım." deyip bir de iftihar etti... Ayakkabıları da bir kara lastikten ibaretti...

Tek çocuğu oldu, o da kız olduğundan rahmetlinin yükü hiç hafiflemedi... Bir çare olur diye o da Batı'ya göçtü. Öğrendiğimize göre beklentisini elde edemeden hazin bir sonla kucaklaştı ve hayata veda etti.

ŞADUMAN DÜZGÜN

Ömrünü iki ayrı ülkede geçirmiş, Türkiye'ye yaşlandıktan sonra gelebilmiş bir demir yaradılışlı insandı. Gününü çalışmakla geçirdi, bir an bile olsa şikâyetle bulunmadı.

İlerlemiş yaşına rağmen oldukça güçlü fiziği ile delikanlılara parmak ısirtacak kadar dinçti. Bir tanesi yüz elli kilo gelen

buğday çuvalını sırtına alıp, ofisin silosuna giden merdivenleri çıkaracak kadar pehlivandı.

Oldukça katı ve kararlı yapıdaydı. Bir dünya insanın içinde olsa, ağzından gereksiz bir söz çıkmaz; kimseye yaranmak için şahsiyetsizlik etmez; kolay kolay kimsenin yüzüne bile bakmazdı. Kendisini konuşturmak için deşmek isteyenlere verdiği cevap adeta bir tokat olurdu.

Türkiye’de henüz motorlu araçların fazla olmadığı 1940’lı yıllarda, bir kış gününde çift at ile çalıştırdığı at kızıağına Eleşkirt hâkimini alır ve meşhur Tahir Geçidi’nden aşırıp Horasan’a ulaştıracaktır. Yolculuk oldukça çetin geçmektedir. Bir ara kendi kendine “Ah bir sıcak çay olsa da içsek!” diyen Şaduman Dede’ye Hâkim şöyle cevap verir:”Bizi bir an evvel Horasan’a götür, sana istediğin kadar çay içireyim!” Bunu duyan bizim kızakçı:”Siz beni çayla doyuramazsınız der. “ ve susar. Nihayet menzile varılır, atlar hana çekilir, han kahvesine geçilir, artık çaya kavuşmuşlardır... Hâkim:”Artık iç içebildiğin kadar çay!” der ve çayların siparişini verir. Bizim kızakçı tebessümle içmeye başlar çayları... Üç, beş derken bir ter sökün eder... Artık çayların sayısı unutulmuş, bizim Hâkim Bey hayretinden dudağını ısırmağa başlamıştır. Çünkü iddiayı artık kaybetmiş.

Bir gün torununun ısrarı üzerine bir bostan tarlasına yolculuk ettik. Yolda giderken arkamıza takılan kağrı, yolu bilmediğinden olacak, yol ayrımında durup:”Dede nereye gidiyorsunuz?” demez mi? Kağrının arkasında derin bir iç dünyasına dalıp mırıldanmakta olan bizim Şaduman Dede, önce başını kaldırdı, sonra kaşlarını çattı:”CEHENNEM’E!

GELMİYOR MUSUZ!.." Adamlar neye uğradığını şaşırtdılar, herkes susmuştu... İçimizden gülüyoruz, omuzlarımız kalkıp iniyor, birazdan sıra bize gelecek diye ödümüz kopuyordu...

Yakınları anlatırdı: Bir dişi ağrır. Zamanla tahtadan sökemediği çiviye sökmüştür bu dişiyle ve biraz oynatmıştır... Bu ağrıyan dişi kurcalar, yerinden söker. Eline alıp baktıktan sonra onu yerine takar ve yılarca o diş, ağzında dişlik eder ona... Böyle demir insandı...

Rahmetli çok uzun yıllar ömür sürdü, kendine bakacak bir erkek evladı olamadığından ve sosyal güvencenin yokluğundan dolayı, son yılları oldukça sıkıntılı geçti. Bir Aralık günü, komşularla birlikte evine gidip ziyaretini yapalım dedik. Hiç kimseden bir şey dilemediği gibi bir şikâyet de etmedi. Çok geçmeden de kısa aralıklarla vefat ettiler ve köyümüz kabristanlığında defnedildiler.

Köyümüzün Camisinin arsasını o bağışlamıştı. Geride epeyce mal mülk bıraktı... Son yıllarında düştüğü sıkıntı ona bunların hiç birinden geri dönme pişmanlığına düşürmedi...

HACI ETHEM

Kendi halinde çalışan, çalıştığında özel maharetleri sergileyen bir muamma insandı...

Evinin bahçesi bir sahil ülkenin meyve bahçesi kadar çeşit çeşit meyve ağaçlarıyla dolu oluşu görenleri hayrete düşürürdü. Çünkü kışı ağır geçen bu yerde, o ağaçların adı bile duyulmamıştı.

Bahçesi hem bakımlı, hem de çeşit bakımından komşularını kıskandıracak kadar zengindi. Bahçe, konu komşunun gözü önünde olduğundan zaman zaman bazı çocuklar aşırmaq gibi bir yolu da denerlerdi... Bu yüzden de rahmetli bilhassa salataları toprağa gömer ve saklardı. Ancak, aşırmaqda uzmanlaşmış kişiler, bostan teleklerini ucundan yakalar, havaya kaldırırdı ve böylece toprağa saklı salatalar gün yüzüne çıkardı ki bu salataların sonu demekti... Ertesi gün fark ederdi, köy meydanında içini boşaltırdı, ama kim üstüne alacak...

Boş zamanlarında kimi zaman bir tüfek icat eder, kimi zaman atı için özel koşum takımları imal eder; bir bakarsınız beslediği tavşanın derisinden kendine Buhara Kalpağı diker ve giyerdi...

Hünerleri o kadar çoktu ki adeta içine kapandığı zaman, insan “Kim bilir gene ne icatlar peşindedir?” sorusunu sormadan edemiyordu.

Aynı zamanda da iyi bir pastırma ustasıydı. Hemen hemen her pastırma yazında bir darağacı dolusu pastırmalarını görmek mümkündü... Ancak bir defasında bizim kapı köpeğimiz Duman, yeni yavrulamış olmasından mıdır bilinmez, bir gece o pastırmaların bulunduğu darağacının altını oymuş, pastırmaları yere düşürdükten sonra, köyün köpekleriyle birlikte, bir güzel yemişti. Fakat bu cefakâr insan, komşuluk hatırı çiğnememiş ve tık bile dememiştir.

Hanımı Hünkâr Nine ile oldukça mutlu yıllar yaşadı. Ancak felek bir gece hanımını uykuda kendinden ayırdı ve çok çetin bir yalnızlık hayatını başlattı onun için... O icatçı, cıvı cıvı

insan gitmiş; bunların yerine alingan, neşesiz biri gelmişti. İnegöl'e göçtü, orada uzun yıllar sessiz ve bir takva hayatı yaşadıkdan sonra vefat etti. Mezarı İnegöl'dedir.

MEHMET CEZAYİR

Ahıska'nın Azgur beldesinden gelip köyümüze yerleşmişti. İri yarı bedeniyle dayı dayı yürüyüşü hiç gitmez gözümün önünden Çalışkan, gezmeyi seven, hareketli hayatı severdi. Kendine has edindiği çevresiyle oldukça hareketli bir hayat yaşar, aşiretlerle edindiği dostluk komşularını gıpta ettirirdi.

Hanımı Kezban Hala yaradılış bakımından onun eksiklerini tamamlayacak bir yapıda insandı. Köy yerinde olabilecek sıkıntıların herhangi birinde devreye girerdi ve sorunu çözerdi.

Yalnız gezmeyi severdi. Çocukluk günlerimizde okul ile evimiz arasındaki yedi kilometrelik yolda bizimle yürür ve bolca nasihat ederdi.

Bir kış günü okuldan çıktık her zamanki yolumuzu yürümek üzere yola koyulduk. Ancak Eleşkirt çıkışında öyle bir tipi ile karşılaştık ki gitmeye imkân bulamadık ve geri döndük... O sırada Mehmet Amca kahvehaneden çıktı, halimizi kimse ona anlatmış gibi, çocuklar gelin benimle, dedi ve o dağ gibi cüssesinin siperliğinde yola tekrar çıktık. Öyle bir tipi var ki siperden çıktığımız anda bizi yerden iki metre yüksekte olan şosedden aşağıya savurur gibi yapıyor, adeta bir sinek kadar etkisiz kalıyoruz... Bu sıkıntılı halimizle yol bir hayli uzun sürdü. Rahmetli arada sırada bize fıkralar anlatıyor, sıkıntı ve korkuyu dağıtmak istiyordu... Yedi kilometrelik yol bitmiş, evimize rahmetlinin sayesinde ulaştığımız.

Köyümüzden Kırkağaç'a göçtü. Orada yeni bir hayat, yeni bir düzen kurmaya başladığını duyduk. Yaşlanmış haliyle yaptığı bu yöre değişikliği sağlığına iyi gelmedi. Çok sürmeden de vefat etti. Mezarı Kırkağaç'tadır.

MURTAZA DOĞRU

Ahıska'nın Gurkel köyünden gelip köyümüze yerleşmişti. Komşularımızın içinde en asabi olanıydı. Pehlivan yapılı, ibadetine düşkün, aykırılıkların düşmanı bir yaradılıştaydı.

Ayaküstü durur, çevrede bir çarpıklık gözetlerdi... Rastladığının da vay haline... Önce suratı kararır, sonra yüzüne hafif bir tebessüm gelir, ardından da harekete geçerdi... Muhatabı neye uğradığını şaşırır, acı bir ders alırdı...

Toprağı dar olduğundan biraz sıkıntılı bir hayat sürerdi. Bu nedenle de tehlikeli olan işlere girmek onun için hem bir gereklilik, hem de bir macera idi... Çoğu kimselerin yanına bile yaklaşmaktan korktuğu katırları, o, çift olarak tek başına arabaya koşup ehlileştirmeyi başarmış; bu uğurda sayısız iş kazası yaşamış iyi bir cengâverdi...

Çevrede o rahmetlinin ününü bilmeyen kalmamıştı. Haksızlık ve hokkabazlık onun bulunduğu yere hiç yanaşamazdı. Bir defasında köyümüze bir çingene obası gelir, köyün orta yerine konaklar ve çok geçmeden de bir kavga başlatırlar. Köylü toplanır, bir halka oluşturur çevrede... Çingeneler iyi bir orta oyunu sergilemektedirler... Çok geçmeden köyün muhtarını ister bu işin sulh edilmesi

için. Biri birinin gözüne bakan köylüler hemen Murtaza Dayı'yı muhtar diye gösterirler...

Elinde kamçısı hazır bulunan bu sanal muhtar, anında mahkeme kurmuş, tarafları sığaya çekmeye başlamıştır. Önce bir grubu dinler, o grubun haklı olduğunu söyler ve karşı tarafı sopadan geçirir. Ancak bu defa dövülenlerin itirazı üzerine sopa yiyenler haklı bulunur, karşı tarafa sopa çekmeye başlar. Gayesi iki tarafı da bir güzel dövmektir. Niyeti anlaşılır; kavga da, şikâyet de son bulur...

Bir deli atı vardı ve o atı ondan başka kimse eyerleyip sırtına binemezdi, fakat bizim rahmetli için bu iş sıradan bir işti. O ejderha görünüşlü kısırağa korkusuzca bindiği gibi biz çocukları güldürücü jest ve mimikleri yapmaktan da geri kalmazdı...

Felek bütün ünlülerin belini büktüğü gibi bu bizim rahmetliyi de çemberinden geçirdi: Önce İzmir'e göçtü, ardından birkaç evlat acısıyla karşılaştı... Eski düzeni gitmiş, sağlığı hırpalanmış halde daha fazla dayanamadı ve hayata veda etti. Mezarı İzmir-Bayraklı'dadır.

ESAT YERLİKAYA

İğdır-Aralık yöresinden gelmiş Hasan-ı Şivan diye bilinen bir ailenin büyük oğluydu. Köyümüzün en unutulmaz komşularından biriydi. Oldukça olgun bir yapısıyla karşısındakine hürmetkâr davranması asla unutulmaz.

Dünya malına asla değer vermez, sıkıntısı olanların yanında yer alırdı. En sıkıntılı anınızda rastlasaydınız o rahmetliye size en meşhur moral hocalarının yapamayacağı telkinleri yapar, sizi sakinleştirir ve derdinizi unuttururdu.

Annemin vefatı sırasında cenazesinin defin işleminden sonra bizi ailecek alıp evine götürmesi, acımızın dinmesi için özel gayretler sarf etmesi, önümüze dolu sofraya çıkarması şu an bile canlılığını korumaktadır... Komşuluk ilişkilerinde asla üstüne yoktu...

Sade hayat sürerdi. Ama yoksulluğunu da asla belli etmezdi. İkrama sıra gelince en cömert insanın yapamayacağını yapardı.

O da memleketinden göçenler gibi göçüp İzmir'e yerleşti. Öyle ya yetişen çocukları için iş gerekiyordu, buna da köy yeterli değildi... Bu durumda fedakârlık büyüklerle düşmekteydi. Nihayet öyle de oluyordu ve onlar bu ağır faturanın bedelini ödemek zorunda kalıyorlardı. İzmir'de çocukları iş tuttular, köyde bile yaşamadığı kadar iyi hayat şartlarına kavuştuğunu duyduk ve çok sevindik. İzmir'de bir süre daha yaşadıkten sonra vefat etti ve Mersinpınar mezarlığına defnedildi.

NİZAM AMCA

İriyarı cüssesiyle kadife kadar yumuşak huyu bir arada olan insandı. Millet ve vatan için kalbi atmaya başladığında değişir, en tavizsiz insan oluverirdi...

Çok günler görmüş, iki ayrı ülkenin hayat şartlarına göre hayatını sürdürebilmeyi başarmış ender yaratılıştta bir kişiydi... İnancı ve Türklüğü için çok küçük yaşlarda Ahıska'yı terk edip, Türkiye'e gelmiş; hayatın bin bir cefasını göğüslemiş insandı. Otuzlu ve kırklı yılların Türkiye'sinde Ağrı'dan Diyarbakır'a yaya olarak defalarca gidip çalışmış; Erzincan demiryolunun köprü ayaklarında, kışın o taş duvarların yapımında amelelik etmiş cefakâr insandı.

Aynı zamanda çok da titizdi: Yürüdüğü yolda rastladığı taş, toprak ne varsa temizlemeyi vazife bilirdi, kimseden de yardım beklemezdi... Köyümüzün camisinin yapımında tek başına görev almış; büyük fedakârlıklar göstererek camiye bitirmişti.

Eli bol bir insandı. Hiç sigara içmedi. Yazları köyümüzde sebze ve meyve sattığı da olurdu.

Ağacı çok severdi. Köy bahçesine varana kadar ağaçlandırma içinde etkin görev alırdı, ağaçların korunmasında da fahri görevler üstlenirdi. Çok uzun yıllar köy mezarlığının - karşılıksız olarak - bakım ve korunmasını yaptı.

Bostan ekmeyi, sebze yetiştirmeyi kendi için sıradan bir iş haline getirmişti. İhtiyaç sahipleri için onun bostanı bir vakıf malıydı.

Okul görmemişti ama okumuş kadar kültürlü ve memleket meselelerine akli yatkın biriydi. Ömrünün son zamanlarını ailesinin bir kısmının bulunduğu Bursa ile Eleşkirt arasında geçirdi. İlerlemiş yaşına rağmen, ayağının ağır sakat olmasına aldırmadan, yüzün üstünde kilosuyla gene de

yerinde oturmazdı ve çevreyi dolaşıp, camilerde ibadetle vakit geçirirdi.

Bir gün evinde birlikte oturuyorduk. Çevresinde oturmakta olan torunlarına tek tek büyüünce ne olacaklarını sordu. Her biri bir şey söyledi ama içlerinden biri:”Ben baba olacağım.”deyince hepimiz çok gülmüştük...

Yazları gittiği köyünde ani bir rahatsızlığı sonucu vefat etti ve köy mezarlığına defnedildi.

SELVİ NİNE

Cumali seviş adındaki büyük amcamın hanımıydı. Çok uzun ömür sürdü, yüzü aşkın yaşı ile iki ülke, birçok memleket gezdi, fahri halk hekimliği yaptı. Aynı zamanda terzilik de bilebilen bir hüner insanıydı.

Selvi Nine deyince en uzun ömür sürmüş insan olarak anılır. Amcamdan on yaş büyüktü. Amcam kendisinden en az yirmi yıl önce vefat etmişti... Amcam (Cumali Seviş) seksen dört yaşında vefat ettiğine göre varın yaşını siz hesaplayın...

Çok günler görmüş, çok yoksulluklar çekmiş ama hayatta hiç pes etmemiş insandı. Uyku nedir bilmez, yorulmayı yanına yaklaştırmaz, aynı zamanda da çevreye rehberlikte engin sabrını hep muhafaza ederdi.

Rahmetli Nine, sağlık kuruluşlarımızın günümüz anlamında organize olmadığı o eski günlerimizde doğan her çocuğun (yakın çevresindeki) ebesiydi. Sadece ebelik yapmaz, aynı

zamanda lohusayı da tedavi ederdi... Yaptığı bunca hizmet ve katlandığı külfetlerden tek kuruş ücret almazdı.

Çevresinde terzilik derecesinde bir konumdaydı. Onun elinden gelmeyen iş, hüner yoktu. Sadece kumaş biçip dikme söyle dursun; deri tabak edip elbise dikmeyi bile başarırdı.

Titiz yaradılıştaki Amcam ile gayet iyi geçinir, o hırslı insanı hep mutlu ederdi... Torunlarının bir mürebbiyesi kadar yakın hizmetlerini görür, ilerlemiş yaşına rağmen :”Ne haliniz varsa görün!” sözünü bir gün bile söylemezdi.

Evine, eşiğine onun kadar sahip insan yine o idi. Bu çalışkanlığı sayesinde evinde kuş sütü deseniz bulunabilen bir varlıklı hal aldılar... Sonunda İnegöl’e göçtüler, uzun bir aradan sonra vefat etti. Mezarı İnegöl’dedir.

İSMAİL DAYI (DOĞRU)

Ahıska’nın Gurkel köyünden gelip köyümüze yerleşen Murtaza-Şahin-İsmail adlı üç cesur kardeşin en küçüğü idi. Çok yakın komşumuzdu. Babamın en yakın dert arkadaşıydı. Çok sigara içer, asabi yaradılışlı, kültürlü insan hayranı sadık dostumuzdu. Köyümüze muhtarlık da yaptı.

Evimizden çıktığımızda ilk karşılaştığımız komşuydu. Hep tebessümlü haliyle bizi karşılardı. Bir sıkıntımızda ilk kapımızı açan insandı. Hanımı Muteber Teyze bir peygamber yaratılışlı insandı. İkisi baş başa verirlerdi, bir geçimsizliklerini görmedik... Demek ki mutluluk hep varlıkla değil, eldekine sadık kalmayla elde ediliyormuş...

O çocukluk günlerimizin akıl almaz yaramazlıklarını olgunlukla karşılarlar, ailemize en ufak bir şikâyetle bile bulunmazlardı. Üstelik tebessümlü suratlarını hiç eksik etmeden...

Bir gün kışın ayazında başı açık halde saçlarımın sıfır tıraşını görüp gülen İsmail Dayı'nın :”Ömer o başın hiç üşümüyor mu senin?” deyişini hiç unutamam.

Çok sıkıntılar çektiler. Memleket meseleleriyle haşır neşir oldular. Köyümüzün muhtarı bile oldu. Ama köyün sorunları, köylünün tükenmek bilmeyen yargılamaları bu yıpranmış insanın iyice sabrını tüketti, normal dönemin sonunu beklemeden görevi iade etti.

Rahmetli İsmail Dayı ile bir gün, bizim azgın atı, Eleşkirt'e birlikte bir götürüşümüz var... Ben henüz çocuğum. Ata bindi, beni de tergisine (arkası) aldı; Eleşkirt'e kadar rahat gittik. Şehrin eski yarış meydanına çıkmamız gerektiğinden köy yolunun kavşağındaki mezarlık yokuşuna atı sürdük(!) Bindiğimiz at Murtaza Dayı bahsinde kokonu edilen o deli kısrak... Bir müddet sol tarafı dik yarı andıran yolda dörtnala koştuktan sonra bu huysuz at gemi azıya aldı ve yönünü sola çevirip inişi, dikine, son sürat inmeye başladı. Bu bizim savrulmamız anlamına geliyordu... O anda rahmetli:”Ömer bana iyi tutun!” dedi ve ikimiz sıkıca tutunduk. Bir anda bayır bitmiş, aşağıdaki derenin taşlığında hala dörtnala koşuyordu bizim at. Derin bir nefes aldık, dönüp aynı yolu bir daha çıktık...

O zamanlar komşu komşusu için canını ateşe bile attığı zamanlardı... Meğer ne kuvvetli bağlarımız varmış bizim.

İsmail Dayı çok tütün içerdi. Bu yüzden sağlığı bozuldu, artık ağrı kesiciler bile para etmiyordu. Ardından vefat etti ve köy mezarlığına defnedildi.

İSKENDER DAYI

Ahıska'nın Ğobiyet köyünden bir kardeşi ve annesiyle gece geçip Türkiye'ye gelmişti.

Benim çok küçüklük zamanlarlımın, hayal meyal hatırladığım, bir tatlı insanıydı. Çevresinden -saygın kişiliği nedeniyle- oldukça değer görürdü. Elinden bütün zanaatlar gelir, kendisine rica eden herkesin yardım taleplerini geri çevirmez, ücret de almazdı.

Çok olgun ve yumuşak yapıdaydı. Annemin z kardeşi olduğundan dolayı evimizde sık sık sözü edilir, aile sohbetlerimizde hep bulunurdu.

İskender Dayı da iki ülkede bulunma bahtsızlığı yaşamış, ömrünü düzen kurma, zaruri ihtiyaçlarını karşılama gibi meşgalelerle geçirmişti... Zira ömrünün ilk yıllarında Ahıska'da bulunmuş, varlıklı bir ailede yaşamış, sonra feleğin cilvesi onu muhacir etmiş; Eleşkirt'in Uzunyazı köyüne yerleşip yeni hayat mücadelesine mecbur kılmıştır.

Bizim Uzunyazı köyünün bir özelliği de köyde bol toprak sahibi, halk arasında nüfuzlu, devlet kademelerinde bulunmuş kişilerin bulunması idi... İşte durum böyle olunca Ahıska muhacirleri için hem iş, hem de bir anlamda sömürü kendiliğinden ortaya çıkıyordu... Çünkü işini yaptığı kişilerin yanında bu çalışanların asla söz hakkı yoktu. Dahası var:

Bir defasında kışın Köseadağı tipisi esti ve Rafet Bey'lerin tarım alet ve makinelerinin içinde bulunduğu dev yapılı GARAJ'ın çatısını deredeki suyun içine uçurdu... Eksi otuz, kırk derece soğukta, hurdahaş olmuş o malzemeyi bir günde hem yerinden aldılar, hem de o kocaman yapının çatısını bir günde çattılar. İşte bu ekibin başında rahmetli İskender Dayı vardı ve herkes ona çok güvenirdi.

Bağ ve bostan işini çok severdi... En son Toprakkale Düzü dediğimiz mevkide bir kocaman tarlayı bostan ekti ve ürün yetiştirme heyecanında iken bir sürpriz yaşadı: Bir sinek tarafından ısırıldı. Önceleri umursamadı, fakat gün geçtikçe bu ısırık bir başka rahatsızlık vermeye başlayınca Ağrı'ya hekime götürdüler, hastalık şarbon idi... Artık çare olmadı, çünkü zaman geçmiş, hastalık ilerlemişti. Son günlerini büyük acılar içinde geçirdi ve nihayet vefat edip köyümüz mezarlığında defnedildi.

NEVRUZ DOĞAN

Babası Ahıska'dan göçerken. gece Cağ Suyu 'nu geçişi sırasında Rus Askerleri ateş ederler ve o anda iki çocuklu çiftin irtibatları kopar. Baba bir çocuğuyla sınırı geçer, anne bir çocuğuyla sınırı geçemez ve yakalanır... İşte Nevruz Doğan sınırı babasının kucağında geçmiş o şanslı çocuktur...

Biz gözümüzü açtık açalı o çok cesur bir çiftçi, eli her işe yatkın bir yetişkin insandı.

Çok hızlı adımlarla gezer, iş yaparken yanındakilerinin kendisine hayran hayran bakışı içinde iş yapardı. Tırpan

biçmede üstüne yoktu... Nerdeyse dört adam kadar tek başına biçerdi.

Bir yazın kendisiyle Köse Dağı'nın kuzey yamacında bir çayır biçmemiz var: Yıl 1974, aylardan temmuz... Adı geçen bölgede gece de konaklamak şartıyla çayırı biçmeye başlıyoruz... Gündüzleri genellikle heyelanlı olan zeminde ot biçip, dik yamaçlarda dizlerimize yüklenmekten takatımız kesilirdi. Bu işi yaparken kafile başkanımız Nevruz Doğan'dı. Akşam olunca çoban ateşi yakar, bolca çay demler, dağ yamacının bitmek bilmeyen yılan fişiltisini andıran rüzgârını dinleye dinleye çaylarımızı içerdik... O çay öyle bir hoş gelirdi ki tarifi mümkün değil... Arkasından da serili bulunan yatağa yatma faslı gelirdi ki gözümüzü kapar kapamaz uykuya dalarдық... O gecelik uyku bize bir dakika gibi gelirdi. Sabah şafakta kalkar, bizi uyarır, çalışmak için hazırlıklara başlardık... Bu arada kendi de bol bol tütün içer, hiç bana mısın demezdi...

Bir ömrü dolu dolu yaşadı... Sovyet'in dağılmasıyla sınırda kaybettiği kardeşini gidip Rusya'da görme fırsatını da buldu... Artık hayattan beklediği fazla bir şey kalmamıştı... Ani bir ölümle aramızdan ayrıldı... Köy mezarlığına defnedildi.

SIDIKA TEYZE

Köyümüzde gelmiş geçmiş kadınlar içinde en cesur yürekli olanıydı. Meşhur Eşkiya Sarı Mahmut'un (MAHMUDO) kız kardeşiydi. Çok temiz, çok becerikli, çok da komşu meselelerinde duyarlı insandı.

Beyi Ali Amca'nın o asabiliğini idare eder, arta kalan zamanda da bir dünya iş yapardı.

Sıdika Teyze iyi giyinmeyi de hiç ihmal etmezdi: Yüzündeki dövmeleeri, başındaki kofusu, gözlerindeki sürmesini üstündeki kat kat entarileri tamamlardı. Bu ihtişamıyla Sıdika Teyze köyün en bakımlı insanıydı.

Bir gün köyümüze çevre köylerden bir kalabalık grup baskına geldi. Bir büyük kavga koptu ki görülmemiş... Sıdika Teyze bu olayı duyar da durur mu hiç... Evindeki tüfeği kaptığı gibi bu grubun üzerine yürüdü... Artık kavga durmuş Sıdika Teyze teskin edilmeye çalışılıyordu... Uzun bir gayretlerin sonunda teskin edilebildi, evine götürüldü...

Sıdika Teyze sonunda köyden Erzurum'a göçtü.

KEMAL BAYRAM

Köyümüzün bir hekim insanıydı. Pek çok hastalığı tedavi ettiğine inanılırdı. Kemal Bayram bu hizmetleri hep fahri yapar bir ücret istemezdi.

Hekimliği nedeniyle sık sık aranır, ilaçlarından faydalanılırdı. Mutlaka bir arayanı, bir soranı ya da bir hastanın tedavisiyle meşgul olurdu. Tedavisine olumlu cevap aldığıında da çok mutlu olurdu, kendini dünyanın en başarılı insanı sayardı.

Kemal Bayram denince benim de bir hatıram canlanır: İlkokul dördüncü sınıfında bir kış günü arkadaş grubuyla oynarken buzlu zeminde düştüm ve bacağım kırıldı. Evde

yatağa yatırıldım. Altmışlı yılların başında memlekette hiç doktora yokmuş gibi sınıklı aranmaya başlandı... Çevre köylere gidilecek fakat şansından mıdır bilinmez tipi ve boran gidecek olanlara fırsat vermiyor... Sonunda yakın köyden sınıklı Şevket, bir de bizim Kemal Bayram- olayın üstünden dört gün geçtikten sonra- ayağımı bildikleri yöntemlerle önce yakı ile sarıp sonra da ağaç çıtar ile kışkaca alıp bandajladılar. Çok uzun süre yatağa bağımlı kalıp bahar döneminde ancak kalkıp gezmeye başlamıştım. O devrin imkanlarıyla yapılan bu tedavi şekli geçmişten gelen ve tartışmasız kabul gören bir yöntemdi.

Kemal Bayram köyümüzde vefat etti ve orada defnedildi.

HACI ŞAHBENDER

Köyümüze Posof'un Satlel köyünden gelmiş Akkaya ailesinin en büyük çocuğuydu.

Köyümüzün neşe kaynağı, aynı zamanda komşuların her işine pratik çözümler bulabilen iyi bir insandı.

Babası Hacı Bekir kendisini çok küçük yaşlarda sorumluluğun kucağına ittiğinden oldukça pişkin bir insandı.

Hacı Şahbender ismi bütün tanıyanların dudağında bir tebessüm çağrışımı yapardı. Çünkü o ciltlerle dolu kütüphanelerde rastlanmayacak nükte ve fıkraları, en uygun atasözlerini bir çırpıda sıralayıverirdi...

Çok çalışmış, ezilmiş; iki tarafında ağır fitık oluşmuştu... Gene de bana mısın demeden her işe koşar, elini işten çekmezdi.

Hacı Şahbender bir gün harmanında işiyle meşgulken, seçim nedeniyle, siyasi partililerin bir grubu tarafından ziyaret edilir. Söz döner dolaşır oy meselesine varır... Ancak bu gelen kişilerin ailesinden başka adaylar da olduğundan seçilme şansları yok gibidir. Hacı Şahbender sabırla dinler ve nihayet söze girer: "Valla Bey bilmem ki nasıl edelim. Siz sekiz keçiye dokuz teke katıyorsunuz!" Bu cevap gelenlere fazlasıyla yetmiş, ziyaret artık kısa sürmüştür...

Çok çalışmasına rağmen kazancıyla da tatmin olamazdı. Yine böyle bir anı gelince elini kulağına götürür ve şu sözlerle durumunu açığa vurur: "Yandı üç yüz altmış beş gün. Yandı ha yandı..."

Hacı Şahbender, ne zaman köye gitsem, ziyaretime gelir, komşuluk vecibelerini yerine getirir; büyük bir ihtimamla hatıralarını yâd eder...

EŞREF EMİ

Çocukluk günlerimizin bir halim salim insanıydı. Kalabalık nüfusu çok çalışmasına ve çok yorulmasına yol açtı. En belirgin özelliği kişiler ve olaylar karşısında nüktedan biri olmasıydı. Korku ve gücendirme kaygısı hiç yoktu.

Hanımı Emine Abla ile zaman zaman görevlerini değiştirirlerdi. Hanımı kendisinden hem yaşça küçük ve hem de sağlık yönünden mükemmeldi.

Çocukluğumuzda beraber çalıştığımız çok günlerimiz oldu. Bazı imkânlarının kısıtlı oluşu, bizimle çalışmaya yatkın olması nedeniyle bizsiz bir işi olmazdı...

Kendisi ne kadar yumuşak huylu ise hanımı Emine Abla da aksine sert bir insandı... Eşref Emi yeri gelir bir karıncaya kıyamayacak kadar merhametli olur; yeri gelir Deli Dumrul'u aratacak kadar acımasız olurdu...

Eşref Emi iyi koşum takımları üretirdi. Diktiği arıkları kimse dikemezdi. Engin sabrı ile dostlarını ağırlardı. Henüz eli iş tutamamış bulunan çok sayıda çocuklarını yetiştirmeye çalışırdı.

Oldukça sıkıntılı günler yaşadı... Tam çocuklarının elinin iş tuttuğu zamanda da hayata veda etti. O zorluklar içinde büyümüş çocukları şimdi babalarını da dostlarını da şereflendirecek insanlar oldular.

Eşref Emi kısa bir süre köyümüzün okulunda hizmetli olarak da çalıştı. Öğretmen İlyas Koçer ile iyi anlaşır, ondan aldığı yetkilerle kendini ğretmen yerine bile koyardı...

Bir gün ğretmen ile okul bahçesinde ekim işi yaparken ii ğrenci dolu olan sınıfın teneffüse çıkması gerekir ve Eşref emi bu iş için görevlendirilir... O zaman sınıfta ben de varım. Eşref Emi sınıfın kapısı sertçe aınca bütün sınıf ğretmen sandı ve gürültü kesildi. Başını hafif aralıklı duran kapıdan içeri uzattı: "ÇOCUKLAR ÖĞRETMEN DEDİ Kİ TENEFFSSSS!" Bu haberin son sözündeki uzatma biz çocuklar için pek eğlenceli gelmişti...

Tarlaya iyi tohum serper, ekilmiş bulunan şeylerin dilinden iyi anlardı. Yemede ve içmede oldukça kanaatkr hareket eder, asla doyumsluk nedir bilmezdi... Köyümüzde vefat etti ve orada defnedildi.

RAFET EFENDİ

Azerbaycan-Karabağ taraflarından gelme kalabalık ve kültürlü bir ailenin Nüfus Müdürlüğünden emekli olmuş yaşlı ferdiydi.

Eleşkirt'te oturur, köyümüze yazları gelir, çok geniş arazisiyle ve marabalarıyla meşgul olurdu. Memur emeklisi oluşu ve eğitilmiş hali kendisine avantaj teşkil ederdi. Halkın içinde yürürken padişahın Cuma namazına çıkışlarında gördüğü ilgiyi görürdü. Geniş bir ailesi, oldukça nüfuzlu bir çevresi vardı. Köyümüzde mevcut en büyük tarlalar, en verimli topraklar Rafet Bey'indi...

Rafet Bey elinden doksan dokuzluk tespini hiç düşürmezdi. Zamana göre oldukça iyi giyinirdi ve uzun sakalının bakımını iyi yapardı... Çok takva denecek kadar da Müslümanlığı takip ederdi.

Bir yerden bir yere gidişi neredeyse olay olurdu ve çevresinde mutlaka eşlik eden kişiler bulunurdu. Bu kadar ilgi rahmetliyi bezdirmiş, zaman zaman azar derecesine vardırılmıştı. Ama zamanın insanı :”Bu nasılsa beydir, bir kötü günümde bana lazım olur, beni sıkıntıdan kurtarır.” düşüncesiyle, kelebeğin ışığa ilgisi gibi ilgiden geri durmuyordu...

Rafet Efendi gerek günlük işçilerini, gerekse marabasını her gün, hemen her saat bir komutan edasıyla teftiş eder, hem işinin kusursuz olmasını bekler, hem de saygıda kusur istemezdi... Şayet karşısındaki bir serzenişte bulunacak olsa en acı azarı işitecekti ve bir daha Bey'in himmetinden mahrum kalacaktı ki buna kimse cesaret edemezdi... Bu

nedenle Bey'e çalışan aç da çalışırdı, parasız pulsuz da olsa çalışırdı ama dillenemezdi...

1940'lı yıllardan tutun da ellili, altmışlı yılların sonuna kadar bu devran böyle sürdü bizlere de sadece seyretmek düştü... Oldukça varlıklıydılar: Köylünün daha doğru dürüst kağnısı yokken, onların çift traktörü, çift biçeri ve hemen her türlü alet ve makineleri vardı.

Devir döndü, zaman geçti, artık marabaları olsun, işçileri olsun yavaş yavaş dağılmaya başladılar; çünkü başka ekmek kapılarında daha çok ekmek bulundu, hem de azar işitmeden bulundu... O tarım alet ve makineleri eskidi, fedakâr insanlar çekildi, buna bir de büyüklerin vefatı eklenince o münbit araziler zararına işlemeğe başladı ve zamanla elden çıktı...

Bizim efsane Rafet Bey işte bu grafik içinde yer aldı ve hayata veda etti. Mezarı Eleşkirt Kabristanlığındadır.

CEZMİ EFENDİ (BÂKİLER)

Karabağ taraflarından gelmiş geniş ve kültürlü aileden, nüfus müdürlüğü yapmış, saygın bir kişiydi. Günümüz büyük şair ve yazarı Yavuz Bülent Bâkiler'in babasıdır. Genelde oturduğu Sivas'tan yazları köyümüze gelirdi ve çok geniş olan arazisini ekip biçmekle meşgul olurdu.

Cezmi Amca ya da Cezmi Efendi olarak anılırdı. Hemen her yaz başında gelirdi, köyümüzün çeşmesinin başındaki kapalı olan evini önce açar, havalandırır ve bakımını yaptırdı; daha sonra ziraat işine girişirdi.

Cezmi Amca'yı ne zaman görsek elinde kocaman çantası ve başında fötr şapkası hep bizim için ayrı bir merak konusuydu... Bir köylü çocuğu için bunlar harika şeylerdi ve çok imrenirdik...

Babamın çok yakın dostuydu, zaman zaman evimize gelirdi ve ziraatla ilgili işlerini takip ederdi. Çalışanlarına karşı oldukça sertti. Ürününü alır almaz çar çabuk geri dönerdi, çünkü yanında hanımı Naciye Teyze her zaman olmuyordu...

Cezmi Efendi ile üniversite yıllarında iyice tanıştım. Atatürk Üniversitesi kuruluşunda bir kısım görevler aldığından bahsetmişti o zaman. Beni oldukça cesaretlendirici ve teşvik edici konuşmaları oldu.

İyi eğitim almış, inancını takva derecesinde yaşamış ender insanlardandı. Köye hemen her gelişinde çocuklara oyuncaklar getirir, onları karınca kararınca sevindirirdi.

Cezmi Bey'in bir de İsmail Bey adında çok muhterem kardeşi vardı. Bizler zaten önce İsmail Bey'le tanışmıştık. İsmail Bey babamın çok samimi dostuydu. 1950'li yıllarda babamın yaptırdığı meşhur konak odasına hediye olarak gönderdiği Sivas-ı Gürün işi halı yastıkları hala durmaktadır...

Cezmi Bey iyice yaşlandı, artık gelemez oldu. Sivas'ta vefat edip orada defnedildi.

Oğulları olan Yavuz Bey ve Naci Bey kısa süre içinde babalarından kalma emlak marabalarına ve köylülerine satıp gittiler.

KEJE NİNE

Köyümüzde yediden yetmişe herkese emeği geçmiş bir neşe kaynağı insandı. Hiç erinmez herkesin yardımına koşar, köyümüzde olup bitenden komşuları haberdar eder, hatası olanın hatasını hiç çekinmeden insanın yüzüne söylerdi...

Bu annemiz yerindeki insan, bizleri her gördüğünde öz evlatları kadar yakınlık gösterir, varsa bir sıkıntısı onu da hemen iletirdi...

Köyümüzde uzun yıllar oldukça sade hayat yaşadılar. Kocası ile çok sayıda çocuğu hem büyüttüler, hem de baş-göz ettiler... Bu hünerli insanların sabrına ve gayretlerine diyecek yoktu...

Kocası İsmail Dayı ömrünü çobanlıkta geçirmişti, feleğin çemberinden kırk defa geçmişti... Şayet emeklilik denen şeyi kendilerine uygulama imkânı olsaydı, o rahmetli üç defa emekli olurdu... Buna rağmen bir paşa edasıyla hareket ederler ve kimseden bir şey dilenmezlerdi...

Keje Nine en sonunda Bursa'ya da geldi. Zaman zaman oturduğu semtte kendisini ziyaret ederdim ve o yaşlı haliyle büyük hürmet ve ikram gösterirdi. Daha sonra da el örgüsü çetiklerini eşe dosta hediye ederdi.

Kır hayatının bütün güzellikleriyle yoğrulmuş bu asırlık çınarlar şehir hayatına intibak edemediler... Sonunda tekrar köye dönüp eski ortamlarına kavuşmuş oldular. Oldukça sağlık sorunları olsa da o ortam kendilerine bir koltuk değneği; bir oksijen çadırı oldu. Nihayet köyde vefat etti ve orada defnedildi.

HALİT TAŞKIRAN

Köyümüzün emektar komşularından biriydi, ömrü çobanlıkla geçmişti. Sessiz ve saf bir insandı. Hacı Maksut'un çok yakın komşusu ve yeğeni olduğundan ötürü oldukça şakalarına maruz kalırdı ama bir rahatsızlık bile göstermezdi...

Askerliğini şoför olarak tamamladığından köyümüzde artık pilot muamelesi görürdü.

Uzun yıllar çobanlık hayatı ona hayvanlar üzerinde uzmanlık derecesinde bir bilgi birikimi kazandırdığından dolayı sık sık bu bilgisinden faydalanılırdı.

Hacı Maksut bu sabırlı komşusunun evinin damına çıkar, evinde yanmakta olan sobasının bacasına oturur ve çıkmalarını bekler... Birazdan evleri duman dolan bu insanlar mecbur kalıp evi boşaltacaklar ve bacanın kontrolü için dama çıkıp dayılarını karşılarında bulacaklar...

Bu halim salim insan, bir gün, evli kızını ziyarete gider; bir dağ köyünde birkaç gün kalır, orada kıra da gidip bazı ihtiyaçlarını karşılamak ister. Dönüşü bir dereden geçerken aniden gelen sel Halit Amca'yı alır, götürür... Haberi çevrede duyuldu, konu komşu günlerce aradı ve kilometrelerce aşağıda buldular... Bu cefakâr insan hayata son noktayı koymuştu artık. Köyümüze getirilip orada defnedildi.

DERVİŞ AĞA (SARI DERVİŞ)

Ahıska'nın ohtev köyünden bir gece geçip Türkiye'ye iltica eder. Hanımıyla beraber geište ellerinde sadece bir küçük bohça vardır. Neden sonra Eleşkirt'in Hoşyan (Uzunyazı) köyünde iskân edilirler.

Bu mmi ift, çalışır çabalar bir koca dünya kurarlar... Hayata veda ettiklerinde biri "Aa"; diğeri "Hanım" sıfatı almışlardır...

Derviş Aa, gözümüzü açtık aalı sofrası hep yerde, konak odası doluydu. Köye bir yabancı misafir gelse onun konağı gösterilirdi...

Evinde daima misafirinin hizmetinde bulunurdu, gelenin küçük, büyük olmasına bakmaz kendinden yukarda tutardı. Eşi Sultan Hanım, evde bütün sıkıntılarını çekmede oldukça gayret gösteren bir sabır insanıydı. Derviş Aa'nın evindeki çok asabi ve titiz huyunu büyük sabırla geiştirmiş, onun ycelmesinde büyük pay sahibi olmuş bir melek kadındı.

Derviş Aa'nın, zamanın şartlarında yaptırdığı konak odası çevrede nlenmişti ve pek çok ünlünün merakına mucip olmuştu.

Çok geniş çevresi, çok tatlı bir dili vardı... Bir işi olduğunda o işi yapmaktan zevk alacak çok dostu vardı...

Kendisine Aa sıfatını halk severek vermişti, ondaki aalık filmlere konu olan aalıkla asla ilgili değildi... Konu komşusu tarafından el üstünde tutulurdu.

İyi cins hayvana merakı vardı, çevresinde her cins hayvanı ile ün kazanmıştı. Bu konuda da epey bilgi birikimi vardı. Çevreden gelenler bu bilgiden yararlanırdı.

İyi denecek kadar da silah meraklısıydı ve silahtan anlardı.

Aynı zamanda arıcıydı. Zaman zaman yüz taneye varan kovaniyla çevreye fahri bir bal üreticisiydi... Onda senenin her ayında bal bulunurdu ve hastaların, ilaçlık bal ihtiyacı olanların ilk müracaat edeceği kişiydi... Ancak, ölümüyle arıları da söndü ve o andan sonra köyde doğan çocuklar-epey bir süre –bal nedir bilmez oldular...

Köyün birkaç dönem muhtarlığını yaptı sonra bıraktı bu görevi ama köylüler yakasını bırakmadılar... Rica edip tekrar muhtar olmasını istediler...

Uzun boylu, iyi giyimli idi. İlerlemiş yaşına rağmen bir delikanlı kadar dinçti. Kafkas oyunlarını iyi bilirdi ve düğünlerde oynamaktan geri durmazdı.

Toprak meraklısı insandı. Köyünde kurduğu düzenin dışında bir de yayla satın aldı ve aldırıldı çevresine. İşte o yayla günlerinin birinde rahatsızlandı ve yatağa düştü... Uzun tedavi dönemi fayda vermedi, vefat etti. Çok büyük bir kalabalık tarafından defnedildi. Mezarı köyündedir.

Kapı köpeklerinden biri bu defin işlemine şahit oldu ve gidip mezarının yanında çömeldi, başını yere koydu ve beklemeye başladı. Bu sadık hayvan, bütün çabalara rağmen mezarlıktan ayrılmadı ve öylece, orda kurtlara yem oldu...

LOKANTACI KADIL(BULUŞ)

Gözümüzü açtık onu hep hasta gördük. Çok kısık sesle öksürürdü, nefesi çabuk biterdi... Oldukça saygı ve sevgi doluydu. Köyümüzün yetiştirdiği tek aşçıydı o zaman.

Eleşkirt'te bizi her gördüğünde ilgi gösterir, o döneminin köylü çocuğuna bu ilgi dağlar kadar makbule geçerdi. Ardından yemek ikram ederdi...

Ancak sağlığının iyi olmaması işine sık sık ara vermesine neden oldu. Bu da işsizlik demektir... Nihayet çok geçmeden hayata veda etti. Arkada küçük çocuklar ve bir sadık eş bıraktı...

Birlikte oturdukları Esat Buluş da halim salim bir insan olup genç yaşta vefatetti.

KASAP MUSA (BULUŞ)

Musa Amca denince bir hünerli kasap akla gelirdi. Bir koca ömrü kasaplıkla geçti. Son nefesine kadar bu mesleğini sürdürdü. Titizdi, işine çok bağlı idi.

Yaz demeden, kış demeden; karda, ayazda erkenden kalkardı ve köyümüzle Eleşkirt arasındaki yedi kilometrelik yolu yaya gider, mezbahaya ulaşırdı. Orada buluştukları ekiple şehrin bir günlük istihkakı olan canlı hayvanları keserler, her bir cesedi dört parça ettikten sonra işi teslim edip kasaplardan kesim paralarını peşin alırlardı. Böylece onlar için gün bazen öğlede, bazen de kuşluk vaktinde bitiyordu.

İşini bitiren Musa Dayı köyün yolunu tutardı... Sirtında da bir torbası hiç eksik olmazdı... Bu torbada konu komşunun siparişi olan sakatat vardı... Köye varınca emanetleri yerlerine teslim ederdi ve istirahata çekilirdi. Bütün bu işlerini yaparken, yolda giderken dudağının bir kenarında asılı bulunan sarma sigarasını devamlı tütürür, adeta onu bir yakıt gibi kullanırdı.

Kasap Musa köyde kesilecek hayvanlar için iyi bir potansiyeldi. Göz açıp kapayınca kadar kesim ve yüzme işini yapardı, seyredenlere zevk verirdi...

Bu çalışkan insanın o yıpratıcı işi genç yaşta sağlığını bitirdi ve vefat edip köyümüzde toprağa verildi.

YAVUZ BÜLENT BÂKİLER

Babası Cezmi Bey'in hayatta olduğu dönemde gıyaben tanıdığım Yavuz Bülent Bakiler, bir yaz günü, kardeşi Naci Bakiler ile köyümüze bir sürpriz ziyarette bulundular. Zira Cezmi Bey vefat etmiş, Eleşkirt'teki mal varlıklarının satılması gerekiyordu.

Köyümüzdeki benzinlikte iyi giyimli, bir İstanbul Beyefendisi ile karşılaştım. Bu şahsiyet gayet ciddi duruyor, soru sormadan bir şey konuşmuyor; tevazu içindeki iç dünyası ile meşgul oluyordu... Kim olduğunu sordum :”Yavuz Bülent Bakiler “ dediler...

Yanına varıp tanıştım, kendilerini yaklaşık on gün kadar bu istasyonda ağırlama fırsatı buldum, bol bol konuştum...

Sayın Bakiler oldukça kararlı bir duruşla önce çok soğuk bir insan görünümünü vermekteydi. Ama kendisinden bir konuda, hele hele hassas olduğu hamaset konularında bir şey istediğimizde dünyanın en tatlı insanı oluverirdi birden. Bir derya hazinesini harekete geçirir, karşısında bizler o deryadan gelen yüksek dalgaların içinde adeta kendimizi kaybederdik... Bu efendi insan, gür akan çeşme gibiydi: Her yolcunun susuzluğunu giderir, olduğundan su değil saadet akardı...

Seksenli yıllarda henüz Sovyetler Birliği dağılmamıştı ve bize yakın olan Azerbaycan Radyosu'nu büyük bir ilgiyle dinler, aynı zamanda bizim de hep bu radyoyu dinlememizi tavsiye ederdi... Azeri Edebiyatının ve müziğinin hayranı olduğunu her fırsatta ifade ederdi. Kendileri de zaten Karabağ asıllıydılar...

Yavuz Bülent Bakiler kaldığı kısa süre içinde araziyi büyük bir cömertlik örneği içinde sattı. Bu toprakları daha önceleri kullanan kişilere fazla bir ücret almadan devretti. Daha sonra da veda edip gitti.

Yavuz Bülent Bâkiler'in anne ve babasının oturduğu ev, köyümüzün en üst başında bulunur; önünden dere akardı ve o dere de köyün çeşmesi bulunurdu. Kanımca Bakiler, bu kaynaktan herkesten daha fazla yararlanmış olmalı ki kimse ona ulaşamadı...

MUHİTTİN ATMACA

Genç yaşta evlenip bir kız çocuğu olduktan sonra hanımı vefat etmişti ve kimsesiz kalmıştı.

Köyümüzün müzmin bekârıydı. Ömrü çobanlıkta geçti. Pek kimsesi yoktu. Köyümüzün konu komşusuyla iyi anlaşması sonucunda hep orayı tercih etti.

Atmaca çok hürmetkâr, aynı zamanda herkesin sıkıntısına çare bulmaya koşacak kadar bir hamarat insandı. Ancak kapasitesi düşündüklerini gerçekleştirmeye yetmezdi, buna da köylü bir şey demezdi.

Çok hızlı hızlı gezer, rastladığı herkesin halini hatırını büyük bir tazimle sorardı. Kendi dertleri başından aşkın da olsa bizim Atmaca bu güzel huyundan asla taviz vermezdi.

Evi ve çoluk çocuğu olmadığından hayatını pek disiplin altına almaz, az çalışıp uzun zaman yetinmeye çalışırdı.

Köylümüz Atmaca'yı hiç ihmal etmez, devamlı yardımlarıyla olsun, hoş sohbetleriyle olsun, ilgisi dâhilinde tutardı. Muhittin Atamaca bütün komşularca hoş görülürdü.

İki gözü de ileri derecede şaşıydı. Bir gün kendisinden adres soran kişilerin tereddüdü karşısında: "Gözüme bakma, gözüme bakma oğlum! Parmağıma parmağıma bak. Eğer gözüme bakarsan yandın oğlum..." der.

Muhittin Atmaca ömrünün son günlerini sobasız evde hasta döşeginde yatarak geçirdi. Ona ne bir devlet yardımı gitti, ne de sosyal yardım kuruluşunun yardımına muhatap oldu. Mezarı köyümüz kabristanlığındadır.

AVCI NÂZİM

Köyümüzün en sakın yaradılışlı, kendi halinde, hoş sohbet insanıdır.

En büyük özelliği ‘ keskin nişancı’ denecek kadar iyi atıcılığı ve av konularında uzmanlık derecesinde bilgi sahibi olmasıdır.

Orta boylu, tıknaz yaradılışlıdır. Bilmeyenlerce pek kale alınmaz... Ama bilenler kendisine oldukça ilgi gösterirler. Hiç belli etmez ama oldukça da nükte ustasıdır...

Kapı köpeği, bir gün, çok çocuklu komşusunun mutfağına girer ve beş kiloluk yağı kutusuyla birlikte aşırır. Bunu gören evin kadını, dayanamaz ve hemen şikâyete gelip, karşısında Avcı Nazım’ı bulur... Maksudı zararını tazmin etmek olan bu kadını sabırla dinler ve gülerek:”Sen de haklısın... Ama senin kaç çocuğun var?” sorusuna “Yedi çocuk” cevabını alır. “Eeee! Gördün mü bak, onun dokuz yavrusu var... Bu yağ, yavrusu çok olanındır...” cevabı karşısında komşu kadın çaresizce gider...

Kendisiyle birçok kere ava gittim. Av denince en muzaffer komutan kadar kendine güveni vardı. Av aletlerine hâkim, av hayvanlarını iyi etüt etmiş, avlanacağı alanları iyi bilen bir dolu insandır.

Sayırsız denecek kadar önemli avcılık maceraları olmuştu. En çok hoşuna giden av ördek avıyla yakın derelerde balık avıydı. Ördek avlamak onun için sıradan bir iş idi. Bu konuda meraklı komutanlara bile cazip gelecek avla ilgili bilgiler sunardı.

Son yıllarını Bursa'da geçirdi ve orada vefat etti.

ŞÜKRÜ BAYRAM

Köyümüzün en aktif insanlarından biriydi. Babası rahmetli Mehmet Onbaşı gibi konu komşunun her derdine koşan bir insandı.

Şükrü Bayram İstanbul'a göçtü, Sefaköy'e yerleşti. Orada yeni bir hayat düzeni kurdu. İstanbul'a giden her yakınına ve her hemşehrisine yakınlık gösterdi. Hac farızasını yerine getirmek için gittiği Mekke'de vefat etti, orada toprağa verildi.

ENVER ÖZDEMİR

Köyümüzün en renkli, en icatçı, en çalışkan insanlarından biriydi... Oldukça az kimseyi beğenen Dedesi Şaduman Düzgün onu sever ve ona tam not verirdi... Gerçekten notu hakkıyla vermiş... Zira sonu tahmin edilen gibi oldu:

Çok küçük yaşlarda gurbet kahrı çeke çeke büyüdü. Pehlivan yapılı, kafasını yorduğu her şeyi kısa sürede kavrayacak yetenekte, şen şakrak, çalışkan, müziğe yatkın, çalıp söyleyebilen, ağır iş makinelerinin bakım ve tamirini yapabilen bir aspirin insandı... Yeri gelir yapı ustası olur, yeri gelir pazarlamacılık yapar ve asla boş kalmazdı...

Çok gür sesi vardı. Arazide öten turnalar ile yarış edecek kadar mukallitliklerde de bulunurdu. Oldukça hazır cevap ve nüktedandır.

El aletlerini bir atölyeden çıkmış mükemmellikte yapar, ilk zamanlarda görüp de alamadığı bağlamayı; Antep pekmezinin ahşap küpüne sap takarak, kablodan tel çeker ve çalardı...

Libya'ya gidip, Fizan'da (Osmanlı toprağı iken sürgün yeriydi) çalıştı. Kazandığı paralarla İnegöl'e yerleşip ev, ocak sahibi oldu...

Zaman zaman ziyaretine gittiğimde bağlamasını çalar, bir zamanlar çalıştığı torna atölyesinde yaptığı hemen her türden o eski tarım aletlerini getirip ortaya dökerdi: O tarım aletlerini öyle bir yapmış ki tarifi mümkün değil... Uzun yıllar uzak kaldığı bu el aletlerini özledikçe özlemiş, bu özlem bir özene dönmüş ve harika aletler boy gösterir olmuş... Tam bir vitrinlik aletler... Çalışabilen tınaz makinesi ki şu an bir benzeri olduğunu sanmıyorum. Bu tınaz makinesini bana hediye etmiş olup evimde vitrinde saklamaktayım.

Yaptığı her cinsten çeşitli arabalar bence anaokullarının bahçelerinde sergilenip çocuklarımıza görsel bir dünya kurulmalıdır. Bir hazine değerinde olan bu alet ve edevat herkesten habersizce bir köhne bodrumda çürümeye terk edilmiştir.

Emekli oldu. Mobilya atölyesi işleten oğlunun yanında vakit geçirmeye, zaman zaman da ona bazı konularda yardımcı olmaya çalışmaktadır.

Zaman zaman yerel televizyonlarda âşıklama tarzında programlara katılmakta ve beğeni kazanmaktadır.

İSRAFİL ÇAVUŞ

Köyümüzde doğdu annesi çok küçük yaşta vefat edince ninesinin (Dildar Nine'nin) ellerinde büyüdü. Sonra Libya'ya gitti, kendi kendi için yeterli olup ev ve iş sahibi oldu. Kamyon alıp, yıllarca nakliyeciliği devam ettirdi. İsrail Çavuş çok küçük yaşlarda acı hayat tecrübeleri aldı, annesinin yokluğunda Dildar Nine'nin çok büyük gayretleriyle büyüdü ve çevresi geniş bir insan oldu. Evlendi, çoluk çocuk sahibi oldu. Babası İbrahim Amca'yı köyünde bırakıp İnegöl'e yerleşti. Kısa sürede çevresinde tanındı ve sevildi. Çünkü çok meşakkat görmüştü, insan kadri bilirdi...

Bu meşakkat insanı evini yapıp işlerini tam da oturttuğu bir sırada, çok küçükken başladığı sigara nedeniyle akciğer kanserine yakalanıp genç denecek bir yaşta vefat etti. Mezarı İnegöl'dedir.

TEHER DAYI (TAHİR BAYRAM)

Köyümüzde" Teher Dayı" diye bildiğimiz Tahir Bayram, yıllarca muhtarlık yapmış, ağır, oturaklı bir adamdı. Babamın yakın dostu, köy işlerinde yakın arkadaşıydı.

Teher Dayı köyde sözü dinlenen belli başlı kişiler arasındaydı. Köy şartlarında hali vakti yerinde, çalışanı bol; çevresi ve akrabası kalabalıktı. Hele hele eşi Selvi Hanım, oldukça yüksek asaletli, hanım hanımcık bir insandı. Onu hatırlayan herkes, şefkatinden ve merhametinden bahsedip, dua eder.

Tahir Bayram Seferberlik görmüş, harp yıllarının bütün zorluklarını yaşamış, yaşadığı her olaydan dersler almış bir birikim sahibiydi. Hemen her konuda engin bilgisi ve

tecrübelerinden yararlanılır, oldukça saygı görürdü. Eğitimin önemini çok iyi kavramış biri olarak hem çocuklarını okuttu, hem de okumuş insanlara büyük değer verdi. Köyümüzde vefat etti ve orada toprağa verildi.

MİRZA DOĞAN

Bir ömür insandı Mirza Doğan. Onun kendi dünyası, özel zevkleri, özel bir tavırları vardı. Bolşeviklerden kaçmış, kaçarken çok sevdiği kızılılık samılarını da getirmeyi ihmal etmemişti.

Hiç evlenmedi. Uzun yıllar gurbet hayatı yaşadıkdan sonra, yeğeni Nevruz Doğan ile birlikte yaşadı ve bu münasebetle köyümüzde uzun yıllar kaldı.

“Mirza Dede” derdik biz ona. Üstünde bir marangoz takımları kadar aleti, belindeki kemerine dizmek suretiyle taşırdı ve bir onarım işini anında giderirdi. Bu külfeti bazı insanlarca çok görülüp işi alaya almaya kadar götürmeleri üzerine kızıp köyü terk etti.

İzmir'e gitti, bir çiftlik evinde hem iş, hem barınma bulup; ömrünün kalan kısmını orada tamamladı. Orada vefat edip toprağa verildi.

ELLEZ ÇAVUŞ (AVCI)

Eleşkirt mıntıkasının çok namlı bir avcısıydı. Gözümüzü açtık onun namını dinlemekten usandık. Yanında yüksek

rütbeli subaylarla sık sık ava çıkışını zaman zaman bizler de görürdük.

Uzun boylu, atletik yapılı, şen şakrak insandı. Spor giyinir, av gereçlerini, ava göre, yanında bulundururdu. Yanında bulunan gruba hâkim bir yaklaşım içinde hareket ederdi çünkü onun olduğu yerde kimse liderliğe cesaret edemezdi.

Çocukluk günlerimin birinde, bir zemheri (Ocak ayı) ayında, sabahın erken saatlerinde kapımızı çaldı. Babamın dostu olduğundan evimize yanındaki subaylarla gelmek zorunda kalmıştı. Çünkü zemheri ayında, sabahın sazağında, ısı eksi kırk dereceyi buluyordu... İşte rahmetli, böyle bir havada mahiyetiyle ava çıkmış ve üşüyünce evimize gelmişlerdi.

Babamın konak odasında, nar gibi yanan sobasının etrafında halı yastıklarına oturup bir güzel ısındılar. Kendilerine bazı ikramlar edildi ve av merakı ağır bastığından, fazla kalmayıp, kalkıp gittiler.

Ellez Çavuş çok yükseklerde uçan turna katarındaki turnayı boğazından vurup yere indirmiş bir namdar avcıydı. Hemen bütün ömrünü avda geçirdi bize göre. Yanına etkili ve yetkili kişileri de alırdı ve sık sık ava çıkardı. Bu nedenle Eleşkirt Avcılar Kulübü ona çok şey borçluydu.

Ellez Çavuş bir kış gününde geyik avına çıkar. Yanında Avcı Mecit adlı bir avcı arkadaşı da vardır... İki Köse Dağı'nın yamacında geyiğe rastlarlar. İlyas Çavuş geyiği vurur fakat, hayvan yara alır ve tehlikeli bir bölgeye sığınır... Bu meşhur avcı iz sürer, avın peşinden gider... O sırada arkadaşı avı görür ve tüfeğini ateşler... İşte bu ateşlenen tüfek, büyük bir

çıgın kopmasına ve bizim namdar avcının, çıgın altında kalmasına yol açar... Arkadaşı büyük bir olaya neden olmuş, ama iş işten geçmiştir... Önce kendi çabalar daha sonra Eleşkirt'ten yardım ister...

Eleşkirt yediden yetmişe koşar, ama nafile... Tam üç gün aranır, sonunda, karın altı metre altında bulunur. Cesedi çıkarılır ve Eleşkirt'e getirilir orada toprağa verilir. Halk arasında meşhur bir atasözü vardır: "Su kuzesi suyolunda kırılır..."Ölümü üzeri bu sözü sık tekrarlayanlar olmuştu.

NECİBE NİNE

Çocukluk günlerimizde görüp zor hatırladığım melek yaradılışlı bir kadındı. Ahıska'nın Gurkel köyünden gelmiş, beyini kaybetmiş ve oğullarıyla birlikte köyümüzde yaşamaktaydı.

Çok nur yüzlü bir insandı. Hayâ ve edep dolu bir insan oluşu konuşmalarındaki mahcubiyetinde saklıydı.

Necibe Nine bütün tanıyanlarınca bir evliya değerinde insan bilinir ve o değer verilirdi.

Uzun zamanlar pençesine düştüğü hastalıklar onu çok üzmüş, meşgul etmiş ve dış dünya ile bağlantısını kesmişti. Buna rağmen takva yaşantısından ve ibadetinden taviz vermemiştir.

Tatlı dilliydi, kimseyi kırmamıştı; gönül almak onda bir sanattı. Vefat etti ve köyümüzde defnedildi.

AYVAZ LEKE

Köyümüzün eniştesiydi. Daha sonra köyümüze (Amat'tan) gelip yakın komşumuz oldu. Sessiz, yumuşak huylu ama çok hünerli insandı...

Köye geldi, önce evini ve diğer damlarını tek tek; kendi ve hanımı Vahide Abla'nın çabalarıyla yapıp bitirdi... Kısa zamanda kendini toparlayıp bir köylünün olması gereken her şeyine sahip oldu.

Ayvaz Leke işinin aşığı bir insandı... Yaz, kış; gece, gündüz durmadan çalışırdı ve konu komşuyu da gıpta ettirirdi. Köyümüzün, köylümüzün aklından geçmemiş pek çok iş Ayvaz Leke'nin repertuarında mevcuttu...

Yazın ziraatla meşguldü. Ekeneği herkesten önce başlatır ve bitirirdi... Çok temiz ve külfetsiz işi vardı.

Hayvanları az sayıda ama iyi cinstendi. Çiftçiliğin bütün dallarında uzmanlaşmıştı, işi hem pratik ve hem de ekonomik olarak görürdü...

Ayvaz Leke boş zamanlarında hanımının ekmeğine, yemeğine yardımcı bile olurdu. Ama hanımı Vahide Abla da erkek işinde bir dozer misali ün salmıştı... Ayvaz Leke işte narindi ama hanımı çok hamarattı... Değme erkek onun kadar işe dayanamazdı çünkü babası Şaduman Düzgün'ün bir kopyasıydı...

Ayvaz Leke terzi derecesinde dikiş dikerdi, önemli bir geliri olurdu. Köyde hastalara ilk yardımı yapacak kadar sağlık

bilgisine ve pratikliğine sahipti.

Bir seyahati sırasında Bursa'da vefat etti ve göçmüş olduğu İzmir'de toprağa verildi.

AHMET ŞENTÜRK

Ahıska'nın Niyala adlı köyünden gelme ailenin Türkiye'de doğmuş ferdiydi. Babası, Hamza Hoca'nın da amcası olan meşhur Cemal Hoca idi.

Cemal Hoca inanışında takva deresinde biriydi. Ömrünün son zamanlarında itikaf derecesinde İslami bir hayat sürmüştür.

Cemal Hoca'nın sırasıyla üç erkek evlidir olur: Mehmet, Ahmet ve Mustafa. Bu kardeşlerden ilki İstanbul adliyesinden emekli oldu. Diğer iki kardeş Eleşkirt'te kalıp hem çiftçilik, hem de ticaretle uğraştılar. Gözümüzü açtık Ahmet Şentürk'ü hem esnaf, hem de serbest çalışan, istida yazan biri olarak gördük. Gayet iyi giyinir, çok iyi konuşur, olgun davranışlarıyla gıpta edilirdi. İnancında oldukça takvaydı.

İyi denecek türden esnaftı. Zamana göre dükkânını iyi doldurur, dalında her ihtiyaca cevap verirdi. Müşterisine çok mütevazı davranır, mutlaka onun bir şeyler almasını mümkün kılardı... Sattığı mal sıradan da olsa onun elinden çıktığı için değer kazanırdı...

Esnaf arasında seçkin bir yeri vardı, söylediği söz, ettiği tavsiyeler oldukça kabul görürdü. Zaman zaman siyasi

partilerin aktif siyaset yapma teklifini- işinin zarar görmemesi için- geri çevirmişti.

Çok tatlı dili sayesinde en uyumsuz insan onun yanında uyumlu; en anlamaz insan onun yanında arif olurdu. Bu nedenle hep “ Ahmet Efendi “ olarak anılırdı.

Ahmet Efendi; kavga eden tarafları barıştıır, dünürçülerin arzusunu kolaylıkla gerçekleştirir, hakkı zayı olanlara yardım ederdi ve hakemliğinden kimse şikâyetçi olmazdı.

Zamana göre çok mazbut evleri, değerli arazisi vardı. Sakladığı hayvanlar çevrede ilgi görür, kapı köpeğine bile gıpta edilirdi.

Devletle işi olanlara, daktilosuyla ciddi ciddi istida (dilekçe) yazar, bu hünerli tutumuyla ayrı bir yer sağlardı. Eleşkirt ileri gelenlerinin yanında hep yer alır; alınan önemli kararların altında onayı bulunurdu...

Ahmet Efendi, halk arasında evliya gözüyle görülen Cemal Hoca gibi takva bir babanın oğlu olduğundan, kendisi de oldukça takvaydı... İbadetindeki tutum ve davranışları ayrı bir güzellik taşırdı.

Ahmet Efendi, karşılaştığı insanda bin tane yanlış, bir tane doğru görse; bini bırakır, biri söz konusu ederdi... Ondan kopan insan pek bulunmazdı.

Memleketimizin müzmin hastalığı haline gelmiş göç etme hastalığı Ahmet Efendi'nin de İstanbul'a göç etmesine neden

oldu. Kartal'da bir süre daha toptancılık yaptıktan sonra rahatsızlanıp orada vefat etti ve toprağa verildi.

HAMZA HOCA VE KARDEŞLERİ

Ahıska'nın Aspinza reyonuna bağlı Niyala köyünden gelip Eleşkirt'e yerleşmiş, ilçede ileri gelen aileler arasında yer bulmuş sayılı ailelerden biriymiş.

Hamza Hoca diğer kardeşleri olan Kurban-Hasan ve Bayram ile birlikte gelirler. Bayram ile Hasan kedilerine "KARABULUT" soyadını; Hamza ile Kurban da "BALMUMCU" soyadını alırlar.

Bu kardeşler Eleşkirt'te hem çiftçilik, hem de ticaretle uğraşıp kalburüstü aileler arasında yer alırlar. Bir taraftan da çocuklarını okutup çeşitli görevlere atanmalarını sağlarlar.

1-Hamza Hoca'nın beş oğlu ve iki kızı olur. Bu çocuklarının hepsini evlendirir. Oğulları sırasıyla Osman Balmumcu, Ömer Balmumcu, Veli Balmumcu, Ali Balmumcu ve Bekir Balmumcu olarak anılırlardı.

Hamza Hocanın çocukları da ticaret hayatında faaliyet gösterdiler, kimi nakliyecilik yaptılar ve kısa sürede ilçe sınırlarının dışına taşılar.

2-Kurban Balmumcu'nun bir oğlu olur: Abdurrahman Balmumcu. Bu Abdurrahman Balmumcu benim okuduğum Eleşkirt Merkez İlkokulu'nun müdürü idi. Oldukça disiplinli

olup; bütün bir ilçeden, öğretmenlerden ve öğrencilerden adeta bir şeyh ilgisi ve saygısı gören biriydi.

Eleşkirt'in tek ilkokulunun bulunduğu o yıllarda (1958) adeta şehrin valisi kadar saygınlığa sahipti. Öğretmenler oldukça düzgün giyinirler, halk arasında adeta bir senatör gibi dolaşırlardı. O yıllarda halk takım elbiseyi, ütüyü bilmezdi. Takım elbise ile ütü, halk arasına Müstamelci (ikinci el giysileri satan) Şaban Efendi ile gelmişti.

Kurban Balmumcu'nun Esmâ, Sara, Hacer, Yosma (Ahıska'da kalır) adlı kız çocukları da evlenir ve yuva sahibi olurlar.

3-Hasan Karabulut'un Yusuf, İbrahim, Harun, Halit, Yakup ve Ayşe adında altı çocuğu olur. Bu çocuklar arasında Halit Karabulut'un Emniyet Teşkilatında üst düzey yöneticisi olduğunu biliyoruz.

4-Bayram Karabulut'un Kazım, İsmail, Ahmet, Hüseyin, Fatma, Reyhan olmak üzere altı çocuğu olur. Bu çocukları da evlenip birer yuva sahibi olurlar ve yurdun çeşitli yerlerine dağılırlar.

Hamza Hoca olarak anılan Hamza Balmumcu'nun askeri birliğe yakın olan bir büyük tarlası, Eleşkirt Bilirkişi Heyeti tarafından, 29.Piyade Alayı'na katılmak üzere istimlak edilmek istenir. Heyet bir makul fiyatta karar kılmışken, içlerinden biri bu fiyatı yarıya indirmek için itiraz eder. Bu duruma sinirlenen Hamza Hoca söz alır:

“Efendiler! Ben Ahıska'dan geldim ve bu toprağı devlet bana iskân olarak verdi. Bu tarlamı devletimin ordusuna

başılayacağım, ancak bir şartla; itiraz eden kişi de böyle bir tarlasını devletin ordusuna başılasın...”

Bu konuşmalara şahit olan Albay, itirazların geri alınmasını sağlar ve Hamza Hoca bütün bir ilçede gittikçe ününü arttırır.

AYDIN AĞA (ÜÇDAL)

Ahıska'nın Aspinza reyonuna bağı Kamze köyünden geniş aile efradıyla birlikte gelip önce Mollasüleyman Köyüne, sonra da Eleşkirt'e gelip yerleşmişti. Çocukluk yıllarımda hafızamda yer etmiş ender insanlardan biriydi. Ondan daha iri ve kilolu insan yoktu ilçede. İyi bir marangoz, cesur bir pehlivan, sağlam bir dosttu... Çocukla çocuk, büyükle büyüktü...

Eleşkirt babacan insanların harman olduğu diyardı. Okuduğumuz ilkokulun arkasındaki geniş alanda, hemen her milli bayram günleri davullu zurnalı tertiplenen güreşlerde çok aktif görevler alırdı; pehlivanlar güreşir, o, dağ cüssesiyle kenarda seyreder ve hoşuna giden her hareketten sonra, o muhteşem bıyıklarını sıvazlardı.

Çok cüsseli olmasına rağmen asla hantal değildi. İlerlemiş yaşına rağmen bir delikanlı gibi çalışırdı ve atletik vücuduyla görenleri hayran bırakırdı.

Marangozlukta üstüne yoktu. Sarıkamış kerestesinden yaptığı fiçılar, yayıklar, kuzeler ve pek çok gereçler el üstünde tutulurdu... Çalışırken zaman zaman seyretme

imkânım olurdu: İnsana zevk verirdi, seyreden gıpta ederdi...

O yörede sırtını yere getirmiş pehlivan yoktu... Onunla gürüşe cesaret edeni bile pek gören olmadı. Çünkü insan onun elinde adeta bir oyuncak gibi kalırdı...

Fikret Alkan anlattı: “Bir gün kendisiyle şehrin içinden geçen transit yolda gezmeye çıktık. Yol kenarında hem konuşup hem yürürken bir turist arabası arkadan gelip baldırına hafifçe tosladı. Arka baldırına darbe alan Aydın Ağa, hem canının acıdığından, hem de taksinin haksız olduğuna inandığından, çok sinirlendi ve eğilip tek eliyle taksinin tamponundan yakaladı ve bir kriko kaldırır gibi arabayı yerden kaldırdı. İçindekilerin beti benzi solunca, arabayı usulca bıraktı, ardından, Gidin, bu korku yeter size yeter, deyip hafifçe güldü.

Geniş çevresi vardı. Sofrası çoğu zaman yerden kalkmazdı. Misafirden hoşlanırdı, hoş sohbet insandı. Çocuklara özel ilgi gösterirdi, kalbi birden bire pamuk gibi yumuşardı.

Çiftçilikte de örnek sayılacak kadar başarılıydı. Evlerinin bulunduğu alanı orman denecek kadar bir görünüme kavuşturmuştu.

Aydın Ağa aynı zamanda iyi nişancıydı. Zamana göre barabellüm tabancası bulundurmak ve taşımak onun için külfetten sayılmazdı.

Bir yaz günü atölyesinin ihtiyacı olan keresteleri Sarıkamış'tan getirirken, tomruk yüklü arabanın kasında

seyahat ederken kamyon devrildi. Bu abide insan, her zaman haşır neşir olduğu tomruklara bu defa söz geçiremedi. Bütün tomruklar birleşmiş, bizim pehlivan artık pes etmişti... Kazayı duyan koştu, ama nafile... Cenaze alayı de büyüklüğüne yakışır cinstendi. Eleşkirt'te toprağı verildi.

NALBANT HÜSEYİN

1940'lı yıllardan 1980'li yıllara kadar Eleşkirt yöresinin en mahir nalbant ustasıydı... Bana, "APOLETSİZ ZABITA" adlı senaryonun yazılmasında, bir hayli ilham kaynağı olmuştur.

Orta boylu, gürbüz bir adamdı. Benim gördüğüm zamanlar artık yaşlanmış, bu vesileyle de sabrı iyice tükenmişti... Karşısına gelen müşterisine söz sayar, reddederdi ama nafile... Çünkü Nalbant Hüseyin'in çıktığı hayvan ötekilerinkine benzemiyordu.

Nalbant Hüseyin'in Ermeni olduğunu söylerlerdi. Buna rağmen Türkçeyi iyi konuşur, mahallin bütün gereklerine katılırdı... Geniş ailesi ve kendi gibi nalbant çocukları vardı. Halk kendisini iyi tutar, onu hiç teklemezdi...

Ben, kendisini, koşum öküzlerimize nal çakılması vesilesiyle tanıdım. Ama her nasılsa, kendisinin bir defaya mahsus tercih edilmemesinden dolayı, bize serzenişi vardı ve hayvanlarımızı artık bin bir rica ile çaktırırdık... Fakat buna rağmen randıman almak için bu eziyetlere katlanırdık...

Nalbant Hüseyin zamanın en çok gıpta edilen insanıydı. Çok iyi işi ve bol kazancı vardı. Halk, koşum hayvanlarının hatırı

için onun fiyatına itiraz etmez, buğuzlarını görmemezlik eder, ama sonunda, emin elde, işini hallederdi.

Söz buraya gelmişken, nallama hakkında birkaç şey söylemek gerekir: Nallanacak hayvan kulağından tutulur, yularına ip bağlanır ve bu uzun ip sırtının arkasından dolaştırılarak arka ayakları çembere alınır ve çekilirdi... Bu teknik sarma ile hayvan kendi kendini yere yatırır... Yere yatan hayvanın dört ayağı özel sırığa bağlanır ve bir üçgen sehpayaya kaldırılıp nallamaya hazır olurdu. Bu defa elinde raspa ve kerpetenle gelen usta, kalmış nalı ve çiviye söker, uzamış tırnakları kısaltır ve raspa ile yontup düzeltirdi... Yani bir çeşit manikür ve pedikür yapardı... Sonra nal yerleştirir ve çivilemeye başlardı. İşin en önemli yanı da buydu. Çünkü çivi derin gitse hayvan sakatlanacak, yüzde kalsa nal çabuk atılacaktı... İkisinin ortası da usta nalbant işiydi... Bu iş yapılırken bir çiviye, bir nala vurulurdu çekiç... Nal kaymasın, çivi doğru gitsin diye. İşte "BİR NALINA, BİR MIHINA!" sözü buradan gelmektedir... Bütün bunlar yapılırken el çabuk tutulur, çabalanan hayvanın darplarına muhatap olunur, hayvanın şişip telef olmasından korkulurdu...

Nalbant Hüseyin'in hayvanı yere yatırış tekniği olsun, hayvanına göre özel muamele ediş titizliği olsun, kimsede yoktu. Bütün bunları yaparken "Yağdan kıl çeker gibi" işini tamamlar, müşteriye güven verirdi... Vatandaşın motoru yoktu, tek geçim kaynağı bu hayvanlarıydı. Bu nedenle Nalbant Hüseyin, günümüzün ünlü cerrahları derecesinde bir değere sahipti...

Nalbant Hüseyin birgün bir iri mandayı nallamak için yere yatırır, ama oldukça da zorlanır. Kendi kendine “Yahu ömrümde ben böyle hayvan görmedim... Bu ne müthiş hayvan böyle!” der. Mandanın sahibi önce dinler, sonra söze girer: “Hele bu hiç! Bunun evde bir eşi var, değirmen taşına kaşınırken, boynuzu taşın deliğine takıldı ve bir haftadır o taş boynuzunda taşıyor...” der. Nalbant Hüseyin bu olayı dinler dinler, elini alnına götürür, gözlerine siperlik eder ve kilometrelerce uzaktaki Köseadağı'nın başını göstererek: “Bak bak! Dağın başında geyikler yayılıyor!” der. Bu defa mandanın sahibi itiraz eder: “Yahu Hüseyin Amca amma da yaptın! Hiç oradaki geyikler buradan gözükmüyor mü? Hadi biraz aşağılarda olsa neyse...” Bunun üzerine Hüseyin Amca: “Sen değirmen taşını mandanın boynuzundan çıkar, ben de aşağıya ineyim...” der. Böylece hatası olan hatasını da anlamış olur.

Sade nalbant da değildi. Boğa olan hayvanları burar, iyi olmaz (müzmin) yaralara ilaç yapar, hayvan hastalıklarından anlardı. Ağzından çıkan söz iyi dinlenir, bir daha tekrarı mümkün olmazdı...

Nalbant Hüseyin İzmir'e göçtükten sonra kendisinden bir haber alamadım.

KERİM AĞA

Ahıska'nın Aspinza reyonunun Hırtız köyünden gelmiş, Eleşkirt'e yerleşmişti. Çiftçilikle uğraşan kendisine bağlı çocukları sayesinde oldukça mükemmel hayat süren kişiydi. Ne zaman görsem nezih kıyafeti ve tığ gibi bir delikanlı fiziğiyle etrafa nezahet saçtığına şahit olurum.

Kerim Ağa anı zamanda ciddi bir dost adamıydı. İzzet ve ikramda cömertliği nedeniyle kendisine "AĞA" sıfatı verilmişti.

Memleket meselelerine hassasiyeti çok ön planda olan biriydi. Nitekim emniyet teşkilatında önemli görevler üstlenmiş Ağa Arslan onun oğullarından biriydi.

Kerim Ağa'nın başlıca şu oğlan çocukları olmuştu: Âlim Arslan, Kazım Arslan, Ağa Arslan, Mahmut Arslan ve Maksut Arslan.

Kerim Ağa'nın oğulları çeşitli memuriyetlerden sonra emekli olup Batı'ya göçtüler ve çeşitli şehirlere yerleştiler.

SINIKÇI RIZA AĞA

Ahıska yöresinden gelmişti.

Eleşkirt'in o eski özlenen günlerinin banilerinden biriydi Rıza Ağa. Çocukluk günlerimin efsane insanı olan Rıza Ağa çevrece gıpta edilirdi. Evlerinin civarı meyve ağaçlarından oluşan geniş bir bahçeydi. Takva ehli, aynı zamanda ünlü bir sınıkçıydı...

Eleşkirt'in eski yol üstü mahallesini bilenler bilir... O mahallenin çok yapıcı, icatçı sakinleri olurdu. İşte bunlardan biriydi Rıza Ağa. Bir Cennet misali mekân oluşturmuş, geniş bir çevre kurmuştu, oldukça disiplin içinde ve faal hayatı vardı.

Eleşkirt'in o dondurucu soğuşunda, bir kuytu alanda yetiştirdiği meyve ağaçları görenleri şaşkına çevirirdi. Çok

sayıda ve önemli türde olan bu meyve ağaçları iyi korunur, her yıl da meyve verirdi.

Rıza Ağa aynı zamanda sözü sohbeti dinlenen biriydi. Çevrede hatırı sayılır, geniş çevresinde hatırı sayılan, sözü dinlenen iriydi.

Rıza Ağa'nın bir yönü de sınıkcılığıydı. Eleşkirt çevresinde iyice ün salmıştı. Kırık ve çıkık işlerinde o zamanın ünlü bir halk hekimi idi. Bilgisine güvenilir; engin sabrından ve merhametinden yararlanır, adeta tılsımlı olan elinin değdiği hastanın şüphesiz ayağa kalkacağına kesin kes inanılırdı.

Çocukluk günlerimden birinde, rahmetli babam, daha önce kırılmış fakat şifa bulmakta geç kalmış olan bacağımı göstermek için, beni o rahmetliye götürdü. O zamanlar felç geçirmiş, bir yanı işlemez haldeydi. Buna rağmen beni sabırla karşıladı, dikkatlice muayene etti ve babama gerekli şeyleri söyleyip bizi uğurladı. Şifamızın geç de olsa mümkün olacağına inanarak oradan ayrıldık. O anı hiç unutamam.

Her fani gibi o da rahmete kavuşmakta geç kalmadı, çünkü meflûç hali bunun habercisiydi. Eleşkirt'te vefat edip orada defnedildi.

BAHRİ BİRDAL

Eleşkirt'in ağır başlı, sayılır kişilerinden biriydi. Uzun boylu, şık bir beyefendiydi. Eski bir tahsildardı, bizim zamanımızda emekli olmuştu, ancak hala eski formunu taşıyan ve geniş çevresinden yakın ilgi gören biriydi.

Bahri Birdal aşiret sahibi, varlıklı ve bir lider yaradılışı insandı. Eleşkirt'in ileri gelenleri arasında yer alırdı. Bulunduğu mahalde pek çok olay ya da benzeri anlaşmazlıklarda önemli rol oynar, sözü dinlenir, adaletine güvenilir ve tarafların barıştırılmasında önemli rol alırdı.

Ne zaman görsem mutlaka yanında birkaç kişi kendisine eşlik etmekteydi, ya da kendisine mahsus kamyonunun şoförmahlinde özel yerine kurulu vaziyette seyahat halindeydi.

Eleşkirtlilerin her zaman iftihar ettiği, edebiyat öğretmeni ve iyi bir ses sanatçısı olan Celal Birdal'ın babasıydı. Eleşkirt'te vefat edip orada toprağa verildi.

FOTO ŞEREF

Ahıska kökenli bir ailenin oğluydu. Eleşkirt'in henüz çok organize olmadığı günlerde iki genç kendi başına gurbete gitti; çalışıp çabaladı fotoğrafçılık sanatını öğrendi ve şehre dönüp fotoğraf dükkânı açtılar. "Foto Şeref" dediğimiz Şeref Demir, işte o gençlerden biriydi. Hayata sıfırdan başladı, oldukça iyi yerlere geldi. Hemşehri canlısı, zeki, cesur ve cömertti.

Daha tığ gibi delikanlı iken olgun bir esnaf oldu. Gelişen şartlara çok çabuk ayak uydurdu, kısa zaman sonra tüp bayiliğini aldı, yetmedi nakliyeci oldu, oda yetmedi Erzurum Bölge Bayii oldu ve inşaatçılığa geçti.

Bu kadar hızlı çalışmak onu bir hayli de yıprattı. Fazla kiloları genç yaşta hayata veda etmesine neden oldu.

Ne zaman rastlasam hürmetle karşılar, ikramlarda bulunur, hasbıhal etmeden bırakmazdı. Çok da hoş sohbetti. Konuşurken yumuşak konuşur, ama -varsa- acı hakikati de söylemeden çekinmezdi.

Ticarette uzmanlık derecesine varan bir birikimi, kimsede olmayan şansı ve kısmeti vardı. Bu başarısı çoğu rakipleri tarafından kıskanılırdı, ama ona ulaşmak mümkün olmazdı. Nükteli konuşurdu ve çevreyi güldürmekten zevk alırdı. Erzurum'a göç ettikten sonra orada vefat etti.

MÜŞİR USTA

Müşir Usta gerçekten de bir enteresan ustaydı ve dalının rakipsiz insanıydı. Oldukça ciddi duruşu, fazla konuşmadan hoşlanmayışı, insanlara adaletli yaklaşması, işine olan ciddiyeti hiç unutulmaz.

Eski bir Ahıska muhaciriydi. Hayatın her zorluğunu görmüş, zorluklar içinde pişip olgunlaşmış bir insandı. Söylenen her şeye aldırış etmez, aldırış ettiğini de es geçmezdi. İyi konuşurdu, hafızası güçlüydü.

Müşir Usta esas ününü silaha olan merakından ve bozulan, kırılan her türlü silahı aslına uygun bir şekilde tamir edebilmesinden alırdı. Bu ünü memleketin her tarafına yayılmıştı. Bu netameli işi yapmak istemese de yakasını bir türlü kurtaramazdı... Gecenin bir vaktinde kapısı çalınır, elde silah olduğu halde rica ve minnette bulunulur, bozulan silahın tamiri istenirdi... Geri çevirmek de zor, çevirmemek de... Çaresizlik içinde kalır, soğuk terler dökerdi... Üstelik evi şehrin içinde, zabitanın kol gezdiği yerde...

Müşir Usta yaptığı tamiri öyle yapardı ki aslından fark edilmezdi... Silaha meraklı olanlar bu mahir ustanın bir dediğini iki etmez, öne sürdüğü şartları eksiksiz yerine getirirlerdi.

Memlekette başlayan göç onu da alıp götürdü. İzmir'in Seferihisar'a göçen çocuklarıyla oda göçtü. Çok sevildiği çevresinden, çok emek verdiği memleketinden ayrıldı ve orada vefat edip toprağa verildi.

FOTO SELİM

Foto Selim de hayata sıfırdan başladı. Akrabası Foto Şerefle aynı şartlarda işe koyuldular; ilk fotoğraf dükkânı açıp esnaflığa başladılar. Daha sonra dükkân tek başına Foto Selim'e kaldı. Foto Selim (Selim Demir) işine bağlı, çok ciddi, hemşerisine tutkun, cesur ve mertti. İlçenin tek fotoğrafçısıydı.

Gözümüzü açtık onu hep fotoğrafçı olarak gördük. Taaki saçları kırıştı, bedeni artık itiraz etmeye başladı işte o zaman işi bıraktı... Çalışırken gayet ciddi hava içinde çalışır, verdiği sözü tutar, fiyatı makul ölçüde bırakırdı. Yaklaşık elli yıl bu meslekte çalıştı. Emekli olduktan sonra çocuklarıyla ilikte Bursa'ya göçüp, Yıldırım ilçesine yerleşti. Orada da bir müddet yaşadıktan sonra vefat etti ve Bursa'da defnedildi.

Foto Selim Aktüel insandı... Günlük gazeteleri okur, esnafı dolaşır hal hatır sorar, bazı konulara yorum getirir, müşterisinin dükkâna gelmesiyle de iş yerine damlardı... Eleşkirt'in yediden yetmişi ona en az beş - on defa uğramıştır...

Foto Selim fotoğrafçılığın yanında az da olsa çiftçilikle de uğraşırđı.

DOKTOR TURGUT

Eleşkirtlilerin yediden yetmişinin çok iyi tanıdığı Doktor Turgut, okuma yazma bilenlerin bile çok az olduğu dönemde doktor olmuş ve ilçemize Ağrı'dan gelip yerleşmişti. Benim ilkokul günlerimin daha başında, yakın hizmetçisi Halis Efendinin0 eşliğinde, hasta evine giderken dikkatimi çekerdi... O zamanlar ilçenin tek doktoruydu. Yaklaşık kırk yıl ilçemizde kaldı.

Bir prensip adamıydı. Evi ile çalışma yeri bitişikti. Çarşıya yakın bu yerde, yaz-kış; haftanın her günü hastası olurdu ve muayene ederdi. Doktor Turgut, Eleşkirt'te eczanenin olmadığı zamanlarda da kendi kendinin eczacısı olurdu. İlaçları raflarından alır, defterine işler, iğneyi kendi yapardı ve hastasını birkaç gün takibe alırdı... Böylece hasta kontrol altında tutulur ve şifa etkisi yüksek olurdu. O yüzden Doktor Turgut çok tutulur, hastaları ilçe dışından bile olurdu.

Hükümet tabibi olmadığı zamanda, o görevi de görür; kendi özel yöntemleriyle altından kalkamayacağı sorun kalmazdı.

Yeri geldiğinde çok bonkör, yeri geldiğinde de- hastasını ücret almadan bir adım attırmayacak kadar katı tutumluydu.

Son yıllarında Kuşadasında kışı geçirir, yazları gelir ve kaldığı yerden devam ederdi...

Doktor Turgut gezmeyi ve sohbet etmeyi çok severdi. Çok tiz kahkahalarını duymayan yoktu. Ona herkes katlanırdı ve saygı gösterirdi. Çocuklarıyla birlikte Kuşadası'na göçtü.

HÜSEYİN TEKİN

Hüseyin Tekin denince akla ilk gelen şey mahkeme ve dilekçe işleriydi. Çok titiz, biraz sinirli, oldukça çalışkandı. Köylülere meram anlatır, açtığı kırtasiye dükkânında geri kalan saatlerini geçirirdi.

Bizim çocukluk günlerimizde çalışkanlığıyla öne çıkmış insanlardan iriydi. Herkes uyurken onlar tezgâhını kurup işlerini oturtmuş, hali vakti yerinde insanlardı. Bu nedenle zaman zaman kıskanılır, zaman zaman da gıpta edilirdi.

Hüseyin Tekin Çok uzun yıllar Eleşkirt'in hem mahkeme başkâtipliğini yaptı, hem de kitap ve kırtasiye işlerini yürüttü. Çocukları da kendisinin yolundan yürüdüler. Onlar da aynı işleri yapıp en az babaları kadar başarılı oldular.

Hüseyin Tekin'in çocukları şehir merkezinde olan evlerinin bahçesinde iyi cins kümes hayvanları besler; ava olan merakları nedeniyle av malzemeleri bayiliği alıp avcılar arasında önemli yerler edinmişlerdi.

İMDAT USTA

Eleşkirt'e muhtemelen Karadeniz bölgesinden gelmiş, kaynak ustasına duyulan ihtiyaç üzerine oraya yerleşmişti. İmdat Usta bir zamanlar Eleşkirt'in tek kaynakçısıydı. Dere

boyuna cephe dükkânında ne zaman görölse devamlı kaynak işiyle uğraşır haldeydi. İşine bağlı, yaptığı işi sağlam yapan, verdiği sözde bulunan cesur insandı.

İmdat Usta tek kaynakçı olduğundan el üstünde tutulur, istediği fiyat fazla irdelenmez, işgüzarlıktan da hiç hoşlanmazdı. Kaynağın o keskin ışığına oldukça adapte olmuş, sağlıklı yapısıyla işini hiç ara vermeden sürdürme imkânı bulmuştu...

İmdat Usta da uzun yıllar bu meşakkatli işi sürdürdü, fakat bir gün bile lanet okumadı. Olgun bir esnaf, cesur bir delikanlıydı. Yorucu ve pasaklı işine rağmen şıklığını da ihmal etmezdi.

CELÂL BİRDAL

Eleşkirt'in yetiştirdiği sanat ruhlu, babacan karakterli, şair yapılı, nefis sesli, olgun hocaydı. Eleşkirt Yatılı Bölge Okulunda uzun yıllar müdürlük görevinde bulundu.

Celal Birdal, Eleşkirt'in çok sevilen, sosyal yönü güçlü, milli ve manevi değerlere bağlı olan faydalı bir evladıydı. Adı anıldığı zaman hürmet ve saygıyla karşılanırdı. İnandığını ve düşündüğünü yerine getirmede hangi ödün gerekirse o ödünü vermekten geri kalmazdı. Oldukça cesurdu.

Gerek fiziğiyle ve gerekse giyim kuşama gösterdiği itina ile karakteri pekişmiş biri insandı. Konuşurken yumuşak ve tebessümle konuşurdu, sesini asla yükseltmezdi.

Sanatsal faaliyetlerden hoşlanırdı, bir ses sanatçısı derecesinde okuyuculuk yeteneğine sahipti. Şiir ve türkü derlemeleriyle yeni yetişen sanatçılara destek olurdu.

Öğrenciler arasında çok sevilirdi, halk kendisine üstün değer verirdi.

Aynı zamanda iyi bir avcıydı. Avcılar kulübüne üyeydi ve önemli avlarda mutlaka namlı avcılar arasında kendisine yer verilirdi.

Bu mert ve değerli insan, yakalandığı amansız hastalıktan kurtulamadı ve genç sayılacak yaşta hayata veda etti. Eleşkirt'te toprağa verildi.

TABLACI ŞEMSETTİN

Ne zaman çarşıya gitsem Tablacı Şemsettin Amca'yı o uzun boyuyla tablasının başında görürdüm. Tablasında hırdavat bulundurur, köylünün şehre gelmesiyle onun pazarı açılırdı...

Tablacı Şemsettin Amca köşe başındaki bir dükkânın kör cephesine sabitlediği- aslında tabladan çok kulübe görümlü -iş yerinde yaz, kış senenin her gününde; yağmura, çamura, kara, buza aldırış etmeden bekler ve işini yapardı. Bu haliyle de oldukça zengin çeşidi olurdu.

Sert ve kararlı tutumuyla bizim Şemsettin Amca kimseye taviz vermezdi; hatır için konuşmama huyu kendisini hakemlik derecesine yükseltmişti.

Evi ile iş yeri arasında mallarını taşıdığı dört tekerlekli demir arabası, iş yerini tamamlayan bir aksesuar gibiydi. Akşam yaklaştıkça rengi soğuktan iyice kararmaya başlardı ve geç vakitte bu hali had safhaya ulaşırdı. O meşakkatli geçen saatlerinin ardından dükkânını kapatma merasimi başlardı ve bir hayli uzun sürerdi.

Tablacı Şemsettin, esnaf arasında yerini almış, Eleşkirtlilerin sevgili dostu olmuştu. Bana nakledildiğine göre, birgün Eleşkirt'e bir turist grubu uğrar ve mola verir. Ancak bu katile,1960'lı yıllardaki şehrin tuvaletlerini yeterli bulmayıp, şehrin içindeki derede ihtiyaç gidermeyi tercih eder... Kabul edilmez bu durumu gören çocuklar, ilk etapta Tablacı Şemsettin'e koşup şikâyetle bulunurlar. Bizim Şemsettin Amca dinler, rahatsız olur, ama işini de bırakmadığından, çocuklara:"Gidin onlara deyin Şeşo Amca kızıyor!" Bu cevap artık Eleşkirt'te bir darbimesel olmuştu... Her Eleşkirtli, pek anlamadığı işi yapmadan önce bir Şeşo Amca'yı hatırlardı.

Bu cefakâr insan, gayretin bütün örneklerini sergiler, hayata pes etmeden geçimini yapan biriydi.

HACI FERDİ

Ahıska'dan Göçüp gelmiş ve Eleşkirt'e yerleşmişti. Çok okumuş, eski yazıyı iyi bilen, dini konularda yeterli ve inancını takva derecesinde yaşayan bir halis insandı.

Hacı Ferdi denince herkes durur, düşünür, rast gele bir şey söylememeye çalışırdı. Halk arasında sayılır, sevilir ve kendisine güven duyulurdu.

Hacı Ferdi inancını yaşarken onu dışa vurmuş ve bu tezahürden insanlara bir hoş manzara sunmuş haldeydi. Sessiz, başı yerde, ağzından boş bir söz asla çıkmaz; kimseyi asla incitmez; yürürken karıncayı bile ezmekten korkan derin bir sorumluluk içindeydi.

Hacı Ferdi aynı zamanda çok da metin bir insandı. Genç yaşta bir kazaya kurban giden oğlu Abdurrahman'ın ölümü bütün çevresini şok etmişken; o, sakin, metanetli ve gözünde bir damla yaş olmadan çevresini teskine çalışırdı... Bu haliyle gittikçe derin bir takvalığa büründü ve bedeni gittikçe eridi eridi, nihayet iflas etti. Eleşkirt'te vefat etti ve orada toprağa verildi.

Eleşkirt'in huzur ve sükûnuna büyük katkısı olan bu asırlık çınarlar ne zaman anılsa, insanların içine bir ferahlık gelir, uhrevi hayatın manası ortaya çıkar... Hacı Ferdi ve onun gibi yaşadığı beldenin destanlaşmasına katkıda bulunan şahsiyetlerin yeri doldurulamamış, hatıraları iç çekilerek anlatılır olmuştur.

NUSRET USTA (YILDIRIM)

Ahıska kökenli bir ailenin oğluydu. Babası dülger Hamit Ustaydı.

Nusret Usta denince sülaleden gelme bir dülger, bir doğramacı akla gelirdi. Dede ve baba mesleği olan bu zanaatı kendisi de iyi kavramış ve çocuklarına da öğretmişti. İşine bağlı, hürmetkâr, aynı zamanda şehir efendisi bir medeni insandı.

Çarşıya yakın yerde marangoz atölyesi kurmuş, ilk zamanlar bütün işlerini kol gücüyle yaparken; sonraları elektriğin yaygınlaşmasıyla ferahlığa kavuşmuş, çok tanınmış bir dülgerdi. İşinin çokluğundan her işi alamaz, aldığı işi de öyle her fiyata yapmazdı.

Ne zaman yanına gitsek, bizi evinde karşılar gibi karşıladı; hürmet ve ikramıyla mahcup ederdi...

Nusret Usta atölyesinde doludizgin çalışırken, göç etmenin cazibesıyla, Ankara'ya göçtü. Fakat bu büyük şehir, bizim Nusret Usta'ya Eleşkirt mutluluğunu veremedi ve oradan geri döndü. Tekrar tezgâh kurup, ev- bark dizdi. Uzun zaman işine devam etti. Sonunda Bursa''ya göçtü, yorulan bedenini, bozulan sağlığını tedavi etmekle baş başa kaldı.

Bizim o mahir dülger, ne zaman görsem, cami ile kahvehane arasında, ağır tempo içinde, yürüyüş halindedir. Bir türlü bırakamadığı sigarası elinde, hiç eksik etmediği tebessümü yüzünde, ağrılarından kaynaklanan kırışıklıkları da alnında olduğu halde muhabbetine devam ederdi. Çay içmek onun için vazgeçilmez bir tutkuydu.

Bu rahatsızlıkları sonucunda daha fazla direnemedi ve vefat etti. Mezarı Bursa'dadır.

AVCI MECİT (KÜRÇAY)

Ahıska'nın Azgur beldesinde Türkiye'ye göç etmiş iki kardeşten biriydi. Bu iki kardeş Eleşkirt'te iskân edilirler, büyük kardeş Hamit Kürçay erken yaşlarda vefat eder. Eleşkirt denince Avcı Mecit, "Avcı Mecit" denince Eleşkirt akla gelirdi. Çok uzun yıllar şehir sinemasında teknisyenlik

yaptı, kısa bir çiftçilik hayatının yanında, esas kendisini tanıtan avcılığıydı. İnce ruhlu, arkadaş canlısı bir insandı.

Çocukluk günlerimden tutun da son zamanlara kadar bir film şeridi gibi gözümün önünden hiç gitmemiş bu cefakâr insan, kendi hayatını, işlettiği sinemada bir film şeridine nakşetmiş gibiydi. O küçücük ilçede, bakmakla yükümlü olduğu kalabalık nüfusa hiç darlık çektirmeden, çalışıp davrandı; aynı zamanda av merakını da hiç ihmal etmedi.

Zaman zaman çarşıda görürdük; sinema meraklısı arkadaşlarımız hangi filmlerin oynayacağını sorarlar, o da sabırla cevap verir, hiç baştan savmazdı. İşini iyi yapar, hiç söz söylemeye mahal bırakmazdı.

İlkokuldan devre arkadaşım olan Oğlu Ahmet bir gün beni evlerinin bahçesine götürdü. O zamanlar ilkokul birinci sınıftaydım. Bana av köpekleri Coni'yi gösterdi ve ayağından ayakkabısını çıkarıp uzağa fırlattı. O anda köpeğine dönüp "Coni al gel!" dedi ve köpek söylediğini aynen yaptı. Bu benim için çok enteresandı, çünkü bizim kapımızda çok ünlü köpeklerimiz vardı ama onlara öyle şey söylenseydi herhalde sadece ayakkabıya ayaklarını kaldırırlardı... İşte Avcı Mecit avı o ölçüde ciddiye alır, diğer avcılardan farklı bir avcılık yapardı.

Eleşkirt'in ünlü Avcılar Kulübü onunla renklenir, çevresine topladığı avcı arkadaşlarına bir kurmaylık hizmeti verirdi. Avcı İlyas Çavuş ile uzun yıllar ava gitti, bilgi ve deneyimini geliştirdi.

Eleşkirt'in kurtuluş günleri yaklaştıkça onu bir hummalı çalışma alır, seferber ettiği avcı arkadaşlarıyla çevrede çok çeşitli av avlanır ve tören geçidinde bu avlanmış bulunan avlar halka sunulurdu. Bu avlar arasında sansar, kurt, ayı, samur, tilki, çeşitli kanatlılar ile Aras nehrinde oltayla tutulmuş dev Canarlar ve Yayınlar da bulunurdu.

Sayırsız av günleri ve av maceraları oldu... Kaç defa ölümden döndü... Ancak, sonunda yoruldu, nişan aldığı gözlerini zayıflattı ve avcılık onun için hatıra olarak kaldı nihayet. Bursa'ya göçen çocuklarıyla birlikte o da göçtü. Artık iyice çökmüştü ve gün sayıyordu... Bursa'da vefat etti, Fetiye köyü mezarlığında toprağa verildi.

ELEKTRİKÇİ SEFER (BALLI)

Elektrikçi Sefer DSI'de çalışan bir elektrik teknisyeniydi. Boş zamanlarında piyasaya elektrik işleri yapardı, arta kalan zamanda da av merakını tatmin ederdi. Ailece elektrikçi oluşları çok tanınmalarına ve çok iş yapmalarına zemin hazırlıyordu.

Elektrikçi Sefer oldukça titiz, fazla hassas bir duygusal insandı. Aynı zamanda tığ gibi bir delikanlı, gür bıyıklı ve atletik yapılıydı.

Mesaiden arta kalan zamanını mutlaka elektrik işi yaparken görürdünüz. Sonra ne eder eder av için zaman ayırır ve hemen ava giderdi. Bütün av malzemeleri vardı. İlaveten beslediği kangal köpeklerini de yedeğe alır ve havasına diyecek olmazdı.

Avcılar kulübünün daimi üyesiydi. Onsuz ava gitmek oldukça imkânsızdı.

Güvenilir kişiliği elektrik işlerinde öncelik olarak kendisinin tercih edilmesini sağlardı ve hiç boş kalmazdı. Aynı zamanda ünlü de bir elektrikçiydi. Çoğu ustanın yapamadığı işleri o yapardı.

Sefer Ballı bir gün Hükümet tabibi Faruk Bey'in evine elektrik işleri için çağrılır. Gider, onarımı yapar; kendisine bir kahvaltı ikramı yapılır ve o arada evin küçük köpeği dikkatini çeker ve köpeği kendi köpekleri gibi sanarak köpeğe bir parçacık ekmek verir. Köpek ekmeği yemediği gibi ilgilenmez de. Evin hanımı devreye girer: "Amcası o daha şimdi mamasını yedi, toktur!" der. Bu cevap bizim ince ruhlu Sefer Ağabey'i kızdırır ama bayana da bir şey söyleyemez. Oradan giderken kendi kendine söylenip durur: "Demek ben o köpeğin amcasıyım ha? Peki! Peki, öyle olsun..." der.

Sefer Ballı çok çalıştı, emekli oldu. Çocukları İzmir'e göçtüğünden o da göçtü. Ancak orası bizim Sefer Ağabey'e oldukça zor geldi... Eleşkirt mıntıkasının her karış toprağını birkaç defa arşınlamış bu pehlivan; büyük şehrin hayattan başka her şeye benzeyen hayatına pek intibak edemedi... Önce kilo aldı, sonra yürüyemez hale geldi, kalbi teklemeye başlamıştı... İzmir'de vefat etti ve orada toprağa verildi.

ŞÂKİR BEY (TOKAR)

Çocukluk günlerimin efsane insanlarından biriydi... Emekli bir memurdu. Babamın iyi dostuydu. Gerek evinin okulumuza yakın oluşu, gerekse oğulları olan Ziyattin ve

Sabahattin kardeşlerin benim devre arkadaşım olmaları Şakir Bey hakkında bilgi edinmemin vesilesi olmuştu.

Şâkir Bey bir asaletli insandı. Halk arasında çok sevilen, nüfuzu olduğu halde tevazu ile hareket eden tam bir mümindi... Babam, onların bayram ziyaretlerine beni de götürür; bir köylü çocuğu olarak bana, çok yeni şeylerin keşfine imkân tanırıdı.

Küçük oğulları Sabahattin ile Ziyattin (sonradan bakan oldu) babalarının evinde birer garson gibi ikram ve hürmette bulunurlar, tek bir çıt bile çıkarmadan, bir pot kırmadan gelmiş misafiri ağırlarlardı. Bu incelik ve asalet benim gözümden kaçmadığı gibi bana rehber de olurdu.

Şâkir Bey, uzun boyu, iyi giyinişinin ötesinde şefkatli tavrını hep ön planda tutardı... Komşuluk, dostluk, yardım meseleleri onun için imkân dâhilinde olan şeylerdi.

Çok takva bir insandı. Oldukça iyi okumuş, eski ve yeniyi iyi kavramış tam bir mümindi... Şâkir Bey her yönüyle bir feyz insanıydı....

Şâkir Bey, ilçemizdeki Merkez Camisine bir de" SAKAL – I ŞERİF" gibi çok değerli bir armağanda bulundu... Günümüzde bile, hemen her kutsal günlerde, o mübarek armağan ziyaret edilirken, kendileri de hürmet ve dua ile anılırlar...

İLİM USTA

Eleşkirt'in eski demircisiydi. İlim Usta sıcak demirciliğinin yanında dört tekerlekli araba olan FURGUN'u A'dan Z'ye tamir ve bakım işlerini yapan tek ustaydı. Bir kral gibi karşılanır, sözü hiç reddedilmez, yüzüne surat bile ekşitilmezdi.

Kalabalık ekibiyle gelen müşterileri karşılar, büyük bir disiplin içinde işini yapar, ücretini de istediği gibi alırdı. Çünkü ilçenin o konuda tek ustasıydı ve onun incinmesi bütün işlerin aksaması ve üretimin durması anlamına geliyordu.

Bir tarihte kendine bir arabamızı tamire götürdük. Arabamız tekerlerinden arızalıydı ve uzun zaman bu arızasını giderme imkânımız olmamıştı. Elemanlarıyla önce tekerleri söktü, şin dediği halkaları kesip küçülttü ve etrafında ateş yakıp kızdırmaya terk etti... Daha sonra tekerlerin geri kalan parmaklarını, topun poryalarını, kasaklarını bir bir söktü ve tekrar sıkıştırıp en sonunda da demir halka olan şini zorla o çerçeveye oturttu. Kısa süre içinde o bizim lak lak öten tekerler gitmiş; yerine mazbut bir araba tekeri gelmişti... Arabamız bu tamiri yaşadktan sonra uzun yıllar bir daha tamire ihtiyaç duymadı.

İlim Usta o saltanatlı yılları traktörün yaygınlaşmasıyla geride kaldı. Arabanın yerini römork; öküzün yerini traktör almıştı ve çiftçi biraz düze çıkmıştı... Artık nalbant da, çiftçilik üzerine diğer zanaatlar da boşa dönen kasnak olmaya yüz tuttular...

İlim Usta son zamanlarında işsiz denecek kadar boş kalmaya başlamıştı, ancak yaşlanmış olmasıyla bu hal uyum içindeydi. Çok sürmeden o da batıya göçtü.

KÂZIM BEY (KILIÇ)

Eleşkirt eşrafının ileri gelenlerinden, Çıldır'dan gelip Ağrı ili Tutak ilçesi Dirik mezrasına yerleşen Hacı İsa'nın torunlarından. Sülalesine Abdülhamit tarafından beylik verildiği için "Beyler" e mensup, eski bir tüccar, hatip, şair, renkli kişilikli bir insandı.

Kâzım Bey'in evi okul yolunun kenarında bulunduğundan, kendisinin de babamın eski dostu olduğundan dolayı kendisini tanıma fırsatım oldu.

Varlıklı ve nüfuzluydu. Eski bir tüccardı. Vatandaşın pabuç olarak çarık giydiği zamanlarda o tüccar bir esnaftı. Varlığını cömertçe kullandı, halk arasında malını yemeyen cinsten biri değildi.

Oldukça geniş aileye ve zengin çevreye sahipti. İnsanlarla ilişkilerinde babacan tavırlar sergiler; saygı ve hürmeti asaleti icabı eksik etmez; söz yerine gelince de söylemeyi hiç ihmal etmezdi. Memleketi yediden yetmişe çok iyi bilecek kadar güçlü hafıza sahibiydi... Onun bilmediğini öğrenmeye de gerek yoktu.

Kâzım Bey oldukça da cesurdu. Yaşadığı devrin engellerine aldırış etmemiş, zalim ve zorbalara pabuç bırakmamış; bu halini de birileri gibi her fırsatta söyleme gibi bir bahtsızlığa düşmemişti.

Hareketli bir hayat sürerdi ve bu hayatının bir de vazgeçilmezi vardı: Atı... Bu hatırı sayılan adam, her karşılaştığı insan için yolda atın dizginini çeker, hal hatır sorup yola devam ederdi. Ancak, bu durum sık sık tekrar ettiğinden ötürü –bu defa atı- dizginlerinden çekilmeden durmaya başlamıştı... İşte bundan dolayıdır ki herkese takılıp konuşanlar için bizde:”Ne Kâzım Bey’in atı gibi her gördüğüne selam veriyorsun!” sözü darbimesel olmuştu... Kazım Bey ilerleyen yaşı ve bozulan sağlığı nedeniyle son yıllarını daha az hareketlilik içinde geçirdi. Eleşkirt’te vefat etti ve orada toprağa verildi.

Kazım Bey’in Cengiz ve Celal adında iki erkek çocuğu ve ayrıca kız çocukları da vardı. Cengiz Kılıç, Hâkimiyet adlı Ağrı’da çıkan bir yerel gazetede uzun yıllar makaleler yazdı ve matbaacılık yaptı. Daha sonra İstanbul’a göçtü. Diğer oğlu Celal Kılıç ise uzun yıllar taşımacılık, oto yedek parçacılığı ve İstanbul’a göçüp çeşitli dallarda imalatçılık yaptı, orada vefat etti.

RADYOCU MEHMET (SICAKYÜZ)

Eski bir öğretmen ve elektronikçiydi. Meşhur ustalardan Müşir Usta’nın oğluydu. Kalabalık ailenin tamamı elektronikçiydi. Yıllarca Eleşkirt Cengiz Topel İlkokulu müdürlüğü yaptı. Sirozdan öldü.

Öğretmenlik gibi kutsal bir mesleğin harareti bir eriydi. Mesaisini bu anlayışla sürdürür, sonra tamir atölyesinin yolunu tutardı ve geç vakitlere kadar bu işini sürdürürdü. Zaman zaman benim de uğradığım bu atölye adeta bir

elektronik araç deposu haline gelmişti... Buna zaman içinde televizyonlar da eklenmiş, depo iyice dolmuştu.

Mehmet Sıcakyüz Halk arasında “Radyocu Memet “ olarak anılırdı. Uzun zamanlar çok da tatlı paralar kazandı bu mesleğinden; ama paraya değer vermeyen yapısı bir birikime ulaşmayı engelledi.

Çok başarılı çocukları vardı. Sonradan öğrendiğime göre hepsi de üniversite okuyup çeşitli dallarda önemli görevler elde etmişler. Kendi genç sayılacak yaşta vefat etti ve çocuklarının bu başarılı halini göremedi.

Eleşkirt'teki öğretmenlik günlerimin samimi dostlarından biriydi. Sözüne güvenilen, kararlı bir yapısı vardı. Çevresince sevilen, sayılan bir insandı.

Yeri geldiğinde çok cesur ve pervasızdı da: Bir gün öğretmen camiasının toplandığı bir oturumda müfettişlerin kendisine, öğretmenler hakkında sıkıcı uyarıda bulunmaları üzerine, canı sıkılır ve öğretmen arkadaşlarına döner:

—Yahu arkadaşlar! Ben size bu konuda yüz defa izahat verdim; ama sizler beni dinlemeyip böyle hanzoları (müfettişe dönük vaziyette) konuşturuyorsunuz! Der ve herkesi hayretler içinde bırakır.

Birgün, ilçe hâkimi ile atölyesinde otururken, çocuklarının birkaçı oraya uğrar... Hâkim Bey merakla çocuklarını sorar ve çok çocuğu olduğunu öğrenince kınamaya kalkışır... Fakat bu defa Sıcakyüz dayanamaz ve Hâkim'e: “Hâkim Bey! Bu hayat... Bunların biri kazaya... Biri askere şahadete... Biri daha başka bir şeye... Geri kalanı da ancak bize... Ya senin bir

evladın bunların hangisine? Hadi oğlum bir istiklal Marşı oku!" der. Çocuk İstiklal Marşı'nı okurken, Hâkim, bu ağır cevaba afallamış haldedir...

Biraz dikkatsizce yaşama alışkanlığı, amansız hastalığa yakalanıp genç yaşta vefatına neden oldu. Eleşkirt'te defnedildi.

SELAHATTİN SARAYHANOĞLU

Eleşkirt'in renkli simalarından biriydi. Birkaç dönem belediye başkanlığı yaptı. Gerek babası ve gerekse kendisi bizim aile dostlarımızdandı. Eleşkirt'te siyasi faaliyetlerin taraflarından biri olarak hep gündemde kalmayı başarmış güçlü bir kişiydi.

Ali Paşalar diye nitelendirilirlerdi. Babası da Mehmet Bey olarak anılırdı. Sarayhanoğlu'nun dedeleri Atabekler Devleti'nin hükümdarlıklarına kadar gider. Osmanlı döneminde çok önemli mevkiler elde etmiş İshak Paşa ve oğlu Çolak Abdi Paşa Doğubayazıt ve Çıldır beylerbeyliklerinde bulunmuşlar; günümüzde bile modernliğiyle ün yapmış meşhur İshak Paşa Sarayı'nın banisi olmuşlardır.

Selahattin Sarayhanoğlu iyi giyinen, bakımlı ve yakışıklı çehresiyle hafızalarda hep taze kalmayı başarmış bir ender şahsiyetti. Karşısındaki insanı iltifatı ve kültürüyle kısa sürede ikna ederdi. Hiç büyüklük kuruntusuna girmez, muhatabına misafir muamelesi ederdi.

Patnos Lisesinde edebiyat öğretmenliğim zamanında ziyaretime geldiğinde, arkasından bütün bir Patnos'un takılıp gelmesine hayretler içinde kalmıştım. Oldukça geniş çevresi kalburüstü kişilerden oluşmaktaydı.

Eleşkirt'ten Ankara'ya göçtü ve son zamanlarını orada geçirip vefat etti.

Sesinin güzel oluşu ve müziğe yatkınlığı yakın çevresine zaman zaman hoş havalar sunardı.

Eleşkirt'in kurtuluş günlerinde çok renkli kutlamalar yaptırır, halkı bu kutlamaların içine çekerdi. Sosyal faaliyetleri ilçede ön plana çıkartırdı. O bir masa bağımlısı değil, hep halkın içinde olan bir idareciydi. Vatandaş bir dileğini, bir şikâyetini söylemek için dairesine gitme gereği duymaz; onu sokakta da görüp söylerdi...

SİMSAR CEMAL ve ARKADAŞLARI

Oldukça uzun zaman Eleşkirt'te simsarlık yaptı. Eleşkirt'in dört simsarından biriydi. Simsar Cemal Ağrı hattında çalışan minibüslerden, hizmet karşılığı, komisyon alırdı.

Oldukça meşakkatli olan bu işi ondan daha iyi yapacak insan yoktu. Büyük bir sabırla yolcuları toplar, arkaları beşler, paralarını alır, kimi yolcuları kafasına göre yerleştirir ve hesap da vermezdi. Minibüs tam dolunca komisyonunu alır, geri kalanı parayı şoföre verir ve yolcu ederdi... Bu nedenle o tiz sessiyle: "HADİ AĞRI YOLCISI KALMASIN!" çığıışı hiç gözümün önünden gitmez...

Yaz, kış; kar, yağmur, çamur demeden, belki bu işi kırk yıl aralıksız yaptı. Ekmeği için gerek diğer simsarlarla, gerekse yolcularla kavga etmekten de hiç çekinmedi. Onun ne tatil hakkı, ne hastalanıp yatma hakkı, ne de kaytarma hakkı vardı... Başındaki tiftik külahı olanca sabrı içine depo etmiş bir sihir kutusuydu sanki...

Eleşkirt ilçesinde simsarlık olarak bilinen yolcu komisyonculuğu yapan üç kişi daha vardı. Bu arkadaşlar transit yol üzerinde bulunan şehrin çeşitli yönlerine giden yolculara bilet kesip komisyon alan Simsar Sait, Simsar Hilmi ve bir diğer arkadaşlarıydı.

HAFIZ NEDİM

Tam bir mümin, mesleğinde sadakat sahibi, derin acılar yaşamış Allah dostuydu.

Uzun boyu, tebensümlü suratu, temiz giyinişi ve her yardıma koşarken ciddi ciddi yürüyüşü hiç çıkmaz aklımdan. O sadece bir imam, bir hafız değil; aynı zamanda halkın çeşitli sorunlarıyla da Allah rızası için uğraşan biriydi.

Hafız Nedim imamlar arasında da saygı gören, hürmetle karşılanan biriydi.

Çok genç yaşta hastalanıp hayata veda eden oğlunun acısıyla karşılaştı, ama oldukça metin davrandı.

Emekli oldu ve Kırkağaç'a göçtü. Ağır sağlık sorunlarıyla uğraşmaktadır.

ABDÜLAZİZ HOCA

Eleşkirt'te imamlar arasında iz bırakmış, âlimliği mükemmel, halk arasında derin saygı gören biriydi. Biz Abdülaziz Hoca'nın son zamanlarına ulaşabilmıştik.

Abdülaziz Hoca bizim büyüklerimizin dilinden hiç düşmez, onun bahsi çok sık geçerdi. İlerleyen yaşı, tiz sesini iyice titrek hale getirdiğinden çoğu sözlerinin anlaşılmasını dinleyenleri üzer, fakat gene de onun dinlenmesine engel olmazdı.

Yürürken etrafında cemaati hemen birikir, başı yerden kalkmaz, tevazulu tavrını hiç değıştirmezdi.

Abdülaziz Hoca çocuklarını da okutmuş, içlerinden birkaçının imam olmasını sağlamıştı.

Vefat edip Eleşkirt'te defnedildi.

MÜFTÜ SELİM

Biz den çok önceleri, Cumhuriyetin daha ilk yıllarında Eleşkirt Müftüsü olmuş, devlet ile halkın arasında dinin aziz yerini her iki tarafa da benimsetmiş bir entelektüel yapıdaymış.

Kafkasya'dan gelmiş; derin âlim; devlet nezdinde de, halk nezdinde de önemli bir şahsiyet olma şerefine ulaşmış bir müftü idi. Halk arasında oldukça sevilir ve hürmetle karşılanırmış.

Halk arasında sevilmesinin ve benimsenmesinin karşılığı

olarak adı oturduğu mahalleye verilmiş. Bugün çoğu Eleşkirtlinin “MÜFTÜ SELİM MAHALLESİ” dediği mahalle işte o mahalledir.

ÇARKÇI KEMAL

Çarkçı Kemal amca, çarkını ayakla çalıştırırđı ve kaldırımların bir yerinde fazla seçicilik bilmeden, işine başlardı. Çok yaşlanmasına rağmen işini yapar, hemen hemen hiç boş kalmazdı.

Biz çocuklar hem çarkın sesini ve hem de çıkan kıvılcımları derin bir merak içinde seyrederdik. Ancak Kemal Amca hiç kimseyle ilgilenmeden, sadece işine yoğunlaşırdı: Ayağıyla pedalı hareket ettirir, kasnağın ucundaki kocaman çark döner ve bilenecek aletler bu çarka tutulurdu. İşinde uzmanlaşmış Kemal Amca, bir sağnak şeklinde yağın kıvılcımlara aldırış etmez, aletin keskinliğini sağlamaya çalışır, çalışır, çalışırđı... Neden sonra bilemediği şeyi eliyle kontrol eder, bileme işi kıvamını bulunca diğer bileme işine geçerdi.

Yaz, kış; kar, yağmur, çamur demeden her şartta işini yaptı ve kendine umut bağlayan müşterisini geri çevirmedi.

AYAKKABICI SEDO DAYI

Nüfus kütüğünden fazla haberdar olmadığım, bu cefa insanının ruhundan özür dileyerek adını anılan şekliyle yazmak durumunda kaldım. Karın altında, buzun üstünde, yağmurda, günün altında çalışmak durumunda kalmış, unutulmaz insandı.

Yaşlanmış olmasına aldırış etmez, küçük iskemlesini altına alır, kaldırıma kurulur ve iş beklerdi... Gelen iş, köylüler ve onların ayağındaki kara lastikleriydi... Yırtık, delik lastikleri el çarkıyla önce törpüler, sonra solüsyon sürüp bekletir ve nihayet yamasını yapıştırır ve kısa sürede teslim ederdi. İş fazla olduğu zaman küçük çocuklarını yanına oturtur ve onlara iş taksimi yapıp ekmek parasını artırırdı...

Yanındaki o çocukları hem okudular, hem meslek öğrendiler... İçlerinden bazıları esnaf ve iş adamı oldu. O derin sabrın bu olgun meyveleri, kendine hep rahmet okutacaktır.

Çok helal bir kazanç ile ekmek yerdi... Günümüzde kısa yoldan köşe dönmeye çalışanlara ithaf olunur...

Bugün bile Eleşkirt'te ayakkabı tamiri ve imalatı yapan Abdülkadir Usta, işte bu aziz insanın rahle - i tedrisinden geçmiş evlatlarından biridir.

FİKRET ALKAN

Okul günlerimizin en renkli anlarını yaşatmış bir sevgi insanı, babacan yaradılışlı ve şefkatli hocasıydı. Her hizmet için koşar, biz köylü çocuklarını şehrin acımasızlığından korumaya çalışırdı.

Uzatmalı müzik öğretmeniydi. İlkokuldaki görevi bittikten sonra, ilçemizin ortaokulunda da müzik derslerine girerdi ve neşeli bir süreci hiç bitmezdi.

Zor şartlarda geçimini sağlayan bir babanın oldukça yokluk görmüş çocuğuydu. Babası -yanlış hatırlamıyorsam- Gardiyan Osman, oldukça zorluklar içinde, ama bir o kadar

da disiplinli bir görev insanıydı. Bu sıkıntıyı gören çocukları okumuş, ikisi de öğretmen olmuşlardı.

Fikret Alkan, büyük bir heyecan insanıydı da. Benim hatırladığım hemen her bayramda tören spikerliği yapar, kahramanlık şiirlerini- kendine has eda ile- okurdu. Bütün törenlerin ve toplantının müdavimi ve sevgilisi haline gelmişti...

Çevresi geniş, yüzü hep tebessümlüydü... Kimseye kızmaz, bütün dargınlıklar, onun hoşgörü potasında erir giderdi...

Folklordan hoşlanır, folklor ekiplerini çalıştırır; anılan ve kutlanan günlere ayrı bir neşe katardı.

Fikret Alkan da İzmir'e göçtü. Uzun yıllar birlikte yaşamış ve onun gibi İzmir'e göçmüş çevresi ve hemşehrileriyle günlerini geçirmekte olduğunu öğrendim.

RASİM KINALI

Eleşkirt'e, Trabzon'dan iki esnaf aile gelir. Bu esnaflar kısa sürede toparlanırlar ve birer büyük esnaf ve tüccar olurlar. Çocukları büyür birer bağımsız iş kurarlar. İşte bu aile Kınalı ailesi ve Rasim Kınalı da o ailenin çocuklarından biriydi.

Okula gittiğim yılların başında iyi bir esnaftı. Babamın iyi dostu, çoğu zaman sır arkadaşı, zaman zaman da kredisinden yararlandığı yakın arkadaşıydı.

Trabzon'dan gelen bu aile oldukça tutumlu, ciddi, sözü harbi, gözü pek insanlardı. Dürüste canını, yamuk yapana da

dersini verirlerdi. Ben onlardan çok şey öğrendim. Babam sık sık beni yanlarına yollar, alış veriş yapmamı söyler, bazen de lazım olan parayı almamı öğütlerdi. Babamın emri benim için ne ise onlar için de aynıydı ve hemen yerine getirilirdi. Bu prensipli insanlar oldukça hassas, oldukça ticari zekâlıydılar.

Rasim Kınalı içlerinde en yumuşak huylu olanıydı. Oldukça merhametli, dinine bağlılık ta takva, işinde başarılı insandı. Sık sık yanına giderdim, bir amcam kadar bana yakınlık gösterirdi.

Sonunda Erzurum'a göçüp orada toptancı oldular. Benim bakkallık yaptığım dönemlerde hırdavat ve kantariye çeşidini onlardan alırdım. Daha sonra Trabzon'a göçtüklerini ve orada bakır ticareti ile meşgul olduklarını duydum.

MEHMET ARSLAN

Ahıska'nın Hırtız köyünden gelmiş, ticari zekâsı oldukça mükemmel bir insandı.

Eleşkirt'in en eski esnaflarındandı. Manifatura mağazası yanında hatırı sayılır balcılığı da vardı. İyi giyimli, şişman yapılı, olgun tavırlıydı.

Mehmet Amca bizlerin de büyüğü sayılırdı. Dükkânına gider, öğütlerini dinler, onları yapmaya çalışırdık. Kendisi o zamana göre oldukça iyi bir nüfuza, mükemmel bir varlığa ve kalburüstü çevreye sahipti.

Eleşkirt'in esnafı arasında da iyi bir yeri, tükenmeyen bir kredisi vardı.

Hanımı bize akraba gelirdi, zaman zaman annem ziyaretinde bulunurdu.

Edebiyat öğretmeni Tahir Arslan'ın babasıydı. Oğluyla çok iftihar ederdi. Eğitimin önemini kavramış, üniversite öğrenimi görmüş çocuğa sahip biri olma şerefine ulaşmıştı. Tahir Arslan Naci Gökçe Lisesi'nden benim de edebiyat öğretmenim idi. Daha sonra İstanbul'da Fenerbahçe Lisesi Müdürlüğünden emekli oldu.

Mehmet Arslan, Ankara'ya göçtü ve orada vefat etti.

ŞOFÖR KEMAL (ÇELİK)

Ahıska kökenliydi. Ahıska Türkleri Federasyonu Başkanı Osman Çelik'in; yine öğretmenlik, nakliyecilik ve müteahhitlik yapmakta olan -devre arkadaşım- Hüseyin Çelik'in babasıdır.

Şoförlüğün de, motorlu aracın da ender olduğu bir zamanda, o, ikisine de sahip bir cesur adamdı. Mesleğini iyi yapar, aracını üstün markalardan seçer; her şeyi çevrede gıpta edilirdi... Kamyonculuk ve minibüsçülük yaptı.

Sert ve kararlı bir insandı. Haksızlığa hiç katlanamaz, korku nedir bilmezdi. Bu nedenle sık yaşadığı sorunlar yüzünden Ankara'ya göçtü ve orada müteahhitlik yaptı, çocukları da aynı mesleğe yöneldiler.

Şoför Kemal aynı zamanda fikir ve kültür adamıydı. Okuyan; iyi dinleyen; gezip, bilgi ve görgüsünü devamlı arttırmış, olgun bir yapısı vardı.

Bir memleket seyahatine çıktı hanımıyla beraber. Dönüşte otobüslerinin kaza yapması sonucu ikisi de vefat ettiler. Ankara'da defnedildiler.

Eleşkirt'te şoförlerden söz açılmışken benim hafızamda iz bırakmış diğer şoförleri de kısaca anayım:

Bu şoförler arasında Sıtkı, Pilot İbo, Sabri, Muhittin, Bayram, Şoför Kemal, Meheddin gibi kişiler kamyonculuk yaparlardı ve 1950-60'lı yıllarda halk arasında adeta bir pilot gözüyle görülürlerdi.

Yolcu taşımacılığını ise Celal Kılıç, Feyzi, Kenan, Hulusi gibi şoförler kendi araçlarıyla yaparlardı.

Bu dönemlerde yolcular kamyon kasasında da sıklıkla taşınırdı, çünkü insanların evveliyatında yaya, eşek sırtında, at sırtında saatlerce gitmek gibi bir ilkel yolculuk vardı...

KARAGÖZ BEKİR EFENDİ

Eleşkirt'in belli başlı Tüccar ve ticaret erbabı ailelerinin başında gelenlerden biriydi.

Kendisi yaşlanmış, çocuklarını aynı yönde organize etmiş ve ayrı birer ticaret ehli yapmıştı. Elinde bir bastonu olduğu halde çocuklarının ve torunlarının işyerlerinde zamanını geçirirdi.

Karagöz Bekir Efendi son zamanlarını ibadetine ayırmıştı. Camiyi merkeze almış, ibadetlerinden arta kalan sürede çocuklarının işyerlerine uğrayıp hem denetlemesini yapıyor, hem de vaktini geçiriyordu.

Bekir Efendi varlığıyla böbürlenendenlerden değildi. Elinde önemli bir serveti olmasına rağmen, bu gücünü birilerinin aleyhine kullanmadı; fakir fukara dostu oldu, kişiliğine halel getirmedi.

Eleşkirt'te vefat etti ve orada toprağa verildi.

MEHMET ALİ KILIÇ

Aslen Loru- Arıklı'dan gelip, Çıldır'ınUrta (Gölbelen) köyüne yerleşmiş Hacı İsa'nın torunlarından. Hacı İsa oradan da - Rus işgali nedeniyle- Ağrı ili Tutak ilçesi Dirik mezrasına göçüp yerleşir.

Bu zengin ve köklü ailenin geniş çevresinin olması nedeniyle Sultan İkinci Abdülhamit tarafından- İsa Ağa'nın oğullarından- Abdülkadir'e "Beylik" verilir.

Abdülkadir Bey, Ruslarla kurtuluş savaşında doğu cephesinde Süvari Alay Komutanı olarak savaşır, nihayet Karayazı dağlarında şehit düşer.

Mehmet Ali Kılıç'ın gerek çevresinin genişliği ve gerekse Eleşkirt'te tıbbi sekreter oluşu, onu adeta bir Eleşkirtli yapmıştı. Oldukça kültürlü, hatip, can dostu bir insandı.

Tutak'tan gelmiş; Eleşkirt'in önce köylerinde, daha sonra merkezinde tıbbi sekreterlik görevlerinde bulunup, buradan emekli olmuştu. Sadece memur maaşına bağımlı kalmaz, babadan kalma yaylasını icara verir, Eleşkirt ovasında

pancar ziraatı da yapar, babadan kalma un değirmenini işletirdi.

Çok yönlüydü ve bilhassa sosyal yönü oldukça güçlüydü. Çalıştığı çevrede kendini kabul ettirmiş, sözü dinlenen ve kendine güvenilen insan haline getirmişti.

Tarım ve hayvancılıktan anlar, hemen her konuda uzmanlık derecesinde malumat sahibi olduğunu ortaya koyardı.

Zaman zaman köyümüze de gelir ve babasından kalma, su ile çalışan un değirmeniyle uğraşır; tamirat ve tadilat yapar, ardından da değirmeni işletirdi.

Şen şakrak, memleket meselelerinde hassas ve birikim sahibi oluşu yanında, oldukça da tevazuluydu.

Ayağına çabuk, seyahatten hoşlanan, arkadaşlığı mazbut biriydi... Tahsil derecesi fazla değildi, ama konuştuğunda en tahsilli insanı gıpta ettirirdi.

Çok çalıştı, çok yoruldu... Emekli olur olmaz da amansız hastalığa yakalanıp vefat etti. Dirik Mezrası olarak da bilinen İsaabat köyü mezarlığında defnedildi.

HÜSEYİN MURAT

Osmanlı döneminde çeşitli yöneticilik görevlerinde bulunmuş, Hazro kökenli Abdurrahman Paşa'nın torunlarındandı.

Adına "Hüseyin Bey" de denen Hüseyin Murat, hem köylü, hem şehirliydi. Giyinişine oldukça önem verir, kalburüstü

kişilerle oturur kalkar, olgun tavırlar sergilerdi. Bey sülalesinden oluşunu ağzı değil, tavırları söylerdi. Babası için” Mahmut Bey” derlerdi. Annesi de memleketin en ünlü hekimi ve güçlü natıklı bir insanıydı.

Hüseyin Bey Sadaklı’da otururdu, ama bizim köy (Uzunyazı) de onun köyü sayılırdı, çünkü orada da toprağı vardı. Sonra Eleşkirt’e de yerleşti ve pek çok dalda ticaretle meşgul oldu.

Başında fötr şapkası, oldukça titizlik gösterdiği kılık ve kıyafeti ile gıpta edilir ve bu halini her halükarda korurdu.

Elinden çok şeyler gelip geçti; oldukça varlıklı günleri yanında, sıkıntılı günleri de oldu; ama hiç ahlakını ve tavrını değıştirmede.

Çok cömert, mücadeleci ve cesurdu. Onun için kaybetmek hiç fazla bir şey değildi. Gerek çiftçilikte, gerekse ticarete girip tanışmadığı konu kalmadı...

İlk kızaklı servisi o icat etti... İki atıyla koştuğı kızağı her sabah biz öğrencileri köyden okula götürür, akşama alıp eve getirirdi.

Hüseyin Murat sonra özel taksi ile gezer olmuştu. Köylüleri hiç “es” geçmez, arabasına bindirir; onların dertleriyle ilgilenirdi. Her çevreden dostu ve arkadaşı vardı.

Çok çalıştı, kalbi teklemeye başlamıştı. Nihayet ameliyat oldu. Ancak, yine eski temposunda çalışma alışkanlığına bedeni ayak uyduramadı ve aniden vefat etti. Mezarı köyündedir.

İLYAS GÖRÜŞ

Ahıska'nın "Korum" beldesinden geldiği için kendine "Korumlu İlyas" denirdi.

Mollasüleyman köyünde bakkal iken, Eleşkirt'e göçüp, aynı işi orada devam ettirdi. Köy bakkallığından şehirde normal esnafların arasına girme başarısı göstermişti. Oldukça hazırcevap bir insandı.

Uzun zaman bizim de alış veriş ettiğimiz İlyas Efendi iyi ve usta bir esnaftı. Müşterisini iyi seçer, hangi malın kime gideceğini iyi bilir, boş işle uğraşıp zaman kaybetmezdi. Bakkalına uğradığımızda ilgi ve iltifat gösterirdi.

Birgün Şeryanbaşı bir köylüden –her nasılsa – yağ ister... Çetin şartlarda hayat süren bu köylü epey bir zaman sonra yağı alır, bir yaz günü kağnı üstünde, dolambaçlı yoldan geçer ve bakkala ulaşır... Kağnının üstünde çalkalana çalkalana eriyip ayrına dönmüş yağın sahibi zavallı adam, büyük bir heyecanla bakkala girer ve yağı getirdiği müjdesini verir... İlyas Efendi yağa bakar, adama bakar ve söylenir: "Bu yağın başına her şey gelmiş. Böyle yağ olur mu?" der ve yağı almaz... Oldukça dobra dobur insandı...

Çocuklarını ihtimamla okuttu, nihayet vefat etti.

MEHMET NURİ ÇELİK

Sadıklı köyündendi ve devre arkadaşımды. Uzun yıllar öğretmenlik yaptı. Köyüne dönüp tarımla da uğraştı; yetmedi, yeni yeni topraklar satın alıp tarımı genişletti. Arıcılık yaptı, ilçeye yerleşip ticarete atıldı ve öğretmenliği

bıraktı. Siyasete girip bir dönem Eleşkirt belediye Başkanlığı yaptı.

Mehmet Nuri Çelik başarılı ve karizmatik insandı. Aklından geçeni yapamadığı olmadı. Çok çalışır, tekniğin gereklerini çabuk kavırdı. Tarım alet ve makinelerine sahip olduğu gibi onlara da hükmetme zekâsını taşırdı.

Çevresi geniş, hoş sohbet biriydi de. Zengin birikimiyle konuşur, insana zevk verirdi. Yeri geldiğinde büyük bir rahatlıkla ve kimseden çekinmeden, en zor konu olsa bile, konuşurdu.

Yürekli ve cesurdu. Bir siyasi parti liderinin vefatı nedeniyle, bütün okullarda bayrakların yarıya indirilmesi emrine – mantığına uymadığı için- katılmamış; kendi okulunun bayrağını gönderde bırakmıştı...

Genç denecek yaşta vefat etti. Köyünde toprağa verildi.

MÜHENDİS MAZLUM BEY

Tokat'ın Zile ilçesinden olup, Erzurum Atatürk Üniversitesi Ziraat Fakültesinden mezun idi.

Eleşkirt'te uzun süre ziraat mühendisliğinde bulunmuş gerçek bir halk adamıydı. O klasik bir mühendis yapısından uzak, cesur kararlarıyla ve vicdanı içinde hareket eden bir atılım insanıydı. Bir kütüphane kadar kitap sahibi, okumayı çok seven, asabi yapılı, mert insandı.

Eleşkirt'te ziraat mühendisliği görevini uzun süre sürdürdü ve çevresinde elle tutulur, gözle görülür başarılar elde etti. Dürüst ve çalışkan oluşunun yanında, memleket

meselerinde derin hassasiyetinin olması, halk arasında çok sevilmesine neden oldu.

Spora merakı, hareketli yapılı oluşu; döneminin yöneticileri arasında saygın bir yere oturtmuştu kendisini. Onun da katkılarıyla masa başı memurluğu kalkmış, onun yerine faal bir yöneticilik gelmişti.

Çok harbi sözlüydü... Kellesinin gideceğini bilse inandığı şeyi yapar, ya da söyleyeceğini söylerdi... Allah selamet versin.

MAKSUT GÜLMÜŞ

Bütün hemşerilerinin Maksut Gülmüş olarak tanıdığı bu değerli insan, normal kütükte Yusuf Ziya olarak geçmekteydi. Eleşkirt'te uzun yıllar esnaflık yaptı. Sonra Bursa'ya göçtü, kalp rahatsızlığından vefat etti. İyi arkadaş, candan dost, kültürlü bir sohbet insanıydı.

Maksut Gülmüş eski ve itibarlı bir esnaftı. İşini iyi yapar, mağazasına güvenle gidilir, verdiği maldan rahatsızlık duyulmazdı. Elektrik malzemelerinde uzun yıllar rakipsizdi. Sonra bakkaliye işi yaptı ve Bursa'ya göçtü. Bakır alım satımıyla uğraştı, çocuklarının bir kazaya uğraması nedeniyle hemen bütün varlığını tedavi için harcadı. Bir gün bile isyan etmedi, klasik duruşundan hiç taviz vermedi...

Kalburüstü bir esnaf olduğundan her yaşantısı da öyleydi. Oldukça kibar giyinir, kılığına önem verir; çevresini oluşturmada seçici davranırdı.

Kültürlü ve hoşsohbetti: Gülererek anlatırdı; zamanla bir okul ihalesi alır ve inşaat malzemelerini ilgili köyün muhtarının boş bir odasına koymak durumunda kalır. Bu yeri jandarma önermiştir... İnşaat malzemeleri odaya yerleştirilirken, bu odanın evle bağlantısını sağlayan kapı, ev sahibi tarafından onluk çivilerle eşik ve söveye çakılmaya başlanır... Acele acele çakmaya çalışan kişiye merak edip sorarlar: Niçin çakıyorsun? Çok gülererek söylediği şu cevabı alır: "Bizim iki tene karışın var!" Artık söylenecek kalmamıştır. Kapı iyice sağlamlaştırılır...

Son zamanlarda biricik oğlunun evlendirilmesi ve iş kurması için çok koşturdu. Nihayet bir yolculuğa çıkan oğlu ve gelininin, durakta, çantalarını unutmaları; rahmetlinin duyup, yardımlarına koşması, ardından da vefat etmesi, peş peşe geldi... Mezarı Bursa'dadır.

NEDİM TEKİN

Eski hükümetin karşısında çok uzun yıllar kırtasiyecilik yaptı. Babası Hüseyin Tekin'in rahle - i tedricinden geçmiş usta bir esnaftı... Aynı zamanda iyi de bir avcıydı.

Eski hükümet konağının karşısında babasıyla birlikte paylaştıkları dükkânda biri kırtasiye işi yapar; diğeri istida (mahkeme dilekçesi) yazardı. Nedim Tekin oldukça sert, çabuk, hareketli ve tavizsiz bir esnaftı. Bütün bir kazanın kırtasiye ve okul kitaplarını tek başına bulundurur, ertesi günleri ancak ulaşabilen günlük gazete bayiliği yapar, özel zevklerine de zaman ayırmasını bilirdi.

Ava olan merakı her şeyin üstünde gelirdi... Avcılar kulübüyle iyi anlaşır, bütün av malzemelerini bulundurur ve en zor ve zahmetli avlara çıkmadan geri durmazdı. Eleşkirt'in kurtuluşunun yıldönümlerinde bütün bir yıllık avlarının post ve emareleriyle resmi geçişe katılırlar, bayramları şenlendirirlerdi... Aynı günün akşamı da bir balık ziyafetiyle renklilik doruğa çıkardı...

Genç yaşta vefat etti. Mezarı Eleşkirt'tedir.

HACI BAYRAM

Kendisini görmedim, ancak yakınlarımızdan methiyesini duydum: Eleşkirt'te iken Kâbe sevdasına tutulur ve yaya olarak gider... Ömrünü orada geçirir... Kafkasya kökenli olup, ibadet ve yaşantısında bir veli görünümü arz etmiş...

Cumhuriyetin ilk yıllarında tek başına, yaya olarak o kutsal topraklara gider ve uzun yıllar geri dönmeden orada yaşar... Bir uzun zaman sonra sılayı ziyaret eder ve tekrar dönüp Mekke'de vefat eder.

Hacı Bayram halk arasında "Sıcak helva getiren" derecesinde bir takva ve menkıbevi kişilik sahibiymiş... Bir hatasını, bir eksikliğini gören olmamış; muhatabı olan herkesin takdirini kazanmış bir mümin insanmış.

Geride bıraktığı çocukları da kendi yolunda epey mesafe alıp, bazıları menkıbelerle anılır olmuşlardı.

Olaya bizzat şahitlik eden yakınım anlatırdı: Bu aileden bir hasta kadın, Erzurum Araştırma Hastanesi'nde ölüm

döşeginde son anlarını yaşadığı bir sırada, tek yataklı hasta odasının açık penceresine konan güvercin orada biraz duraklar. Sonra ruh teslim etmek üzere olan bu kadının odasına girer, yatağına doğrulur ve göğsüne konar. Yatağının üstünde biraz gezindikten sonra uçup gider. Güvercinin uçup gitmesiyle hasta kadının ruh teslim etmesi aynı ana dek gelir. Bu olayın bizzat şahidi olan amcamın hanımını Muteber Yenge, olayı defalarca anlatırken ilk heyecanını da saklayamazdı.

KASAP KÂMİL

Eleşkirt kasapları içinde çok uzun zaman mesleğini devam ettirdi. Varlıklı, kendini bilen biriydi. Hemen hemen diğer bütün kasapların sattığı kadar eti, o, tek başına satardı; ama tevazu gösterir, belli etmezdi.

Şehrin içinden gelen derenin üstünde kurulu, altı boşlukta duran bir küçük dükkândı ticarethanesi. Ama elinden satır düşmez, nitelikli et almak isteyenin gideceği adres olmaktan şaşmazdı. İnsanları iyi tanır, güvendiğine tam güvenir, güvenmediğine oğlak kulağı bile vermezdi.

Zeki ve anlayış sahibi oluşu, müşterisini arttırdıkça arttırıyordu. Kesim yapacağı hayvanları pazardan alır, besiyeye koyar, sonra kesime gönderirdi. Böylece hem kazanır, hem de kazandırır.

NEDİM DEMİRCİ

Eleşkirt esnafı içinde uzun süre işini devam ettirebilmiş az sayıda esnaftan biriydi. Çok ciddi ve disiplinli çalışır,

mağazası oldukça bol çeşit içerirdi. Kars Bakkaliyesi denildiğinde hemen hemen hatırlayamayacak bir tane bile Eleşkirtli yoktur.

O toprak damlı, tek kapılı; içinde ne suyu ne tuvaleti olan bu hücreden yapılarda bir ömür tüketip, müşteriye sadece mal bulundurup sunma hizmeti vermediler; aynı zamanda fedakârlık, tutumluluk, sabır, insaf, dürüstlük gibi erdemleri de sundular...

Bir ilçe onlar sayesinde huzur beldesi oldu, onlar sayesinde günümüze geldi.

ŞADYANLI ŞEVKET AMCA

Tüccar ve esnaftı. Eleşkirt'in yakın köyündendi ve hayvan sürülerini bütün bir yıl yaylasında besler, güz gelince kombineye verirdi. Diğer zamanlarında dükkânıyla uğraşırđı.

Şevket Amca babamın eski dostuydu. Oldukça kayda değer bir esnaftı. Şehirde mağazasını işletir, köyünde sürülerini yayar ve onları satıp ticaret yapardı. Bu çark böyle yıllarca işledi...

Zaman zaman babamın arılarıyla da ilgilendiğini, hobi olarak birkaç kovan arı alıp babama emanet ettiğini iyi hatırlarım.

Ticaret hayatı tıkırında giden bu esnaf, anlaşılmaz bir şekilde sarsıntıya uğradı ve varlığının büyük bir bölümünü kaybetti. Artık şevket Amca asabileşmiş, sınırlarına hâkim olamamaya başlamıştı.

Şevket Amca yaşlı döneminde uğradığı bu sarsıntıdan kurtulamamıştı. Ancak arkasından gelin çocukları ve torunlarının tekrar toparlanıp, eski günlerinin de önüne geçtiğini duyup ferahlamıştım.

YUSUF KILIÇ

Yakın köylümüz ve babamın eski dostu Hacı Mustafa'nın oğluydu. Önceleri çiftçilikle uğraştı, sonradan Eleşkirt'e göçüp, kereste atölyesi kurdu ve hızarçılık yaptı. Hızarıcı Yusuf da denirdi.

Uzun boylu, sözü mert, sohbeti dinlenen, harbi bir insandı. Köyle şehir arasındaki farkı hemen kavramış, sonunda şehirliden çok, şehirli olmayı başarmış bir zeki insandı. İşinde de başarılı oldu ve sayılı esnafın arasına girdi.

Babamın sıkıntılı gülerinde, gelip, manevi yardımlarda bulunmasını hiç unutmam. Bu nedenle sağlam bir dost, güvenilir bir komşuydu... Genç sayılacak yaşta vefat etti. Oğlu Bayram onun işini ve mesleğini bıraktığı yerden devam ettirmektedir.

BEDİR BEY (KILIÇ) 1900-1954

Cumhuriyetin ilk dönemlerine yakın zamanlarda Eleşkirt'te oturmuş; Aslen Loru- Araklı'dan Çıldır-Urta'ya gelmiş, oradan da Ağrı'ya göçmüş Hacı İsa'nın oğullarından, Kurtuluş Savaşı'nda şehit düşmüş Miralay Abdülkadir Bey'in oğludur. Şair, hatip, eski idareciliklerde bulunmuş, sonradan Tutağ'a yerleşmiş ve bu beldede uzun yıllar yaşadıkdan sonra vefat etmiştir. Mezarı köyü olan İsaabat'tadır.

Bedir Bey, Eleşkirt'te bir süre kalmış, bir ara Kaymakam Vekilliği yapmış, zamanında memleketin eşkiyadan temizlenip rahat etmesi için çok çalışmış, cesur, pehlivan yapılı biriymiş.

Kılıç Gediği dağında kireç ocakları açıp işletmeyi denemiş, daha sonra başka ticari girişimleri olmuş, memleketin ender yetişkinlerinden biriymiş.

Ata olan merakı, iyi at saklayıp binmesinin yanında; edebiyat dünyasında at türlerini içeren destansı koşması günümüzde bile insanı hayretlere düşürmektedir. Son zamanlarda şiirleri derlenmiş, bir kitap halinde bastırılmıştır. Bedir Bey pek çok araştırmacının çeşitli yönleriyle ele alıp incelediği bir dolu insandır.

Bedir Bey eski yazıyı da, yeni yazıyı da okumuş; kültürlü, halkın arasında yetişmiş, halkla bütün bir ünlüydü. Mensubu bulunduğu ailenin geniş, kültürlü ve ozan yaradılışlı olması ona da yansımış; çevreleri etkilemede kendisine avantaj tanımıştır.

Eski ve yeni yazıyı özel hocalardan öğrenmişti. Kütüphane sahibi, kalburüstü çevre sahibi, döneminin siyasetinde il başkanlığı derecesine yükselmiş çok yönlü biriymiş.

Birkaç dönem Tutak Belediyesi Başkanlığı yapmış Abdülkadir Kılıç'ın babasıdır.

Son dönemlerde yerleştiği köyünde vefat etmiş ve orada defnedilmiştir.

Bedir Bey'in şairliğini şiirleriyle izah etmek en kestirme yoldur. O, aşağıdaki şiiriyle lirizmin doruğuna çıkmıştır:

GÖNÜL

Gönül bir membadır, serap zannetme;
Bu bir mamuredir, harap zannetme;
İçtiğin badedir, şarap zannetme;
Dikkat et kadehi delik değildir.

Kays da bu kaynaktan uğradı içti;
Şu alev yollardan kavruldu geçti;
Güzellik aradı, Leyla'yı seçti;
Mecnun olsun adı silik değildir.

Bir katre aldınsa sen de yanarsın;
"Leyla, Leyla..." diye bir şey anarsın;
İçine hafif nur sızdı sanarsın;
Burkulan bir kalptir, çelik değildir.

Kükremiş arslanı yumrukla yenmek,
Gem vurup kâbil mi at gibi binmek,
İstediğin zaman atlayıp inmek,
Gönül bu arslandır, elik değildir.
Ağrılı Şair ve Yazarlar, İsmet Alpaslan, s. 295

Çok küçük yaşta şehit düşen babası için yazdığı şu şiiri de kahramanlık, duygusallık ve baba sevgisi açısından örnek bir şiirdir:

ARSLAN BABAM'A

Hatırımdan hiç çıkmaz, alayla çıktın yola;
Gidiş hâlâ o gidiş, dönmeyen arslan babam.
Gözümüz postalarda ayrıldın ayrılalı;
Bize Tanrı selamı sunmayan arslan babam.

O gün ağlar uyudum, rüyada gördüm güya
Evler, yollar donanmış bayrakla boydan boya
Sen atlı geçiyordun, arkanda asker yaya,
Beni görüp atından inmeyen arslan babam.

Anladım ki gözünde ne ben, ne de kardeşin
Yaşamıyor artık seninle ay yüzlü eşin,
Seni yakıp kavuran içindeki ateşin
Kanın ile sönecek, sönmeyen arslan babam.

Baktım dere, dağ geçtin, siperlere yanaştın;
Mevziden atlayarak korkusuzca savaştın,
Bir tarihi durdurup hemen üstünden aştın,
Kükremiş kaplan gibi, sinmeyen arslan babam

Ufkumuzdan parlayan şimşek gibi atıldın,
Harp safına, düşmana saldırana katıldın;
Neydi bu tehalükün, ecele mi satıldın?
Ölümün varlığını sanmayan arslan babam.

Vatan aşkıyla bir gün ne durdun durakladın,
Sinendeki volkanı iman gibi sakladın,
Düşmana çiğnetmedin toprağı kucakladın,
Göğsünden akan al kan, dinmeyen arslan babam.

Bedri KILIÇ

Ağrılı Şair ve Yazarlar, İsmet Alpaslan, s. 295
(Karaköse gazetesi, 16 Kasım, 1954)

Bedir Bey hem at meraklısı, hem atları uzmanlık derecesinde tanıyan (MİRAHOR/İMRAHOR), hem de iyi at binicisiydi. Aşağıdaki şiir, on yedi dörtlükten oluşan "AT DESTANI" adlı şiirinden seçildi:

İyi atlar evsafın bir bir sayayım,
Halis kan küheylanda kaç nişan olur?
"At" diye beygire sarf etme emek,
Bön, güne yaramaz daltaban olur.

Üç yeri benzerse atın buğura,
Üç yeri avrata, üçü sığıra,
Üç nişan istersen lazım uğura,
Bu evsafta atlar küheylan olur.

.....

Burnunda her delik olmalı baca,
Ağzında bir karış lazım yırtmaca,
Avinin peşinde olan atmaca,
Yeri gelmedikçe soğukkan olur

.....

Bedri, cihan malı değer iyi at,
Onunla hal olur cümle müşkülât,
At sırtında alır gaziler murat,
Binen bahadırlar bir gün han olur.

Ağrılı Şair ve Yazarlar, İ. Alpaslan, s. 295
(Köy Postası, Sayı:289
Ağustos, 1968, s. 24 - 25)

SEBZECİ CEZMİ

Gözümüzü açtık, onu hep sebze ve meyve satan bir esnaf olarak gördük. Tahsildar Yusuf Efendi'nin oğluydu. Ana caddede bir dükkânı kiralar- günlük, ya da gnaŝır- sebze ve meyvesini Ağrı halinden getirir, satardı.

Sebzeci Cezmi zor bir işi, ekmek parasını kazanmak zorunda olduğundan devam ettirir, bölgenin mahrumiyetinin bedelini çoğu zaman o derdi. Mal bulunduramazsa o sorumlu... Gelen mal bozuk çıkarsa sitem ona... Fiyatlar yükselirse itirazlar ona... Sebze ve meyvesini don vurursa zarar onun... Kısaca bir peygamber sabrı gerektirecek işi alnının akıyla yapardı... Kardeşi Hulusi de aynı işi yapardı, ancak o daha iyi şartlarda yapar, fazla ziyan görmezdi...

Üretim kıt, ulaŝımın çok yetersiz olduğu zamanlarda sebze ve meyve gibi kısa ömürlü malları bulundurmak, o stresle yaŝamak, müŝterilerin sitemine göğüs germek olduğu meşakkatli bir iş idi. Günümüzde aynı işi yapanların sahip olduğu imkânlar çok geliŝti. Ancak eskinin o ağız tadı ve mutluluğu hep aranır oldu. Sebze ve meyvede albeni çok, ancak eski nefaset yok...

KUAFÖR ORHAN

Orhan, berberliği Batı'da öğrenip, Eleşkirt'e geldi ve pasajda bir dükkân açtı. İşini iyi bilen, alıŝkan ve olgun esnaftı.

O zamana kadar normal “BERBER” tabelasına alışık olan bizim Eleşkirtliler; dükkânının camındaki “KUAFÖR ORHAN” yazısını epey yadırgadılar. Çaresizce kabullendiler kabullenmesine de, bizim Kuaför ORHAN, ”KAFİR ORHAN” şeklinde söylene gelir olmuştu.

Kuaför Orhan ise bu yadırgamalara karşı olgun davrandı, işi zamana bıraktı.

BERBER YILMAZ

Eleşkirt’in en eski ve namlı berberlerindendi. Dükkânı bir kıraathane, bir sağlık ocağı, kendi de bir hekimbaşı görevleri üstlenirdi.

Oldukça disiplinli çalışır; sabahları kendi gelmeden kalfaları ve çırakları gelir, dükkânı açıp, sobası yakılır; sobanın üstünde sıcak sular hazırlanır; berber taşı yıkanıp, parlatılır ve kapının dışına asılır; usturalar palaskalarda bilenir, hazır hale getirilir ve müşteri beklenirdi.

Neden sonra ağzında sigarasıyla gelen Berber YILMAZ, adeta bir şeyh havası estirir; ortalık bir anda büyük sessizliğe bürünürdü. Bekleyen özel müşteriler varsa hemen işe soyunur, yoksa sohbetin yolunu açardı

Mevsim kışsa sobanın üstünde kaynayan kök çayı içilir; yaz ise en yakın kahvehaneden tavşankanı tabir edilen çaylar sipariş edilir; günlük haberlere yer verilir; sonra, ertesi günü ancak ulaşabilen gazeteler karıştırılırdı.

Köyden, taşradan dişi ağrıyanlar uğrar, morfin gereği duyulmadan, dişi çekilir ve uğurlanırdı. Bu diş çekimi sırasında herkesin dayanma gücü bir olmaz, bazıları Berber Yılmaz'ın: "Git iki seni söylersen, bir de beni söyle!" şeklinde konuşmasına neden olurmuş...

Berber Yılmaz bazı yaraları tedavi eder, saçla ilgili problemlere özel ilaç ve yöntemler tatbik ederdi.

Günümüzde gittiğimiz berber dükkânlarındaki alet ve edevat çokluğu, sağlıklı tıraşın yerini modanın almış olması, berberliğin gereklerini taşıyan berberlerin az olması, Berber Yılmaz gibi ustaları aratmakta ve hatırlatmaktadır.

ZİHNİ USTA

Yücekapı köyünde oturur, Eleşkirt'te motor ustalığı yapardı. İyi bir usta, meşakkatten yılmayan, hazırcevap insandı.

Zihni Usta genç yaşta mekanik ustası olmuş, köylüsü ve arkadaşı Bayram Ustayı da yanına alarak motorlu araç arızalarının giderilmesinde hazır eleman yerini almışlardı. Oto tamirciliği konularında az eleman bulunması, yapılan işlerde fiyatlandırmanın rastgele yapılması bu ikili ustayı avantajlı hale getirmekteydi.

Eleşkirt ilçesinin sanayi dükkânlarının bulunduğu yerde bu ikili artık tamir ve bakım işlerini iyiden iyiye oturtmuşlar, vatandaşın ihtiyacına cevap vermeye başlamışlardı.

Ancak bu ikilinin memleket çocuğu olmaları, yaptığı işlerden alacakları ücretin tahsilinde sıkça sorun yaşamaları, işlerinin ahengine zaman zaman gölge düşürmektedir.

Çocukluk arkadaşı bu ikiliden Zihni Ustanın yaradılıştan mukallit oluşu; Bayram Usta'nın da sakin ve sabırlı olması zaman zaman Ortaoyunu komikliklerinin yaşanmasına neden olmuş; bu halleriyle çevrelerine renkli yaşantı sunmuşlardı.

FIRINCI İBRAHİM AGA

Eleşkirt çarşısındaki kara fırını hiç aklımdan çıkmaz. Kara Deniz kökenliydi. Ailecek çalışır, iyi iş yaparlar, nefis ekmekler pişirirlerdi.

Beyaz ekmeğın oldukça revaçta olduğu zamanda onun fırını vardı... İki cins ekmek çıkarır, fırının camına dizer, ikindiden sonra da ekmek kalmaz; ihtiyacı olan ertesi günü beklerdi... Zaten çok az sayıda çıkmış bulunan ekmeğın büyük kısmı da kara ekmekti ve bunu halktan bazıları ancak alabilirdi...

29.Piyade Alayı'nın da ekmeğini pişirir, reo her gün alıp giderdi...

İbrahim Aga böylesi önemli bir işi yapınca çevrece çok ciddiye alınır; bir sözü iki edilmezdi. Büyük bir disiplinle dükkânında oturur, elemanları bir ibadet disipliniyle çalışırlardı.

Eleşkirt'te yerli fırınlar ve fırıncılar ortaya çıkınca bizim İbrahim Aga'nın fırını kapandı, kendileri de bir başka yere göçtüler.

LOKANTACI ÖMER BABA

ÖMER BABA LOKANTASI Eleşkirt'in en eski ve en uzun ömürlü lokantasıydı. Çocukluk günlerinde tabelasına sık sık gözümüz çarpardı. Daha sonra öğretmelik hayatımın bir bölümünde masalarında oturma imkânı buldum... Bu lokantayı Ömer Baba açmış, işletip devam ettirme işi yeğenlerine kalmıştı...

Çocukluk günlerimizde lokantaların ancak önünden geçer, camından içini görme imkânımız olurdu. O dönemde hemen hemen yüzde doksan öyleydi... Çıkan yemekler sihirli lezzette, ücreti ödemek düyun-ı umumiye (devlet borcu) kadar zordu o günlerde. İşte Ömer Baba böyle zor ve şerefli bir görev icra ederdi.

O dönemlerde köylünün malı para etmez, cebine fazla para girmez, cebinde olan parasını fahiş fiyattan hizmet verilen yerler alıp götürürdü; kedi de evine aç giderdi. Bu nedenle köylü için şehre gelmenin fazla bir önemi yoktu.

O günün lokantaları bol kepçe türünden yemek ikam eder, yapay şeylerin henüz yaygınlaşmadığı dönemlerde nefis yemekler sunabilirlerdi. Bilhassa bu durumlar bizim memleketimizde daha sık rastlanırdı.

Bursa'da karşılaştığım Öğretmen arkadaşım Abdullah Köse anlatırdı: "Kardeşim 29. Piyade Alayı'nda asker. Bir tarihte

ziyaretine gittim. Otelde kaldım, karnım acıktı, lokantasına gidip oturdum. Yemekleri saydılar, haşlama istedim... Birazdan iri kıyım bir et parçasını içinde bulunduran tabak çıktı önüme... Kokusu nefis, görünümü harika, miktarı gözü doyuracak kadardı... Afiyetle yedim, sadece açlığımı değil yorgunluğumu da giderdi.”

Değerli arkadaşımın bu güzel anısı bizim Eleşkirt için bir altın plaket olmuştı. Eleşkirt gibi beldeler gene de eskiden enstantaneler sunmaya devam etmektedirler.

NALBUR FETHİ ARAL

Eleşkirt'in en büyük nalbur mağazası onundu. Esasen mağazayı amcası açmış, daha sonra amcasının İstanbul'a göçü nedeniyle, önceleri bu mağazada tezgâhtarlık ve camcılık yapan Fethi Aral ve diğer ağabeyine kalmıştı mağaza. Ancak, çok genç yaşta bu sorumluluğu alan bu kişiler oldukça başarılı oldular

Biraz iyi ve az bulunur bir malzeme almak için Aral'a uğramak zorundaydınız. Mağazaya girer girmez; bol çeşit, malların tasnifi, Arallar'ın esnafılık harikası tutumu, size güven verir, boş çıkmanızı imkânsız kılardı. Eleşkirt gibi bir taşra kasabada, büyük şehirlerin çoğunda bile az rastlanır mağazayı bulundurup yaşatmak, oldukça cesaret ve maharet gerektirirdi. Aral'ların bu başarısı bütün çevrelerce taktir edilirdi.

Fethi Aral, oldukça beyefendi, dürüst ve işini iyi bilen bir harika esnaftı. Daha sonra Erzurum'a göçtü ve orada nalburiye toptancısı oldu. Zaman zaman karşılaşıyoruz, asla

değişmemiş, mütevazılığı ve hürmetkârlığı artarak devam etmektedir.

Fethi Aral, Erzurum'da uzun yıllar kaldıktan sonra bu defa Bursa'ya göçtü. Bursa'da yine yapı üzerine fakat fayans ve kalebodur ağırlıklı çok büyük bir işyeri açtı. Alaattin Bey köyü kıyısında, İzmir yoluna yakın bu iş yeri kendi dalında Bursa devleri arasındadır.

Mütevazı kişiliği, esnaf kapasiteli, varlıklı olmanın kötü yansımalarına neden olmadan iş hayatını devam ettirirken, bir taraftan da oğlunu geleceğe hazırlamaktadır.

Aral'lar aile olarak yaptıkları işlerde başarılı oldular. Mahmut Aral da İstanbul'da büyük bakır toptancılığı yapmaktadır.

KAHVECİ İSFENDİYAR

Eleşkirt'te oturur, hem çiftçilik yapar, hem de kahvehane işletirdi. Uzun yıllar, pancar alımı çavuşluğu yaptı. Kültürlü ve çalışkan insandı.

Ne zaman Eleşkirt Jandarma karakolu civarına gitsem, orada İsfendiyar'ın kahvehanesi gözümün önüne gelirdi. Jandarma ile karşı karşıya olan bu iki kurumdan biri susunca diğeri de susar, biri çalışınca diğeri de çalışırdı... Çünkü bir olay, bir takibat işinde jandarma önünde toplanılır ve ister istemez kahvehane müşteri bulurdu. Köy davalarında, toplu vukuatlarda kahvehane sığınma ve bekleme yeriydi. Birazdan işler tatlıya bağlanır, kahvehaneden karakola

topluca çay siparişi verilir ve alan da memnun, satan da memnun olurdu.

İŞte İsfendiyar Taşçı bu Őartlar altında kahvehane çalıştırır, bir yandan da iftiliğiyle meşgul olurdu.

Mevsimi gelince de pancar çavuşluğu yapardı. Pancar teslimi için siloya yanaŐan her mŐstahsil, İsfendiyar avuŐ'un gŐstereceĐi yere arabasını boŐaltmak zorundaydı. El yordamıyla, pancar dirgenleriyle koca bir araba pancar, dağ gibi silolara aŐaĐıdan atılmak suretiyle boŐaltılır, en ufak bir hatada İsfendiyar avuŐ'tan azar iŐitilirdi... Şimdiki gibi ne traktör, ne de otomatik boŐaltım rampaları vardı... Eskinin iftisi iğne ile kuyu kazardı vesselam...

İsfendiyar Taşçı sonra Bursa'ya gŐtŐ, uzun yıllar sonra vefat etti ve Bursa'da defnedildi.

TERZİ BATTAL

Terzi Battal, rahmetli babamın, ilkokul gŐnlerinde benim için, bir pantolon diktirmek ūzere gŐtŐrŐp tanıŐtırdıĐı, EleŐkirt'in eski bir terzisiydi. Merkez Camisinin karŐısında, derenin kenarında tahta barakadan bir dŐkkâna vardı.

Ben Battal Amca'nın yaşlı dönemlerine dek gelmiŐtim. Artık gŐzŐne kocaman gelen gŐzlŐkleri bana hoş geliyordu, ama onu rahatsız ediyordu. Babamla ŐakalaŐırlar, temiz ve dobrador TŐrkesiyle konuşurdu. KŐcŐcŐk dŐkkâna, bŐkŐlmŐŐ bel, bir köŞede bekleyen eski dikiş makinesiyle belli ki Battal Amca bir birikime kavuŐmamıŐ, yaŐlılıĐında rahat edeceği bir noktaya gelememiŐti.

Eleşkirt'in o soğuşunda, kapak tahtadan yapılmış kulübesinin yer yer sıvaları dökölmüş, ısınmak için yanan sobanın hükmü kalmamıştı... Ne elektrik, ne töp vardı. Bin bir meşakkatle işini yapar, bazen parasını bile alamazdı.

Buna rağmen şakacılığı ve makaraya sarma huyunu hiç terk etmezdi: Bir gün bir dağ köylü dükkânın kapısını aralar ve sorar: "Sen bir pantor tiker bene?" Kafayı kaldırır Battal Amca bakar bakar: "He! Gel!" der ve oturtur. O arada işi vardır elinde ve bu harbi müşteriye uygun bir plan yapmaktadır...

Birazdan kalkar, eline tebeşiri alır ve müşteriye yere uzanmasını söyler. Yere yatıp uzanan müşterinin etrafında tebeşiri gezdirir ve adamın şekli çıktıktan sonra ayağa kaldırır. Bu defa esas ölçüsünü mezro ile alıp adamı gönderir.

Uzun yıllar bu terziliği daha devam etti. Sonra yeni yeni terziler çıktı, belediye başkanı değişince dükkânı da yerinden söküldü. Battal Amca ömrünün son günlerinde bu sert esen rüzgârla bir taraflara böylece savrulup gitti...

ELEŞKİRT ORTAOKULU

İlkokulu bitirdiğim yazın sonunda, babam birgün elimden tuttu, eski bir yapıya götürdü: Şehrin üst kısmında olan bu yer, yoldan iki basamak aşağıda kalmış eski bir okul, ELEŞKİRT ORTAOKULU'ydu... Bir ayağı topal, dili hafif peltek müdürü karşıladı bizi, çay ısmarladı, çayların siparişini de bana söyledi... Çaylar içilmiş, okullu olmamız

sağlanmıştı: Ben ve benden iki yaş büyük ağabeyim böylece okula kaydolmuştuk...

Çok geçmeden rahmetli babam, kırtasiyeci Hüseyin Tekin'e de uğrayacak ve bizim kitap ve defterlerimizi de alacaktı...

Okula kaydolmanın heyecanı, kitap defterin alınmasına olan sevincimiz daha çok tazeydi ki bir haber soğuk duş etkisi yaptı: Bizim o babacan müdür Tahir ALTUĞ, bir ailevi sebepten dolayı, okulun içinde, kendini çatı tavanına asmak suretiyle intihar etmişti... Çok fazla hatıramız olmayan bu insana çok üzülmüştük, hatta okulumuz kapanmış gibi bir havaya girmiştik...

Derken okullar açıldı, dersler başladı, bir fırtına da başladı: Okulun yönetimi değişmiş, eski yönetimin tavizkar tutumu kalkmıştı. Müdür Mustafa KUZUCUOĞLU fırtına estiriyor, Ayhan Hoca aynı dümeni kıvrıyor, ortalık toz dumana bürünüyordu. Çok geçmeden okul disipline edilmiş, eğitimi ve öğretimi nitelikli hale gelip işler de rayına oturmuştu.

Bu zamanlarda okulumuzun İngilizce derslerine, branş öğretmeni olmadığından farklı farklı hocalar girer ve beklenen olmazdı. Bu nedenle Amerika'dan hocalar gönderilmiş, biri de bize düşmüştü: Kevin Kroni... Dilimizi ve kültürümüzü bilmeyen bu genç Amerikalı, bir ideal öğreti başlattı ki sormayın gitsin... O kendi kafasındaki dünyasında kulaç atıyor, bizler havuzun kenarına bile yaklaşamıyorduk. Bu zavallı boşa kulaç attıkça attı, kendini yordukça yordu ama bir başarı sağlayamadı. Bir de disipline etmeye çalıştığı öğrencilerinden karşı

koyanlarla uğraşıyor, Amerikalı olmasının sonuçlarını hissettirmeye çalışıyordu. Ama bizim Şâkir ARSLAN anlar mı?

Geç gelmeye alışmış Şâkir'i cezalandırmak istedi, Şâkir, nev'i şahsına has söylemlerini savurup sınıfı güldürdükten sonra Kevin'i reddetti! Kevin ısrar etti, Şâkir reddetti ve Amerikalı maceraperest ile bizim Eleşkirt kabadayısı kavgaya tutuştular...

Ders kesilmiş, öğrenciler kâh aracı oluyor, kâh gülüyor, kâh sınıftan kaçıyorlardı... Derken idare geldi, bizim Amrikalının imdadına Birleşmiş Milletler gibi yetişti... Kavga sulh oldu, Kevin macerası artık son buldu. Şâkir ünlendikçe ünlendi...

Birgün Kevin derste, okulumuzun yanibaşındaki "Lazların Bostanı" tabir edilen sebze tarlasına -yanında deve olduğu halde- bir yolcu uğramış, mola vermişti. Allaaaaah! Devenin çan sesini duyan, ne Kevin'i dinledi, ne zilin çalınmasını bekledi.

Zeminden de aşağıda olan sınıfımızın camlarını açtılar, dış kepenklerini kıvırdılar ve birer ikişer kaçmaya başladılar. Kevin habire tahtaya yazı yazıyor, ders anlatmaya çalışıyordu. Beş on dakika geçmeden sınıf bir ispirto gibi uçmuş, dibinde tortusu olarak üç beş kişi kalmıştık...

Birazdan zil çalmış, Kevin de kurtulmuştu; biz de deve merakımızı(?) gidermiştik... Zira biz köylü çocukları için macera lükstü, biz hayatın en ağır ödününü verip okula geliyorduk ve en hafif bir sululuk bizde en ağır sorumsuzluk oluyordu.

O günlerdeki okulumuzun yüz seksen öğrencisi vardı. Şehrin üst kısmında yer alan 29.Piyade Alayı'ndan da öğrenciler gelir, aramıza otururlardı ve bize bir yabancı ülkenin insanları gibi gelirdi bu durum:

Bizim seviyemiz ile onlarınki hiç bağdaşmazdı. Onların hayat tarzları başka, bizim hayat tarzlarımız başkaydı. Hele bir de servisleri ile gelmezler mi? Artık zıvanadan çıkardık... Öyle ya! Biz ayağımıza ayakkabı bulamıyoruz, öğlen yiyecek yemeğimiz yok, sırtımızda üşütmeyecek giyeceklerden mahrum, taşralı olmanın bütün sıkıntılarını taşıyarak yaşıyoruz; onlar ise bizim nefessiz gideceğimiz yolu servisle geliyor, emir erlerinin merdiven dayatmasını sabırla bekleyip aşağı iniyor, bir saraylı edasıyla yerlerine yürüyorlardı...

Her şeye rağmen mutlu olmanın yollarını bulur, edindiğimiz iyi arkadaşlarımızla hayata tutunurduk: Sıra arkadaşlarımız Ayvaz Taşçı, Cesim Taşdemir, Yahya Demircan, Fevzi demircan, Şeref Üçdal, Ethem Üçdal, Şâkir Arslan, Ayvaz Seviş, Yusuf Cezayir, Süleyman Cezayir, Aslan Panto, Halit Kınalı (Trabzonlu), Ayhan Erdoğan, Kenan Erdoğan, Necati Güven, İshak Çaçan, İsmet Çaçan, Servel Taşdemir, Zeki Bayram, Mehmet Şen ve adını şu an hatırlayamadığım diğerleri... Bu kişiler bir aile çocukları gibi şen ve samimiydiler.

Hele hele Ayhan Erdoğan ile bir ikmal imtihanlarına hazırlanmamız vardır: Onların evlerinin bahçesinde, harmanın kenarında... Hem harman işi yapıyoruz, hem ders çalışıyoruz... Birazdan babası sap yüklü arabayı gönderiyor, biz harmana boşaltıyoruz, ardından çalışmaya devam

ediyoruz... İki üç gün sonra ikmal imtihanımız var ve Gülderem Kayatürk sınav yapacak kolay mı?

Ayhan'ın annesi harmanı mutfaktan gören penceresinden bizi izliyor, yemek içmek aklına gelmeyen biz çocuklara ikramlarda bulunup çalışmalarımızın verimli olmasını sağlıyordu ki o melek insan, o hanımanne hiç aklımdan çıkmaz. Bu şartlarda çalışıyoruz ve başarılı oluyoruz. Ayhan İzmir'de Mal Müdürü oldu, ben malumunuz...

Öğretmen olup, Eleşkirt Lisesi'ne döndüğümde, eğitim ve öğretim hala o eski binadaydı ve üç yıl orada çalıştım. Sonunda okulu oradan yeni binasına taşımak bana nasip oldu...

YÜCEKAPI

Eleşkirt ovasının güneyinde kurulmuş, Eleşkirt'te sonra en büyük ve en eski bir yerleşim yeridir. Eleşkirt'in en gelişmiş bu beldesi yakın zamana kadar köydü. Verimli araziye sahip olup; kendi içinde ticari ve sosyal yapılaşmasını tamamlamış; sakinleri müteşebbis ruhlu, eğitim seviyesi bakımından memleket ortalamasında bir konumdadır.

Yücekapı adı – memleket şartlarında- insana pek çok yüceliği hatırlatır... Şeryan barajından en büyük su payı alıp, en fazla sulanan tarım arazisine ve dolayısıyla en çok mahsul yetiştiriciliğine sahiptir. Pancar, hububat, mısır, yonca, sebzegiller ilk sırayı alır.

Yücekapı'nın en karakteristik özelliklerinden biri de iyi cins hayvan yetiştirmesi ve üreticilikte diğer çevrelere örnek

olmasıdır. Yücekapı menşeli bir mal daha çok alıcı bulur ve daha çok paraya satılır. Son zamanlarda hayvan besiciliğinde, süt ve tereyağı üretiminde hızlı ilerlemeler kaydetmiştir.

Geniş meraları yanında, çok geniş yaylası hayvancılığın gelişmesinde etkindir. Güneyinden akan şeryan çayı sulamada, balıkçılıkta ve çok kaliteli kum ocakları ihtiva etmesiyle avantaj teşkil etmektedir.

Genç yaştaki belediyesinin yapılanmasını tamamlamaya çalışmaktadır. Çok kısıtlı imkânlarıyla işe başlayan başkanlarının, arazilerine köprü yapma, yol yapımı, içme suyu getirme, yolcu taşıma gibi alanlarda mesafe aldıklarını görmekteyiz. Belde yavaş yavaş köylükten çıkıp, bir şehir olma görünümüne kavuşmaktadır.

Yücekapı denince, benim aklıma hep su ile çalışan üç taşlı un değirmeni gelir... Ömrümüzün ilk otuz yılında sık sık gidip uğradığımız bu nefis müessese, bu nezih manzaralı değirmen, her şeyi ile rakipsizdi.

Ustası Edehem Amca kale gibi durur, taşları ince ince dişer; Ali Usta, fabrika ayarı verir, üç aşın üçü de çalışırdı. Müşteri gene de günlerce beklemek zorunda kalırdı... Çünkü öğüttüğü un harikaydı. İçinde hile yoktu. Muamele adaletliydi. O undan pişirilen ekmek katıksız yenir; tadı, lezzeti ağızda kalır, ekmeğin kokusu bir mahalleyi alırdı.

Köyümüze sınır olan bu beldede, bakalım hangi sakinleri, hangi hatıralarıyla anacağım:

FAİK HOCA (YAZICI)

Bir zamanlar Ahıska'nın ZAZOLA köyünden ilim tahsili için Amasya'ya gelip oradan icazet (diploma) aldıktan sonra Ahıska'ya giderek çok sayıda hoca yetiştiren meşhur Âlim Behçet Efendi'nin torunudur.

Faik Hoca, dedesi Behçet Efendi'nin rahleyi tedrisinden geçip icazet aldıktan sonra, Ahıska'nın çeşitli yerlerinde hocalık etmeye başlar. Ancak Bolşevik ihtilaliyle birlikte bütün hocalar gibi Faik Hoca da tutuklanır. Nihayet Faik Hoca'nın yakınları bir yolunu bularak, onun şartlı tahliyesini sağlarlar. Bu şart da hocanın derhal o toprakları terk etmesidir.

Ahıska'yı terke mecbur bırakılan Faik Hoca iki oğlunu ve bir kızını alarak yola çıkar. Enteresandır hanımı (Saçlı Nine) onları gönderip kendisi bir süre daha Ahıska'da kalır. Faik Hoca çocuklarıyla Ardahan'a göçer, sonradan gelen eşini de alarak 1933 yılında Ağrı ili Eleşkirt ilçesinde iskân edilir.

Eleşkirt'te bir camide imam ve vaiz olarak görev yapar, 1953 yıllarında Hac farizasını yerine getirir.

Özel hayatında müşfik, cömert, fakir fukaranın can dostu biriymiş. Yaşadığı yıllarda kol gezen fakirliği, özel çabalarıyla zekât toplayıp açları doyurmuş, Kapısına geleni hiçbir şekilde boş çevirmezmiş.

Alvarlı Efe Hazretleri'ne intisap etmiş, onun beğenisine muhatap olmuş, onun sevgisiyle dolup taşmış bir gönül insanıymış Faik Hoca.

Çocuk sevgisi mükemmel, çocuklara şeker ve para ikramları çok sık olurmuş.

Kendisine dönemin idaresince teklif edilen Selman Çiftliği'ni, "Ben bugünden sonra malı ne yapayım..." diyerek kabul etmez, inandığı hayatı sürdürmeye devam eder.

Çağdaşı meşhur Cemal Hoca ile çok ileri derecede arkadaşlığı olur, onunla maaşını bile paylaşacak kadar cömert biridir.

Not: İdris Hoca, torunu Numan Yazıcı'nın yazıp hazırladığı notların Memleketname 'de bizzat yer alması isteği üzerine bu esere dahil edildi.

ŞAHMURAT AMCA

Orta boylu, pehlivan yapıydı. Beldenin köy zamanlarında uzun yıllar muhtarlık yapmış, oldukça ünlenmiş bir isimdi. En çok bilinen adı Şamrat Dayı idi. Ara sıra düz giderdi...

Şahmurat Amca Ahıska'dan gelmiş, bir kurduğu düzeni yıkıp, ikinci bir düzen kurmuş ve bu vesileyle de çok yıpranmış insanlardan biriydi. Gene de hayata bıkkınlık getirmezler, çoğu aciz insana örnek olacak atılım sahibi olmaya devam ederlerdi.

Cumhuriyetin ilk yıllarında; jandarmanın kılıcının önü de, arkası da kestiği zamanda; bu büyük ve oldukça hareketli köyün muhtarıydı. Aldığı emirleri mecburen yerine getirir, köyde en ufak bir huzursuzluk olsa evvela o cezalandırırılmış. Bir nezarethanesinin olduğu söylenirdi. O zamanki ihtiyar

heyetiyle bir araya gelişi, bir olay, bir büyük yankı vesilesi olurmuş.

Uzun yıllar muhtarlık görevi böyle devam etmiş, iyice ünlenmiş olarak görevi devretmişti; ama adeta dokunulmazlık zırhı devam ediyordu:

Köyden Eleşkirt'e girişte, mezarlık rampasında, önleri kesilir ve güvenlik araması olduğu söylenerek, bütün bir grupla birlikte Şahmurat Amca da aranır. Güvenlik görevlisi, Şahmurat Amca'da gördüğü tabanca'yı gösterir" Bu ne ha? Bu ne?" diye soru yağmuruna tutar... Şahmurat Amca önce biraz susar, sonra kızar ve konuşur" Gözün kor mi? Tabanca!" Bu cevap kimini şaşırtmış, kimini güldürmüştü; ama Şahmurat Amca olduğu anlaşılınca olay tatlıya bağlanmış...

Şahmurat Amca bir gün, geldiği Ahıska'ya acil bir işi için yıllar sonra aniden gider. Başka bir köyde misafir olmasına rağmen, oradan göç edişinde götüremeyip bıraktığı kapı köpeği komşu köyden kokusunu alıp gelir ve misafir olduğu evin damında havlayıp ulumaya başlar... Zor durumda kalan ev sahipler köpeği taşıyıp uzaklaştırmada çareyi bulurlar, zira geç kalmaları durumunda Şahmurat Amca'nın başı derde girecektir...

Şahmurat Amca köyünde vefat etti ve orada defnedildi.

ŞAMO DAYI (YELKOVAN)

Ahıska'nın Hero köyünden göç etmiş Ahıska Muhaciri idi. Yücekapı'nın eski muhtarlarından biriydi. Oldukça halim salim bir insandı. Köy işlerini yoluna koymada ısrarcı,

etrafında destek verenlerinin de yardımıyla başarılıydı. Dürüst hareket eder, efendiliği ile her kapıyı açardı.

Yakinen tanıdığım Şamo Amca, bir pamuk helva kadar yumuşak, peygamber sabrında, inancını yaşama cihetiyle de takva derecesindeydi. Çok nefis sesli, nezih giyinişliye, olgun tavırlarıyla herkeste hayranlık uyandırırdu...

Kapısı açık, sofrası doluydu. Bu konuda kendisini destekleyen hanımı Hoşı Nene'nin de payını unutmamak gerekir... Bu titiz ve maharetli kadın, Şamo Dayı'yı devamlı şerefendirir, her zaman göğsünü gere gere gezmesini sağlardı...

Şamo Dayı uzun süre yaşadığı rahatsızlıktan sonra köyünde vefat etti ve orada defnedildi. Hanımı Hoşı Nine de ondan epey yıllar sonra vefat etti, o da köyünde defnedildi.

BAŞKAN HAKKI

Yücekapı'nın birkaç dönem muhtarlığını ve ardından da - belde olmasıyla- belediye başkanlığını yaptı. Atılgan, cesur, idari kabiliyeti oldukça yeterliydi.

Başkan Hakkı adı Yücekapı ile özdeşleşmiş bir ad idi. Oldukça uzaklardan duyulur, bilinirdi. Köyken pek çok atılımları olmuş, çevre ile diyaloglara girmiş, köy insanının müteşebbis ruhundan güç almıştı... Köyün belde olmasında, beldenin bazı konularda mesafe almasında etkin rol aldı.

Hareketli insandı. Gitmedik yer, çalmadık kapı bırakmadı. Köyü ve beldesi için her sıkıntıyı göğüsledi. Adımlarını da

boşa atmamıştı: Çabaları iyi sonuçlar verdi, gerek dışarıdan aldığı destek, gerekse halkının sağladığı kredi, onu, başarılı kıldı... Çok yaşamadı; ama hayatını dolu dolu yaşadı... Karşısına çıkan engellerden bıkmadan yoluna devam etti.

Başkan Hakkı, yine bir hizmet seferi sırasında- Sarıkamış dolaylarında- arabası kaza yaptı ve olay yerinde vefat etti. Beldesinde defnedildi.

Yücekapı köyü nahiye olunca artık muhtarlarla değil belediye başkanlarıyla idare edilmeye başlandığı için Başkan Hakkı'dan sonra başlıca şu başkanlar beldede hizmet verdiler:

Başkan Feramuz: Başkan Hakkı'dan sonra ikinci başkan seçildi. Feramuz Başkan da beldede önemli hizmetlerde bulundu. Belde ile yaylalar arasında ulaşımı özellikle bahar aylarında engelleyen Şeryan Çayı üzerine bir köprü yaptı. Beldede hem yeni bir cami, hem de eski caminin yıkılarak yeniden mükemmel bir şekilde yapılmasında önemli rol aldı. İçme suyu çalışmaları yaptı.

Başkan Halis Keskin: Başkanlar zincirinin bir halkasını da Halis Keskin oluşturdu. Köyün şehirleşmesinde, su kanallarının yapımında hizmetler verdi.

Başkan Nurettin: Beldede halen başkanlık yapmaktadır. Su kanalları ve bentlerinin yapımında, yolların asfaltlanmasında, köprülerin onarımında, beldenin ulaşımı için araç temininde önemli hizmetleri oldu.

ALTUN AĞABEY

Yücekapı'nın en renkli kişilerinin başında gelir. Hatip, ozan, pehlivan, hoş sohbet ve delidolu bir insan idi.

Altun Ağabey'i çok çocukken tanıdım. Olduğu yerde o konuşur, o dinlenirdi. Zekâsının zekâtını mukallitliğiyle öderdi. Bol mizah yeteneği, geniş tecrübesi hemen her konuda bir nükte yapma imkânı tanırıyordu kendine... Yanındakiler kahkahalarla gülerken, o, oldukça pişkin pişkin bir başka noktaya geçerdi...

Sözler, ağzından çabuk, sert ama mantıklı çıkardı. Kulaklarında çok önceden mevcut olan işitme kaybı ilerledikçe ilerlemiş, mizah geleneğinde zaman zaman yardımcı hal almıştı. Sonradan edindiği işitme cihazı, hakkında "Nasıl olsa sağırdır, duyamaz!" sananları mahcup ederdi...

İmam bir babadan olma seksiz pehlivan kardeşten biriydi. Çiftçilik yapar, zaman zaman şoför sıkıntısı çektiği yerlerde- zorla da olsa- şoför olurdu ve oldukça renkli bir çalışma hayatı sergilerdi.

Birlikçe çalışırken, bazen traktörü çamura batırırdık, sabrı tükenir ve patinaj yapan tekerlek için "Dön! Ben sene ceza verdim!" deyip, o sıkıntılı anımızda hepimizi güldürürdü...

Yücekapı 'da iyi bir sosyal hayat olup halkı birbirine bağlıdır. Bu görevi de başta kahvehaneler görür. Bu kahvehanelerinde birinde hele hele de Altun Ağabey varsa orada sohbet renklenir, hatta bir ortaoyunu derecesinde güldürüler ve temsiller olurdu.

Çevresine kapalı tuttuğu bir eserin yazımını bitirip bitirmediğini bilmiyorum. Bu konu ayrıca araştırılmaya değer konudur.

Son zamanlarında, bir gün Uzunyazı'ya giderken, arazinin içinden geçen yolun kenarında birkaç adet toy (yaban hindisi) görür. Toylar güz gününde kendi havasında yayılmaktadır. Hemen Avcı Nazım aklına gelir ve doğru ona uğrayıp, yanına aldıktan sonra bir daha geri dönerler...

Ava yaklaşıp ikisini avlarlar ancak biri kaçar... Altun Ağabey sevincinden havalara uçmaktadır o an, fakat Avcı Nazım gözünün iyi göremediğini mazeret gösterip hayıflanmaktadır. Hemen Altun Ağabey devreye girer : "Nezim can! Benim bu gören iki gözüm, senin görmeyen gözüne kurban olsun! Daha ne isteriz biz... Her biri bir koç kadar olan iki toy avladık..." demek suretiyle teskin eder.

Atletik yapılı, eski bir pehlivandı. Kendi çapında iyi güreşir, yeri geldiğinde delikanlılara bile eyvallah etmezdi... Az sinirlendiği vakit yanından salâvatla geçilirdi...

Hanımı vefat edince düzeni bozuldu, hayat tarzı değişmeye başladı. İstanbul'a göçtü, ancak yazları memleketine gelmekten geri durmazdı. Vefat etti.

EDEHEM DAYI

Biz onu hep değirmenci olarak tanıdık. Yücekapı'nın" üçtaşlı su değirmeni " denince ilk akla gelen kişi oydu. Ne zaman değirmene gitsek, mutlaka bir taşı dişemeye almış halde bulurduk kendini.

İriyarı, iyi bakımlı, ciddi bir insandı. Değirmenin bütün bir işleyişinden o sorumlu olur, müşterinin karşılanmasından tutunuz, ununun öğütülmesine ve uğurlanmasına kadar her iş ondan sorulurdu.

Olur, olmaz zamanda su kesilir, bent yıkılır ve taşın dönmesi durunca bütün sıkıntı onu basardı... Gece yarısı da olsa suyu bulunacak, kilometrelerce uzunluktaki ark takip edilecek, su kayıp ve kaçakları bulunup, arza giderilecekti... Hele de vakit gece, hava da yağmurluysa meşakkatin bini bir paraya inerdi...

Ancak bu şartlarda da olsa kısa zamanda su gelir, değirmen dönmeye devam eder, Edehem Amca'nın bozulan keyfi düzelirdi. Yine fabrika unu gibi un çıkarır, müşterisinin kaybettiği zamanı telafi eder, hatta müşterinin gönlünü alır ve salardı... İyi değirmenci ve iyi esnaftı.

DEĞİRMENCİ ALİ

Ali Usta denince çok meşhur bir değirmen ustası akla gelirdi. MALAGAN tabir edilen Beyaz Rus iken, hidayete ermiş ve adını değiştirmiş, yerli kızla evlenmişti...

Değirmenci Ali un fabrikasını sıfırdan kuran bir değirmen ustasıydı. Bu tip ustalar az bulunduğu için oldukça aranırlar, her teklife iş alıp gitmezlerdi... Ali Usta da uzun pazarlık yapar, işi iyice sağlama alır ve garantiler peydahlar, arkasından işe başlardı.

Ali Usta işe başladığında işi büyük bir disiplinle götürür, asırlara hitap edecek kadar eserin nitelikli olmasına özenir,

sonuçta bir harika eser çıkardı ortaya. İşte o eser Ali Usta markası taşırdı ki, müşteri için bu adeta bir patent olmuştu. İş biter, Ali Usta el emeğini alır, bir de ceketini alıp kenardan seyre dalardı.

Özel hayatında oldukça sakin, az konuşan, boş söz sarf etmeyen, sözü dinlenen ve değer verilen biriydi.

EMİRHAN DAYI

Ahıska'dan gelmiş, pehlivan yapılı, babacan insandı. Emirhan Dayı, bütün tanıyanlarınca dışçı olarak bilinirdi. Yumuşak huylu, efendi yapılıydı. Yanından hiç ayırmadığı kerpeteni ile sayısız insanın duasını almıştı.

Yücekapı'nın bir renkli simasıydı. Arandığında mutlaka kahvehanelerden birinde bulunur, çağrılan yere gitmede asla üşengeçlik göstermezdi.

Diş çekmede sanki devletin resmi görevlisiydi, ya da kimse onu bu işi yapmaya mahkûm etmişti... Bir karşılık almaz, kimseden bir şey beklemez, güçlü elleriyle anında dişi orada çeker ve hastayı gönderirdi.

Ne bir morfin kullanır, ne bir ağrı kesici hap verirdi. Kerpeteni desen, dövme demirden yapılmış, bir eski ve çelimsiz aletten ibaretti.

Yıllarca diş çekti. Ne bir vukuat oldu, ne kimse onu şikâyet etti... Bu mütevazı insan, bu karşılıksız hizmetinden dolayı bir tıp ödülü almayı çoktan hak etmişti... Ancak, bizim

hekimlerimizin olaydan haberi olsaydı, ödül yerine ceza verirlerdi ona... Bu da bu işin cilvesi...

Köyünde vefat etti ve orada defnedildi.

MELİK ALTINAY

Ahıska'dan gelen Emirhan Dayı ile kardeşiler. Yücekapı köyünün sakinlerinden olan bu kardeşler oldukça halim-salim insanlardı. İnançları güçlü, ibadetleri mükemmeldi.

Melik Altınay köyde orta halli çiftçilik hayatı sürdü, ömrünün son günlerinde inme hastalığı yaşadı bir tarafı felçliydi. Özellikle bu halini zikretmekten kastım şudur:

Köyümüzün camisi yenilenmek üzere sökülmiş ve yeni malzemeye fazlasıyla ihtiyaç duyulmuştur. Adet olduğu üzere çevre köylerden ve gücü olan herkesten yardım toplanmaktadır. İşte böyle bir yardım için Yücekapı köyüne de gidilir ve her kapıya uğramak suretiyle yapı malzemesi toplanmaya başlanır. Sıra Melih Altınay'a gelir, fakat onun verecek hazır malzemesi yoktur. Felçli haliyle yerinden kalkar, evinin duvarındaki köşe taşını bastonuyla itip yere düşürür ve bizim yardım ekibine verir...

Cami yapımı için kendi evini dahi yıkabilecek kadar fedakârlık yapan bu halis iman sahibini gelecek nesiller örnek almalılar.

TERZİ ALAATTİN

Köyün tanınmış, benimsenmiş, iyi iş yapan bir mahir terzisiydi. Oldukça mukallit huyları da vardı.

Terzi Alaattin denince bir dikiş makinesi, bir ufak bürosu akla gelirdi. Ne zaman görölse makinenin başında, çalışır haldeydi. Çalıştığı yer, köy olduğundan, kadın, çocuk, adam işi demeden önüne gelen her işi yapar ve ekmeğini çıkarırdı.

Zaman zaman işleri yoğunlaşır, bazı işler geç kalır ve müşterilerinin sabrını tüketirdi... Köy yeri olduğu için her zaman para iş görmez, bazen de mal ve hizmet takası ile işler yürürdü. İşte böyle bir zamanda, entari diktirmek için bedelini- tezek olarak- peşin veren bir kadın, entarisini zamanında alamaz ve sabrı tükenir, hızla Alaattin Amca'nın dükkânına girer :”Alaattin Ağabey! On beş tezeğimi yedin! Entarimi de dikmedin... Sene haram ataş olsun!” der ve kapıyı çarpıp çıkar... Bu durumlara alışkın olan Alaattin Amca sadece güler, ama artık entariyi de diker.

Terzi Alaattin'in mukallitlikleri saymakla bitmez. Bir gün acemi bir müşterinin siparişini kabul eder, gideceği sırada adamı durdurur; makinenin mekiğini çıkarır ve kamera gibi kullanır, müşterinin -güya- pozunu çekmektedir. Çekim işi tamamlanınca müşteriyi gönderir.

İSA EFENDİ (YEKELER)

Yücekapı köyünün ileri gelen ailelerinin biri de İsa Efendi ailesiydi. Güngörmüş, kültürlü insanlardı. İsa Efendi bu ailenin saygın bir reysisiydi. Çevresinde itibarı olan, kapısında hizmetçisi ve çobanı her zaman bulunan;

kibarlıkta ve dürüstlükte ön planda olan bir kimseydi. Çok da takvaydı.

İsa Efendi, halen Ermeni işgali altında bulunan Karabağ bölgesinin Delice beldesine bağlı VAGARİ köyünden gelme Hacı İmam Alinin torunu Hacı Molla Efendi'nin oğludur.

1900'lü yılların başında Mekke'ye giden Hacı İmam Ali ve diğer akrabalarından birkaç kişi dönüşte İstanbul'a uğrayıp Sultan 2.Abdülhamit'i ziyaret ederler. Bu ziyaret sırasında padişaha buldukları yerde Sünni olmaları nedeniyle gerek Şialardan ve gerekse Ermenilerden rahat yüzü görmediklerinden dolayı Alosman'a göç etme isteklerini beyan ederler ve gerekli izin belgesini alırlar.

Bu defa oradan Moskova'ya gidip Çarlık Rusya'sının onayını da alarak memleketlerine dönerler.

Nihayet hazırlıklar tamamlanır, kırk kağıdı ile Ermenistan üzerinden Alosman'a gelmek üzere 1904 yılında yola çıkılır. Yolda karşılaşılan güçlükler nedeniyle akrabalarından bazıları geri dönerler, fakat dönüşte mal ve mülklerinin yağmalandığını görürler.

Kafilenin geri kalanları Doğubayazıt üzerinden Alosman'a girerler ve o yıl kışı orada geçirirler.

Çalkantılı yıllara dek gelen bu göç, İsa Efendi ailesini, Muş-Malazgirt, Mersin, Sivas ve Ağrı illeriyle tanıştıracak; gidilen her yerde aileden bir parçanın kalmasına neden olacaktır.

Böylece daha önce Sivas'ta bulunan İsa Ağa ailesinin bir kısmı oradan Eleşkirt ilçesi Yücekapı köyüne gelerek iskân edilirler.

Baş a dönecek olursak, İsa Ağa yerleştiği yerde artık kalıcı olacak ve orada hayatını sürdürecektir.

Hacı İmam Ali- Hacı Kerim kuşağından, Hacı Molla'nın oğlu İsa Efendi, Gülpaşa Hanım ile evlenir. Bu evlilikten Mehmet Yekeler, Gülistan, Songül, Ahmet, Hamit, Abdurrahman, Abdülmecit, Bahar, Fatma ve Mustafa adında çocukları olur.

Başlangıçta da bir köy nüfusu kadar kalabalık olan bu aile, tıpkı Fettahoğlu ailesi gibi, yurdun her tarafına yayılır ve çok genişler. Bu aileden bir meraklı öğretmen on yıllık bir çalışma neticesinde kalın bir kitap halinde, ailenin tamamının şeceresini hazırlamış, sülale kayıt altına alınmış bulunmaktadır.

Yekeler, Aras ve daha başka soyadları da taşıyan bu ailede, hemen her meslekten ve her kademededen elemanlara her mevkide rastlamak mümkündür.

Bu aile fertleri senenin bir gününde, randevulaşp, bir belirli yerde toplanarak tanışma ve hatıralarını anma günü tertiplerler.

Not: Bu aile hakkında gerek sosyolojik ve gerekse tarihi bilgiler Bursa'da oturmakta olan Mehmet Yekeler 'den alınmıştır.

HANİFİ YEKELER

Yücekapı köyünün ileri gelen, tüccar, çiftçi, ticaret erbabı, sevilip sayılan bir aile reisiydi. İsa Efendi ailesinden olduğu için kökeni hakkında bilgi vermeye ayrıca gerek yoktur.

Yücekapı köyünde geniş arazisini ekip biçen Hanifi Efendi sadece bununla da kalmaz, sürü tutan, ticaret erbabı, kapısında çalışanı bol olan, misafire konağı açık aynı zamanda bir AĞA adamdı.

Köyünde seçkin bir hayat sürdü. Namı herkesçe bilinen biriydi.

Köyünde vefat edip orada defnedildi.

Hanifi Efendi' den geriye Osman Yekeler adlı bir oğul; Bahar, Leyla, Naciye, Nafiye adında dört kız çocuğu kaldı.

Osman Yekeler babasının yerine geçip, babasından kalan mal ve serveti bir süre daha idare ettikten sonra, çocuklarıyla birlikte batıya göçtü.

FEYZULLAH AĞA

Yücekapı köyüne muhtemelen Irak-Şengal taraflarından gelmiş bir aşiret mensubu idi.

Yücekapı'da, hali vakti yerinde, sözü dinlenen, saygın bir kişiydi. Adından sık sık bahsedilir, konağı misafirle dolup taşan bir ağıydı.

Yücekapı köyü gibi taban arazisi olan verimli topraklarda çok geniş arazi sahibiydi. Ağır çiftçiliği çevrede sıkça konuşulurdu. Arazisini ekip biçme işlerinde çok sayıda

hizmetkâr (yıllık işçi) çalıştırırdı. Aynı zamanda sürü ile koyunu olur ve sürüyü dağa salardı.

Feyzullah Ağa köyünde farklı bölgelerden gelmiş komşularıyla iyi geçinmiş, dostluğu kız alış verişi ile perçinleyerek kan bağı derecesine kadar yükseltmişti.

Feyzullah Ağa köyünde vefat edip, köy mezarlığına defnedilmiştir.

ŞAHAN DAYI

Şahan Dayı denince, Yücekapı 'da konu komşunun her derdiyle hem dert olan, bir geniş hoşgörülü, babacan insan akla gelirdi. Mümin denecek kadar takva, mimar denecek kadar yapı ustasıydı.

Ne zaman karşılaştık güler yüzünü hiç eksik etmez, karşılaştığı sorun ne kadar büyük olursa olsun asla pes etmezdi. Yanında epeyce seven insan devamlı bulunur, bulunduğu yerde liderliği peşinen kabul görürdü.

Bir tarihte, sık sık yıkılan bir binamız olmuştu... Rahmetli babam, çareyi Şahan Dayı'da gördü ve onun maharetiyle bina yeniden yapıldı. Bu, yıkılmaktan bizi bizar etmiş yapı, bir daha yıkılmak nedir bilmeden uzun yıllar ayakta kaldı ve her zaman kendine rahmet okuttu.

Helal insan, aynı zamanda da tok gözlüydü. Bir küçük falsosunu gören olmamıştı. Takva derecesinde ibadetini yapar, asla kimseye üstünlük taslama gibi bir yanlışa da düşmezdi.

Köyünde vefat etti ve orada defnedildi.

ŞEVKET USTA

Yücekapı'lı meşhur hekim Hamit Usta'nın oğluydu. Babası halk arasında hekimlikte oldukça ünlenmiş bir değerli insandı. Şevket Usta da babasından epey hekimlik kapmış olmasına rağmen, o, esasta yapı ustası ve iyi bir avcıydı.

Babamın dostu olan Şevket Usta ile dostluğumuz sonuna kadar sürdü. Zaman zaman hekimlik için kendisinden yararlanırdık. Oldukça sıcakkanlı ve dost canlısıydı. Tatlı dili ve güler yüzü, vereceği ilaçtan önce ilaç olurdu hastasına...

Babasının cilt hastalıklarının tedavisinde kullandığı özel formüllü ilaçları – ne yazık ki- onların ölümüyle ortadan kayboldu...

Şevket Usta boş zamanlarında yapı işlerinde çalışırdı. Çiftçilik yapardı. Orta halli bir geçim sağlardı.

Esas Şevket Usta iyi bir arkadaş ve çok av meraklısı bir avcıydı... Birlikte avlandığımız zamanlar oldu: Av merakı, her an bir yaban hayvanıyla karşılaşma heyecanı içinde hiç eksik olmaz, bir kasırğa gibi eser dururdu... Tebessümü, saygıyla yaklaşımı, ayağına yeğlinliği, ikramda cömertliği, herkesi mahcup ederdi... Öyle bir yürüyüş sahibi insan bir daha görülmemiş...

Bir ara KAVAK YAYLASI'nda, ayı avındayız... Avcılar, o an için ayıların orada varlığı haberini almışlar çobanlardan... Bütün çalılıkları aradık, ta tepeye vardık, ayı yok yok yok...

Avcı Sefer Ağabey, Ali Butto denilen Ali Kalabaş, ellerinde Kangal köpekleriyle aramadıkları çalı dibi bırakmadılar... Çevre tepelerinin zirvesindeyiz, aşağıya bakmak bile tüyler ürpertiyor. Birden, bir avcı, aşağılarda bir noktayı işaretle, "Orasını aramayı unuttuk! Ayı olsa olsa oradadır!..." der demez; bizim Şevket Usta bir kuş gibi uçup indi, o çalılıkları hiç korkmadan aradı, bir komando gibi geri dönüp geldi. Ayı yine yoktu...

Avcılık hem mertlik, hem cesaret gerektirir. Zaten avcılar, bundan emin olmadıkları kişilerle ava çıkmazlar.

Şevket Usta sonunda Bursa'ya göçtü, uzun yıllar orada yaşadı, hastalandı ve ardından vefat etti. Mezarı Bursa'dadır.

SÜZGEÇLİ

Eski adı " Remikan" olan SÜZGEÇLİ köyü, Eleşkirt'in güneyinde olup, en yakın köylerinden biridir. Son zamanlarda şehrin genişlemesiyle adeta bir mahallesi konumuna gelmiştir. Yaklaşık yüz haneli olup," önu bağ, arkası dağ " tabiri bu köy için kullanılabilir.

Ağrı'nın tek barajı olan Şeryan Barajı, 1950'li yıllardan beri bu köyün topraklarında hayat bulmaktadır. Suyu bol, her türlü çiftçiliğe elverişli, bol ürün alınabilen ovası olup; hayvancılık yapmaya da elverişlidir.

Süzgeçli köyü eğitim seviyesi bakımından bölge ortalamasının üstündedir. Hemen her alanda okumuş insanı, her dalda iş yapan iş adamları, il sınırlarını çoktan aşmış durumdadır.

Köyün nüfusunun büyük bir kısmı, göç hareketleri neticesinde oluşmuş; ancak insanların gerek yüksek kültürü ve gerekse engin tecrübesi, karışık kaynaşmayı başarmıştır. Bu köyden olup, benim de hatıralarımda iz bırakan bazı şahsiyetleri hatırlayalım:

SOFU HAMDİ

Ne zaman Sofu Hamdi ismi zikredilse, yüzde tebessüm belirir; zihinde, uzun boylu, beyaz sakallı, natıkası güçlü bir insan canlanır. O rahmetli sadece köyünün değil, bir bölgenin mizah ihtiyacını karşılar, hazır cevaplığıyla çoğu insanın dersini verir, kimsenin de zoruna gitmezdi.

Rahmetliyi, köylerinin camisinin yapımında, yardım işiyle görevli olduğu zamanda, yakinen tanıdım. Çok geniş çevreyi dolaşmış, epeyce yardım toplamış, bu arada çokça fıkra malzemesi de toplamıştı. Onun yaptığı şakalara dayanmak için, onun kadar yüksek nükte gücüne sahip olmak gerekirdi:

Yardım faaliyetlerini yürütürken, yakın dostlarının köyü olan İSAABAT'a uğrar. Bu köy eski ve tarihi köy olup; o zamanlarda henüz camisi yapılmamış, ancak, içinde bir kilise harabesi vardır. Söz döner dolaşır cami yapımına gelir. Sofu Hamdi:

"Ben, az kalsın diyecektim ki, siz niçin cami yapmıyorsunuz? Köyünüzdeki kiliseyi unuttuğumu bağışlayın..." Bu manalı sözleri ortalıkta buz gibi bir hava estirir ise de, karşı taraf atağa geçer:

”He, kilisemiz var; ancak, papaz yokluğundan, kapalı... Gel, sen bu görevi gör, kiliseyi aç! “ Sofu Hamdi’nin cevabı verilmiş, iki taraf da gerekli mesajlarını aldıktan sonra kahkahalarla gülererek işi tatlıya bağlamışlar.

Sofu Hamdi patentli fıkralar, oldukça ağır mizah içerir. Zaman zaman ders vericidir:

Bir yaz günü, köyünde don-gömlek katıyla tezek istifi yaparken, İlçe Kaymakamı köye gelir, köy meydanında durur. Köylüler kendisini ziyaret ederler. Bizim Sofu Hamdi de gider, merhabalaşır; ancak, Kaymakam, bakar, bakar:

”Bu ne vaziyet yahu?” der. Belli ki bizim Sofu’nun terli ve biraz da tezek kokan hali Kaymakamı rahatsız etmiş... Sofu, Kaymakamın yüzüne bakarak, Amerikan bezinden imal edilmiş çamaşırlarını gösterir” Kaymakam Bey! Bunlar da köylü pijaması!”

Sofu Hamdi ve onun gibi halk nüktedanı olan kişiler, üniversitelerde doktora çalışması için konu bulma sıkıntısı yaşayan araştırmacıların dikkatine sunulur.

MALİ DAYI

Köyün ileri gelenlerinden, seferberlik görmüş, oldukça kültürlü; her gün şehirde gününü geçiren hareketli bir insandı. İyi giyinir, çevresiyle birlikte olur, ağır ve oturaklı hareket ederdi.

Esas adı Dünya Malı Ballı idi. Seferberlik zamanlarında oldukça göç yaşadığını, pek çok sıkıntılara katlandıklarını

her oturduğu yerde anlatırdı. G6rd6kleri her sıkıntı onlara bir hayat dersi olmuş; bir okul, bir mastır eğitimi almış kadar olgunlaştırmıştı. Bir şair kadar şiire yatkınlığı vardı. Halk ozanlarının bazı y6nlerini irdeleyecek kadar halk şiir geleneği birikimine sahipti.

Babamın iyi dostuydu. Her g6r6řt6klerinde saatlerce konuşurlar, ama yine de konuşmamış gibi ayrılırlardı.

Misafirperverdi. Misal getirmeyi çok severdi. Bir g6n k6ylerinde d6đ6n olur. Adet olduğu 6zere d6đ6n davetlilerinden birkaçını da Mali Dayı misafir eder. Ancak misafirlerinden biri sık sık kendi s6lalesinden, kalabalık olduklarından bahseder ve g6l6 olduklarını ima edermiş:

“Bavo bavo g6n6 olursa bizim adamımız çoktur!” der dururmuş. Bu konuşmaları sabırla dinleyen Mali Dayı’nın canı sıkılır ancak sabreder, bir fırsat kollar. Aradan birkaç saat geçer, k6y k6pekleri konak odalarının 6n6nde boğuşmaya başlarlar... Misafirler merak ederler, biraz 6nce 6v6nen misafir s6ze girer” Nedir? Ne oluyor?” Artık s6z yerine gelmiş, Mali Dayı s6ze girmiştir:

”Hiç! Bu da onların bavo bavo g6nleri!” Anlayan g6lm6ř, anlamayan susmuştur...

Çok iyi bir d6zeni ve zengin çevresi vardı. Fakat ocuklarının Bursa’ya g66, onu da etkiledi ve g6e mecbur etti. Yaşlanan Mali Dayı bu kadar macerayı kaldıramıyordu artık... Kahırlandı, rahatsızlığı sık sık n6ksetti ve çok s6rmeden de vefat etti.

NÂZİM AGA

Süzgeçli köyünün ileri gelenlerinden biriydi. Devlet Su İşlerinin Eleşkirt'teki kuruluşunda çalışırdı. Hem köylü, hem şehirli yapısı vardı. Mali Dayı ile çok yakın ahbablığı vardı. Hemen hemen boş zamanlarında hep bir arada olurlardı.

Babamın iyi dostuydu. Ağır, oturaklı, sözünü bilen, ciddi insandı. Son zamanlarında o da köyünü terk edip İstanbul'a gitti. Hanımının vefatından sonra düzeni sarsıldı.

Nazım Ağa eşinin ölümünden sonra ikinci evliliğini de yaptı.

MİRZA BALLI

Süzgeçli köyünün aktif, kültürlü, mütevazı bir şahsiyetidir. Çok küçük yaşlarda kültür faaliyetlerinde görev aldı, dernekçilik ve siyaset alanında oldukça deneyim kazandı. Birleştirici ve yapıcı bir tutumu vardır. Natıkası güçlü, beşeri münasebetleri iyidir.

Mirza Ballı Son zamanlarını Bursa'da kültür faaliyetleriyle yoğunlaşarak geçirmektedir. Zaman zaman ticari hayatı olmakta ise de, kültür çalışmaları, ticari faaliyetlerini geri plana itmektedir.

Halen siyasi faaliyetinin yanında, Eleşkirt ve Köyleri Kültür ve Dayanışma Derneği Başkanlığı görevini sürdürmektedir.

YASİN BALLI

Aslen Süzgeçli köyünden olup, çocukluk dönemlerinde Bursa'ya göçerek yapı işlerinde çalışan iyi bir yapı ustasıydı. Açık sözlü, hatip, çok da güzel şiirler yazar ve okurdu.

Yasin Ballı'nın babası Halay Ballı da ozan yaradılışlı biriydi. Halay Ballı'nın açık sözlülüğü çevrelerinde halen anlatılıp durur.

Yasin Ballı oldukça duygusal şiirler yazar, günlük hayatta karşılaştığı güçlüklerde, ya da gördüğü bir saygısızlık karşısında, kendisinden hiç beklenmedik bir şekilde, okuyup karşı tarafı mahcup ederdi.

Hatip, şair ve yazarlara oldukça saygı ve ilgi duyar; edebi eserleri okuma ve incelemeye önem verirdi.

Emekli olduktan sonra şiirlerini derleyip bastırma çalışmasına girdi. Bir yandan da müzmin rahatsızlığı ile uğraştı. Ani bir şekilde, tedavi sırasında hayata veda etti. Mezarı Bursa'dadır.

PİRİCAN BALLI

Hayatının ilk dönemlerini Süzgeçli köyünde geçirdi. Oldukça renkli bir çiftçilik hayatı vardı. Sonra Bursa'ya göçtü ve başarılı bir iş adamı oldu. şairliğı, güzel sesi, sanata olan yatkınlığının kanıtıdır. Cömert, dürüst ve hemşehriperverdir.

Pirican Ballı Süzgeçli köyünde önceleri çiftçilik yaptı. Koyun gtt. Hatta bir gün koyun güderken, adet olduğu üzere, düğün alayının nne sürüden bir koç çıkarır. Treye göre

koçu kağnıda oturmakta olan gelin sırtından tutup, arabaya alırsa, koç onun; alamazsa bedeli kadar bahşış Pirican'ın olacaktır. Ancak, pehlivan yapılı gelin, diz çöker, koçu sırtından yakalar ve kağniya koyar...

Artık bütün alkışları gelin almış, bizim Pirican Ballı bir an şaşıp kalmıştır...

Pirican Ballı'nın, kağnının üstünde gelinle birlikte giden koçun ardından yana yana bakmaktan başka çaresi kalmamıştır... Neyse ki, ertesi günü koçu iade ederler de sıkıntı son bulur...

Bu tatlı anısını sık sık anlatır ve güler. Çobanlık hayatını iftiharla anlatır; asla bir bıkkınlık, bir nefret duymaz.

Sonra Bursa'ya göçer ve inşaat faaliyetlerine başlar. Uzun aradan sonra inşaat şirketi kurar ve yap-sat hayatı başlar.

Pirican Ballı çok dürüst bir iş adamıdır. Kendisiyle ilgili olan hemşehrileri olsun, müşterileri olsun; memnuniyetlerini dile getirerek, kefil olabileceklerini alenen söylerler...

Koşma tarzında şiirleri masasında, defterlerinde, günlük notlarının her yerinde boy gösterir. Şiirleri şekil olarak da, mana olarak da kusursuzdur. Pirican Ballı bu özelliğiyle, İsmet Alpaslan'ın "Ağrılı Şairler ve Yazarlar" adlı eserinde yer almıştır.

Güzel de sesi vardır. Bir sahne sanatçısını- çoğu zaman - aratmayacak kadar nefis ve eğitimidir.

Pirican Ballı iyi bir hemşehri, dost canlısı bir insan, yardım sever bir mümindir de... Yeri geldiğinde para-pul hiç gözüne gelmez.

Ancak, sigaradan ve kırmızı etten vazgeemediğinden dolayı, sağlığı, zaman zaman Şikâyet konusu olup, tansiyonun yükselmesi onu endişelendirmektedir.

Süzgeçli köyünden gelip Bursa'ya yerleşmiş aileler arasında başka müteahhitler de vardır:

Ali Karasu büyük çaplı bir müteahhit olup, anne- babasının adına yaptırdığı okullar eğitim faaliyetlerine büyük katkı sunmaktadır.

Naim Şimşek de uzun zamandan beri kendi çapında müteahhitlik yapmaktadır.

MOLLASÜLEYMAN

Adını bir molların adından alan bu köy, Eleşkirt'in yakın ve kalburüstü kylerindedir. Arkası dağa dayalı, n geniş ve sulak ova topraklarıyla çevrilidir. Tarihi olması, Yavuz Selim'in ve IV Murat'ın çıktığı seferlerde konaklama yeri olmasıyla ünlüdür.

Mollasüleyman köyü, kalkınmış ve okumuş bir nüfusa sahiptir. Köy, farklı kültürlerde insanları barındırarak günümüze kadar gelmiş ender köylerden biridir.

Mollasüleyman'dan, iş adamları, devlet kademesinin her alanında görev almış bürokratlar ve çok sayıda eleman çıkmıştır.

Çiftçilikte, modern tarımın bütün imkânlarını kullanarak iyi bir noktaya gelmişlerdir.

Mollasüleyman köyünün içme suyu, dünyada eşi az görülür bir nefasete sahiptir. Köse Dağı'nın eteğinden çıkıp, bir hayat iksiri ihtiva etmektedir: İçimi kolay, hazmı kolaylaştırıcı, görünümü berrak, kimyasal değerleri harikadır...

Bu köy, kahvehaneleri ve bakkallarıyla çevre köylerden farklı bir sosyal yapıdadır. Okulu çok eski, üniversite öğrenim görmüşü hayli fazladır.

Köyde iki adet değirmen vardı: Biri köyün içinde bulunurdu. Diğeri Ali Paşa'nın değirmeni adıyla anılırdı ki, epey sapağında yer alırdı...

Kopuz Çayı Mollasüleyman'ın başlıca hayat kaynağıdır, adeta Nil gibi... Büyük bent bağlanır, suyun az olduğu zamanlarda, başka köylerle kavga bile göze alınır ve toprakları ille de sulanır... Pancar ve hububat, ürünlerinin ilk sırasını alır. Diğer pek çok ürün yetiştir ve pazarlanır.

Dağı ve geniş otlakıyesi olduğundan, çok sayıda koyun sürülerinin barınmasına ve gelişmesine kaynaklık etmektedir.

Bu mamur beldede bakalım kimleri hatırlayıp yazma imkânım olacak:

TEMEL HOCA

Mollasüleyman köyüne Posof'tan gelmiş, sakin, kendi halinde bir çiftçiydi. Yaşlanmasına rağmen çiftçiliğin ağır yükü üzerinden kalkmamış bir gayretli adamdı.

Temel Hoca denince köyün sevilen, sayılan gayretli ve orta derecede varlıklı bir komşusuydu. Bütün işlerini yürütürken geleneğin ona kazandırdığı şeylerin ölçüsünde yapar, gerisini Allah'a bırakırdı.

Temel Hoca'nın köyde işlerinin yoğun olduğu sırada Eleşkirt çarşısında olan dükkânında tamirat ve tadilat gerekir. Temel Hoca gider, usta ve ameleyi hazırlar, gerekli olan yapı malzemelerini de alır, elemanlarına da yemek yiyecekleri bir lokantayla anlaşır ve defter açtırır ve köyündeki işinin başına gider.

Temel Hoca köyündeki işiyle meşgul olurken elemanları işbaşı yaparlar, yemek vakti geldiğinde de lokantada yiyip, hesaplarını "Yaz Temel Hoca'nın defterine!" der, işlerine giderlermiş. Tamirat ve tadilat ne kadar sürmüş bilinmez, lokantacı köyünden Temel Hoca'yı çağırır, hesabı ödemesini ister...

Köyünden gelen Temel Hoca hesabını sorar, akıl almayacak kadar uçuk bir rakamla karşılaşır, şaşırır. Elemanlarına gider, durumu araştırır ve şu sonuçla karşılaşır:

Elemanlarının lokantada defter açtırdığından haberdar olan köylü gençler, artık her gün, gruplar halinde lokantaya uğrarlar, yemek yedikten sonra "Yaz Temel Hoca'nın defterine!" deyip giderlermiş...

Temel Hoca'nın art niyetten uzak saf ve temiz hali sonunda bir kabarık hesabın çıkmasına ve istemeyerek de olsa ödeyip işine dönmesine yol açıyor.

Bu temiz kalpli, mümin yaradılışlı insan hesabı ödedikten sonra da kimseye bir şey söylemeden olayı kapatıyor.

Temel Hoca köyünde vefat etti ve orada toprağa verildi.

ABDİ AMCA

Abdi Amca, kimsenin doğru dürüst okuma yazma bilmediği zamanda, cebinde gazetesıyla dolaşan kültürlü bir kişiydi. Otoriterdi, iyi konuşurdu; bu nedenle muhtarlık görevi onu gelir bulurdu...

Abdi Amca okumuş, çocuklarını okutmuş, köyde şehir hayatı yaşayan bir kişiydi. Kılığı ve kıyafetiyle o, çoktan bir modern köylü mertebesine çıkmış, farklı insandı.

Köyde çokça akrabası, kendine inanan ve saygı duyan çevresi vardı. Okumuş ve kültürlü olması nedeniyle, konuşmaya başlayınca dinlenir; bir kütüphane, bir gazete, bir ajans görevi görürdü.

Köyünde vefat etti ve orada defnedildi.

MANSIR GÜNEŞ

Mollasüleyman'lı Mansır Güneş'i herkes, "Haci Manzul" olarak bilirdi. Dünyanın en prensipli adamı, Çörçil'e ayakkabısını ters giydirecek kadar siyasetçi, köyün en

varlıklısı, köyün en çok çalışanı, köyde her şeyin en iyisine sahip adam; fakirle fakir, işçiyle işçi bir muamma insandı... Hanımı Nevres Hala desen hakeza...

Hacı Mansır, hakkında üniversite tezi niteliğinde çalışma yapılacak kadar derinliği olan bir muamma insandı. Dünyalar onun olmuş vaziyetteyken bile, karşılaştığı adama hiç de oyle olmadığı izlenimi vermeyi başarabilen bir usta insandı.

Köyün yarısı onun, araç gerecin en iyisi onun, sürüleri andıran küçük ve büyük baş hayvanlar onun; ama en büyük mütevazılık da onundu. Varlığını belli etmez, zenginliğin böbürlenmesine yakın gitmez; kendisinden yardım ve istekte bulunacaklara tavrı ve hali, bir kalkan teşkil ederdi.

Çok ustalıkla hareket eder, çok yumuşak konuşur; demir yapılı olsa bile insan, onun yanında değışirdi ve kendi derdini unutturdu... Onun yanına gülerek giden, ağlayarak ayrılırdı. Tuttuğunu koparır, söylediğine inandırır, istediğini yaptırırdı...

Ömrünü çalışmayla geçirdiği halde, köy şartlarında edindiği mal ve mülkün cakasına bir an bile kapılmadı; çok fakir bir insanın harcamalarını andıran bir hareket tarzı içinde oldu.

Kalabalık ailesi, iş hayatında oldukça başarılı çocukları oldu. Çocukları da babalarının izinden yürüdüler, varlığa varlık kattılar.

Bu, memleketin en prensipli, en gözde insanı; nihayet, iğne ile kuyu kazar gibi sürdürdüğü hayatına büyük bir sadelik içinde noktayı koydu. Köyünde vefat etti ve orada defnedildi.

BİNALİ KALEMKUŞ

Binali Kalemkuş adı, bilen herkesi önce bir tebessüm ettirir, ardından düşündürür. Yalnız Mollasüleyman'ın değil, bütün bir çevrenin mizah kaynağı, herkesin hoş gördüğü fıkracı; aynı zamanda yapı ustası ve iyi bir çiftçiydi.

Binali Kalemkuş sevilen, benimsenen bir köylüden öte; bir İncili Çavuş, bir Nasrettin Hoca'ydı... Yeri geldiğinde yüzünde hafif bir tebessüm belirir, ardından iğneli nüktesi gelirdi. Ancak karşısındaki kimse onun iğnesindeki toksinin dozunu bilirdi ve sesini çıkarmazdı...

Birgün Eleşkirt'e gelir. Hafif bir kırgınlığı vardır üstünde. Doktora gidip gitmemekte tereddüt ederken, karşıdan iyi bildiği, Hükümet Tabibi Doktor Faruk, tebessümle belirir... Halini, hatırını sorup gideceği sırada söze girer Binali Kalemkuş:

"Doktor Bey biraz rahatsızım. Bana şöyle bir uzaktan bak ve bir iki ilaç yaz! Sakın yakına gelip elini sürme. Elin değer değmez para istiyorsun da..." Doktor bu sözlere hem güler, hem de gerekli dersi almış olur.

Sayırsız nüktelerini toplamak mümkün olsa, Evliya Çelebi Seyahatnamesi gibi ciltler oluşturur. Birgün Eleşkirt Müftüsü gülerek karşıladı beni ve cebinden bir avuç onluk çivi çıkarıp göstererek:

-Bu çivileri Binali Kalemkuş verdi bana. Yolda giderken rastlamış. “Bu çiviler bana yaramıyor, al senin yanında dursun” diye bana verdi...” dedi... En çok hicvettiği kişilerin başında imamlar ve memurlar geliyordu.

Hali vakti yerinde olanlar için: “Sana göre ne var ki! Allah Müslümanlara yardım etsin ...” sözü artık kanıksanır olmuştu.

Birgün sabah nöbetleri konusunda, imamlar arasında anlaşmazlık belirir, müftü araya girmek suretiyle problemi çözer. Ancak Binali Kalemkuş olaydan haberdar olur, rastladığı Müftü Emin Haspolat’a: “Müftü Efendi! Yani sen hiç camiye gitmesen ne olur ki? Sen zaten müftüsün. Senden kim hesap soracak?” Müftü güler, geçer...

Oldukça da duygusal insandı. İnce düşünür, en ufak şeylere alınır, alındığını belli etmemeye çalışırdı...

Yapı ustalığı sırasında, bir öğlen yemeği gelir ki yemek az... Arkadaşı oldukça saf yapılı biridir... Yemeğe otururlar:” Senin rahmetli baban iyi adamdı. Nasıl rahatsızlandı, nasıl vefat etti? Hele bir anlat...” der. Bizim masum kişi dolu gözlerle anlatmada olsun, Binali Kalemkuş dolu dolu lokmalarla yemeği kısa sürede bitirir. Son anda uyanır arkadaş ve sorar “Senin baban nasıl öldü?” Bizim Binali, kalan son lokmayı da alıp “Yakalanır yakalanmaz...” der... Yemek bitmiş, dersini alan almıştır.

Son zamanlarında hanımı vefat etti, hayat düzeni oldukça sarstı. Yaşlılık ve yalnızlık her insanda olduğu gibi onda da

sıkıntılar meydana getirdi. Ardından vefat edip, fıkralarını öksüz koydu... Köyünde toprağa verildi.

ŞAHBAZ AĞA

Mollasüleyman köyünde belli başlı üç-beş isimden biriydi. İri yarı, iyi bakımlı, hali vakti yerinde bir insandı. Ağalığı yerinde, konağı mükemmel ve sofrası açık biriydi.

Şahbaz Ağa zamanının şartlarını iyi değerlendirmiş, orta derecede varlıklı olmanın yanın, o devirde herkesin gözdesi olmuş iyi bir rahvan atın da sahibi ve binicisi olmuştu.

Hanımı Hayriye Nine, Şahbaz Ağa ile oldukça uyumlu bir ikili teşkil eder, şahbaz Ağa'nın ağalığına oldukça katkıda bulunurdu.

Şahbaz Ağa ile uzun yıllar yayla komşuluğumuz oldu. Hem sağın koyunu bulundurur, hem de inek saklardı. Yayla günlerinde hayvanları sağım işi oldukça meşakkatli olur, bunun bütün zahmetini de kadınlar çekerdi. Komşumuz olan Şahbaz Ağa'nın hanımı Hayriye Nine yine böyle bir sağım işiyle meşgulken gelişen bir olay normal hayatta fıkra ile anlatılacak zor konuların bir çırpıda anlatılacağına imkân veren bir nüktenin de ortaya çıkmasına neden olmuştur:

Bir yayla gününde, Hayriye Nine koyun sağımı ile meşgul iken, sıcaktan bunalan koçları serinlemek için, tek göz olan damlarından içeri girer. Zaten yayla evleri herkeste tek gözdür ve mevsimlidir... Ancak, içeri giren koç, bir boy aynasında kendini görür ve başka bir koç sanarak, gerilip vurmak ister. Tam bu sırada olaydan haberdar ola Hayriye

Nine, koçu arkadan yakalar, yününden asılır, ancak, zaptedemez... Koç aynaya vurdu, vuracak! İşte o zaman meşhur sözü ağzından çıkarıverir “ETME MÜBAREK! KENDİNSİN KENDİN!” Sonrasını kimse bilmiyor. Acaba mübarek söz anladı mı, yoksa boy aynası indi mi?

Şahbaz Ağa, hanımının ölümünden sonra artık eski ahengini kaybetti. Nihayet köyünde vefat etti ve orada toprağa verildi.

RIZA KILIÇ

Ahıska’dan muhacir olarak gelmiş Şahbaz Ağa’nın oğluydu. Çok mücadeleci, iyi bir dost, dürüst, imanlı bir insandı. Rıza Ağabey’e herkes güvenir, herkes ona kefil olurdu.

Çok sabırlı, çok çalışkan, çok gayretli insandı. Onun bu ünü, iki köyün ortak malı olan yayla davasında; yılmadan; çekinmeden; yanında kimseler olsun olmasın, yalnız kendi işiymiş gibi mücadele etmesinden gelmektedir. Halis imanlı, dürüst arkadaş, doğru sözlü, gösterişten uzak bir yapıydı.

Politika bilmez, karşıdaki kişi alınacakmış hesabı yapmaz, söz yerine gelince hemen söyleyiverirdi: Bir arkadaşıyla avukatın bürosunda otururken, avukatın hayatını meşakkatli bulup “Desene Avukat bey! Sizin hayatınız hayat değil!” demesi üzerine; bizim Rıza Ağabey söze girer: “Ooo! Duyan da diyecek acaba bunun hayatı nasıl hayatmış? Senin hayatın ondan beş beter...” sözüyle erkesi güldürür.

Son zamanlarını, gurbette olan akrabalarını ve çocuklarını ziyaretle geçirirdi. Bu ziyaretlerden birinde, İstanbul’da rahatsızlandı, vefat etti ve orada toprağa verildi.

ŞAHİN ÜÇDAL

Asabi yapılı ve mücadelecı bir insandı. Babamın yakın dostu olduğundan sık sık evimize gelir, çiftçılık hayatından, piyasanın durumundan bahsederdi. Bir pire için bir yorgan yakacak adamdı.

Devamlı at sırtında seyahat eder. Hayatı oldukça hareketli geçerdi. Aksi giden bir işine oldukça kafa yorar; kendine yanlış yapan bir kişiyi misliyle cezalandırırdı, yine de canı rahat etmezdi.

Büyük oğlunun genç yaşta hastalanıp, amansız derde düşmesi, sıkıntılarının tuzu biberi oldu. Oğlunu genç yaşta kaybedince artık sıhhatini de kaybetti ve kendi de çok geçmeden vefat etti. Köyünde toprağa verildi.

ALAADDİN ÜÇDAL

Babamın dostu ve dünürüydü. Asabi yapılı, hali vakti yerinde, arkadaş canlısı bir insandı. Evimizde sık sık görmeye alışkın olduğumuz Alaaddin Amca, hiç durmadan koşturur, kendi işi ve sorunuyla uğraşırdı. Sigaraya ve demli çaya düşküdü.

Çiftçilik yapar, hayvancılığı ihmal etmez, bir taraftan da hayvan ticareti ile uğraşırdı.

Bir zamanlar besi hayvanlarını Suriye'ye ihraç etmek üzere Antakya'ya götürdü. Fakat sınır ötesinin kap-kaç zihniyeti, bütün bir sürünün kaybedilmesine ve emeklerin boşa

gitmesine neden oldu... Zira mal gitmiş, muhatap kaybolmuştu...

Servetlerini damla damla biriktiren insanlar için bu büyük bir olaydı ve kolay atlatılamadı. Uzun yıllar sıkıntısı devam eden bu olaydan sonra her bakımdan sarsıldı.

Çok içtiği sigara, çok sevdiği ve adına” namuslu çay “dediği demli çay sağlığının hızlı tükenmesinde önemli bir etken oldu, köyünde vefat etti ve orada toprağa verildi.

HAZAL ABLA

Mollasüleyman’da oturur, halkın yardımıyla geçimini yapar, kimi kimsesi olmayan bir yalnız insandı. Yaz, kış demeden; her Çarşamba günü köyümüze uğrar, har hanenin kapısını çalar, geldiği köyden havadisler aktarır, her evin halini sorar, sonra da istediği yardımı alır ve geri dönerdi... Perşembe günü kendi köyünü, Cuma günü de Eleşkirt’i gezerdi...

Hazal ablanın her gelişi bir takvim özelliği kazanmıştı. Köyümüzde takvim bilgisi olmayan, okuma bilmeyen kimseler Hazal Abla’yı görünce, günün Çarşamba olduğunu hatırlardı ve işlerini ona göre ayarlardı.

Hazal Abla kışın o karlı, tipili günlerini bile hiçe sayar; yaşlı haliyle, takriben altı kilometrelik tek iz halindeki yolu, bata çıka yürür, köyümüze ulaşır ve her haneyi dolaşırdı.

Çok kalın giyer, köpeklerin saldırısından korunmak için uzunca bir sopa taşır, karşılaştığı insanların merhametini celbetmek için yumuşak ve acınacak bir hal sergilerdi. Bu bir

ömür böyle devam etti. Ne bir sosyal yardım aldı, ne de bir yeşil kart gördü...

Onun devleti de, hazinesi de yukarda saydığım üç yerleşim yeri idi. Hayatı böyle devam etti ve köyünde vefat edip orada defnedildi.

HACI MÜŞTAK

Mollasüleyman köyünün alt tarafında oturur; evleri kesme taştan ve mazbut planlıydı. Çiftçiliği oldukça ağırdı. Çevrede gıpta edilen biriydi.

Babamın dostu olduğundan evimizde zaman zaman gördüğüm Müştak Amca, ilerleyen yaşına rağmen yılmadan, bıkmadan işlerini koşturur iyi sonuçlar alırdı. Öküz-arabanın yoğun olduğu zamanlardan, modern sayılacak çiftçiliğe ilk geçenlerdendi. Memlekette ender bulunan traktörlerden biri de Müştak Ağa'nın kapısında idi.

Hacı Müştak açık sözlü, sözünü çekinmeden söyleyen biriydi. Çocuklarının köy dışında iş tutması onu çiftçiliğin ağır meşakkatiyle uğraşmaktan vazgeçiremiyordu.

Köyünde vefat etti ve orada toprağa verildi.

GÜLALİ KALEMKUŞ

Mollasüleyman köyünün Avrupa görmüşlerindendir. Çok çalıştı, çok servet edindi, memleketine önemli yatırımlar yaptı.

Gülali Kalemkuş, Belçika'da yıllarca çalıştı, Eleşkirt'e ve köyüne yatırım yaptı. Asla başka yerlere adım atıp, gurbeti tercih etmedi. Köyünde olsun, Eleşkirt'te olsun muazzam düzenler oluşturdu. Topraklar satın aldı, çiftçilik araç gereçlerinin tamamını edindi. Bir köyün çok üstünde evler ve yapılar yaptırıp, memleketine dört elle sarıldı.

Ancak, çocukları kendi fikrinde olmadıklarından dolayı yalnız ve atıl kaldı. Yaşlı haliyle, tek başına uğraşmak zorunda bırakıldı.

Gülali Kalemkuş, arkadaş canlısı, mert, çalışkan ve memleketini çok seven biridir. Edindiği serveti, memlekette yatırıma dönüştürmek suretiyle, memleket severliğini gösterdi. Bu doğru bir hareketti; fakat yalnız onun yapmasıyla olabilecek bir şey değildi. Her şeye rağmen, inandığı yolda yalnız yürümesi, alkışlanacak bir şeydi...

İnandığı ve çok sevdiği hayatı yalnız başına sürdürürken aniden rahatsızlandı, çok geçmeden de vefat edip köyünde toprağa verildi.

GEYLANLI SABİT

Geylan köyü Sabit tarafından tanındı. Çok bilinen adı "ZABITO" idi. Ufak, tıknaz, sessiz yapılı olmasına bakmayın siz. O gerçek bir ATOM KARINCA idi. Çok çalıştı, uçsuz bucaksız Geylan dağlarının hem korunmasıyla, hem işletilmesiyle, hem de mahkeme davalarıyla ömrünü geçirdi.

Okuma yazma bilmez haliyle, hâkimlerle muhatab ola ola, kanun adamı olup çıkmıştı. Bir çanta evrakı devamlı yanında bulundurur, tapularını çantada değil koynunda saklardı.

Mahkemesiz günü hemen hemen hiç yoktu. Sessiz sedasız gezer; ancak, peşinde koştuğu şeyi mutlaka yakalar ve elde ederdi. Onun karşısında zaman zaman köyler bile pes etmek zorunda kalırdı...

Sabit'in uğruna ömrünü verdiği köyü de köydü yani. Uçsuz bucaksız yaylalar, serin sulu otlakiyeler, türlü dağ yemişlerinden oluşan koruluklar, daha neler neler...

Arıcılık da yapardı. Babamın iyi dostuydu ve arıcı olan babamın da yardımıyla arılarını kontrol ettirir, bakımını yaptırırdı. Üç bin metrenin üstünde, o körkovanlarda (karakovan), hiçbir katkı yapmadan üretilen bal, bana göre "ANZER BALI" niteliğindedeydi. Ama onun elinde fazla kıymeti yoktu...

Çok cesur, çok da güçlüydü. Korkmaz, yılmaz, usanmaz, uyumaz, yorulmaz bir insandı. Bir gün bile bir şikâyetini kimse duymadı.

Eleşkirt'te öğretmenliğim zamanında, bir akşam çarşıda rastladım. Yine mahkemeden çıkmış, köyünün yolunu tutmuştu... Babamın dostu olan bu zat, babamdan kalma konukseverliğimizin de depreşmesiyle, o akşam benim misafirim oldu. Bolca konuştuk, beyindeki atom pilinin yardımıyla epey projeyi tasarlamıştı. Bir de bir ayı avladığından bahsetti:

-Eve gidiyorum. Akşam olmuş, elimde tek namlulu av tüfeğim var. Tek başınayım. Çalılıkların içinde kıpırdanma oldu, dikkat ettim ki ayı... Yemiş yiyip beni gözetliyor. Kendime güveniyordum. Dur şunu vurayım dedim ve nişan alıp tetiği çektim. Ayıyı vurmasına vurdum, ama hızla üzerime geldi. Benim ikinci mermiyi namluya yerleştirmeme fırsat vermeden elimdeki tüfeği kapıp uzağa fırlattı. Ayının da bir kolu kırık ve fazla koşamıyordu. Tüfeği attıktan sonra beni yakalayıp altına aldı... Artık ayının elinde bir yumak olmuştum... Başka bir yerime zarar vermesin diye elimi ağzına sokmuştum ve parmaklarımı bilerek çiğnemesine göz yumuyordum. Epey boğuştuk. Ben ölü numarası yapıp kendimi bıraktım...

Ayının kendi de yaralı olduğundan beni bırakıp kenara çekildi. Biraz durup beni tekrar izlemeye aldı, öldüğümden emin olduktan sonra, yavaş yavaş gitmeye başladı. Ben, o anda tüfeği gözaltı ettim ve mesafe açılınca, koşup tüfeği aldım... Artık tüfek elime geçmiş, ayı gafil avlanmıştı... Tüfeği aldığımı görünce ayı tekrar üzerime geldi. Oturduğum yerde başına nişan aldım ve alınının ortasından vurdum. Artık ayı bir daha beni yakalayamadan yan düşüp can verdi.

Derin bir nefes aldım. Elbisemden parça kopardım, yaktım, kanayan yaralarımın kanını durdurdum. Perişan haldeyim. Yolun birazını yürüdüm, sonra köye doğru silah attım... Köyden silah sesine gelenler beni alıp götürdüler...

Ertesi günü tedavi için Eleşkirt'e geldim. O arada ayıyı da getirmişler, Eleşkirt halkı yediden yetmişe toplanmış, hem ayıyı seyrediyor, hem de beni konuşuyor. Tabi bizim Hâkim Efendi de hanımıyla gelmişler, ayıyı izliyorlar. Ben de duvara

sırtımı vermişim, onları izliyorum. Bizim Hâkim Efendi hanımını karşıma getirdi ve beni gösterip: “İşte ayıyı vuran bu adamdır!” dedi... Beni gören hanımı, bana şöyle bir baktı baktı, dudak bükerek: “Aaaa! Bu mu vurmuş bu ayıyı!” deyip beni küçümsedi... Artık benim zoruma gitti, dayanamadım: “Tabi benim kravatım yok! Ben zavallı biriyim ...” dedim, yanımdan gülere gülere ayrıldılar.

Geylanlı Sabit, araştırmacılara, film yapımcılarına açık bir hazine gibi duruyor. O yaylaları, o davaları, ondan sonra öksüz kalmıştır herhalde... Vefat edip köyünde toprağa verildi.

DOKTOR FARUK

Eleşkirt'e gelmiş geçmiş memurlar içinde, iz bırakmayı başarmış, iyi bir insandı. İş zamanında işini yapardı, işi bitince çevreyle karışıp kaynaşmasını çok iyi başarırdı. Çoğu zaman ilçede tek başına kalır, bütün bir ilçenin hekimliğini tek başına yapardı.

Doktor Faruk babacan ve halk adamıydı. Hiçbir zaman büyüklük taslamaz, insanlardan kaçmazdı. Çok sevilir, iyi ilgi görürdü. Bu nedenle de özel muayenehane bile açtı ve uzun zaman çalıştı.

Hekimlik yeteneği ve bilgisi de iyiydi. Kendisini tercih eden hastalarını iyi tedavi ederdi ve bir sorun çıkmazdı. İşte “kubbede kalan bir hoş sada” bundan ibaret.

MEMET DOĞAN HATİPOĞLU

Eleşkirt Kaymakamları içinde, unutulamayacak kadar izler bırakan, değerli bir insandı. Görevinde başarılı, mevzuatında yeterli bir şahsiyetti. Oldukça ciddi tavırlarıyla muhatabını hemen baskı altına alır; söylemek istediğini, ifade etmesine gerek kalmadan, karşı tarafa aktarırdı.

Güçlüydü ve önemli bir sorun yaşamadan Eleşkirt'teki görevini tamamladı. Sosyal yönü de güçlüydü. Mesai dışı zamanlarında, kendini sıkıntıya sokmamak kaydıyla, çevrede gezerdi ve çeşitli bağlar oluştururdu. İlçede imar faaliyetlerinde bulundu. Okulların bakım ve onarımlarıyla çok iyi ilgilendi.

Giderken, zamanın sosyal tesisi görevi gören Uzunyazı Köyü Petrol İstasyonu'na uğradı, orada bizimle vedalaştı ve bir takıntısının olmadığına dair bir pusula alıp ayrıldı. Belli ki, işini çok sağlam yapıyordu. Eleşkirt'ten ayrıldıktan sonra da önemli görevlere getirildi ve başarılı hizmetleri oldu.

SADAKLI (MÜSÜRYAN)

Sadaklı köyü, uzunyazı Köyüne en yakın köydür. Yaklaşık yüz hane olup, oldukça müteşebbisi ve memuru bol olan bir yerleşim yeridir. Geniş arazisi, ekime elverişli toprakları köyü cazip hale getirmektedir. Köyde yeraltı sulaması için kuyular açılmış, pancarcılık gelişmiştir.

Hem yola, hem şehre yakın olması nedeniyle okuyanı, ticaretle uğraşanı, nakliyecilik yapanı oldukça çoktur. Diğer özellikleri yanındaki köylerle ortaklık teşkil eder.

HACI MUSTAFA

Sadaklı köyü denince Hacı Mustafa akla gelirdi. Babamın iyi dostu olan bu zat, sık sık bize gelir, babamla istişarelerde bulunur, bazı izahatlar alır, ya da verir ve dönerdi. Oldukça tecrübeli, işine sıkı bağlı, prensip sahibi ve varlıklıydı.

Çok geniş arazisi, ağır çiftçiliği, bol ürünü vardı. Çok iyi bilgi sahibi olduğu konularda bile karşısındakini saygıyla dinler, makul olanı yumuşakça iletirdi. Sabrı ile dağları devirecek kadar güç kazanmıştı ve herkes onun sabrından ve sessizliğinden korkup çekinir olmuştu. Varlığını iyi korur, ürününü devamlı stok yapardı. Onda yok yoktu...

Çok temiz Türkçesi vardı. İbadetine düşkün, komşu hakkına titizdi. Çalışkanlığı ve becerikli oluşu çevrede örnek alınırdı. Köyünde vefat etti ve orada toprağa verildi.

HAMİT BEY (MURAT)

Sadaklı köyünün Abdurrahman Paşa sülalesinden gelen bir ferdiydi.

Hamit Bey adıyla anılan bu asil insan, tüccar ve iyi bir aile dostuydu. Köyde sürü sahibi olan ilk aileler arasında biriydi.

Çocukluk günlerimizin bu yaşlı beyefendisiyle sık sık karşılaşırdık. Babamın dostuydu ve komşuluk ilişkileri nedeniyle biz de onlara sık sık giderdik. Hanımı oldukça şefkatli bir insandı. Bu güngörmüş insanlar varlıklı gelmiş, varlık içinde yaşamışlardı.

Bizlere hep iyi yaklaştılar, asaletleri icabı varlıklarını koz olarak kullanmadılar. Köyünde vefat edip orada toprağa verildi.

SIVACI HAYRETTİN

Sadaklı köyünde otururdu, zaman zaman bizim köyümüzde de maraba olurdu. Oldukça çalışkandı ve çok iyi sıva ustasıydı. Türkçeyi iyi bilmediğinden dolayı ifadesi ile kastı çelişirdi.

Sıvacı Hayrettin hem çok çalışkan, hem de hatırlı bir insandı. Hangi iş olursa olsun, itiraz etmez, birkaç adam kadar çalışırdı ve hem de çok iyi iş yapardı.

Hele sıvası hele sıvası ki dillere destandı. Sıva işlerini o varken kimse alamazdı. Bir makine hızıyla çalışır, planyadan çıkmış gibi sıva yapar, işinin kalitesine gıpta edilirdi.

Hem titiz hem de çok ciddi idi, Hayrettin'i ciddiye almakta geç kalındığında mutlaka bir sorun yaşanılırdı.

Köy yerinde komşuluk hem çok kolaydır, hem de çok zordur. Köylüler de komşularının huyunu keşfettikten sonra ona özel muamele etmek suretiyle sorun yaşanmasını önlerlerdi.

ALİ UÇAR

Ali Uçar, Sadaklı köyünün çok enteresan bir şahsiyetydi. Onun kendine göre doğruları vardı ve kendi dünyasında yaşardı. Su kuyusu kazmada üstüne yoktu. Sert, sinirli,

hassas insandı. Buna rağmen çok da duygusaldı. Sevdiği ve inandığına da sonuna kadar bağlıydı.

Ali Uçar memleketin tek su kuyusu kazıcısıydı sanki. Ne zaman aransa, bir mahalde, bir köyde su kuyusu kazmakla meşgul olduğu öğrenilirdi. İki, ya da üç günde kuyuyu kazar, suyu çıkarır, tulumbayı takar ve teslim ederdi. Ücretini de dolu dolu alır, hem de peşin iş yapardı.

Ali Uçar birkaç su kuyusu da bizim için kazmıştı. Kışın su kaynaklarının azalması nedeniyle kazmaya mecbur olurduk. Bir metre çapında, silindir şeklinde, dik bir kuyu kazardı ki yerin dibine indiğinde gözden kaybolurdu ve artık oksijen kıtlığı yaşamaya başlardı. Sıkılırdı, kuyunun çeperlerinde, ayak basılacak ceplere basa basa yukarı çıkardı ki bet beniz kalmamış... Belden aşağı su içinde, üst baş tamamen çamur... Hemen oturur, çok sevdiği sigarasını yakar, bir içimlik sürede dinlenir, yine inip kazmaya devam ederdi...

Bu kuyu kazmada, esas zorluğu üstte durup, kovayı iple yukarı çeken insan yaşardı ki, ben bunu -iki kuyunun toprağını iple çekerek- yaşadım. Kollarımız iflas eder, ellerimiz patlak patlak olurdu.

Nihayet Ali Usta suyun müjdesini verir, bir miktar daha kazdıktan sonra, suda çalışma imkânı kalmayınca tulumba takar ve suyu akıtırdı.

Boş zamanlarını değerlendirmek için, damınının bir gözünü bakkala çevirmişti ve bakkallık da yapardı.

Köyümüzün damadıydı. Artık yaşlanınca büyüyüp olgunlaşan oğlu tarafından Hac farizasını yapmak üzere Mekke'ye gönderildi. Son zamanlarını huzur ve ibadet ile geçirdi. Köyünde vefat etti ve orada toprağa verildi.

BAHÇİVAN RIZA

Sadıklı köyünde kendi halinde çalışan, en çok da bahçivanlık becerebilen bir çiftçiydi. Çevrede "RIZGO" olarak tanınırdı. Bahçe işlerini çok sever, bilmediği sebze, hakkında gelemediği bostan işi yoktu...

Ne zaman rastlasam, mutlaka elinde küreği, toprakla uğraşırken görürdüm. Başını eğip işini yaparken, yanındakilerle çok da tatlı sohbetlere girerdi ve çok ikna edici bir üsluba sahipti. Sözü çok misalle anlatır, Beydaba'dan, Sadi'den kıssalar sunardı.

Nihayet rahatsızlandığını, rahatsızlığının gün yüzüne çıkamama hastalığı olduğunu duydum ve üzüldüm... Ancak gün battıktan sonra dışarı çıkabilen bu değerli bahçivan, artık çok yaşayamıyor ve sonunda hakka teslim oluyordu. Köyünde vefat etti ve orada toprağa verildi.

MUHAMMED-İ ZELİHAN

Zelihan Amca'yı son zamanlarında keşfedebildim. Temiz, saf, takva derecesinde Müslümandı. Hanımının kendisinden yaşça küçük olması nedeniyle ağır şakalara maruz kalırdı.

Zelihan Amca, Sadıklı köyünde kendi halinde, orta derecede bir hayat sürerdi. Helalliği, zararsızlığı komşularınca devamlı

takdir edilirdi, ama saflığından ötürü de çok ağır şakalar yapılırdı...

Birgin Zelihan Amca, işi için Ağrı'ya gider. Bu arada gidişinden haberdar olan birkaç köylüsü, hanımını da bir bahane ile başka bir komşuya gönderip, kapısını ve penceresini önce sökerler sonra köyün alt tarafındaki çimlik alandan çim kesip, evin bu gediklerini örmek suretiyle tıkar ve saklanırlar. Geç vakitte eve dönen Zelihan Amca evini bulur ama kapısını ve penceresini bulamaz... Bir ara afallar, çevreyi gözetler, geldiği yerin evi olduğundan emin olup, bir daha kapısının önüne gelir:

-Allah Allah! Yahu bu çöplük benim! Bu duvarlar benim! Ya bu kapı nerde? Hele hele pencereme ne oldu? Hanım! Sen nerdesin? Yoksa bana mı bir şeyler oldu?

Yaptığı şeyleri defalarca tekrar eder, bir cevap alamaz. Durur, gözlerini siler. Aynı şeyleri tekrar yapmaya başlar, yine cevap yok... Artık aklını kaldırmak üzeredir. Çevrede saklanmakta olan komşuları ortaya çıkarlar... Bu defa da sinirlenir, üstlerine yürür...

Artık her şeyi göze alan komşuları, önce Zelihan Amca'yı teskin ederler. Sonra evi eski haline getirirler. Arkasından hanımını eve getirirler. Gece yarıları olmuş, köylü eğlenceye doymuştur artık.

Köy yerinde bu ve benzeri şakalar sıkça olur, ancak yeri geldiğinde köyde komşular komşuları için ateşe bile canlarını atarlardı.

Zelihan Amca köyünde vefat etti ve orada defnedildi.

ŞAMYAN

Eleşkirt'ten Ağrı istikametine giderken Sadaklı köyü geçildikten sonra, transit yoldan içerde, yolun solunda Şamyan köyü ile karşılaşılır. Bu köy genellikle akrabadır ve "BEYLER" olarak anılır. Oldukça geniş ve bitek toprakları, çok sulak arazileri vardır. Bölgede, tahıl ambarlarına en çok tahıl taşıyan bu köylülerdir. Bu köylüler çok çalışkan, çok atılcımcı insanlardır. Köy nerdeyse eski ve büyük bir ailenin fertlerinin dağılmış halinden ibarettir.

Bu nedenle bu köydeki belli başlı kişiler olarak Hamit Bey, Rıza Bey, Çerkez Bey, Müştak Bey, Cevdet Bey ve daha ismi zikredilmeye değer pek çok kişiler gelip geçmişlerdir.

Bu köyde -ancak Ağrı'nın iki köyünde daha rastlanabilen- Osmanlı döneminden kalma, medrese eğitimi ile talebe yetiştirme geleneği halen yaşamaktadır.

ERGÖZÜ (TABO)

Eleşkirt- Ağrı istikametinde yol alanlar bilir, Uzunyazı köyü geçildikten sonra, iki derenin arasındaki sulak arazi ve sık büklükler sizi Tabo'ya götürür. Oldukça geniş arazisi vardır. Bu köyden geçer, yaylamıza giderdik. Bu köylü olup, babamın dostları vardı: Tabolu Hasan, Tabolu Abdülbaki, Tabolu Ferzande ve kardeşleri... "KAHRAMAN" soyadıyla anılırlar.

Tabo, denince benim zihnimde canlanan iki şey olurdu: Biri, Ziyaret sabahları heyecanla yollarını aşıp geçtiğimiz köy... Diğeri de içinden kağın yolunun geçtiği geniş, mavi zambaklı düzlükler... O muhteşem ve nefis zambaklar her yıl baş döndürücü bir şekilde çiçek açar, sonra çiçeklerini döker ve tohum salar toprağa... Bu muhteşem olgu o yörenin insanlarınca izlenir izlenir ama bir sonuç çıkmaz...

Söz, Ziyaretten açılmışken, çocukluk günlerimizin bu unutulmaz hatırasını anmak da adeta bir borçtur:

Ziyaret denen şey, Eleşkirt Ovasının güneyindeki dağ silsilesinde, bir tepenin başında bulunan ve etrafı kaba taş duvarla çevrili geniş bir türbeydi. Bu türbe, bu bölgenin savunulmasında şehadete ermiş birine aitti. Komik Köyü sınırlarında yer alırdı ama yolu farklı köylerin arazisinden geçirdi.

Çevre köyler yılda bir kere ziyaret ederlerdi bu Ziyaret'i. Ama yediden yetmişe; bu da yetmezdi; ziyarete küçükbaş hayvan sürüleri de katılırdı...

Bizim köyümüzün ziyaret zamanı da ot biçimi zamanına rastlardı. Otlar biçilip, arazide zarar görecekle alanlar azalınca, ziyarete gitme zamanı gelirdi...

Evvla, bir iki hafta önceden bir gün tayin edilir, o gün kimse işine gitmez, gerekli olan hazırlıklarını yapar ve ziyaret kafilesine katılırdı. Ziyaret topyekûn olurdu.

Biz çocukları, daha ziyaret günü gelmeden, ziyaretin heyecanı basardı; uykumuz kaçardı, havalarda uçmaya

başlardık... En iyi hazırlıklar yapılır, bayramlık elbiseler giyilir, en iyi araba, en iyi at hazırlanırdı. Yolluk keteler, çörekler yapılır, tavuklar pişirilir, ziyarette kesilecek kurbanlar hazırlanırdı... Nihayet köyün küçükbaş hayvan sürüsü bir gün önceden bölgeye gönderilir, heyecan doruğa çıkardı.

Artık ziyaret günün sabahı şafakta kağnılar koşulur, yükler kağnyaya konur; ev halkı kağnının bir yerlerine oturur ve kağnı katarı yola dizilirdi... Köyümüze yaklaşık on beş kilometredeki bu noktaya varmak için meşakkatli ve bir o kadar da keyifli yolculuk başlardı.

Atı olanlar, atlarının sırtında caka satarak gider, genç atlılar, kağnı katarlarının önünde kâh yarışır, kâh gülüşürlerdi. Bu grup zaman zaman kavgaya bile tutuşur, bazıları attan düşerdi ki tam bir tiyatro.

Birazdan bu da unutulur, katar habire yol almaya devam eder; huylular da huylarından vazgeçmezlerdi... Biz çocukların sık sık karnı acıkır, kete, çörek ister; ardından su içip yola devam ederdik. Bu meşakkat ve macera ile Şeryan Çayı'na ulaşılır, o berrak sudan fiçiler suyla doldurulur, büklerden kuru dallar- yakacak olarak- temin edilir; yolun artık azalan kısmına devam edilirdi...

Ziyarete yaklaşınca, bu defa da "GELİN KAYA" bölgesine gelmiş olurduk: Bu, efsaneye göre, gelin olacağı sabah, büyük bir günah işleyen gelinin, alayıyla beraber taş kesilmiş haliydi... Biz çocuklar donmuş heykellere benzeyen bu kayalıkların yanından geçerken, gözümüz gelinliğiyle birlikte taş kesilmiş geline takılır ve sonsuz üzüntüye gark olurduk...

Neyse ki hareket halindeydik, birazdan bu bölge geride kalacak, ziyarete kavuşma hayali tekrar ağır basacaktı.

Derken ziyaret bölgesine varılır, kağnılar kışüstü dikilir, gölgelik oluşturulur, bir taraftan kurbanlar kesilir; büyük, kulplu kazanlarda yemekler pişirilmeye geçilirdi.

Yemek işinde görevli olmayan diğer halk, şehit mezarının bulunduğu yüksek tepeye tırmanır, dualar edilir, adaklar adanır; o manevi hava doya doya teneffüs edilerek aşağı bölgeye inilirdi...

Artık aşağıda yemekler pişmiş, köy ihtiyar heyeti teftişe çıkmış, kazanların kapakları açılarak yemekler kontrol edilmiş ve karşılıklı ikramlara geçilmiştir... Yemeklerin yenmesi, kalabalığın imamla birlikte dua etmesi, o ana kadar ziyaret etmemişlerin ziyareti bittikten sonra, geri dönüş hızlı başlardı.

Aynı yol, tersinden katedilecek, Şeryan Çayı'nda ayrı bir safa sürülecekti: Gençler suya dalarlar, balık tutmasını bilenler balık avlarlardı. Balık tutmada çok maharetli olan Abit Çavuş, herkesi hayretler içinde bırakacak derecede suya dalar; ellerinde, ağzında iri iri balıklar olduğu halde sudan dışarı çıkardı. O berrak su, yaz hararetini alır, yemekle tıka basa dolu midelerin şişkinliğini giderirdi... Tekrar yola çıkılır, gün batımı zamanlarına eve ulaşılırdı ki; bütün bir köy, seyre de ziyarete de doyar; köy meşakkati yeniden başlardı...

Yıllarca sürdürdü bu ZİYARET' i ziyaret... Ancak, bir gün bu mezarların açıldığını, içinde define arandığını, bu türbenin

darmadağın olduğunu duyduk... Kimine göre bir ton, kimine göre yüz kilo altın bulunmuşmuş...

Gidilip kontrol edildi, türbenin yıkıldığı görüldü... Defineciler gerçekten altın bulup götürdüler mi bilmem. Ancak bizim ziyareti götürdükleri kesindi. O günden sonra ZİYARET de, ziyaret etme de tarihe karışmıştı artık.

Tabo köyünün bir de su değirmeni vardı. Bu değirmen Hacı Abdülbaki'nin değirmeniydi. Deli büklüklerin nihayetinde, köyün yakınında yer alırdı... Su değirmenleri su ile çalışır ve un öğütürlerdi ki, bedava enerji, hem müşteriye, hem de değirmenciye avantaj sağlardı.

SARI MAHMUT

Sarı Mahmut denince benim zihnimde Tabo köyü canlanırdı. Aslen bu köylü müydü bilmem; ama Sarı Mahmut yaman eşkıyaıdı... Eşkिया zincirinin son halkasıydı. 1950'li, 1960'lı yıllarda, o yörenin dağlarında gezer; gelmiş geçmiş bütün eşkıyanın namus ve şerefini tek başına ayakta tutardı...

Kısa boylu, zayıf biriydi. At binmede, gezmede, silah kullanmada bir ünlenmişti ki; üstünlüğü peşinen kabul edilirdi. Bir suçundan dolayı kanundan kaçıp, dağlarda mesken tutmuş, eşkıyalık geleneği imdadına yetişmişti... O artık namdar eşkıya, çevrede tasvip gören ve gönderdiği pusulası, emir kabul edilen biriydi...

O dönemlerde dağlarda pek eşkıya kalmamış, millet eski eşkıya korkusuyla, yeni eşkıyadan korkar olmuştu. Kolay da değildi: Eşkिया eline silahı alır, gecenin bir saatinde

savunmasız insanların evini basar, istediği muameleyi yapar, malını isterse malını, canını isterse canını alır ve dağa çıkardı... Zira, o, suç işleye işleye katmerlenmiş, ölümü çoktan göze almış, kelle koltukta biriydi... Bazen hiç zahmete girmez, bir pusula gönderirdi ve istediği şeyin yanına gelmesini beklerdi ve hem de öyle olurdu.

Çocukluk günlerimin birinde bir kartal yuvasını merak ettim ve sarp kayalıklardaki yuvaya tırmanmaya başladım. Yolculuk öyle bir hal aldı ki artık çıkışı tıkanı... İnmek zorunda kaldım ama inemiyorum, yer yer kayalardan uçarak yuvarlanıyorum. Nihayet indim ama yere bere içinde kalarak...

Sirko'nun bu kayalıkları sadece kartal yuvası için seçilmiş bir yer de değildi. O kayalıklarda eşkiyanın mesken tutup kaldığı söylenirdi. Kartalın bile zor çıktığı bu yerlere, uyumak için çıkan eşkiya, ne kadar rahat yaşamış, varın siz tahmin edin... Kayalıkların üstünde ayı inine benzer bir kulübede Mahmutlar, Kancalı Mehmetler, Lıtolar, Rızalar gelip geçmiş; her birinden ufacık izler kalmış... O izler yarı vahşi, yarı medeni...

Sarı Mahmut, eşkiya olarak Eleşkirt, Tutak, Hamur, Taşlıçay, Cumaçay, Kağızman dağlarında yaşadı. Hem tabanca, hem uzun namlulu silah taşır; atının heybesinde çokça mermi, soygundan elde ettiği para ve altın bulundururdu...

Zaman zaman yanına Eşkiya Lito'yu, Eşkiya Rıza'yı da alıp gezdiği söylenirdi... Çok gezdi, çok ünlendi; ama artık çemberi daraldıkça daralıyordu... Eşkiyanın yaşaması biraz da o bölgenin Jandarma Komutanının basiretine bağlıydı.

Nihayet bir gün yakalandığı, yargılanıp “SİNOP KUŞUÇMAZ CEZAEVİ”ne konulduğu haberi yayıldı... Bu doğrudu. Herkes derin bir “OH!” çekti...

Eşkiya Mahmut, o çetin yerde, ne kadar yattı bilmem; ama bir genel af, ona da yaradı... O, aftan yararlanıp çıkmış, bir miktar tazminat da alarak, hürriyeti tatmaya başlamıştı...

Nihayet bir kış gününde Eleşkirt çarşısında gördüm: Saçları briyantınli, bıyıkları burulu, körüklü çizmeli ve İspanyol pantolonuyla bir kabadayı edası içinde yürüyor, bu yürüyüş değil, sanki bir resmi geçiştir. Saklandığı yerden başını çıkararak izleyen halk bir pusula gönderir korkusu içindeydi... Ama artık köprünün altından sular geçmiş, devir değişmiş; eşkiya dağdan şehre inmişti...

Derken yaşlanan Eşkiya Mahmut, Erzurum Mahallebaşında ikamet etmeye başlamıştı. Ömrü büyük çalkantılar içinde geçmiş, ecele köşe kapmaca oynamış bu yaman eşkiya bindiği arabasından yere düşmek suretiyle vefat etti.

TOPRAKKALE

Eleşkirt'e bağlı olan bu köy, Osmanlı döneminde Sancak Beyleri'nin oturduğu bir idare merkezi idi. Eleşkirt ovasının kuzeyinde, hem geniş düzlükleri olan, hem de sırtını dağlara dayamış bir stratejik konumu olan yerdir.

Bu köyün üstlerindeki dağlardan eski meşhur “ŞAH YOLU” geçermiş. Bu yol, vaktiyle Şah'lara, Yavuz'a, Dördüncü Murat'a geçit vermiş, sırtında orduları taşımış, şu an unutulmuş haldedir.

Eleşkirt'in ileri gelen ailelerinden Güven'ler, Gültekin'ler, Dişçi'ler bu köydedir. Eski Paşalar ailesinden olan Sarayhanoğulları ve Muratlar'ın dedeleri bu beldede yöneticilik yapmışlardı.

Kağızman ilçesiyle sınır olup, Jandarma Karakolu mevcuttur. Çok tarihi bir camisinin olduğu söylenir. Bu caminin kubbesi taştan imal edilmiş olup, görenleri hayretler içinde bırakır.

CUMO AMCA

Toprakkale köyünde, köyden ırak bir düzlükte evleri olan bir çiftçiydi. Vaktiyle o da Bolşeviklerden kaçmış, kaçarken ailesi parçalanmış, kundaklı oğlu saldatın elinde kalmış, kendi canını zor kurtarmış, ciğeri yanık bir adamdı...

Bu acı olayın üstünden uzun yıllar geçmiş, mesele küllenmiş, Cumo Amca yaşlanmıştı ki bir haber onu, bir yaz günü divaneye döndürdü:

Köyü ile Eleşkirt arasındaki o uzun mesafeyi bir maratoncu gibi koşmaya başlamıştı... Hiç durmadan koşmuş, on beş kilometreden fazla yolu tüketmiş, karakola gitmişti. Hem de yaşlı ve yorgun haliyle...

Karakolda otuz, otuz beş yaşlarında bir delikanlıya sarılıp ağlamaya başladı. İşte bu delikanlı, saldatların elinde kalan kundaklı bebektir... Defalarca aynı hareketi yapıyor, doyamıyor; bir daha, bir daha yapıyor, bir taraftan da hüngür hüngür ağlıyordu...

Bu müjdeli haber bir bomba gibi patladı memlekette... Bütün bir millet karakolun önüne toplandı, kimi ağladı, kimi sevindi, kimi de nutuk attı...

O zamanlar benim lise çağlarımdı. Rahmetli babam bu olaya ilgi duydu, bu uzaktan gelen misafiri ve babasını yemeğe davet etti. Çünkü o da aynı dertten muzdaripti: Annesi, babası, üç kardeşi Rusya'daydı...

Babam da bu misafire çok ilgi gösterdi. Bütün bir akrabayı sorup sual etti. Ama Cumo amca bir başka: O hala kalkıp kalkıp oğluna sarılıyor, öpüyor; bir kundak bebeği gibi bağrına basmak istiyor... Ancak, oğlu oldukça mesafeli duruyor; bir Bolşevik ajanı tavrı ile karşılıyor; babasının bazı hareketlerini yadırgıyor, hatta küçümsüyordu... Çok üzülüyorduk. Ama bütün bu olanlar Cumo Amca'ya vız geliyor, o bildiğini yapmaya devam ediyordu...

Bu akraba; fakat eğitimi başka misafir; yaklaşık bir ay kaldı. Hep davetlerde geçti günü. Bizim de, babasının da beklentisine olumlu cevap vermedi; bütün bir memleketi hayali süküta uğrattı... Sonunda gitti. Mağrur, mağrur... Derken Cumo Amca öldü, Sovyet dağılıp, bizim soydaşlarımız birer birer gelmeye başladı; bizim o eski misafir de geldi... Bursa'da yerleşip normal hayatını sürdürmeye başladı.

KILIÇ GEDİĞİ

Eleşkirt- Ağrı yönünde seyahat edenler bilirler, Çürük köyü sapağına girenler, bu köyü geçer, yola devam eder. Şeryan köprüsü, Köle köyü yol ayrımı da geçilince, tatlı bir bayıra

sarar yolunuz. Artık uçsuz bucaksız Eleşkirt ovası ardınızda kalıyor, yılan gibi kıvrılan dağ yollarıyla kucaklaşmaya başlıyorsunuz. İnce bir dereyi takip eden yolunuz, çok geçmeden sizi yaban söğütlerinin eşlik ettiği derin vadilere ulaştıracak... Burası artık KILIÇ GEDIĞİ yaylasının kapısı, sınırır... Karşınıza, seyrek de olsa, yolcular çıkar; sağda, solda yayılan hayvan sürüleri ıssızlığı bozar.

Bu vadide ilerlerken arabanız, hızınız düşecek, stabilize yolun çıkardığı hışırtı sizi ürpertecek; bir nizamiyeyi andıran girişin heybetiyle tanışacaksınız: Yamaçlar gözlerini size diker, keskin kekik kokuları genzinize dolar, zirvelerde uçuşan kartalların nazlı nazlı süzülüşü, bir arama varmış izlenimi verir...

Artık “HAN DUVARLARI” şiirinde de ifadesini bulan :”Dönen, kıvrılan yollar...” sizi bu nizamiyeden geçirdikten sonra, Kılıç Gediginin bölgeleriyle karşı karşıya getirecek... Evvela solunuzda BÜYÜK CEBEL’İ, ardından SİRKO’yu göreceksiniz. Buralar birer yayla yatağı, her biri birkaç sürüye, bir yaz yetecek kadar otlak yerler... Yaylayı bir elma dilimi gibi ikiye ayıran yokuş yolda ilerlemeye devam edeceksiniz; sağınızda sıfırdan başlayıp zirvelere yükselen dağlar, Heştö, Komik üstlerine kadar uzanacak; Eleşkirtlilere kible nişanesi olan “ KARA KAYALAR” yanında son bulacak...

Derin bir vadiyi takip eden yolunuzda siz, yokuşa tırmandıkça tırmanacaksınız, arabanız hızdan düşecek, belki motorunuz su kaynatacak, ama durmaktan hoşlanmayacaksınız... Zira ürperti veren bayırların dik bakışları, sizde ürkeklik, çekingenlik husule getirmiş; bir eski eşkiyanın soğuk sürprizine muhatap olma korkusu,

artık dışınıza taşmaya başlamıştır... Nihayet yaylanın orta yerinden sağa sapınca, bir koyu andıran düzlükle karşılaşırsınız: Burası, bu yaylanın sahiplerinden biri İlyas Bey'in yayla evleridir.

Benim çocukluk günlerimin büyük bir kısmının geçtiği bu yerler, bir taşa yazılan yazılar gibi beynimde iz bırakmış, bir kamera gibi kaydedilmiştir... Zaman perdesini aralayalım:

İlyas Bey, babamın eski dostu olduğundan, yaylasında komşusu olsun diye, davet etmiş babamı. Okul öncesi çocukluk günlerimizin bir baharında, ilk defa tanıştık bu yaylayla... Takip eden yıllarda defalarca çıktık bu yaylaya

İlyas Bey'in hanımı Gülhanım Teyze yazları bu yaylada tek başına hem çok sayıda sağım hayvanlarının sağım ve bakımını yapar, hem de küçük çocuklarının bakımını aksatmazdı.

Ara sıra İlyas Bey geliyor. Bütün çocukları karşılayıp yanında halka oluşturuyor, biz komşu çocuklarını da onlar gibi yanına alıyor, ikramlarda bulunuyor; bir taraftan da sigarasını içiyordu...

İlyas Bey sadece bu değildi: Çevrenin sevilip sayılan adamıydı. Evi yolun kenarında olduğundan, adeta bir sığınak, bir tekke gibiydi... Gerek köyü olan Dirik'te olsun, gerek bu yaylasında olsun, o beyliğini her yerde yapar, çevresine izzet ve ikramda bulunurdu...

İlyas Bey, çok hoşsohbet insandı. Konuşması dinlenir, konuşurken kimseyi yaralamaz, kimsenin yaralanmasına da asla müsaade etmezdi...

Bu faziletli insan, çevrede çok sayılır, sevilir; her tarafı basıp yağmalayan eşkiyadan hiç çekinmezdi, zira eşkiyayı bile utandıracak yapıda insandı... Eşkiya ona yaklaşmadı...

İlyas Bey, köyümüzde, bir değirmen enkazından, suyla çalışan un değirmeni yaptı ve uzun yıllar işletti.

Çok içtiği sigarası, amansız hastalığa yakalanmasına ve ani sayılacak ölümüne neden oldu. Köyünde defnedildi.

Yayla evlerinin bulunduğu alandan yola çıkıp güneye giderseniz, sağınızda ARMUTLU ÇAYIRI, solunuzda yarım dünya büyüklüğünde çayırlar, zirveye kadar uzanır, KAVAK YAYLASI'nda son bulur. Armutlu Çayırı ve SULU DERE'nin sınırı ise zirvelere kadar çıkar ve DÜZ YAYLA'ya varır. Düz Yayla ıssız, yüksek rakımlı, suyu biraz kıt bir yerdi...

Bu yaylaların tamamı, Beyler'in dedeleri olan HACI İSA'dan kalmıştı. Hacı İsa sadece bu yaylaları bırakmamış, sınırları belki on köyü içine alacak büyüklükteki DİRİK (İSAABAT) köyünü de bırakmıştı...

Kılıç Dağlarının kuzey yamacını bitirip de doruğa ulaşırsanız burası hem kuzeyi, hem de güneyi görmenize yarayacak kadar zirve nokta olan Kılıç Gediği'dir. Gediği aşar aşağı doğru inerseniz sağ tarafta Kılıçgediği adlı (HANİK) köyü görürsünüz. Bu yol on, on beş kilometre sonra sizi Tutak'a ulaştıracaktır. Yani bir alternatif yoldur ki, tercih edildiğinde ERZURUM – VAN arasını yaklaşık kırk kilometre kısaltır.

TUTAK İLÇESİ

Ağrı ilinin küçük ilçelerinden biridir. Daha doğrusu tarihi bir ilçe olması nedeniyle küçük kalışı dikkate alınmamış, ilçe olması sağlanmıştır. Ağrı-Van karayolunda ilerlerseniz, Hamur geçildikten sonra izleyeceğiniz Murat vadisi, sizi Tutak'a ulaştıracaktır. Önce benzinlik karşınıza çıkacak, şehre girmek için Murat Nehri üstündeki köprüden geçeceksiniz. Oldukça uzun köprü, başınızı döndürecek, hele hele mevsim baharsa, içinizi ürpertecek... Kolay değil, Şeryan Çayı ile Murat Nehri Ağrı'da birleşmiş, Tutak'a gelinceye kadar çok sayıda küçük dereleri katmış ve bir küçük derya olmuştur artık... Düşen kaybolur, çoşunca evleri yutar; kışın buz tutunca da üstünde atlı kızaklar yol alır... Balık avcılarına iyi bir ekmek kapısı, balıktan hoşlananlar için zengin balık hazinesi.

Köprüyü geçip şehre girersiniz, bir çarşısı ve sağda solda devlet daireleri karşılar sizi. Şehrin biraz uzağında Yatılı Bölge Okulu azcık renk katar şehre... Fakat küçük olmasına bakıp asla küçümsemeyin burayı; karşınıza, hatip insanlar, elektrik gibi çarpan şairler, bir misafire nasıl davranılacağını bilen ocaktan terbiye almış beyefendiler çıkarlar ve sizi mahcup ederler...

Tutak, BEYLER'i ile meşhurdur... Aşiretli, aşiretsiz Beyler, köy ve yayla sahibi Ağalar, kendini geliştirmiş ünlüler, oldukça çoktur burada... Tutak Tarihi'ni yazan Arif Yılmaz hocayı; her yıl çeşitli şiir yarışmalarına katılan şairleri anmadan geçmek olmaz...

Tutak, dağlık alana serpilmiş çok sayıda köyün bağı bulunduğu, yolların açık olduğu zamanlarda, bir şehir kalabalığı görünümü aldığı yerdir. Normal zamanda

giderseniz, herkesin gözü sizde olacak, tanınmanız sebebiyle sırtıp kalacaksınız.

Bu ilçede daha ziyade hayvancılık gelişmiş olup, tarım fazla gelişmemiştir. Murat Nehri kıyısında bostan ve sebze yetiştirilip pazarlanıyor ve oldukça da iyi netice alınıyor. Çevre illere çok sayıda besi hayvanı gönderilir, kurbanlık kuzularının ünü, Ortadoğu'nun her yerine ulaşmıştır.

Son zamanlarda ilçeye dışardan gelenleri ağırlamaya yönelik kapsamlı balık lokantası şehre renk katmıştır.

Esmer, İsaabat, Kılıç Gediği, Suvar, Molla Şemdin, Bayındır, Sevik, Burco, Goran, Köşk, Milan, Mızrak, Tutak'ın köylerinden birkaçıdır.

Tutak ilçesinde hatıramda iz bırakmış şahsiyetlerin bazıları aşağıda yer almaktadır.

ABDÜLKADİR KILIÇ

Hacı İsa sülalesinden gelmektedir. Oldukça asabi, misafirperver, yeri gelince müşfik bir insandı.

Tutak İlçesi denince, akla GAMGÜDER mahlaslı Abdülkadir Kılıç gelir. Tutak'la özdeşleşmiş bu zat; daha çok şairliğiyle ve uzun yıllar yaptığı Belediye Başkanlığı'yla hatırlanır.

Bedir Bey'in oğludur. Babasından kalan bir kütüphane hacminde eserleri okuyup, bir halk şairinin ötesinde, kendini Divan Şairi derecesinde yetiştirmiş; bana göre, ikinci BAYBURTLU ZİHNİ'dir...

Zaman zaman karşılaşıp konuştuğumuzda; titrek sesiyle, devamlı inip kalkan göğsünün rahatsızlığına aldırış etmeden, ESKİ YAZI'yla yazıp okuduğu, Nef'i tarzında HİCVİYE'leri, bize dudak ısırtır, kendine oldukça haz verirdi. Bir klasörü andıran bu şiirleri, acaba tozlu raflarda mı, yoksa okumuş çocuklarının himmetiyle, bilmem, kitap halini almış mı?

Kadir Kılıç oldukça asabi yapıydı. "Bir pire için bir yorgan yakan" sözü onun için söylenmişti sanki. Kızıp parlamasıyla, sevip okşaması birbirine karışırdı... Bu yanıla da Divan Şairi Nefi'yi hatırlatırdı. Çok gezer, çok çalışır, geniş çevresiyle oldukça istişare eder; il dışına taşmış ünü, küçük cüssesiyle oldukça ters orantılıydı.

Belediye Başkanlığı görevi sırasında, bir yolculuk anında karşılaştık. Yolcu otobüsü meşhur Tahir Dağı'nda arızalanmış, o anda Kadir Bey'in de orada olduğunu rahatsızlanınca fark etmişim. Rastladığımız bir Milan'lı kamyonla Eleşkirt'e apar topar gelmiştik... Gece olmasına rağmen, çocukluk arkadaşı olan Doktor Turgut'un evine gittik, kapısını çalıp, çok acil iğne tedavisini yaptırdık... Birazdan kendine gelmiş, Doktor Turgut'a "Ver yansın!"a başlamıştı... Huyunu bilen doktor, gülüyor, ses çıkarmıyordu... Yolculuk devam etti, o gece Tutak'ta kaldım, beni misafir etti. Ertesi günü yoluma devam ettim, Patnos'a gittim.

Kadir Kılıç sadece Tutak'a bağımlı da değildi... Onun esas köyü İsaabat'dı ve zaman zaman köyüne gider, hayvancılık yapardı. Bir zamanlar yaz mevsiminde köylerine uğradım, çok sayıda montafon inekleriyle meşguldü... Bizi bir akşam

misafir etti, edebiyat sohbetleri ettikten sonra ikramlara garketti... Çok cömert ve çok da misafirperverdi.

Bir güz günü Kadir Bey, kamyonu kereste yüklü halde Kılıç Gediği yaylasından aşmak üzeredir. O anda yaylacılar içinde babam da olduğundan, durur, hal hatır sormak ister. Babamın eski dostudur. Fakat babamı acil rahatsız durumda bulur. O zamanda telefon yok, yol oldukça tenha. Kadir Bey'in arabası hem yüklü, hem de ters istikamette gitmektedir. Bütün bunlara rağmen, ağır tonajlı arabasını geri döndürür, babamı alıp, yol çatıya kadar götürür ve sonra dönüp yoluna devam eder... Kadir Bey'in insana ve dostuna verdiği değeri anlatacak olan bu örnek her devirde rastlanmaz...

Kadir Kılıç yaşlandı, müzmin rahatsızlığı ilerledi, çocukları da memur olunca Tutak'tan ayrıldı. Erzurum'da oturuyordu. Müzmin hastalığı gittikçe üstelemiş ve son nefesine yakın bir zamanda- bir telefonla –konuşma fırsatı bulmuştum... Telefonda helallik aldı. Çok geçmeden de vefat etti. Köyüne gömüldü. Cenazesi, büyüklüğü kadar ilgi görmüş; köyü dolup taşmıştı.

Gamgüder mahlaslı Abdülkadir Kılıç'ın şiirlerinin her mısraı ona has karakter taşır:

Yâr

Kınalı keklinsin bağrım üstünde,
Taş sanıp da gezme âhu gözlü yar.
Sevda yarası var, sabret bir gün de,
Gönlüm basıp ezme âhu gözlü yâr.

Samimi nazarım, masum hışımdan,
Başka bir şey değil yalvarışımдан,
Sana melül, mahzun bu bakışımдан,
Bir kötülük sezme âhu gözlü yâr.

Şikâyet edip de bahtından sakın,
İnmesin gönül tahtından sakın,
Pişman olup aman ahtından sakın,
Usanıp da bezme âhu gözlü yâr.

Gamgüder, mecburdur kavle uymaya,
Söylenmeden duyacaksın duymaya,
Gözyaşınla maaşımı yuymaya,
Ölsem gel, o bezme âhu gözlü yâr.

TURNALAR

Erzurum elidir gidin buradan,
Sapmayarak sola, sağa turnalar.
Gittikçe yükselin göğe karadan,
Konuvermen bir toprağa turnalar.

.....

Evlerin içinde yüksek olanın,
Bizim evdir, üzerinde dolanın;
Anamdır o gözü yaşlı kalanın,
İyi bakın o otağa turnalar.

Hasretim başımdan tütüyor tütün,
Efradı ailem orada bütün,
Anlamlar, ne olur dolaşın ötü,

Haber salın o ocağa turnalar.

.....

Gamgüder der, bakın âh u zârıma,
Gitmiş gibi oldum öz diyarıma,
Dilim pelesengi nazlı yarıma,
Selam edin, taşa, dağa turnalar.

İsmet Alpaslan; Ağrılı Şairler ve Yazarlar, s.288

TURAN ERTÜRK

Turan Ertürk'ün babası tahsildar Faik Bey'dir. Dedesi "Dadaş Ağa" adıyla anılan, Kars ili Arpaçay ilçesi Zarşat bucağından Tutak'a gelip yerleşmiş köklü ailelerden biriymiş. O zamanlar, Ertürklere "Dadaş Ağalar" denir. "Medetoğulları" ve "Baydarlar" aileleri gibi daha bazı aileler Tutak'ın diğer ileri gelen aileleri imiş.

Turan Ertürk, Tahsildar Faik Bey'in tek oğlu olduğundan askeri okula gitme isteği geri çevrilmiş; babasının servetinin başında kalması sağlanmış. Böylece geniş toprakların ekilip biçilmesiyle ve ticaretle uğraşmış.

Turan Ertürk köklü ailede yetişmiş kültürlü insan, aynı zamanda varlıklı bir aile çocuğuymuş. Memleketname 'de de yer alan Bedir Kılıç'ın kızı Türkan Hanımla evlenir.

Ömrü esnaflıkla geçti. Kültürlü ve bir İstanbul beyefendisi idi. Okumayı çok sever, konuşurken hatip, saygı ve sevgide kusursuz insandı.

Turan Ertürk'ü Bursa'da tanıdım. Hanımı Türkan Teyze ile akraba ziyaretlerine çıkmışlardı. Oldukça mütevazı, okumayı hiç ihmal etmeyen, çok dolu bir insandı. Hanımı ile iyi anlaşılır, hanımının şairliği ve hekimlik yeteneği onu rahatsız etmez, bilakis saygı gösterirdi.

Tutak'ı ziyaretimde, ticarethanesinde tekrar görüşme fırsatı buldum. Bol bol konuştuk. Memleketinden göç edenlere oldukça kızıyor, göçü tehlikeli bulduğu için, göç etmediğini söylüyordu. Bu nedenle iyi bir memleketseverdi.

Uzun yıllar esnaflık yapıktan sonra yaşlandı ve işi çocuklarına bıraktı. Son zamanlarda geçirdiği bir rahatsızlığı sonucunda vefat etti ve Tutak'ta toprağa verildi.

KASIM ARAS

Kasım Aras'ın babası "Ağa Hasan" olarak bilinir. Ağa Hasan'ın dedeleri Karabağ'lı Hacı İmam Ali'dir. 1904 yılında Alosman'a gelip çeşitli yerlere yerleşen bu aile günümüzde çeşitli soyadları ile anılmaktadır.

Kasım Aras, Tutak'ta postahanede memur olarak çalışırdı. Oldukça hatip ve iyi bir şairdi. Şiirlerinde lirik eda hep ön plana çıkar, kuvvetli hafızasıyla beş yüze yakın şiirini ezbere okuduğu gibi, hoşuna giden pek çok şairin şiirini de ezbere okurdu. Yolda giderken, efkârlandığında, heyecanlandığında ezberinde olan bir şiiri okur, böylece kendini teskin etmiş olurmuş...

Anne tarafından Hacı İsa'lara dayanır. İsaabat Beyleri'nin yeğenydi. Şairlik yönünün oradan kaynaklandığını söylersek- belki -isabet kaydederiz.

Çok sayıda şiiri vardı ve şiir kitaplarına geçmişti. Emekli olduktan sonra İstanbul'a yerleşti ve orada vefat etti. Kasım Aras'ın şiirlerinden biri aşağıda yer almaktadır:

DİYE

Sevdiğim vuslata ereyim diye,
Ciğerim kan ile dola gelmiştir.
Gözlerim, lütfunu göreyim diye,
Ağlayı ağlayı yola gelmiştir.

Doğan aylar gibi doğup dolanma,
Beni koyup yâdlar ile salınma;
Civan seni sevdiğime alınma,
Güzeller güzeli ola gelmiştir.

Hatırını yıkma gel bu gedanın,
Bir edna kuludur BÂRİ Huda'nın,
Nice sencileyin koca fidanın,
Açılmış gülleri sola gelmiştir.

Kasım der ki, sitem vardır bu sözde,
Derdimiz ne başta durur, ne yüzde;
Dilberler uğruna ölelim biz de,
Dost için âşıklar öle gelmiştir.

İsmet Alpaslan; Ağrılı şair ve Yazarlar, s.65, İzmir,2012

BAHATTİN KILIÇ

Hacı İsa'nın torunlarından, meşhur âşık, "Divânî" mahlaslı İhsan Kılıç'ın oğludur. Tutak ilçesine bağlı İsaabat köyünde 1941 yılında doğdu.

Halk şairlerinin yoğunlukta olduğu ailede gözünü açan Bahattin Kılıç ilköğrenimini memleketinde yaptıktan sonra çiftçilik hayatına başladı ve Erzincan'a göçen çocuklarıyla birlikte o da göçtü.

Bahattin Kılıç tanınmış bir âşığın çocuğu olarak o da şiirler yazdı, fakat babasına olan saygısı ve hürmeti neticesinde şiir dünyasıyla fazla hemhal olamadı. 2006 yılında babasının vefatı üzerine şiirleriyle tanınmaya ve anılmaya başlandı. Üstadı olan babasıyla zaman zaman atışma yapardı. Ağrı Efsaneleri kitabında şiirlerinden bazıları yayımlandı. 2012 yılında yayınlanan "Güller Benimdir" adlı kitabıyla, 153 adet şiiri, şiir dünyasında yerini aldı.

Şiir yazmaya devam eden Bahattin Kılıç'ın bir şiiri aşağıdadır:

ŞEHİT KANIYLA

Karış karış vatanımın toprağı,
Sulanmıştır bütün şehit kaniyla.
Dalgalandırmıştır yüce bayrağı,
Bedelini ödemiştir kaniyla.

Atatürk emretti: "Hücum, ileri!"
Bu Türk'ün askeri durar mı geri?

Kurulan Cumhuriyet onun eseri,
Yirmi Dokuz Ekim bu beyanıyla.

Vicdanlar sızladı, hep geldi coşu;
Silahsız, erzaksız girdi savaşa;
Kumandanlar dedi çıkarız başa;
Girdi bu savaşa hep inaniyle.

Der, Bahattin çıkmaz içimden sızı,
Şerefli Mehmetçik şâd etti bizi,
Taşıldı cepheye gelini, kızı;
Kurtardı vatani şeref şaniyle.
İsmet Alpaslan, Ağrılı Şair ve Yazarlar, s.292, 2013-İzmir

MOLLA ŞEMDİN

Bir vadideki Tutak'ı geçip, kuzeye doğru giderseniz; devamlı yokuş çıkacaksınız ve arabanız deveboynu ve şose yolda savrulup duracak. Geniş, tenha platoda giderken, tek tük çiftçiye, arada sırada yayılan hayvan sürülerine rastlarsınız. Çok nadir olarak traktörlerle karşılaşrsınız. Yolu hem gider, hem de yolda kalmanın doğuracağı kötü sonucu aklınıza getirmek zorunda kalırsınız.

Derken arabanız yol alır, derenin içindeki Tutak kaybolmuş, yavaş yavaş karşı dağlar yakınına gelmeye başlamıştır... İlk karşılaştığınız köy SUVAR'dır. Ortasından bir dere geçen bu temiz köy, bir zamanlar HACIAGA Hasan'ın yaşadığı köydür. Ağa Hasan ünlü bir Ağa, çevresinde değer gören bir varlıklı kişiymiş.

Bu yolda, aynı yönde gitmeye devam ederseniz, sağınızda SEVİK, solunuzda MOLLA ŞEMDİN yer alacak. Ancak bu köyler, yoldan içerdedir ve onlara ulaşmak için özel olarak gitmeniz gerekecek.

Söz buraya gelmişken Molla Şemdin'li meşhur Muhtar Dayı'yı anmadan geçmek olmaz:

MUHTAR DAYI

Köyünde çiftçilik ve hayvancılık yapar, çiftiyle çubuğuyla meşgul olur, hiç doktor- hastalık nedir bilmezmiş.

Muhtar Dayı bir gün hastalanır nihayet doktora gider. Doktor muayene eder ve tansiyonunu yüksek bulup, bir kutu tansiyon hapi vererek gönderir.

İlacını da alan Muhtar Dayı köyüne dönerken berrak akan çeşmeyi görünce ilaç içmek aklına gelir. Kutuyu açar- ilaç kullanım tarifesine bakmadan- mercimek büyüklüğündeki (tensinor) hapları birer birer yutmaya başlar. Bir miktar içtikten sonra, kalan hapları da içerek yoluna devam eder.

Başı biraz ağırlamış halde evine varır ve yatar... Ertesi günü erkenden kalkıp tekrar doktora gider, doktoru bulur:

“ Doktor Bey! Verdiğin ilaçları içtim! Başka ilaç verecek misin?” der. Dinleyen doktorun gözleri büyür, şaşırır kalır... Muhtar Dayı sağlam vaziyette döner, geri gelir...

Muhtar Dayı ondan sonra daha uzun yıllar yaşadı; ondan, doktor da korktu, ilaç da(?) Vefat etti ve köyünde toprağa verildi.

Alternatif yolda yürümeye devam ederken, kuzeydeki KILIÇ GEDİK dağ silsilesi artık yaklaşıyor ve nihayet Hanik yol ayrımına varmış bulunuyoruz. Burada İsaabat'a gitmek için sola sapan yolda ilerlememiz gerekecek. Sola sapıyoruz, yaklaşık altı kilometrelik yolumuz var...

Arazide yayılan hayvan sürüleri, arabamıza adeta "Hoş geldin" der gibi saldıran çoban köpekleri, ıssızlığa son veriyor... Arada sırada camlara çarpan atsinekleri bile bizden rahatsız olmuşa benziyor... Yolumuz köye yaklaştıkça yüksek söğüt ağaçları beliriyor, dağın yamacına kurulu Deriğin slüeti artık ortaya çıkmaya başlıyor... Köye daha varmadan yolun altında bir vaha görünümlü ağaçlıkla karşılaşıyoruz. Burası Hacı Bey'in eliyle dikip yetiştirdiği EMERLİK koruluğuymuş... İyi bir piknik yeri. Ancak pikniğin kendi yok, zira insanlar o işle uğraşacak boşluğu bulamıyor...

İSAABAT (DİRİK)

Artık İsaabat'a varmış bulunmaktayız. Köyün girişinde-çeşme sularının oluşturduğu -gölü geçiyoruz, başımızı kaldırıp köyü inceliyoruz.

Köy, dağın yamacına kurulu." Ardı dağ, önü bağ" ifadesi bu köy için kullanılsa yeridir. Köyde çok sayıda harabe var. Hacı İsa'nın köyü imiş... Zaten şimdi oturanlar, yaklaşık yirmi hane, torunlarından ibaret... Rahmetli Mehmet Ali Kılıç anlatır ve gösterirdi: "Bak burası, Hacı İsa'nın evi ve odası.

Burası sadece ŞEKER DAMI'yımıŐ...” der; dedeleriyle iftihar ederdi... Gerçekten de büyük adamımıŐ. Yine anlatırdı:

Birgün, bir atlı, köyün civarından geçerken, arazide yaylımda olan at sürüsünü (yılıkı) görür ve çobanlarının yanına gelip su içmek ister. Çobanlar su ve ekmek ikram ederler, bir iki de sohbet edeyim derken, sürünün atlarından bazıları bu yolcunun atını boğmak ister! Bu durum yolcunun ağrına gider, çobanlara sorar:

-Bu sürü kimin?

-Hacı İsa'nın...

-Ya bu köy kimin?

-Hacı İsa'nın...

O sırada yolcu biraz durur, düşünür, elindeki atın yularını bağından çıkarır, ardından da bir kamçı vurur ve:

-Git! Bu at da Hacı İsa'nın olsun...

Bunu izleyen çobanlar önce Şaşırır. Ardından yolcuya, sürüden bir başka at verilerek gönderilir... İşte Hacı İsa'nın ihtiŐamına örnek bir gelişme...

Köyü incelemeye devam ediyoruz: Çok sayıda ev, kesme taştan yapılmış, önden yüksekçe köşk görünümlü yapılar... Önleri balkonlu, pencereleri yerden yüksek... At üstündeki bir kişinin içeriyi görüp dikiz etmesi, ya da daha başka bir fenalıkta bulunmasının önlenmesi düşünülerek yapılmış...

Yapılar toprak damlı ve damlar beyaz toprakla kaplı... Biraz ilerliyoruz karşımıza bir acayip harabe çıkıyor... Soruyoruz ve buranın Ermeni kilisesi kalıntısı olduğunu öğreniyoruz... Vaktiyle burası çevre köylere merkezi köy görevi gören bir önemli köy imiş...

Biraz daha yürüyüp köyün üst kısmındaki kaynak sularına uğruyoruz: Burası Munzur Yöresinin köpüklü akan hayat iksisini hatırlatıyor insana... Çok bol bir su, kocaman kayalıkların her tarafından fışkırıyor fışkırıyor fışkırıyor... Sesi, Mozart'ın senfonisine kaynak olmuş bu çeşmeler, aktıkça hayat akıyor, gittikçe berrak hal alıyor, durdukça köpük kayboluyor; uzun bir koşudan çıkmış arap atı gibi karnını dövüp duruyor... Belli ki çok yol almış, çok yorulmuş... Yaz-kış hep sıcak akan bu su, borularla evlere alınmış... Ne su saati, ne Belediye makbuzu, ne de suyun kesilmesi korkusu var... Dağın başını bekleyen bu insanlara kudretten verilmiş sus payı...

Bu, küçük; fakat ünü büyük köyde, birini bitirmeden diğerine geçmek zorunda kalıyor insan: Hacı İsa'nın köşk yapılı binasını inceliyoruz... Bir kısmı zamanla yıkılmış bu bina, güneye bakıyor, pencereleri yüksekte, önünden birkaç basamak merdivenle çıkılabilen, bir kesme taş yapı... Taşlar ve duvarlar, zamanın süzgecinden geçmiş, bilmem kaç asra şahitlik etmiş, nice olaylara sahne olmuş halleriyle hala dipdiri... Onları konuşturmak demek; bu muamma köyü, işte böyle satırlara muhatap etmektir ki; bizden sonra gelenler ışıktaki yolalsınlar...

Onlara, İsaabat'ın bu geniş arazisi de yetmez, Düz Yayla'ya gidilir, orada bolca hayvan beslenirmiş... Hatta bir rivayete

göre, sütlerin nakliyesi her an mümkün olmadığından, yayla ile köy arasına döşenen çini künk, bayıra aşağı sütün kolayca ve külfetsiz akmasını sağlıyormuş...

Köyün okulunu inceliyoruz: 1932 yılında yapılmış bir muazzam taş yapı... Yani o yıllarda daha çoğu köyün yolu, suyu, okulu yokken, buranın okulu varmış... Ama şimdi öğrencisiz... Buna rağmen kapasite atıl kalmış, bu muazzam imkân, tam verimli olmamış...

Sofu Hamdi'nin fıkralarına konu olan camileri çoktan yapılmış, köyün orta yerine bir de ebe binası konmuş. Gezerken bayır olmasının, içinde çokça harabe bulunmasının verdiği sıkıntıları yaşıyor, ayağımız sık sık taşa çarpıyor... Söz, dönüp dolaşıyor ve kilise harabesine geliyor: Bu yıkık yapı, içinde ses düzeni sağlansın diye konan künklerinin, define meraklıları tarafından kurcalanması nedeniyle iyice harap olmuş...

Dirik demek, çevre köylerin gıpta ettiği damızlık hayvanların yaşayıp, yetiştiği yer demekmiş... Hala da öyle... Zira en iyi sığırlar, Arap yarış atları, koyunlar... Hatta hatta hint horozları, tüysüz tavuklar, av tazıları, Sivas Kangal köpekleri bu köyün ünlenmesinde katkı sağlamıştır...

Bu köyde at sürüleri (yılık) bahar olunca yaylaya salınır ve bütün bir yazı orada geçirir. Karın yağmasıyla içeri alınmaya çalışılan bu hayvanlar; artık yarı vahşi olmuş, yakalanma imkânı vermez hale gelmiştir...

Hiçbir zirai mücadelenin olmadığı bu köyde, bir kovan arı, bütün bir yaz boyunca, hem bütün çerçeveleri dolduracak

kadar bal yapar; hem de iki defa oğul verir... Bu yönüyle oldukça verimlidir...

Köy, av meraklılarına de açık bir yerdir. Kışın tavşan avlamak için, hayvan yemi olarak dışarıda istif edilmiş ot yığınlarının birinin içinde, pusuda olmak yeter... O narin hayvan, gelip, insanın kucasına düşer, ayağına basıp geçer, üstünden sıçrar aşar... Bazen vurmaya kıyamaz insan... Kışın tilkiler, kurtlar köyün etrafında kol gezer... Zira insanların avlandığı yerde, bu hayvanların avlanması yaşama savaşıdır...

Şimdiki İsaabat, artık iyice tenhalaşmış, nüfusunun büyük bir kısmı çeşitli nedenlerden dolayı şehre göçmüş... Burası artık, bir yazlık, bir sayfiye görevi görüyor... Kışın gitmek, kar kaplı yolları aşmak, yolda kalma riskini dinlememek, zorunlu sebepler dışında, pek yaşanan şey değildir...

Bütün bunlara rağmen, Tutar'ın ileri gelenleri, bölgenin üst düzey yöneticileri, askeri ve mülki erkân, bu köyü ve köylüleri sık sık ziyaret eder; bir özlem yaşarlar...

İsaabat, devletin her kademesinde çalışan bürokratik elemanlar, öğretim üyeleri, ünü il sınırlarının dışına taşmış ozanlar yetiştirmiştir. Hele hele ozanlık, burada yediden yetmişe bir gelenektir ve sülale topyekûn ozandır...

Cihan Harbinde bu bölgenin çok yakınlarında- Karayazı dağlarında- şehit düşmüş MİRALAY ABDÜLKADİR BEY'in fotoğrafı her evde asılı durur; gerek bu yiğit insanın; gerekse Dedeleri Hacı İsa'nın efsanevi şöhreti, bir gurur kaynağı olur Dirikliler için... Gittiğiniz her evde, her odada dedelerinden

kalma kılıçlar, silahlar, özel at koşum takımları sergisiyle karşılaşsınız... Rica ederseniz, size bir turist rehberi görevi görecek ev sahibi, saatlerce aile tarihi anlatır...

Köylerine traktör, taksi ve kamyon gibi nakil araçları girmiş; hayat eskisi kadar çekilmezliğini kaybetmiştir... Ancak, köylerinin eski tapulu oluşu, arazinin kadaastro görmemesi; akrabalar arasında anlaşmazlıklara, verimsizliklere neden olmaktadır. Bu ise o beldenin huzurunu kemiren bir habis ur gibidir...

Bu köy halkından olup, renkli şair kişiliği de olan bazı şahsiyetleri tanıyalım:

MEMDUH KILIÇ

Hacı İsa Bey'in ailesinden Muharrem Bey'in oğludur. Babası Tutak Kaymakamlığı görevlerinde bulundu. Hem şair, hem yarış atı meraklısıydı. ÇAĞLAYAN mahlasıyla şiir yazdı ve şiir yarışmalarına katıldı. Bir ünü de çok sayıda yarış atı yetiştirip, yarışlara katılma sevdasıydı. Kültürü mazbut, inancı takva derecesinde, kibar bir beyefendi idi.

Ne zaman köylerine gitsem, cins hayvanlarının arasında bakım ve yoğun ilgi içinde rastlardım... Onda her damızlığın iyisi vardı:

Dev gibi sağım inekleri, ceylan gibi danalar; karakılıç boğalar; sesi ejderhayı andıran Kangal kapı köpekleri; bir semt kabadayısı gibi dolaşan Hint horozları; bir kenarda işleyen arı kovanları; ahırında kişneyen Arap atları insanı canlılar âleminin en hareketli bir yeri ile tanıştırdı.

Kapısının eşiğini yalayarak akan çeşme suları ortama sihirli bir hava katardı. Evi, yüksek, kocaman söğütlerin içinde kaybolmuş, kuş cıvıltıları –özellikle sabahları- koronun seslendirdiği senfoniye andırır hale gelmişti...

Bir yayla olan bu köy hayatında, gün sabahın şafağında başlamış; kalabalık evin her ferdine yetecek meşgale, her ferdi yorup mest etmiş, Memduh Bey de bundan nasibini almıştı... Bu yoğun ilgiye rağmen, misafirle ilgilenir, bir koyun, bir kuzu keserek ağacın dalına asar ve aheste aheste soyardı...

Hanımı, Kâtibe Teyzeyi de anmamak olmaz: Çok titiz ve marifetli bir insandı. Aslen Sivas'lı olup, köy hayatına intibak etmede epey gayret sarfetmişti. Bir şehir edasında evini saklar, onca hayvanın bakım ve sağımı; her gün ağırtı yapımı; kalabalık evin ekmeği; misafirin karşılanması ve uğurlanması bile düzenini sarsmazdı...

Memduh Bey, içine kapandığında, koşma tarzında şiirini yazar, kendine yakın bulduğuna okur; yoksa o güzelim şiir, bazen oracıkta kaybolurdu... Bir gün Ankara'ya yolu düşer. Orada gurbet hüznü, çevrenin ilgisizliğiyle birleşince "... burada Çağlayan'ı kim tanır!" mısrası ile biten şiirini yazar ve odasında unuttur. Uzun zaman sonra aynı otelin, aynı odasına uğrar ve o şiirini, nazireler yazılmış halde bulur...

Memduh Bey'in iyi atları olurdu. Ata binmeyi çok sever, cins cins at saklamayı ihmal etmezdi. Çoğu zaman kış gelince, Adana'ya, İzmir'e, at yarışlarına katılmak üzere, bazen birkaç atıyla birlikte gider ve yarışlara katılırdı. Ağrı'da yapılan at yarışları zaten onsuz olmazdı. Yine böyle bir yarışta

hemşehrîsî İsmet Koçkar sorar “Bey Amca, bu yarışta hangi atını koşturuyorsun?” Cevabı çok gecikmez: Bizim Kır Tay’ı...” der, bu sefer hemşehrîleri güler... Zira “Kır Tay” dediği en az yirmi yaşında bir kısraktır... Memduh Bey, atlarını çok sever, yaşlandıklarını bile kabul etmezdi...

Memduh Bey’in siyasi hayatı da vardı: uzun yıllar Millet Vekilliği Adayı oldu, parti il ve ilçe başkanlıkları yaptı. Zaman zaman inşaat ihaleleri alıp çalıştı. Ama bütün bunların yanında, şiirlerini bir kitapta toplayıp bastırma noktasına gelemedi. Ölümünden çok sonra yakını Dursun Kılıç aracılığıyla bir akademisyen tarafından bu şiirleri incelenip basıldı.

Memduh Kılıç daha başka şair ve yazarların araştırma ve incelemelerine de konu olmuş, pek çok eserde yer almıştır. Bunlardan sonuncusu İsmet Alpaslan’ın “Ağrılı Şair ve Yazarlar” (İzmir, 2012) adlı eseridir.

Yaşadığı meşakkatli hayat, sağlığını erken tüketti. Kâtibe yenge ile birlikte, kısa zaman aralıklarıyla, hayata veda ettiler. Evlerinin altında, yolun ötesinde bulunan köy mezarlığında defnedildiler (2002).

Memduh Beyden söz edilirken şiirlerinden örnekler sunmadan olmaz:

KOŞMA

Cânan bahçesinin gonca gülünü,
Devşirebilmedim har görünmeden.

Hoyrat dost bağına salmış talanı,
Tarumar eylemiş bar götürmeden.

Gülmedim dünyada bahtım karalı,
Temranlı ok değmiş bahtım yaralı,
Aşkın pazarına girdim gireli
zld iliğim zar götürmeden.

Yorulmuş katarım, çatmaz menzile;
şu benim çektiğim gam ykm bile,
Zerresin yklesem taşımaz file
Tkenir takati ner götürmeden.

Ben ktibem öz derdimi yazarım,
Sermayem sevdadır, gamdır pazarım,
Hesap ettim bini aşmış zararım
Gönül sayıklıyor kr götürmeden.

Çağlayan der, ak boyağa boyanmaz,
zdn sinem her siteme dayanmaz,
Deli gönlüm bu sevdadan usanmaz
Ta ki musallaya ser görünmeden.
İsaabat, 1940

BARIşA ÇAğRI

Tüm vatan çocuğu hep Türk evldı,
İster Sünnî olsun, ister Alevî,
Kardeşin kardeşe olur mu ydı?
İster Sünnî olsun, ister Alevî.

Dini bir Muhammed çar-yâri Ali,
İyilik bırakmak Hakk'ın vebali,
Kökü bir, kökeni bir ağaç dalı,
İster Sünnî olsun, ister Alevî.

Sağ, sol demiş düşman fesat bağlamış,
Vuran kardeş vurduğuna ağlamış,
Efsun olmuş basireti bağlamış,
İster Sünnî olsun, İster Alevî.

Bu nasıl afettir yurdunda gayrı,
Fitneden, fesattan kalmamış gayrı.
Sen bensin, ben benim değiliz ayrı,
İster Sünnî olsun, ister Alevî.

Yaralayan bizden, bağlayan bizden;
Analar kalbini dağlayan bizden,
Ağlatan da bizden, ağlayan bizden,
İster Sünnî olsun, ister Alevî.

Yurdumda yurttaş da dönmüş şaşkına,
Düşman plan kurmuş akli kaçkına,
Dönelim barışa Mevlâ aşkına,
İster Sünnî olsun, ister Alevî.

Yeter artık uyanalım gafletten,
Uyanmazsak kurtulmayız afetten,
Ölüp öldürenler hep bu milletten,
İster Sünnî olsun, ister Alevî

Bir kandan, bir ırktan, bir kökten geldik;
Bu vatan uğruna beraber öldük,

Beraber ağladık, beraber güldük;
İster Sünnî olsun, ister Alevî.
Hacılar, hocalar, dinî seyitler;
Çağırın milleti, verin öğütler;
Bizimdir kaybolan aslan yiğitler,
İster Sünnî olsun, ister Alevî.

Çağlayan der, yurdum, yurttaşım, özüm;
Sağ göz de, sol göz de bu benim gözüm;
Bütün milletime barış son sözüm,
İster Sünnî olsun, ister Alevî.

. (Köz, sayı: 1 Ağustos 1979, s.45-46)

CİNAS-1

El sürme sineme sır sır sızılar,
Baştanbaşa var endamım yaralı,
Lokmanlar el çekmiş, ragıp sızılar;
Değmeyince iy olur mu yâr eli.

Görmesem de seni kalbde bendesin,
Gül den ağır laf dedim mi ben, desin;
Yüz çevirmiş, terk eylemiş bendesin,
Nasıl sevmiş, o vefasız yareli.

Bu aşkın atına vurulmaz eğer,
Binenin mutlaka gaddini eğer,
Kâbe olsa dahi bakarsam eyer,
Çağlayan'a haram olsun yâr eli.

(Köz Sayı:1 Ağustos 1979, s.78)

İHSAN KILIÇ (DİVÂNÎ)

Hacı İsa'nın büyük oğlu Hacı İbrahim'in oğlu Sait Bey'in oğludur. 1913 yılında İsaabat köyünde doğan İhsan Bey'in ailesi, Rus İşgali nedeniyle Sivas'ın Kangal ilçesine göçer. İşgal sonunda tekrar memleketine döner.

Göçler ve okullaşmanın yetersizliği nedeniyle yeni yazıyı öğrenemez. Eski yazıyı da okur fakat yazamaz.

1933 yılının Ramazan ayının yirmiyedinci gecesi, yani Kadir Gecesi'nde, Divânî mahlaslı İhsan Kılıç'a Pir elinden bade içirilir. Yine rüyasında bir kıza âşık olur. Kedisine "DİVÂNÎ" mahlası de yine bir rüyada verilir.

Öğrenimi yetersiz olmasına rağmen ailesindeki şiir geleneğinden ve kültürlü çevresinin etkisinden dolayı şiirleri yer yer Divan Şiirini andırır.

DİVÂNÎ mahlasıyla şiir yazar, takva bir hayat sürer, yalnızlıktan hoşlanırdı. Uzun süren ömründe, şairlik ünü- Hacı İsa'dan sonra- en fazla dışa taşan bir şairdi. Basılmış şiir kitapları, doktora tezlerine konu olmuş, edebi öneme haizdi.

İhsan Bey olarak da bilinen DİVÂNÎ, o yörenin hemen her tarafında şair olarak bilinir, Çevre illerden şairlerin ilgisine muhatap olur; Erzurum Atatürk Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü Öğretim Üyelerince kabul görürdü.

Erzincanlı ünlü ozan DAVUT SULARÎ birgün Divani'ye misafir olur. Davut Sulari, sırtında sazı, dilinde sözü, altında

rahvan atıyla diyar diyar gezen bir büyük ozandır...
Toplanmış bütün bir köylünün huzurunda:

-Divani, duydum ki sen büyük bir âşıkmişsin! Şimdi bu büyük âşıklığın gereğini yerine getirip, benimle atışmaya gireceksin! İşte sazımı kara kılıfından çıkarıyorum...

Divani, bu sözlerin etkisiyle misafiri de olan Davut Sulari ile sözlü atışmak zorunda kalır. Davut Sulari, hem söz, hem saz erbabıdır. Divani sadece söz erbabıdır. Karşılıklı atışma fazla zevk vermez... Divani, KİTAPLAMA tarzında ağır basar; Davut Sulari, sazıyla avantajlı duruma geçer... Uzun süren atışmaya böylece son verilir...

İhsan Kılıç çok takva biriydi. İslami yaşantısı tavizsiz, çevresi de bu halinden feyizliydi. İlime ve irfana değer vermiş; iyi eğitim almış ve önemli işler yapan çevresi oluşmuştu. Son zamanlarını –hiç ayrılmadığı- köyünde geçirdi ve hakka kavuştu.

İhsan Kılıç'ın şiirlerinden örnekler:

BİR GÜZEL GÖRDÜM

Söylen, bu güzeli acep kim tanır,
Doğubayazıt'ta gördüm bir gelin.
Yüzüne bir kere bakan utanır,
Melek misin, ya Cennet'te hûr gelin.

Kirpikler ok olmuş keman kaşların,
Topuğa iniyor siyah saçların,

Halkı Mecnun eder o bakışların,
Lebb-i sükker, yanakları al gelin.

Böyle bir nâzende olur adalet,
Beni mahkûm etme aşka akıbet,
Lütfeyle yapalım biraz muhabbet,
Derdim çoktur, bu hâlimi sor gelin.

Gerdanına zer top altın takmalı,
Nazik elen elvan kına yakmalı,
Sabahları selâmına çıkmalı,
Kusur varsa bu boynumu vur gelin,

Her kim bu cemâlin görürse eğer,
Çok öyle naz etme, kötü gözetme;
Kul beşerdir zalim nefse tez uyar,
Allah'ın seversen yüzün sar gelin.

Dilber varıp kemliğimi söyleme,
Kara bağrım sevdalara teyleme,
İçtimadır, gözüm, beni eyleme;
Acemiyim, bir tarafım zor gelin.

Eğer sormuş olur isen sen bizi,
Benim de sevgilim var Arap kızı,
Bir elmadan kesik zannettim sizi,
Onun için açtım bunca sır gelin.

Şu aşkın şerbetin kim içse acı,
Lokman Hekim bilmez nedir ilâcı,
Dünya ve ahiret sen bana bacı,
Sen de beni kardeş gibi gör gelin.

İşittin, Divânî ne bahtı kara,
Sinesi içerden sed-hezar pâre;
Sevdamı çevirdin hüsn ü didâre,
Ahır kara toprak bizi yer gelin.

(Âşık Divânî, Bizden Size Şiirler, s.7)

İhsan Kılıç, Doğubayazıt'ta askerliğini yapmakta iken çeşme başında rastladığı ve nişanlısının ikizi gibi olan bir geline seslenmektedir. Bu şiir İhsan Kılıç'ın çok temiz ve saf bir insan olduğuna da işaret etmektedir. Ondaki aşk beşeri olmanın ötesinde bir şey olmuştur artık. Şiirin son dörtlükleri bunun güzel kanıtıdır.

Düşman işgalinin ne olduğunu gördüğünden dolayı "vatan" ve "bayrak" mefhumu onun için çok azizdir:

EY VATAN

Ey vatan! Seni koruyan cana kurban olayım.
Hürriyetin, hür taşır insana kurban olayım.
Kanımız renginde olan o mukaddes bayrağın,
Bizi temsil eyleyen şanına kurban olayım.

Tarihe altın kalemle yazılmış hakanları,
Unutulmaz, unutmayız geçen kahramanları;
Hakk, ruhunuz şâd eylesin, hürriyet kurbanları;
Sizden akan damla damla kana kurban olayım.

Üstadımız Mehmet Akif yazdı Marş-ı İstiklâl,
Örnek oldu gönlümüze, o dedi nazlı hilâl;
Divânî'yim yurdum alma, alırsan canımı al;

Vatan demek, ana demek, ona kurban olayım.
(Divânî Divanı, cilt-2, s.79)

HACI BEY

Hacı İsa sülalesinden Esat Bey'in oğludur.
Köyün ileri geleni, oldukça takva, "CELEPÇİ" denecek kadar
tüccar, çalışmaktan hiç yılmayan insandı.

Çevresinde oldukça itibar gören biriydi. Hacı Bey prensip
sahibi, zenginliği bir memleketin her tarafında konuşulacak
kadar ileri derecede idi. Çok çalışır, çalıştıkça ünlenir,
ünlendikçe çalışırdı...

İsaabat'ın camisinin yapımında büyük gayret sarfetti, maddi
ve manevi katkılarda bulundu. Her şeye rağmen oldukça
mütevazı idi. Hiç böbürlenmez, kibirlik nedir bilmezdi.
Başından aşkın işi, onu hep meşgul etti, taaki sağlığını
kaybedinceye kadar...

Son yıllarını meflûç hayatının zorlukları içinde geçirdi. Kısa
zaman sonra vefat etti ve köyünde defnedildi.

İsaabat köyünde gelmiş geçmiş aile büyükleri olarak,
İskender Bey, Esat Bey, Alosman Bey, Kenan Bey, İdris Bey,
İbrahim Bey de zikredilebilir. Köyün muhtarlığı yapan
Selahattin Bey de uzun yıllar köye büyük hizmetlerde
bulundu. Lütfü Kılıç da mütevazılığı, şen şakraklığı ile
gönüllerde yer edindi. Avni Bey, Mamoş Bey, Doğan Bey,
Necmettin Bey köyün mütevazı sakinlerindendi.

ÖMER KILIÇ

Hacı İsa'nın torunlarından İlyas Bey'in oğludur. Yurdun çeşitli yerlerinde öğretmenlik yaptıktan sonra İlçe ve il Milli eğitim müdürlüklerinde yöneticilik yapmaya başladı.

Ömer Kılıç ataları gibi şair yaratılışlı, bey tabiatlıdır. Şiire uzun yıllar hobi olarak baktı. Şiirlerinden bazılarının bestelenmesi, bazılarının elden ele dolaşması üzerine dergilerin ilgi alanına girdi. Çeşitli dergilerde şiirleri yayımlanmaktadır.

Ömer Kılıç, şiiri çok sık üretmiyor, ürettiğini de hemen paylaşmıyor. Ancak rica ve lütuf üzerine ortaya çıkan şiirleri de oldukça mükemmellik arz ediyor.

Sülalesinden sirayet eden şairliği, ozanlık geleneğinin çok ötesine geçmiş, şiir türlerinin pek çok çeşidine örnek şiirler yazmıştır.

BİRGÜN

Üzülme be kara gözlüm
Üzenler üzülür birgün,
Göç toplanır yola düşer
Kervanlar düzülür birgün.

Olmasın gözünde yaşlar,
Dik dursun eğilen başlar,
Kanadı kırılan kuşlar,
Havada süzülür birgün.

Dünyayı yaşat sevginle,
Hakk'a şükreyle kalbinle,

Nasipse sevdiklerinle,
El ele gezilir birgün.

Gider gam tükenir keder,
Eden hep kendine eder,
Seferden dönen İskender,
Kördüğüm çözülür birgün.
Ömer Kılıç, 07.03.2017-Konya

GERİYE GİTSEYDİ ZAMAN

Geriye gitseydi zaman,
Keşke ben çocuk olsaydım.
Zemherinin Karakışı,
Yollar dolu kar olsaydı,
Dışarda donduran ayaz,
Akşam vakti evde telaş,
Sobada koyun kermesi,
Tencerede aş olsaydı.

Geriye gitseydi zaman,
Keşke ben çocuk olsaydım.

Sedirin başında babam,
Duvarda bir gaz lambası,
Biryanında Cevriye'si,
Diğer yanında Salyan'ı,
Bardağında çay olaydı,

Geriye gitseydi zaman,
Keşke ben çocuk olsaydım.

Sobanın dibinde yengem,
Karşıda anam olaydı,
Bezle sarılı sac boru,
Odada duman olsaydı,

Geriye gitseydi zaman,
Keşke ben çocuk olsaydım.

ALAT'ın üstünde abim,
Baştan sona kar olsaydı,
Tutak'tan getirdiği heybede
Gaz, çay, şeker, tütün;
Bir yığın haber olsaydı.

Geriye gitseydi zaman,
Keşke ben çocuk olsaydım.

Dışarda amansız tipi,
Kapılar kürtük dolsaydı,
Hamit abim avdan dönmüş,
Elinde yirmi numara
Kara bulanmış tavşanla
Eldiveni kar olsaydı.

Geriye gitseydi zaman,
Keşke ben çocuk olsaydım.

Muharrem abim Van'dan gelmiş,
Üstünde sarı paltosuyla
Babama doğru giderken
Başı önde utancından
Yanakları al olsaydı.

Geriyey gitseydi zaman,
Keşke ben çocuk olsaydım.

Alt köşede Nazlı Ablam
Yanında Selma olsaydı,
Duvara asılı lamba
Kısıkça yanar olsaydı.

Geriyey gitseydi zaman,
Keşke ben çocuk olsaydım.

Gülperi'nin bez beşiği
İçinde Nihal olsaydı
Koca evin mutluluğu
Nazim'de zirve bulsaydı,

Geriyey gitseydi zaman,
Keşke ben çocuk olsaydım.
Geriyey gitseydi zaman...
(ÖMER KILIÇ-KONYA 07.05.2018 /14.36)

SOKAKLARDA

Ellerim cebimde başımı eğip,
Yürüyüp giderim boş sokaklarda,
Huzursuz olamam eli bekleyip,
Tek başıma olmak hoş sokaklarda.

Hava serin her şey yerli yerinde,
Ezan sesi cami hoparlöründe,
Sabahın en ıssız saatlerinde
İster yürü isten koş sokaklarda.

Buralarda şaha kalkar hislerim,
Boş yolları hayallerle süslerim,
Benim ile gelir ayak seslerim,
Yankılanıp durur loş sokaklarda.

Gece yılan gibi yatar kapkara,
Lambalardan ışık sızar yollara,
Tünemişler ağaçtaki dallara,
Sabahı bekliyor kuş sokaklarda.

Biri dert mi satar, simit mi satar;
Ondaki sefalet içime batar,
Sessizce kıvrılmış kediler yatar
Kara kaldırımli taş sokaklarda...
(Ömer Kılıç, 08.11.217-KONYA 06-08)

OLAYDIM

Bizim köyün ovasına
Çöken sisli kış olaydım.
Ya harç olup sıvasına
Ya duvarda taş olaydım.

Köy odalarında zaman
Tandır bacasında duman
Garibin gönlünde güman
Yiğitte kardaş olaydım.

Karışaydım çoşan sele,
Ses katayım esen yele,
Beni bekleyen güzele
Sarılıp yoldaş olaydım.

Çocuklara sapan taşı,
Sinilerde ayran aşısı,
Düğünlerde halay başı,
Yüzüklerde kaş olaydım.

İnsanların en hasına,
Ulemanın duasına,
Yetimlerin sofrasına,
Taze ekmek aş olaydım.

Gündüz güneş, gece ayaz;
Şubatta kış, Temmuzda yaz;
Anamın dilinde niyaz,
Gözlerinde yaş olaydım.
ÖMER KILIÇ

AÇILMAMIŞ SIRLI SANDIĞIM SENSİN

Gündüz hayal edip, gece gördüğüm,
Yârim benim diye andığım sensin.
Gönlümü gönlüne yapıp kördüğüm
Leyli bakışına kandığım sensin.

Çıglık düşer dağlarımın karına,
Gönül kuşu uçar yar diyarına,
Pervane misali düşüp narına,
Ateşi aşkına yandığım sensin.

Başkasına körüm ve de sağırım,
Sende tüy gibiyim, bende ağırım;
Ey sebebi sevdam yolum, çığırım;
Oğul balı diye bandığım sensin...

Elim elindeyken seni özlerim,
Yokluğunda kışa döner yazlarım,
Yamalı bohçada sevda gizlerim,
Açılmamış sırlı sandığım sensin...

(ÖMER KILIÇ-KONYA 06.02.2018)

NAZİF KILIÇ

Nazif Kılıç, şair ve ozan ailesi olan “Kılıç” ailesinden “Divani” mahlaslı İhsan Kılıç’ın torunu, yine şair olan Bahattin Kılıç’ın oğludur. 1983 yılında İsaabat köyünde doğdu.

İlk ve orta öğrenimini Tutak’ta, yükseköğrenimini Erzurum Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi’nde tamamladı. Sosyal Bilgiler öğretmenidir. Erzincan’da “Uzmanlar Özel Eğitim Kurumu” adlı kendisine ait eğitim kurumunda müdürlük yapmaktadır.

Şiire çok küçük yaşlarda gerek dedesini ve gerekse ailesinden diğer büyüklerin şiirlerini dinleyerek başladı. Bu nedenle Halk şiiri ağırlıklı şiirlerine kendi eğitiminden ve zamanından eklemeler de yapmıştır.

Halen aktif eğitimcilik görevine devam etmekte olup, zaman zaman siyasi hayatta da yer alarak “Millet Vekilliği Adaylığı” çerçevesinde çalışmaları olmaktadır.

Nazif Kılıç’ın şiirlerine örnek bir şiir:

BENİ

Gönül âh ettikçe ağlar gözlerim,
Yıllarım geçse de yine özlerim.
Âh û figan değil benim sözlerim,
Diyardan diyara götürme beni.

Ufukta bir çizgi sevda ateşim,
Gün ortasındaki Güneş batışım.
Ay'ın gölgesinde hilâl bakışım,
Diyardan diyara götürme beni.

Ey yar! Bilir misin sevda dilinden?
Bağlarım kurudu senin elinden.
Düştüm, doğrulayım elimden,
Diyardan diyara götürme beni.
İsmet Alpaslan, Ağrılı Şair ve Yazarlar, s.324, İzmir-2012

MIZRAKLI NURİ

Ne zaman İsaabat gitsem, Nuri Bey'le karşılaştım. Yolu İsaabat 'tan geçer, bir mezra konumundaki Mızrak'a giden o dönemeçli yolları, amansız yokuşları çıkar; bulutların içinde, yıldızlara daha yakın olan Mızraktaki evine ulaşırdı. Tüccar ve Celepçi'ydi.

Nuri Bey, aynı zamanda Tutak'ta ileri gelen bir esnaftı. Manifatura mağazasında ticaret yapar, diğer taraftan şehrin imkânlarından yararlanıp çocuklarını okuturdu.

Çok meşakkatli hayat sürdü; köyü ile şehir arasındaki o uzak mesafeleri her gün gidip geldi; zamanın ve çevrenin şartlarına göğüs gerdi ve bunda da oldukça başarılı oldu. Büyük zorluklar içinde okuttuğu çocuklarından biri doktor,

diğeri de Üniversitede öğretim üyesi olarak emeği karşılıksız kaymadı.

İsaabat 'ta oturan İlyas Kılıç ile çok samimi birer dosttular. İsaabat'tan her geçişinde durur, İlyas Bey'e uğrar; çayını içip sohbet ederler; İlyas Bey'in tiryakisi olduğu sigarasından mutlaka bir karton sigara verir ve köyüne giden yoluna devam ederdi.

Mızraklı Nuri ağır bir trafik kazası geçirdi, uzun tedavi sürecinden sonra toparlanıp eski hayatına devam etmektedir.

KILIÇ GEDİĞİ (HANİK)

Esas adı Hanik olan, adını yanibaşındaki yayladan alan bu küçük köy, Tutak'a has yapısıyla ünlüdür. Köyün Nebi Bey ve Ziya Bey'leri hep zihinlerde dolaşıp dururlar...

Bu köy, Tutak'a giderken Kılıç Geddiği zirvesini aşanların karşısına çıkan ilk köydür. Biraz yoldan içerde kalmasın rağmen, gözükür yoldan. Hangi kapıyı çalsanız sizi saygıyla karşılar, hürmetle uğurlarlar... Rahmetli Kazım Bey'in konak sahibi" Yolcu" da bu köyde oturmaktaydı.

Nebi Bey ile kardeşi Ziya Bey burada yaşamışlar, oldukça macera dolu hayat sürüp; arkalarında kendilerini anmaya vesile olacak çok sayıda fıkra ve hatıra bırakmışlardır.

Ziya Bey, çocuklarını okuttuktan sonra, zaman zaman gezmeye çıkar, Bursa'ya da uğrardı. Akrobalarına gider,

günlerce kalır ve nükteleriyle, şakalarıyla insanlara hoş vakit geçirtirdi.

Birgün konak sahipleri, kendisine hangi yemekten hoşlandığını sorarlar. Güler ve “Bala, yapacaklarınızı hep birden yapmayın, hele birkaç gün buradayım!” der ve sade olmalarını salık verir.

Oğlu için dünürçülüğe gider, ağır bir paltosu vardır üstünde. Paltosunu alıp duvara asarlar ve birazdan kız istemeye geçilir. Şartların ağır olması üzerine Ziya Bey tebessüm ederek: “Siz benim paltomun ağırlığına bakarak, ceplerini hep para dolu mu sandınız? Bende o kadar para yok...” demek suretiyle karşı tarafın hatasını hatırlatır.

PATNOS

Tutak’ı geçip, güneye doğru giderseniz, epey dik, uzun ve deveboynlu rampayı çıkacaksınız. Rampa bitince karşınıza çok geniş düzlükler çıkar. Burası, Köşk, Bayındır, Milan ve Aşiret Sahibi, bir zamanların Millet Vekili Halis Öztürk’ün oğullarına ve torunlarına ait çok sayıda köyü içine alır.

Sadece Milan köyü, bütün bir Türkiye’de ününe ulaşamayacak noktaya gelmiş bir nakliyeciy köyüdür. Tırları, kamyonları her limanda bulunur; her yolda görülür, her nakliyeciy tarafından bilinir.

Yolda ilerlerseniz Tutak’a bağlı bu köyler arkada kalır; Patnos köyleriyle karşılaşmaya başlarsınız.

Güneye gittikçe de Patnos belirir karşınızda. Patnos; Ağrı, Van, Muş yol ayrımlarındadır. Ulaşımı güçlü, seyahat araçları bol, motorlu taşıt sayısı oldukça fazladır.

Şehir yapısı oldukça dağınıktır. Hemen her evin geniş bahçeli oluşu, kimi yerde bu bahçelerin tarla büyüklüğünde olması; nispeten Moskova'nın şehircilik anlayışıyla paralellik arz eder.

Patnos'ta dört yıla yakın bir zaman öğretmenlik yaptım. Şehir dışında bulunan lisesi, Kot Tepe'nin yamacında bulunan askeri kışlaları, çevrede yer alan Ketevin Dağları, çok sayıda köyü ve mezraları; doğusundaki SÜPHAN DAĞI, unutulmayacak birer abidevi şeylerdir.

Lisenin bahçesinde gece gündüz berrak sulu çeşmesi akardı. Yazları sebze ve meyvedeki bolluğu ve ucuzluğunun yanında yörenin yemeği olan KELEDOŞ'u çok meşhurdur.

KOTTEPE'nin keçi kılıyla karıştırılarak yapılmış kerpiç duvarları; Anzavur'un efsanevi hayatının geçtiği yerler; içinde tarihi eserlerin bulunduğu söylenen yeraltı çarşısı; Urartular'a ait tarihi eser kalıntıları görülmeye değerdir. Aşiretlerin töre ve davaları; Erciş Gölünde yakalanarak tuzlanıp kurutulmuş çilli kefal balığından tandır kebabı; hayvancılığı da önemlidir. Bunların her biri hakkında kitap yazılabilir.

Patnos Lisesi şehrin dışındaydı. Oldukça geniş bir alana kurulu, etrafında taş duvarları, içinde derslikler ve lojmanları bulunurdu. Lojmanlarının önünde her zaman akan bir çeşmesi vardı ki; akan su değil, saadetti sanki...

Oldukça iyi sayılabilecek lojmanlarında oturduk; o gür çeşmenin berrak sularından kana kana içtik... Bir hayat iksiri olan bu çeşme, sadece damaklarda değil; zihinlerde de yer etti.

Birgün karşımızda duran meşhur KOTTEPE'ye çıktık: Sanki elle yapılmış, her tarafı eşit eğilimde bir buğday silosu... Sağı solu define arayıcılarınca kurcalanmış; hali, didiklenmiş bir av hayvanını andırıyor... Burada Anzavur oturmuş, çevreye hükmetmiş... Bu tepenin başındaki muazzam kalesine atlı arabasıyla çıkar inermiş... Kalesinin kerpiç tuğlalarını inceliyoruz: Sağlam olsun, toprak dağılmasın diye içine keçi kılı katılmış... Onlarca asrı aşan bu yapı, hala insanın beynine durgunluk veriyor...

Şehre girişin solunda askeri kışlalar göze çarpıyor: Bir zamanlar bir tugay olan bu askeri birlik; şimdi iki taburdan ibaret. Askeri alanlar ağaçlandırılmış, temiz ve mamur tutulmuş. Kışlanın yanbaşındaki askeri lojmanlar bile askeri disiplin içinde hayat sürüyor... Muntazam nöbetçiler, birliğin nöbetini tutar; kış soğuşunda beşer dakikalık sürelere inen nöbetleri bile zor tamamlarlardı...

Patnos'un çevresi dağlarla çevrilidir. Ketevin Dağları hayvancılığıyla meşhurdur. Türkiye'nin meşhur Süphan Dağı da buradadır. Zaman zaman Süphan Dağı'nın tepesine çıkanlar söylerlerdi: Dağın zirvesine, bir Binbaşı tarafından, metal bir sandık konulmuş, sandığın içinde de bir ziyaretçi defteri varmış. Bu dağın başını ziyaret edenler, ziyaret defterine not düşmek suretiyle kimin, ne zaman ziyaret ettiği hakkında bilgi veriyormuş...

Patnos, çok sayıda köy ve mezrası ile kalabalık nüfusa sahiptir. Nüfus yapısını büyük aşiretler oluşturur.. Ağrı'nın en büyük aşiretleri buradadır.

Patnos, sebze ve bostangilleriyle; hububat verimliliğiyle çevresince gıpta edilir. İçinde çok büyük hububat siloları olur ve her yıl bu siloların nakliyesi aylarca sürerdi...

Halkı konuksever, cömert, mücadelecı, yenilikleri çabuk kavrayacak kıvrak zekâlıdır. Tarım alet ve makineleri her alana girmiş; özel araç kullanımı oldukça yaygınlaşmıştır.

Patnos, mahalli kültürüne de sahip olup, geçmiş kuşaklarıyla şimdiki kuşakları arasında bir uçurum oluşmamıştır. Yöresel yemekleri içinde KELEDOŞ en meşhuru olup, sağ hindinin yoğurtlu ve daha bazı katkılarla yapılmış yemeğidir.

Kış gelince tandırlarda ekmek piştikten sonra, mutlaka yöreye has kurutulmuş tuzlu balık yapılır: Tandırın çeperine yapıştırılan balık, pişip kızardıktan sonra alınır, kabuğu sıyrıldıktan sonra tuzu atılmak suretiyle tandır ekmeğiyle yenir ki, tadına doyum olmaz...

Patnos'un bir de otlu peyniri vardır: Bu peynir, hemen hemen tamamı yayla olan bu yörede, baharın, sütlerin bol olduğu zamanda, yaygın olarak yapılır ve içine de yaban sarımsağı katılır. O sarımsak bir antibiyotik; kışın sebze kaynağı; hem besin ve hem de vitamin deposudur. Bir Patnoslu nereye gitse, bu peyniri ardından mutlaka gider...

Bu ilçemizde çok sayıda ünlü var; ama bakalım hafızam, okuyucuyu kimlerle karşılaştıracak?

KEREM KILIÇ

Patnos'ta öğretmenlik görevim sırasında tanıştım Kerem Kılıç'la. Ciddi, otoriter, az konuşur, fazla kimselerle muhatap olmazdı. O zamanlar çevrede gıpta edilen Oteli'ni yapmış, biz dışardan gelenler için iyi ve sağlıklı bir saray tesis etmişti... Bu otelde yaklaşık altı ay kaldım. Tesevüf bu ya: Kerem Bey, okuldan arkadaşım Yayla Kılıç'ın da babasıydı ve bir yıl sonra da oğlu ile öğretmenlik görevini birlikte sürdürmeye başlamıştık.

Kerem Kılıç, sert yapılı, sözü dobra dobra ve yüze konuşurdu. Memani Aşireti'ne mensuptu. Aşiret sahibi olmak, çok büyük bir sorumluluğu gerektirir... Hele hele de varlıklı olanların yükü daha da artar... Kerem Bey'de bu yüzden çok dikkatli olurdu.

Bir kış günü, Yahya Bey ile Ağrıya öğrenci götürdük, kros müsabakası için. Dönüşü, kar ve tipi nedeniyle geciktik, epey bir zaman sonra kendi aracımızı Ağrı'da bırakıp, Patnos'a otobüsle dönmek zorunda kaldık. Kerem Kılıç bu yolculuğumuzdan endişe etmiş, yola çıkmış ve bizi yarı yolda karşılamıştı... Çok telaşlı telaşlı hal ve hatır sordu. Dönüşte yanıma oturdu. Kış yolculuğuna nasıl hazırlık yaptığımı, sıkı giyinip giyinmediğimi bir bir sordu ve "Yoksa sen de o modern adamlar gibi ince mi giyiniyorsun?" dedi. Öyle olmadığını anlayınca rahat etti. Muhterem insandı. Asaletine diyecek yoktu.

Otelinde bulunur, elemanlarını denetler, muhasebe işini inceden inceye kontrol ederdi.

Şehrin dedikodusundan uzak olmaya çalışır, huzur ve güvenin tesisinde üstüne düşeni yapardı.

Patnos'ta vefat etti ve orada toprağa verildi.

KEREM ŞAHİN

Patnos'un ileri gelenlerinden, birkaç dönem Millet Vekilliği yapmış, bir büyük ailenin reisiydi. Benim Patnos'ta çalıştığım zamanlar artık çalışmalarını tamamlamış, oğulları ve torunları nöbeti devralmıştı.

Kerem Şahin, siyaset hayatıyla ülkesine ve memleketine hizmet etmiş, yakın çevresinin iyi eğitim almasında önyak olmuş, ticari sahada başarılı müteşebbisler yetiştirmiş bir şahsiyetti.

Patnos'ta tanışıp, Bursa'da da zaman zaman karşılaştığım Ensari Şahin Beyefendi de babasını aratmayacak kadar muhterem biridir. Bu aileden gelen diğer kişiler Bursa'da oturup inşaat işiyle uğraşmanın yanında aktif siyasette ve pek çok kurum ve kuruluşta faaliyetlerine devam etmekte.

HAYRETTİN KARABAŞ

Hayrettin Karabaş, Patnos'ta tanıştığım muhterem insan, iyi ve çok dürüst esnaftı. İnancını takva derecesinde yaşar, işine bağlı, sorumluluğunu bilen bir mükemmel insandı. Daha sonra Bursa'ya göçtü ve ticari hayatını burada devam ettirdi. Hizmet, hayır hasenat işlerinden zevk alırdı.

Patnos'ta, 1970'li yılların hem terör ve hem de mal kıtlığının yaşandığı bir zamanda zorluklar içinde esnafılık yaptı. Dükkanı çalıştırır, tüpler boşalınca yediden yetmişe herkesin koşup özel ilgi beklediği meşakkatli işi yapardı.

Halen Bursa'da oturmaktadır.

CEMAL AKBAY

Patnos'ta tanıştığım Cemal Akbay, kendi halinde, sakin bir hayat yaşar, aşiretinin işleriyle meşgul olur, siyaset hayatının vecibelerini yerine getirirdi. Başına giydiği fötr şapkası, bahçeli kiraathanelerde büyük masalar oluşturup etrafındakilerle sohbet etmesi, memleket meselelerine hassasiyeti hiç unutulamaz. Kültürlü, iri yapısına rağmen narin bir insandı.

Kemal Akbay'ın bir meseleden sonra vurulması üzerine Patnos aylarca çalkantı içinde kaldı, onlarca adam vuruldu, çok sayıda insan hapse girdi.

NÂDİR BEY

Nadir Bey, Hüseyin Paşa'nın kuşağından gelen en yaşlı ferdiydi benim tanıştığım zaman. Artık iyice yaşlanmış, eskinin hareketli hayatından eser kalmamıştı; fakat hafızası hala güçlüydü. Bütün bir Patnos ona özel ilgi gösterir, o da bu destekle dinçleşirdi.

Bir akşam okulumuzun öğretmenleriyle birlikte evine- bir oğlunun trafik kazasında vefatı nedeniyle- taziye için gitmiştik: Berber çağrılmış, yas için bıraktığı sakalı tıraş

ediliyordu. Ölen, oğlu olduğu halde; oldukça metanetli duruyor, misafirlerine ev sahipliğinin vecibelerini yerine getirmeye çalışıyordu. O akşam büyüklüğünü hiç saklamadı, herkes kapasitesince dersler çıkardı.

CELAL GÖRMEZ

Celal Görmez de Hüseyin Paşa sülalesindendi. Bir vesile ile Konya'ya göçmüş, orada uzun zaman kalıp lokanta üzerine esnafılık yaptıktan sonra Patnos'a dönmüştü.

Biz ona CELAL AMCA derdik. Pasajda, lokantasında çalışır, oğlu Cahit ile lokanta işlerini iyi yürütürlerdi. Çok sert, haksızlığa tahammülü olmayan insandı. Ne zaman lokantasına gitsek, çok özel hizmetlerde bulunurdu, hürmet ve ikramı müşteriye mahcup ederdi.

Celal Amca, Konya hatıralarını anlata anlata bitiremez; yemeklerine ve esnaflığına bu farklılığı yansıttırdı.

KERİM AMCA

1970'li yıllarda Patnos'ta öğretmenliğim zamanında bozulan radyomu yaptırmak için tamirci aramıştım. Bana meydanlık yerde, bir kulübede radyo tamircisi gösterdiler: Gittim, o Kerim Usta'ydı...

Bu kültürlü, pratik zekâlı adam, radyoyu tamir etti, güçlü natıkasıyla konuşup, tarihi eserler hakkında bilgiler verdi, çevrenin bütün tarihi ve turistik yerlerini gezdiğini söyledi. Kottepe'nin bekçiliğini yaptığını o zaman öğrendim. Bu

filozof kılıklı, fakat içi kültür ve enerji yüklü insan; bana çok şey öğretti...

ÖMER TURAN

Pasajda bakkaliyesi vardı. Erzurum kökenliydi. Yabancı olması nedeniyle Patnoslulardan özel ilgi ve saygı görürdü. Doğuda yabancılar-edep ve hayâ sınırlarını aşmadıkça- çok iyi muamele görürler... Bakkaliyesine giderdik; tatlı dili, güler yüzüyle bizi karşılar, kültürlü olması nedeniyle sohbetler ederdik.

Ömer Turan daha sonra Erzurum'a göçtü ve Mahallebaşı'nda nalbur dükkânı işletmeye başladı.

SEBZECİ BURHAN

Atılgan genç, futbolcu, manavlık da yapan bir esnaftı. Beşeri münasebetleri güçlü, sebze nakliyesi ve ticaretinde oldukça başarılıydı. Zaman zaman biz öğretmenler olarak manav dükkânına uğrardık, çayını içerdik.

İşte o Burhan, zaman içinde İstanbul'a gidecek, aynı işi orada da sürdürüp; bütün bir Türkiye'ye hitap edecek bir noktaya gelecekti: Bu Türkiye Yaş Sebze ve Meyve Komisyoncuları Başkanlığı'ydı...

Zaman zaman sebze ve meyveyle ilgili konularda beyanatlarını televizyonlardan dinlediğim Burhan Bay hala genç ve çok faal.

Burhan, iyi de bir futbolcuydu: Müsabakalara katılır, takımın kaptanlığını yapar, oldukça iddialı oynardı.

HACI YUSUF

Hacı Yusuf Amca Patnos'ta tanıştığım aktif insanlardan biriydi."İSKELO" adıyla anılır; bir köyü, dokuz oğlu, ağır çiftçiliği olduğu söylenirdi.

Çocuklarının da aktivitesi takdir görürdü. Yusuf Amca ilerlemiş yaşına rağmen oldukça dinç bir haldeydi. Küçük oğlu " Cemal" benim öğrencimdi. Oğullarından Ahmet Bey, oldukça kültrlyd ve çok aktif hayat sürerdi. Yakınlarından kayıp birini topluca arayışları sırasında girdiği YÜZBAŞI rolü, Patnosluları hem güldürür, hem eğlendirir, hem de gıpta ettirirdi.

İSMET AK ve PATNOS LİSESİ

Bafra- Alaçam'lı olup, Patnos Lisesi'nde tanıştığım bir unutulmaz insandı. Yüksek Öğretmen Okulu mezunu, çok iyi bir matematikçi, desinatör gibi yazı yazar, oldukça kültürlü, tükenmek bilmeyen enerjisiyle memleket çocukları için çalışır, muvazılığıyla insanı mahcup ederdi...

Patnos Lisesi'nde tanıştığım öğretmen arkadaşlarım: Zeynel Akçay, Mustafa Değerli, Zeki Yeşil, Yahya Kılıç, Baki Karapınar, Ahmet Küçük, Mustafa Ok, Mustafa Köse ve diğerleri hiç aklımdan çıkmaz.

Okulumuzun personeli olarak, Ahmet Rüzgâr, Abdullah Rüzgâr, Şevket Ece ve "Piri" adıyla andığımız yaşlı amcamız...

Zihinlerde hep tazeliğini korur. O günlerde okul personeli birbirine adeta bir aile gibi yakın ve samimi idi.

Bir kış günü, okulumuzun kâtibi Abdullah Rüzgâr, sobada ısınmakta olan yaşlı Piri Amcaya bir şaka yaptı:

Abdullah Bey Piri'nin arkasından usulca geldi, elindeki plastik yılanı aniden boynuna doladı! Yılandan tiksinen insanlara bir gerçek yılan izlenimi veren bu oyuncak yılan, oldukça gerçekçi yapıdaydı.

Bizim yaşlı amca ne olduğunu önce anlamadı. Sonra bakınıp anlayınca, yerinden sıçradı, bir çılgın gibi silkelendi, yılanı üstünden attı. Koşmaya başladı, okulu terk etti, bahçeye indi, bahçede koşmaya devam edip, yüz metre ötedeki bahçe duvarına kadar koştu ve orada duvarın üstüne oturdu. Göğsü inip kalkıyordu.

İnsanlardan uzaklaşmış ve üstünde bir şeylerin olup olmadığına bakıyordu... Akli başından gitmiş, adeta başka bir insan olmuştu. Artık ne kimseyi dinliyor, ne de kimseye güveniyordu. O gün orada akşamı etti...

Abdullah iyi düşünmeden, anlık yaptığına çok pişman olmuş, sonra elini öpmüştü... Bu ağır şakayı hiç unutamam...

AHMET YAVUZ

Hal girişinde bakkalı vardı. Oldukça düzgün işi, iyi itibarı olan biriydi. Zaman zaman yanına uğrar, çayını içerdik. Temiz giyimli, takva bir insandı. Karşısındakini sabırla

dinler, misafir muamelesi yapardı. Sonra İzmir'e göçtü ve aynı işi orada sürdürmeye çalıştı.

MEHMET DEĞERLİ

Ömer Turan'ın göç etmesiyle, onun bakkalını devraldı ve başarılı oldu. Patnos'un Girekom köyünden olup, ağabeylerinin hastalığı nedeniyle tanıştık. İyi arkadaş, mert bir dost, sağlam bir esnaftı. Birkaç kardeşiler ve hepsi de iyi dost insanlardı.

MUSTAFA FEYZİOĞLU

Patnos'ta tanıştığım çok değerli bir eğitimciydi. Oldukça titiz, eğitim meselelerinde çok başarılı bir öğretmendi. Kendi okulunda derslerine girer, ortaokulda okuyan çocuklarını sık sık kontrol eder, okulumuzun orta kısmında derslere de girerdi. Başarılı çocukları vardı. Çok hassas oluşu sağlığının erken tükenmesine sebep oldu. Genç yaşta vefat etti.

YAHYA KILIÇ

Patnosluydu. Edebiyat Fakültesi'nden tanıştığım meslektaşımı. Okulumuzda göreve başladığından kısa bir süre sonra idareci oldu ve hala idarecidir. Zamanında çifte karakter taşıyan imzasına bakar ve özenirdik.

Varlıklı bir ailenin iyi yetişmiş, beşeri münasebetleri yüksek, beyefendilikte örnek alınacak insandı. Yakinen tanıdığım muhterem insan Hacı Kerem'in yanında çıt çıkarmadan duruşunu; babasının da ona hala her konuda önderlik edişini hiç unutmam.

Yıllar sonra Yahya Bey'le Tutak'ta karşılaştık. İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü yapıyordu. Benimle ilgileni, eski hatıralarımızı yâd ettik.

BEHRAM SÜPHANDAĞI

Hüseyin Paşa sülalesinden; eğitimci; uzun boylu, ağır, oturaklı beyefendi. Görevimiz sırasında oklumuzla sık sık ilgilenir, zaman zaman bizde derslere de girer, öğrenci ve çevre üzerinde otoritesini hissettirirdi. Okul dışında bizlere ev sahipliği muamelesi yapar, ikramsız bırakmazdı.

MUSTAFA DEĞERLİ

Patnos Lisesi'ne, İstanbul Üniversitesinde tarih okuyup yetişmiş; lisanı ve kültürü fevkalade bir öğretmen olarak geldi. İlk zamanlar oldukça zorlandı; ancak, zamanla bu uyumu da sağladı ve sonunda idareci oldu.

Birgün Zeki Bey'le birlikte Umur Bey Sağlık Meslek Lisesi'ne uğradık. Mustafa Değerli, Celal Bayar'ın bu köyüne gelmiş orada okul müdürlüğü yapmaktaydı. Birgün misafiri olduk, eski hatıralarımızı tekrar andık.

ZEKİ YEŞİL

Zeki Bey'le Erzurum'da öğrenci iken tanıştık. Sonra Patnos Lisesi'nde birlikte görev yaptık. Zeki Bey idareci olarak çalışır, çok iyi daktilo yazar, el çabukluğu ve hamaratlıkta herkese dudak ısırtırdı.

İyi arkadaş, oldukça duygusal insandı. Sonunda o da Bursa'da karar kıldı ve uzun yıllar birlikte çalıştık. Emekli oldu, zaman zaman karşılaşır, hatıralarımızı yâd ederiz:

Son zamanlarda yaşadığı sağlık sorunları Zeki Yeşil'i eski halinden epey uzak düşürmektedir.

AĞRI

Asıl adı" KARAKÖSE " (=KARAKİLİS) olan Ağrı, il hudutlarındaki meşhur Ağrı Dağı'ndan da adını almaktadır. Trabzon-Erzurum-Gürbulak transit yolundan İRAN'a giden, Eleşkirt'i geçtikten sonra 34 km. daha gider ve Ağrı'ya varır:

Murat Nehri'nin ana kolu ile Şeryan Çayı'nın birleştiği yerdir burası aynı zamanda... Şehre yazın hayat veren bu iki çay; kışın dondurucu soğuk üfler...

Düz bir ovanın ortasında yer alan Ağrı; Cumhuriyet Türkiye'si ile il olur ve büyür. Şehre batıdan girenler, Şeker Fabrikasıyla, Tank Taburuyla, Eğitim Fakültesiyle karşılaşır. Şehrin içine yolaldıkça geniş ve uzun caddesi sizi ABİDE'ye ulaştıracak...

Burası Ağrı'da düşen bir uçağın anısına dikilmiş bir anıttır. Bu anıt geçilir, Yeşil Yurt, Hükümet Konağı ve Acar palas karşılardı sizi... Bu yoldan sağa dönenler Van'a gider; sola dönenler Cumhuriyet Caddesine giderlerdi.

Günümüzde artık eski Ağrı kalmamış, etrafa yayıldıkça yayılmış haldedir.

Eski Ağrı'da şehrin merkezi yerinde, güzel oteller, Tümen Binası, Ordu Evi ve daha yeni yapılar karşılırdı sizi. Geniş bakımlı caddeleri; işini benimsemiş esnaftan oluşan mağazalar ve alış veriş yerleri; kaldırımlara taşmış tablacı satıcılar sık sık göze çarpardı.

Esas Ağrı denince şehrin merkezi yerinde her sabah kurulan büyük, canlı hayvan pazarı akla gelirdi. Bu Pazar, halkın deyimiyle" MAL MEYDANI", çok erken saatlerde kurulur, hızlı bir alış veriş olur ve kuşluk vakti demeden kalabalık dağılıp, bir sihirli el marifetiyle oluyormuş gibi bir intiba verirdi insana. Kolay değil, bu kısa sürede binlerce hayvan el değiştirir, onca muazzam trafik akar gider, insan bu muammaya şaşırıp kalırdı...

Ağrı'nın lokantaları ve kebabçıları meşhurdu. Şehre giden bir yabancı için en iyi gidilecek yerlerden biri lokantalarıydı. Sabahları kemik suyundan, tavuk suyundan, ayrandan yapılmış nefis çorbaları EZOGELİN, YAYLA ÇORBASI, TAVUK SUYU ÇORBASI, MERCİMEK ÇORBASI; hem besin, hem şifa kaynağıydı.

Öğlen çıkan BOZBAŞ yemekleri, camların önünde habire savrulan döner kebabları; akşama kurulan ızgaralarda pişirilen kuşbaşı kebabları, nefasetiyle; damağın ve midenin dostuydu.

Ağrı denince hayvan ürünlerinin bolluğu akla gelirdi: Bilhassa bahar vaktinde süt ve süt ürünleri bollaşır, peynirin her çeşidi, oldukça ucuz fiyata alınır ve satılırdı. Yayla salamurası peynirleri, tulumlara tepilmiş lor peynirleri yurdun her yerinde alıcı bulurdu.

Günümüzde de Ağrılı olan herkes, gittiği yere, senenin her mevsiminde bu ürünleri götürdüğü gibi; gelişmiş nakil araçlarıyla günlük et ihtiyacını bile, kendi ilinden, karşılamaya çalışmaktadır...

Ayrıca yün, yapağı, tiftik, deri; el dokuması halı ve kilim; tiftik külah ve tiftikten örülme eldiven- çorap oldukça değerlidir.

Ağrıda mevcut büyük bir askeri garnizon, sadece şehre değil, bölgeye bile büyük bir canlılık verir. Böyle büyük kuruluşları olan her yerleşim yerinin geliştiği gibi; Ağrı'da bu sayede bir miktar gelişmiştir.

Şeker Fabrikası, şehrin yanibaşında yer alır, hem işsizliğe çare olur, hem yan sanayi ürünleriyle çevreyi kalkındırır; hem de ucuz yem sayılan küspesiyle besiciliği destekler... Ayrıca imal edilen şeker, piyasalarda itibar gören bir mamuldür...

Eski Eğitim Fakültesi'nin yerini İshak Çağan Üniversitesi bünyesindeki çeşitli fakülteler ve yüksekokullar almış, geniş kapasiteli öğrenci yurtları yapıp şehri bir eğitim yuvası yapmıştır.

Ağrı ili, okullaşmasını tamamlamış, ilk ve ortadereceli okulların her türünü ihdas etmiş; artık daha modern eğitim çabaları ön plana çıkmış bulunmaktadır.

Tarihi ve turistik bakımdan Ağrı, önemli potansiyele sahiptir: Öncelikle ülkemizin en yüksek tepesi ve çeşitli efsanelere konu olan meşhur AĞRI DAĞI, bu ilin sınırları

içindedir. Yüzlerce kilometre uzaklardan bile gözüken, başı karlı bu dağ; seyredenlere dehşet verir; zirvesine ulaşmaya çalışanlara ecel terleri döktürür. Küçüklüğümde dinlerdim:

Ağrı Dağı'nın zirvesi o kadar yükseklerde imiş ki, bu dağın zirvesine çıkmak isteyenler, normal bir günde çıkamaz; akşama bir yerinde konaklayıp, sonra yola devam etmek zorunda kalırlarmış... Ancak, ya gece; devlerin hışmına uğrar, yok olurlarmış; ya da bir sihirli el, onları alıp tekrar dağın alt yamaçlarında bir düzlüğe iade edermiş... Gözünü açma fırsatı bulan bu maceracılar, artık zirveden vazgeçerler ve gerisin geri gelirlermiş...

Günümüzde zirveye çıkmak için oldukça gelişmiş imkânlar kullanılmakta, profesyonel dağcılar, ekip halinde hareket ederek çıkmaktadırlar... Buna rağmen çıkış ve inişlerde kazalar olur, kimi dağcı kayarak üstü buzlu bir göle, bir uçuruma düşmek suretiyle kaybolur... Tepesine çıkanlar, zirvede hiç erimemiş kar ve buz katmanlarıyla karşılaşır. Bu zirvede Ağustosta bile kar tipilerini, fırtınaları görmek mümkündür... Yazın, zirvede oluşup yamaçlardan aşağıya yuvarlanan içi su dolu tuluma benzeyen kar kurtları susuz insanların su ihtiyacını karşılamış...

Ağrı Dağı, meşhur KEREM İLE ASLI adlı Halk Hikâyesinde de konu mankenidir: ASLI'nın izini kaybettirmek isteyen babası KEŞİŞ, bu dağı kullanır... KEREM, yanındaki SOFU ile bu dağın çevresinde dolaşır durur, yürekler yakan nağmelerini sıralar.

Eleşkirt bahsinde, KÖSE DAĞI ile AĞRI DAĞI arasında olan "TAŞ KESİLME" efsanesini, burada yeniden yazmak

istemem... Bu dağlar, çevrelerinde yaşayanların ağzından dinlenen binlerce efsanelerle daha da sihirli hale geleceklerdir.

Yaşar Kemal'in "AĞRI DAĞI EFSANESİ" adlı eseri, bu bölgeyi sadece bir açıdan gören bir bakış ile kaleme alınmıştır... Oysaki bu bölge, hangi açıdan bakılırsa, ona göre bir görünüm arz eder... Tamamını kapsamak için, AĞRI DAĞI kadar büyük olmak gerekir...

Ağrı Dağı eteklerinde çok nadir de olsa yerleşim yerleri vardır: Bu bölgelere hâkim olan Aşiretler içinde CELALİ'ler belli başlı olanlarıdır. Eskiden, bir kısmı bizim köyde mukim bu aşiretin mensupları, sonradan bu yerlere yeniden yerleşip; efsanevi hayatlarına devam ettiler...

Babam, onların kirvesi olduğundan bazen onlar gelirdi babamın ziyaretine, bazen de babam onlara giderdi.

Babamın bir gidişinde bir de hediye sunmuşlardı: Ağrı Dağı'nın yamacında yayılırken avlanmış bir SIĞIN(erkek geyik) postu... Bu post, iyi tabaklanmış, tüy gibi yumuşatılmış, bir seccade yapılmıştı... Babamın konak odasında duvarda asılı durur, eve gelen yabancıların dikkatini çekerdi. Biz çocuklar için oldukça ürpertici gelen bu post, öylesine ustalıklı yüzülmüş ve hazırlanmıştı ki; başı, ayakları ana gövdeden koparılmadan duruyordu ve o ürkek hayvan, sanki her an kalkıp kaçacak gibi bir canlılık içindeydi... Postun sırtında kurşun izi vardı: Tek kurşunla avlanmış; kurşun sağından girmiş, solundan çıkmış; zira çıktığı yerde daha kocaman bir delik açılmıştı...

Bu kocaman postun üstünde iki kişi rahatlıkla namaz kılıyordu kılmasına da; acaba postun esrareniz havası, onları kendi havasından almıyor muydu bilmem?

Ağrı Dağı'nın büyük bir kısmı susuzdur: Bu bölgede yaşayan insan, ya kar depo eder, kışın kullanır; ya da kilometrelerce uzaklardan, hayvan sırtında, her gün su taşımak zorunda kalır...

Bu vefalı dostlarımıza göre eskiden bu yörenin suyu varmış... Hem de gürül gürül akıyormuş... Ama gel gör ki o bölgeye hâkim bir zat, o yörelerdeki hâkimiyetini kaybedeceğini anlamış... İşte o zaman, o da elinden gelen darbeyi vurmuş: Olanca koyununun yününü toplamış, bir MUNZUR görünümünde fışkıran bu suyun bağına tıkmış ve üstüne toprak atıp, suyu hem kesmiş, hem de izini bile kaybetmiş... İşte o gün, bu gün, bu su aranır ve fakat bulunamaz olmuş... Efsane böyle... Ancak, su bulunması için yapılan kazılar, toprağın geçirgenliği nedeniyle, bir sonuç vermediğini söylemektedir...

Bir zamanlar Gürbulak sınır kapısına yolum düştü: Doğubayazıt ile kırk kilometre mesafedeki bu sınır kapısına giderken, Ağrı Dağı'nın eteklerinden geçiyor insan. Dağın tamamını görüp kavramak imkânsız... Yamaçlar kayalar ile sere serpe kuşatılmış... O kocaman kara kayalar, geçit vermek için, sizinle köşe kapmaca oynamaya hazır bekliyor... Arazi oldukça ıssız. Tek tük yaylımda olan sürülerle karşılaşırsınız. Çoban köpekleri arabınıza saldırır; sürünün keçileri Cin çarpmış gibi ürker; çoban aval aval bakar. Bu devasa yamaçların zirveleri kim bilir kaç asırdır bağına basacak insanı arar da bulamaz...

Ağrı Dağı'nın esrarengiz mağaralarının olduğu da vakiadır: Bu mağaralar, kimi zaman oban sürülerine barınak; kimi zaman yörede mesken tutmuş eşkıyaya müstahkem mevki olmuştur...

Ağrı Dağı, TÜRK –İRAN- ERMENİSTAN sınırlarının keşiştiği yerde, bizim taraftadır. Ermeniler ona "ARARAT" derler. Çok da hayalleri olduğu söylenir Ağrı için...

Bir zamanlar Nuh'un Gemisi'nin burada olduğu sylentisine katılan bizim brokratlarımız; bir anlık, bunun bir Hıristiyanlık propagandası olduğunu düşünemez ve o bölgeyi, onların arzu ettiği şekilde araştırma ve inceleme yapanların insafına terk ederler... Oysaki İslam inancında " Nuh'un Gemisi" CUDİ Dağı'ndadır...

Artık, Ağrı Dağı'ndan Ağrı iline dönmek gerek: Benim ocukluğumdaki Ağrı, sakın, sade, hele hele benim gibi köyden yeni çıkmış köylüler için bir PARİS'ti... Kolay değil, cilalı ayakkabılar, takım elbiseli, tl ve kravatlı efendiler; taksiler, faytonlar; kkl kulağına dolanmış delikanlılar; pala bıyıklı beyefendiler hep oradaydı...

Sabahları kaldırım taşları sulanır, süpürülür; bahçeli kiraathanelerinde oturulur, çay içilir; temiz lokantalarından nefis kokular gelir; arasıra görkemli beyefendiler mahiyetiyle resmi geçiş geçer; biz köylü çocuklarının boş hafızası da işte böyle dolmaya başlardı...

Kaldırımlarda, kahvehanelerde seyyar satıcılık yapan gezginciler, şehrin her tarafına dağılmış dilenciler, köyünden gelip alış veriş yapan köylüler, kurduğu tuzağa avın

düşmesini bekleyen bazı satıcılar, arasıra çıkan aşiret kavgaları, zaman zaman işlenen cinayetler, eski Ağrı'nın çehresine sürülmüş bir makyajdı...

Eski Ağrı, Acar Palas'ı, Yeşil Yurt'u, meşhur Tümen Binası ile ünlenmişti... Şehrin merkezinde yer alan bu yapılar, bizim gibi köyden yeni gelmişlere birer Dolma Bahçe Sarayı, Topkapı, ya da birer köşktü... İnsan, bu görkemli binalara bakar bakar bakar, sonra da kadere küskün vaziyette ensesini kaşırdı... Daha sonra yeni yeni binalar yapıldı; görkemliyle ün salmış olanların pabucu dama atıldı... Zaman değişmiş, köprünün altından çokook sular geçmişti...

Ağrı'da bir de" Yetiştirme Yurdu "vardı: Çeşitli şekillerde sahipsiz kalmış çocukları alıp okutur ve yetiştirirdi ki; önünden her geçişte gördüğüm, o çocukların bir büyük aile gibi toplanmış hallerini, hiç unutmam...

Ağrı'nın akla ilk gelen, yakın yerleşim yerleri KÜPKIRAN, YONCALI, BOŞİK, KEŞİŞKÖY, DEMİŞHAN, ZADO, AŞKALE ve daha adını sayma imkânım olmayan bazı köyleri, şimdi artık birer mahallesi görünümünde olmuş; çehreleri değişmiştir...

Bu köyler içinde en yakını ve-bana göre- en aktifi Küpkıran'dı: Ağrı'nın bütün kültürel faaliyetlerinde onlar başı çeker; sportif faaliyetlerde önemli rol oynar; meslek ve ticarete ön sıralarda yer alırlardı.

Kış gelince sportif faaliyetlerden kayak dışında bir de atletizm kalırdı: Ağrılı atletler bütün bir Türkiye'de

ünlenmiş, sporu halka sevdirmişlerdi... Ünlü atletler çıkmıştı buradan...

Bu yöreler sesi nefis insanlarla da doludur: Eleşkirt Lisesi'nde çalıştığım sıralarda bir müsamere yapmak istedik "Sesi güzel olan gelsin!" dedik. Birazdan bütün okul kopup gelmiş; kimin sesini deneyeceğimizi, nasıl seçme yapacağımızı şaşırıp öğrencileri geri göndermiştik... İşte buralar hep öyle: İsmet KOÇKAR, Burhan ÇAÇAN, Ali Haydar GÜL gibi tanınmış sanatçıların yanında, yeni yetişen çok sayıda mahalli sanatçısı da vardır.

Şimdi Ağrı'lı birkaç ünlüyü tanıyalım:

İSMET KOÇKAR

İsmet Koçkar'la her yıl Ağrı'nın Kurtuluş Bayramları'nda radyolarda yayımlanan türküleri vasıtasıyla tanışırđık. Sonra, öğrenciliğim sırasında, Erzurum'da verilen Yüksek Öğrenimliler Gecesi'nde karşılaştık: Nefis ve nezih sesi, efendi yapısı, görkemli siması, oturmuş şahsiyeti vardı. Güzel türküleriyle mest etti bizi...

İsmet Koçkar uzun yıllar Ağrı Halk Eğitimi Başkanlığı'nı yürüttü. Önemli kültürel faaliyetleri oldu. O hem bir ses sanatçısı, hem yetişmekte olan sanatçılara bir hocaydı.

Çok iyi bir insan, iyi yetişmiş bir bürokrat, çevresine zevk veren bir sanatçıydı. O, diğeri sanatçılar gibi bir TRT sanatçısı olmayı hiç düşünmedi, mahalli sanatçılıkta karar kıldı...

İsmet Bey aynı zamanda nüktedan bir hoş sohbetti: Bursa'daki görevi sırasında Sabahattin Acarbey'le ziyaretine gittik. Oldukça heyecanla karşıladı bizi. Sabahattin Bey'e derin sevgi ve bağlılığı vardı. Çok hoş konuşur, mahalli şivesini yerinde kullanır, hiç aşırıya kaçmazdı...

İsmet Koçkar'ı bütün hemşerileri çok sever; sesini bütün seslere tercih ederlerdi...

Uzun yıllar süren eğitimcilik görevini başarıyla tamamlayıp, emekli oldu ve Bursa'ya yerleşti.

MEHMET KUTLAY

Çok şişman ve iriyarı olan Mehmet Amca, babamın eski dostuydu. Mal Meydanı'nda tomruk ve kereste satardı. Ağrı'da okurken, ihtiyacımız olduğunda, bize banka görevi görürdü...

Esasen adına "Şişko Memet" derlerdi. Bütün bir Ağrı'da tanımayan yoktu onu. Meydan Camisi onun büyük katkıları ve çabalarıyla vücut bulmuştu...

Babamla çok samimi iki dosttular: Babam onu sık sık ziyaret eder; o da babamın bütün iyi ve kötü günlerinde yanında olurdu... Hele hele büyük Ağabeyimin düğününde bir para saçışı var ki, hiç unutulmaz: Ceketinin yan cebini ağzına kadar bozuk para doldurup, avuçlayarak uzaklara kadar saçması, damların tepelerine kadar ulaşan paraları bütün bir köylünün toplaması, şu an bile gözümün önünde... Çok cömert ve halis bir insandı...

Babam da onun için elinden geleni esirgemez, Sarıkamış Ormanlarının kerestesinden yapılip, kapımıza gelen kereste yüklü kağını katarlarını Mehmet Kutlay'a yönlendirir, iki taraf da sonuçta memnun kalırdı.

Bu vefalı dostumuz gençken vefat etti.

SABAHATTİN ACARBAY

Çocukluğumda ününü duyup, kendisiyle konuşma fırsatı bulamadığım Acarbay'la öğretmenliğim sırasında tanışmıştım. Kültürlü, babacan, hoşsohbet, çevrede çok sevilen, geniş nüfuzlu, konuksever, çevrenin en varlıklı şahsiyetiydi.

Sabahattin Acarbay denince Ağrı, Ağrı denince Sabahattin Acarbay anlaşılırdı: Şehir merkezindeki Acar Palas'ı işletir, geniş ailesinin büyüklüğünü yapar, köyündeki çiftçiliğini yürütür, zaman zaman celep malıyla uğraşır, aşiretler arasındaki meselelerde arabuluculuk yapar, işi dönmeyen esnafa yardımcı olur, evlenecek yoksullara yardım eli uzatır, geniş çevresini ziyaret ederdi.

Sabahattin Acarbay kâh otelinde, kâh çevredeki kahvehanelerin bahçesinde oturur, çevresinde geniş halkalar oluşur, çay ve kahve içer, sohbet ederdi. Onun yanında oturmak, onu dinlemek zevk verirdi insana...

Sabahattin Acarbay çok nüfuzluydu: Sözü her yerde geçer, itibarı hep yüksek tutulurdu. Bankalar onun şifahi izahatına istinaden kredi açarlardı...

Oldukça da mütevazıydı: Gösterişi sevmez, herkesle konuşur; çocukla çocuk, büyükle büyüktü: Birgün rahatsızlanır, çobanlarından biri ziyaretine gider. Çobanıyla konuşup havayı dağıttıktan sonra, çobanına sorar: “Ben ölürsem, şu üstümdekilerden ne almak istersin?” Çoban durur, düşünür, gülerek: “Çoraplarını almak isterim Bey!” der. Buna çok güler, fırsat buldukça anlatırdı...

Sabahattin Acarbay’ın babası Hamdi Bey, dedesi ise TBMM’nin ilk Millet Vekili olan Süleyman Sudi Bey’di. Sabahattin Acarbay’ın dedeleri İshak Paşa Sarayı Kethüdalığı’na kadar uzanır. Bu geniş ailenin eğitim düzeyi de yüksekti. Sabahattin Bey’in dört kardeşi vardı, fakat bütün işler ona emanetti.

Kendine Millet Vekilliği teklif edildi, siyasi partilerce sık sık üye yapılmak istendi, ama hiç birine katılmadı. Ağrı İl İdare Heyeti Üyeliği görevinde bulundu ve önemli kararların altında imzası oldu. Ağrı Belediyesi Başkanlığı görevinde bulundu.

Arka arkaya kaybettiği evlatları onu derin üzüntüye garketti. Ardından, teyze çocuğu da olan hanımı Huriye Teyze, aniden vefat edince hayatının en sıkıntılı günlerini yaşadı.

Hanımının vefatı onu çok üzmüştü. Uzun yıllar evlenmedi, fakat çevrenin baskılarıyla evlendi. Çok geçmeden de Bursa’ya göçtü. Artık Bursa’da sık sık görüşüyor, onu daha yakından tanıma fırsatı buluyordum:

MİSİ köyünde (simdi mahalle) GÜMÜŞTEPE semtinde, geniş bahçeli evlerine benim gibi çok sayıda ziyaretçi gider; hemen

hemen bir Ağrı havası estirilirdi... Sabahattin Bey, yapısı gereği, her geleni çok özel karşılar, üst düzey ikramlarda bulunur; feyizli sohbetleriyle mest ederdi...

Misi köyü ile kısa sürede kuvvetli bağları olmuş, çok sayıda köylüyü kendisine bağlamış, köyün kahvehanelerinde sık sık bulunmayı mutad hale getirmişti... Yeni köylülerinin kendisine nasıl bağlandığını birgün şöyle anlatırdı:

-Geçenlerde Misi'ye gittim. Her zamanki gibi hoşbeşten sonra yanıma bir yaşlı geldi, kulağıma, usulca:"Bey, biz aramızda konuşup hallaştık, seni Misi'ye MUHTAR yapmaya karar verdik! " dedi; benden heyecanla cevap beklemeye başladı... Güldüm, düşünmem gerektiğini söyledim... Ne yazık ki Misililerin bu cazip(?) teklifine olumlu cevap verememişti...

İlyas Bey'le teyze çocuklarıydılar. O zamanlar İlyas Bey'in oğlu M. Ali Kılıç Ankara'da kanser tedavisi görüyordu ve Acarbay'ın rahatsızlığını duyduğu için ziyaretinde bulunuyordu... Acarbay kendisini bırakmış, ona üzülüyor, kendi rahatsızlığını sözkonusu bile etmiyordu... Bu ziyaretten kısa bir süre sonra, ikisi de 1996 Nisan'ında birer hafta arayla vefat ettiler.

İki bloktan oluşan evlerinin üst katını misafir karşılama yeri yapmış, hayatı boyunca edindiği hatıralarını, onur belgelerini, ailesinden intikal eden antika değerindeki eşyaları yerli yerince dizmiş ve merak edenlere, derin bir saygı ve bağlılıkla, açıklayıcı bilgiler verirdi.

Zaman zaman çevrede açılır, Uludağ'ın zirvesindeki köylere kadar gider, çeşitli at yarışlarını izler, dönüşünde hepsini merakla anlatırdı.

Sabahattin Acarbay yorulmuş, memleketin o hareketli hayatı onu içten yıpratmıştı; fakat o hep direniyor, oldukça yüksek tansiyonuna aldırış etmiyordu... Aksine çok tuzlu yiyor, damağının zevkine göre sofraya kuruyor; uyarılara gülüp geçiyordu... Birgün bir yemekte yan yanayız: Durumunu bildiğim için uyarmak istedim ve yemekte olduğumuz yemeklerin tuzunun çok fazla olduğunu söyledim. Bana baktı baktı daha da hızlı yemeye başladı ve benim tuzsuz yediğimi görünce "De ye hoca sen de..." deyip, yemeye devam etti.

Daha sık rahatsızlandığını, doktorların uyarılarına uymadığını, nihayet hastaneye yattığını duydum. Ziyaret ettim, artık yatağının yastığını çok yüksek tutuyor, biraz yükseklik kaybolunca tıkanma geliyordu... Zira kalp damarlarında yüzde seksen tıkanma olmuş, doktorların daha donanımlı sağlık kurumuna gitme tavsiyesini de hiçe saymıştı...

Artık sık sık rahatsızlanmalar birbirini izlemiş ve Bursa Uludağ Üniversitesi'nde ani ölümü ile bu dağ gibi insan hayata veda etmişti.

Naaşı, Ağrı'ya götürüldü. Orada mahşeri bir kalabalıkla defnedildi.

Vefatıyla derin bir boşluk oluştu: Gelirken birlikte getirdiği çocukları Adile Hanım ve Bülent Acarbay, Bursa'daki hatıralarına sahip çıkmaya çalışıyorlar. Zaman zaman

ziyaretlerine giderim, eskiden bizi karşıladığı misafir salonunu ziyaret ederim: Yerde duran o yarım dünya büyüklüğündeki tarihi halı; çeşitli onur belgeleri; özel eşyası; bir odasında ayrıca sergilenmiş binek atına ait takımlar; daha bazı eşyalar, Acar Bay'ı sabırla bekler durur... Çocukları, onun kadar olmasa da; ona yakın bir sıcaklıkla gelene ilgi gösterir; babaları daha şimdi gitmiş gibi derin teessürle iç çekerler... Misili dostları da ilgiyi kesmemiş, ziyaretlerine devam ederler.

Her şeye rağmen, bu satırlarla ifade etmeye çalıştığım Sabahattin Acarbey, gerçekte bir aysberg gibidir... Onun büyüklüğünü kavramak ve ifade etmek imkânsızdır.

MUSTAFA KILIÇARSLAN

Kökenleri Ağrı ve civarına Osmanlı döneminde yerleşmiş Çerkezlere dayandığı söylenmektedir.

Ağrı'da büyük yüklenici ve nakliyeciydi. Çok sert, tavizsiz, işine bağlı, çevrede kabul gören bir kalburüstü kişiydi.

Mustafa Kılıçarslan, denince ihale ve nakliye akla gelirdi: Nakliye ihalelerini alır, Horasan'a tirenle gelen Garnizon kömürünün, halkın istihkakı olan yakacak kömürünün Ağrı'ya taşınmasını sağlar; dağıtımını yapardı. Çok sayıda nakil aracı, iyi yetişmiş elemanları vardı ve onunla bu konularda aşık atmak, her âşığın karı değildi...

Son zamanlarında nefis bir otel de yaptıırıp, şehrin modernleşmesine katkıda bulundu. Çok nezih olan bu otelde ben de bir gece kalmıştım...

Devletimizin sıhhatine musallat olan terör illeti, onu en verimli çağında alıp götürdü. Ruhu şad olsun.

NEZİR KILIÇARSLAN

Mustafa Kılıçarslan'ın kardeşiydi. Nezir Bey de nakliye işi yapar, ailece birlik içinde hareket ederlerdi. Nezir Bey çok takva bir Müslüman, maddiyattan pek bahsetmeyen kalender huylu mümindir.

Zaman zaman konuşma fırsatı bulduğum Nezir Kılıçarslan; mütevazı duruşu, şahsiyetinde teşekkül eden derin asaleti, insana değer vermesi, dolu ve kültürlü konuşması, hemen göze çarpan özellikleriydi.

Ağrı'dan Bursa'ya göçen çocuklarıyla birlikte Bursa'ya göçtü. Bursa'da oturmaktadır.

Yaşlanınca işi bıraktı; zihninde ve kalbinde teşekkül etmiş dünyasına yolculuğa çıktı... Bu yolculuğunda, epeyce de mesafe almış bulunmaktadır.

İSA ERASLAN

Ağrı'da esnaf ve siyaset adamıydı. Şehrin ileri gelenleri arasında yer alır, fakire fukaraya hayır ve hasenatta adı hep anılırdı...

İsa Eraslan, halk arasında sevilip, sayılan; sözü dinlenen; siyaset alanında önemli bir şahsiyetti. Varlıklı oluşu, fakir fukaraya devamlı yardımda bulunuşu, maddiyata fazla değer vermeyişi onun en kayda değer yanıydı.

Terör illeti onu da alıp götürdü. Ruhu şad olsun.

BÂKİ ERASLAN

Ağrı Naci Gökçe Lisesi'nde öğretmenlik, çok uzun yıllar Ağrı Milli Eğitim Müdürlüğü görevlerinde bulundu. Son olarak Atatürk Üniversitesi Mediko Sosyal Faaliyetlerinde görev aldı ve oradan emekli oldu.

Baki Bey, Ağrı'da, bürokrasinin renkli simalarından biriydi. Sık sık değişen iktidarlar ya onu göreve getirir, ya da görevden alırdı... Bu durum, çok sık tekrar eder hale gelmişti. Sonunda Baki Bey, başka bir göreve talip olmak suretiyle bu duruma son verdi.

Bürokrasinin yetiştirdiği değerli bir elemandı. Mücadeleyle dolu hayatı onu pişirmiş, her insanda görülmeyecek faziletler kazandırmıştı...

NACİ GÖKÇE

Ağrı lisesi onun adıyla anılmaktadır: Ağrı'nın yakın köylerinden birinden çıkmış bu genç subay; Kore'de şehit olmuştu. Hatırasının canlı kalması için, adı liseye verilmiş: Lisenin adı " AĞRI NACİ GÖKÇE LİSESİ " olmuştu...

Liseye başladığım yıl, onun ölüm yıl dönümünde bir tören yapılmıştı: Hatip bir beyefendi, titrek sesiyle Naci Gökçe'nin biyografisinden kesitler sunuyor, kahramanlıklarını sergiliyor; Namık Kemal'in meşhur şiirinden sunduğu:

"YÂRE NİŞANDIR TENİNE ERLERİN,

ALTI DA BİR ÜSTÜ DE BİRDİR YERİN!

MEVT İSE SON RÜTBESİDİR ASKERİ;

ARŞ YİĞİTLER VATAN İMDADINA!"

Mısraları, oldukça duygusal hava oluşturuyordu... Ancak, bazı öğrenciler, kalabalığı fırsat bilip, bilinen haşarılıklarına devam ediyorlardı... Ruhu şad olsun.

MEHMET ALİ ACARBAY

Mehmet Ali ACARBAY Ağrı'nın kurtuluş günlerinde her Ağrılının mutlaka gördüğü bir ünlü kişiydi. Bir Paşa, ya da Miralay kıyafetleri giyer, boynuna dürbünü asar, mahiyeti ve yaveriyle atlı bir geçiş yapardı ki; tarih o eski günlerle kucaklaşır, mazinin ihtişamı vücut bulurdu. Meydanı dolduran kalabalık kendinden geçer, kurtuluş temsili olmaktan çıkar, adeta gerçek olurdu...

Mehmet Ali Acarbey halk tarafından çok sevilir, o da bu sevgiden memnun ve mutlu olurdu. Ruhu şad olsun.

HİKMET GÜNAKIN

Aslen Zadoludur. Esnaflık, bir siyasi partinin ilçe başkanlığı, il idare heyeti üyeliği yaptı. Türk Kızılay'ının yönetiminde görev aldı.

Hikmet Günakın Ağrı'nın ileri gelen esnafı arasındadır. Uzun zamandır yaptığı esnaflıkta artık uzmanlaşmış durumdadır. Bir zamanlar hazır giyimde en çok tercih edildi.

İstanbul'da imal edilen kalburüstü giyim eşyası onda bulunur, müşteri ondan alacağı mala çok güvenir, niteliğinden şüphe bile etmezdi...

Geniş çevresi, siyasi partili olmasını kaçınılmaz kılmış; ancak siyasi hayatı fazla uzun sürmemiş; ticari hayatına geri dönmüştür.

İl İdare Heyetinde görev almış, halka sunulan hizmetlerin adil ve yerinde olmasına katkıda bulunmuş; hayır ve hasenatta üstüne düşeni yapmıştır.

Hanımı Nazlı Günakın da il çapında kültürel, sosyal, eğitici çalışmalarda görev almış; kadın derneklerine, özel günlere katılıp maddi ve manevi katkılar sağlamıştır.

Hikmet Günakın köyünü terk etmemiş, köyünde bir arsasını villa tipinde bir yazlığa çevirmiş; yazları köyü ve köylüsüyle hemhal olma gibi önemli bir görevi severek yerine getirmiş ve getirmeye devam etmektedir.

ŞOFÖR RIZA

Çocukluk döneminde görme fırsatı bulduğum Rıza Bey'i hiç unutmam... Halk onu" LOLLO RIZA " olarak bilirdi ki, adı geçince herkes önce bir dururdu: Kağının revaçta olduğu dönemlerde, o taksi işletir, çok özel hizmetler yapar; imkânı fevkalade olanların muhatabı olurdu ancak.

Şoför Rıza'yı asıl ünlendiren yanı çok sert ve sabırsız oluşuydu: İlkokul birinci sınıftayken, bir güz gününde okulumuzun önünde bir evde düğün olmaktaydı. Okulun

öğrencisi olan biz çocuklar, her teneffüste koşup bahçe duvarından düğünü izlerdik. Derken akşama doğru hareketlilik arttı, bizim okulumuzun müstahdemleri de bir plan yapıp, akıllarınca bahşış almak için yola barikat kurdular...

Bir uzun merdiven ile yol kapatılmış, biz çocukları merdivenin üstüne, arkasına yerleştirmişler, kendileri de arada bir yerde yerlerini almış beklemeye durmuşlardı... Adet olduğu üzere gelin arabası gelecek, barikata dayanacak, duracak, bahşışini verecek ve barikat kalktıktan sonra yoluna devam edecekti...

Gel gör ki işler sarpa sardı: Meğer gelin arabasını Şoför Rıza kullanıyormuş... Şoför Rıza barikata yürüyerek yaklaştı, hizmetliler bahşış verecek sandılar. O elini belindeki tabancaya götürdü! Tabancayı gören kalabalık çil yavrusuna döndü! Önce müstahdemler aramızdan sıyrılıp bahçe duvarından içeri atladı ve kaçtılar; arkasından biz çocuklar bir anda barikatın üstünden atlayıp sağa sola koşuştuk ve barikat ortada tek başına kaldı. Şoför Rıza bir zılgıtla merdiveni de hizmetlilere aldirtti yoldan ve gidip gelin arabasının direksiyonuna kuruldu. Ağzında bir ağızlık, ucunda sigarası tüter halde, ağır ağır konvoyun başını çekmeye başladı.

Sanki hiç o deprem yaşanmamış, biraz önceki çığ kopmamıştı... Artık yolda bir tane bile barikat kalmamış, kimseye kuruş bahşış ödenmeden şehrin dışına çıkmışlardı... Evet, düğünlerde bahşış almak mubahtı, ancak bahşış vermemek de mubahtı. Bizim zavallı hizmetliler bu barikatu

kurarken, kim bilir gönüllerinden hangi miktarları geçirmişlerdi?..

O gün, bu gündür Şoför Rıza akılımdan hiç çıkmaz. Bir düğün barikatı görsem, trajedi karışımı o komediyi hep hatırlarım.

YILMAZ HATUNOĞLU

Yılmaz Hatunoğlu, Kurt İsmail Paşa'nın torunlarından Abdurrezak Bey'in oğludur. Aslen Arpaçay'ın Mağazbert Kalesi'nden gelme olan bu aile, Osmanlı ordusunda önemli görevler üstlenmiş Paşaların ve Osmanlı Devleti'nin pek çok kademesinde önemli görevler yapmış şahsiyetlerin bulunduğu önemli bir sülaledir.

Özellikle Kurt İsmail Paşa, Gazi Ahmet Muhtar Paşa'nın yardımcılığını yapmış, vatanın savunmasında sayısız yararlılıklar göstermiştir.

“Kurt” lakabıyla da anılan Yılmaz Hatunoğlu Ağrı ili merkezine bitişik Demishan adındaki kendi köyünde yaşadı ve orada hayata veda etti. Renkli kişiliği vardı. Çiftçi, işadamı, siyasetçi kimlikleri hep ön plandaydı. Ağrı yöresine traktörü ilk getiren iki aileden biriydi.

Yılmaz Hatunoğlu, Tutak Beyleri'nden Bedir Bey'in kızı Ayten Hanımla evlendi. Bu evlilikten Yıldırım, Yalçın, Yavuz, Yücel, Kurtbey, adında oğulları; Arzu, Dilek, Gonca adında da kızları oldu.

Hatunoğlu, köyünde oturur, şehirle her an için irtibat içinde olurdu. Taban arazisinden oluşan geniş topraklarında

çiftçilik yapar, Şeryan ve Murat Nehirlerinin arasında kalan bu sulak arazide her türlü ürün yetiştirirdi.

Tavlasında atları, iyi cins sığırları ve sürüyle koyunu olur; kapısında çobanları ve hizmetkârları eksik olmazdı.

Köyü şehir merkezine yakın olduğundan ticaretle de uğraşır, toptan alım ve satımlar yaparmış. Son zamanlarda tek başına elinde bulundurduğu köyündeki arazisinin tamamı arsa özelliği kazanmış, köyünün önemi arttıkça artmıştı.

Bir yaz günü ailecek ziyaretinde bulunmuştuk: Bir malikâneyi andıran evinde oturur, çokça ziyaretçisi ve misafiri olur; hanedan ailelerden kalma konak sahipliğinde bulunurdu.

Ağrı Eğitim Fakültesi arsası, Ağrı Şeker Fabrikası arsası onun arazisiydi. Köyünde değirmeni vardı, topraklarının bir kısmını da marabaları işletirdi.

Şehrin ileri gelenleri arasında yer alır, bir siyasi kuruluşun il başkanlığı görevlerinde bulunur, çeşitli ihaleler alarak işadamlığı yapardı.

Yılmaz Hatunoğlu, Ağrı Belediyesi Başkanlığı, Folklor Turizm Derneği Başkanlığı, Ağrı Yetiştirme Yurdu Derneği Başkanlığı, Atlı Spor Kulübü Başkanlığı, Ziraat Odası Başkanlığı (13 yıl), Türk Kızılay'ı Başkanlığı gibi görevlerde bulunmuştu.

Eşi Ayten Hanımın vefatıyla düzeni sarsıldı. Çok geçmeden de kendi sağlığı bozuldu ve ardından vefat etti.

ÖMER AYDIN

Ağrı'nın yakın köyünden, tüccar ve iş adamı, kültürlü aileye mensup kişiydi. Traktör bayiliği de yaparlar ve çiftçilere tarım alet ve makinelerini satarlardı.

Ne zaman Ağrı'ya gitsem, bürolarında hazır vaziyete, büyük bir disiplin içinde işleriyle meşgul halde görürdüm onları. Ancak, nedendir bilinmez, pek çok kişinin aniden göç etmesi gibi, onlar da Antalya'ya göç ettiler... Memleketin tadı, tuzu olan esnaf artık gidiyor; onların yerini doldurmak için köyden gelenler, aynı ahengi sağlayana kadar çok zaman geçiyordu.

TAHİR BEY

Tahir Bey, Ağrı'da ağır ceza reisliği yaptı. Çok sert, çok titiz yapıda olan Tahir Bey, mahkemeyi sadece salonda kurmuyor; evde, yolda, koridorda da mahkeme kuruyor, yargıçlığına ve hükümlerine devam ediyordu...

Kolay değil, memlekette birikmiş ve ağırlaşmış sorunların en başında gelen ağır ceza; ağır cezanın başında memleketin halinden anlayan, fakat hukukla vicdanı arasına sıkışmış bir titiz adam... Ne yapsa sıkıntı bitmiyor; kanunu uygulasa feveran yükseliyor; kanunu zorlarsa vicdanı kanıyor ve Tahir Bey de etrafa ateş saçmaya başlıyordu... Sakat ayağına rağmen hızlı hızlı geziyor, koşuyor, koşturuyor; zaman zaman önüne geleni tokatlıyordu...

Hışmına uğrayanların haline de bir başka üzüyor, zaman zaman sille tokatın bini bir paraya iniyordu...

Tahir Bey,1950'li, 1960'lı yıllarda adliyede büyük sıkıntılara rağmen, devletin hukukunu işletmeye çalıştı, adalet dağıttı. Ruhü şad olsun.

AVUKAT CEVDET BEY

Ağrı'da hükümetin yanında bürosu vardı ve pek faaldi. Kendisi Ağrı'nın büyük ailelerinden Hamdi Bey'in oğluydu ve bu nüfuzu avukatlık için yeteri kadar iş yapmasına yetiyordu.

Cevdet Bey'i ne zaman görsem, bir büyük telaş ve koşuşturma ile adliye ve bürosu arasında mekik dokur; aşiretlerin hiç bitmeyen bin bir sorunlarıyla uğraşır haldeydi...

Avukat Cevdet Bey'in hanımı Aliye Hanım da o sıralar Ağrı Naci Gökçe Lisesi'nde Almanca öğretmenliği yapıyor ve okulun disiplin işleriyle yakından ilgileniyordu... İlgilenmek şöyle dursun; Aliye Hanım'ın gözüne batan, okul yasaklarını çiğneyen için bir demir leblebiydi... Okula başladığım 1960'lı yıllarda, ününü hep duyardık; disiplin için sesini yükseltmesi yeter, artardı bile...

ŞEVKİ KARACA

Karaca'ları ünlendiren Şevki Karaca, Ağrı'lı iş adamıydı. Şehrin kenar semtinde bir büyük değirmen kurmuş; su olan zamanlarda suyun gücünden yararlanmış; olmadığı zamanlarda motoru devreye almak suretiyle yaz-kış durmadan faal halde kalmayı başarmıştı... Hem çevreye un öğütme hizmeti verir; hem de Ağrı'nın bütün fırınlarına un

öğütmek suretiyle un dağıtımını sağlardı... Bir yıl okul yolum, önünden geçtiği bu muazzam fabrikanın; biz büyük yerler görmemişler için bir holding görünümü veriyordu... Deli deli akan suyu insanı ürpertiyor; devrede olan o devasa motoru homurdayan bir dev andırıyordu...

Bu manzaradan arta kalan bir şey daha vardı: Yaşlı at arabacısı... İlerlemiş yaşına rağmen, arabasına un çuvallarını saman çuvalı gibi istif eder; iyi besili tek atını koşar; kendisi yerden gitmek suretiyle kâh arabasını çöker, kâh firen vazifesi yaparak fırınlara kadar giderdi. Bu zavallının durumuna bakıyordum: Amerikan bezinden dikilmiş iş tulumu, başında spor bir takke; beti benzi undan kaybolmuş, hatta un deryasında çırpına çırpına ferini tüketmiş, bitkin bir görünüm arz ediyordu... Dünya ona baksa o kimseye bakmaz, onun baktığı tek şey, ekmeğini bulduğu bu ekmek teknesiydi...

Daha sonra Karacalar bir de modern bir ekmek fabrikası kurdular. Ağrı'da oldukça ünlendi... Derken diğer ekmek fırınları da öyle olmak zorunda kaldılar... Memlekette kalite işte böyle böyle düzeldi...

AĞRI NACİ GÖKÇE LİSESİ

1960'lı yılların sonuna kadar Ağrı'nın tek lisesiydi. Çevre ilçeler ve merkez ilçe, öğrencisini hep buraya gönderir, burada okuyan öğrenci kendini "SORBON"da sanardı... Kolay mı? Burayı bitiren memur oluyor, askerde yedek subay yapılıyor; lise tahsili üniversite ayarında tutuluyordu...

Öğretmenleri deseniz hakeza: Aliye Hanım'ın parmağını uzattığı öğrenci gece uyuyamazdı... Kamil Ustabaşı'nın "SİPALAR" sözü kimsede alınganlık yapmazdı; Seydo'nun fizik dersinden kimse anlamasa da bir sorun yaşanmazdı... Faruk Akyol, Tahir Arslan, Fuat Akyol ders anlatıp nefes tüketirlerdi... Kamil Kuş beden eğitimi dersinde çok bağırır, ama kimse onun GÖZTEPE'sini tutmazdı... Hasan Müderrisoğlu uzatmalı idareciydi. İstiklal Marşı söyletmek üzere kürsüye çıkan müzik öğretmenini kimse dinlemeyip, herkes "TISSS" diye ses çıkarınca, zavallı kadın çıldırış ve "HEPİNİZ BALON GİBİ HERİFLERSİNİZ!" demek zorunda kalmıştı...

Öğrencileri de unutulacak gibi değildi: İlçeler arasında gruplaşmalar ve kavgalar olur; kavgayı bastırmak işi öğretmenleri aşar; emniyetin gücü devreye girerdi...

Zaman zaman soygunlar, yaralanmalar, kız kaçırmalar bir birini takip ederdi. Hele bir defasında Kars Lisesi'nden atılma öğrenciler Ağrı'ya kaydolmuşlardı ki sormayın gitsin: Kıyafet tanımıyorlar; kravatu okulun kapısında ceplerinden çıkarıp takarak içeri giriyorlar; söz seyleneceye tahammül etmiyorlardı... O zamanlar öğrencinin hiç sevmediği şapka, idareye de öğretmenlere de sorun olurdu: Bu şapkalar kimi bozuk, kimi yırtık; standartları farklı farklı; bazen koltukta, bazen çantada taşınır; törenlerde topluca havaya fırlatılarak oyuncak edilirdi, önü de bir türlü alınmazdı...

Ancak, her şeye rağmen bilgiye susamışlık vardı: Öğretmen azimli; öğrenci gayretliydi... Öğretmen bir general, öğrenci tam bir nefer idi... Bilgisayar, televizyon, cep telefonu duyulmamıştı. Radyo bile lükstendi... Gazete ve kitap yaygın

haldeydi. Ancak, okuyan yine azdı... Bizim okumama zaafımız her zaman diri kalmıştır... Tıpkı günümüzde de olduğu gibi...

AĞRI'NİN DİĞER İLÇELERİ

Ağrı ilinin doğusunda sırasıyla TAŞLIÇAY, DİYADİN, DOĞUBEYAZIT ilçeleri yer alır. İlin hemen güneyinde en küçük ilçesi HAMUR karşılar sizi. Burası Murat vadisidir. Oldukça dağlık ve engebeldir. Meşhur ALA DAĞLARI buradadır. Bir yörenin dağlık olması demek, o yörenin yüzölçümünün üç beş kat artması anlamına gelir ki, örneği işte tam burasıdır... Çok sayıda köy, oldukça hayvan yoğunluğu yaşanır buralarda...

Ağrı'nın doğusuna doğru yolalırsanız Taşlıçay çıkar karşınıza: Taşlıçay farklı kültür yapılarını bir arada barındırır... Taşlıçay'ı geçer doğuya doğru giderseniz Diyadin ile karşılaşılırsınız: Burası Ağrı'nın en büyük kaplıca tesislerinin bulunduğu ilçedir. Diyadin çermiği pek çok yerde devadır.

Diyadin'den sonra Doğubayazıt gelir: Ağrı'nın en büyük ilçesidir. Sınır ticareti nedeniyle oldukça kalkınmıştır. Bir kısım müteşebbisi il dışında iş adamı olarak çalışmaktadır. Doğubayazıt kültürü ve öğrenim durumu iyi düzeyde olan bir ilçedir. Eryılmaz tesisleri önemli bir turistik tesistir. İshakpaşa Sarayı, şehrin hemen yakınındaki tepede, asaletin verdiği sabırla susmuş beklemeye koyulmuş... Kesme taştan, teknik ve klasik tarzda bu harika yapı, zamanın acımasızlığına direnip duruyor... Som altından

yapılı cümle kapısını götüren Ruslar, sanki bir dişini çekmişler... Diğer dişlerini kim bilir kimler çekmiş?

Söz buraya gelmişken meşhur HANİ BABA'yı da anmak gerekir: Bağdat'tan gelip, Doğubayazıt medreselerinde müderrislik, İshakpaşa Sarayı'nda kâtiplik yapmış; önemli derecede eserler vermiş bir ermiş kişidir. En önemli özelliği konuştuğu kişinin içinden geçeni o anda bilebilmesiymiş... Kabri, İshakpaşa Sarayı'nın arkasındadır ve çok ziyaret edilir.

Bu beldede bir de Meteor Çukuru vardır: Uzayda dolaşan bir kocaman kütle, Atmosfere girmiş ve bu ilçenin sınırlarında bir yere düşmüş ki; Abdülhak Hamit'in Makber'inde ifadesini bulan:

“ÇARPIŞSIN KÜRELER KIRILSIN İNSİN” mısrasının hayata geçmiş örneği... Gök taşının düştüğü yerde bir kocaman çukur açılmış, görenleri hayrete düşürüyor... Bu çukur, bir harman yeri genişliğinde ve bir minare boyu derinliğindedir.

Doğubayazıt'ı doğuya doğru geçip giderseniz, Ağrı Dağının eteklerinden geçeceksiniz ve yolunuz GÜRBULAK SINIR KAPISI'na varacak: Burası İran'a gidenlerin uğradığı sınır kapısıdır. Kocaman tır parkı, tanker trafiği ve başka araç trafiği başınızı döndürür. Karşı taraf İran'dır. Türkçe bilenleri olan bu sınır boylarında, anlaşmak ve dertleşmek her zaman mümkündür. Hatta Tebriz'e kadar Türkçe konuşanların bol olduğu bir ülke görürsünüz... Sınırın hemen ötesinde Mako ve HOY bulunur: Vaktiyle Kerem, Aslı'yı takip ederken buralardan geçmiş, iz sürmüştür... Kerem ile Aslı bizim olmuş; Mako ile HOY onların...

Ağrı'nın kuzeyinde bir ilçesi daha var: Cumaçay. Dağlık alanda yer alan bu küçük ilçe, Kağızman ilçesine sınırdır. Cumaçay ilçesinin bu yörelerinde de hem tarihi hem turistik yerler vardır. Çok bakir av mntıklarının olduğu söylenir.

Ağrı'da bir de BALIK GÖLÜ vardır: İçinde nefis alabalık bulunur. Devlet eliyle ihaleye verilmek suretiyle balık avlanmasına müsaade edilir. Alabalığı çok meşhurdur.

ÖMER SEVİŞ

1952 yılında Eleşkirt ilçesi Uzunyazı köyünde dünyaya geldi. ilkokulu ve ortaokulu Eleşkirt'te; liseyi kısmen Ağrı'da, kısmen de Afyon'da okudu. Atatürk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı (Türkoloji) bölümünden mezun oldu.

1976 yılında başladığı öğrentmenlik hayatına, sırasıyla Patnos Lisesi'nde, Eleşkirt Lisesi'nde, Ezine Lisesi'nde devam etti. Daha sonra Bursa Kız Lisesi'nde, Çelebi Mehmet Lisesi'nde ve son olarak da on yıl Ulubatlı Hasan Anadolu Lisesi'nde Edebiyat Öğretmenliği yaptıktan sonra, 2005 yılında bu okuldan, emekli oldu.

Ömer Seviş öğretmenlik hayatı sürerken çeşitli senaryolar yazdı ve sahneledi: Damat Düşkünü, Apoletsiz Zabita, Nostalji, Ders, Kızıl Sürgün, Takatsız Çete, Çanakkale Destanı, Kayıp Çocuklar, Kaza Kurşunu, Kral Tinerci bunlardan bazılarıdır. Gerek sahneleme ve gerekse senaryo dalında bazı ödülleri aldı.

Denemeleri ve çeşitli hatıralarından ibaret çalışmayı bitirip bastırmak üzeredir. Memleketname bu çalışmaların bir bölümüdür. Ayrıca yukarıda adı geçen senaryoları da yakında yayımlanacaktır

Ömer Seviş emekli olduktan sonra Bursa'ya yerleşti. Halen Bursa'dadır.